

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1265**

ΑΝΘΟΔΕΣΜΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ ΤΑΞΙΔΙΟΝ

ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΥΠΟ

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ, Γ. ΚΑΛΑΡΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1906 - 1911

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΝΙΔΑΡΗ—ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΑΡΑ

ΑΝΘΟΔΕΣΜΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΝ

ΕΝ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1906—1911

1973

9

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΠΑΜΕΙΝ. Δ. ΖΑΓΚΟΥΡΟΓΛΟΥ.

4 ΟΔΟΣ ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΥ 4

1916

002
ΚΛΣ
ΣΤΓΑ
1265

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣ
ΤΩ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρόσ τοὺς κ. κ. Γ. Κονιδάρην καὶ Γ. Καλαρᾶν.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12 Ιουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28 Οκτωβρίου ίδιου ἔτους, τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ήμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν **Ἀναγνωσματάριον**, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ίδιωτικῶν. Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰδημένου Νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπείας ἀναγραφομένας παρατηρήσεις.

Ο. Υπουργός
Α. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Στέφ. Παρίσης

Τὰ γνήσια ὀντίτυπα φέρουσι τὴν κάτωθι ὑπογραφὴν τῶν συγγραφέων.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

1. Ὁ Θεός.

Ω! Θεὲ τοῦ παντός, ὁ ἀφθόνως
τάγαθὰ εἰς τὸν κόσμον Σου χύσας,
ὁ μὲ ἄδωμα τάνθη ποτίσας,
καὶ τὰ ἀστρα ἐνδύσας μὲ φῶς.

"Ον ὑμνεῖ τῶν πτηνῶν ἡ χορεία
καὶ ὁ φλοισβίος τοῦ ὁνυακος ψάλλει,
ὅν τῆς φύσεως ψάλλουν τὰ κάλλη.
Πλάστα, Σὺ ὁ τῶν ὅλων τροφός.

Χεῖλη παίδων τολμοῦν νὰ Σ' ὑμνήσουν.
εὑμενὲς οὖς, ὥ "Ψυιστε, τεῖνε!
ἀσθενής ἡ φωνή των ἀν εἶνε,
εἶνε ὅμως φωνὴ τῆς ψυχῆς.

Φώτισόν μας εἰς τὸ θέλημά σου.
Σὺ γενοῦ ποδηγέτης μας θεῖος,
ἴνα ὅλος μας οὗτος ὁ βίος
ὑμνος γίνη πρὸς Σὲ συνεχῆς.

"*Ayy. Bláchos*

2. Η δύναμις τῆς προσευχῆς.

002
ΚΛΣ Πρωίαν τινὰ τοῦ Δεκεμβρίου ἀνεχώρησε πλοιόν τι ἐκ Πει-
ΣΤΡΑ
126 ραιῶν. 'Ο καιρὸς ἦτο εὔδιος καὶ ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος. Άλλὰ περὶ τὴν μεσημβρίαν πνεύσας αἴφνης ὄρμητικὸς βόρειος ἀνεμὸς ἤγειρε φοβερὰν θύελλαν. Κατάμαυρα καὶ δγκώδη νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανόν. 'Αστραπαὶ διέσχιζον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου καὶ βρονταὶ τρομεραὶ ἤκουοντο. Τὰ κύματα ἤσαν μεγάλα καὶ τὸ πλοῖον ἐφέρετο ὑπὸ αὐτῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν παιγνιον τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων. Καθ' ὅλην δὲ τὴν γῆμέραν καὶ τὴν νύκτα τὸ πλοῖον ὑπέφερε πολύ. Τὴν ἐπομένην γῆμέραν ἡ τρικυμία ἔγινεν ἔτι σφοδρότερα.

'Ο κυθερνήτης καὶ τὸ πλήρωμα γῆρχισαν νὰ ἀπελπίζωνται. Τὰ ἴστια ἀνηρπάγγησαν ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ ἀνέμου καὶ ὁ εἰς ἐκ τῶν ἴστων ἐθραύσθη. Μάτην οἱ δυστυχεῖς ναῦται προσεπάθουν νὰ προσεγγίσωσιν εἰς νῆσόν τινα τῶν Κυκλαδῶν. Τὰ μανιώδη κύματα παρέσυρον τὸ πλοῖον, ὅπου ἥθελον. 'Ο κυθερνήτης βλέπων, ὅτι οὐδεμίᾳ πλέον ἐλπὶς σωτηρίας ὑπελείπετο, ἐξήγαγε τὸν μάλλινον σκοῦφόν του ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ εἶπε:

«Παιδιά, ἀς προσευχὴθῶμεν. Μόνος ἐ παντοδύναμος Θεὸς δύναται πλέον νὰ μᾶς σώσῃ.»

'Ο ναύκληρος ἀπεκρίθη: «Ἄς προσευχὴθῶμεν, πλοίαρχέ μου, ἂν καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἐλπὶς νὰ φύσῃ ἢ παράλησίς μας εἰς τὸν Πλάστην, διότι τὰ κατάμαυρα νέφη χωρίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ Αὕτοῦ».

'Ο πλοίαρχος ἦτοι μάζετο ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὸν ναύκληρον, ὅτι προσευχὴ προερχομένη ἐκ βάθους καρδίας δὲν χάνεται, ἀλλὰ φθάνει πάντοτε μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θύστου, ὅπότε παρατηρεῖ διὰ μέσου τῶν μαύρων γεφών μικρόν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς τοῦ νέφους ἀκτῖνα ἥλιακὴν πίπτουσαν ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης.

«Παιδιά μου, ἐφώναξε τότε ὁ πλοίαρχος, ἵδοις ἐν ἀνοικτὸν παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ. 'Ο Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχῆ πλάσματά

του. Γνωρίζει ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς, ὅτι ἔχομεν προσήτεκνα καὶ συζύγους. Ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν τῶν βλεψιμάτιες του. "Ἄς προσευχὴ θῶμεν".

Τότε πάντες ὑψώσαν τοὺς ὀφθαλμούς των πρὸς τὸ ὥραιον ἔκεινο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἔκλιναν τὰ γόνατα καὶ ἀπηγύθυναν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν σύντομον μέν, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

"Ἀκτὶς τοῦ ἡλίου ἔτι λαμπροτέρα τῆς πρώτης ἐφάνη κατερχομένη καὶ φέρουσα εἰς ὅλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι γὰρ προσευχὴ των εἰσιγκούσθη.

Πάντες τότε ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται μετὰ νέου θάρρους καὶ γέων δυνάμεων. Τὸ πλοιόν μετά τινας ὥρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Μήλου. Οἱ ναῦται μετὰ τοῦ πλοιάρχου ἀποβιβασθέντες εἰς τὴν Ἑγράν, ἐπορεύθησαν εἰς τὸν ναὸν καὶ εὐχαρίστησαν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου.

«Ο πεποιθὼς ἐπὶ κύριον σωθήσεται».

3. Αἱ ἐργασίαι τοῦ εὐσεβοῦς μοναχοῦ.

"Εξη ποτὲ μοναχός τις, ὁ ὁποῖος ὀσάκις ἡρωτάτο ὑπὸ τοῦ ἥργουμένου τῆς Μονῆς πῶς ἔχει εἰς τὴν ὑγείαν, παρεπονεῖτο πάντοτε, ὅτι ἡτο κατάκοπος ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας. Ἐπὶ τέλους ὁ ἥργουμένος ἀκούων καθ' ἐκάστην τὸ αὐτὸ παράπονον, ἡρώτησεν ἥμεραν τινὰ τὸν μοναχὸν τί εἴδους ἐργασίαν ἐκτελεῖ καὶ κοπιάζει τόσον πολὺ. 'Ο δὲ μοναχὸς ἀπεκρίθη.

«Ἄγιε ἥγγούμενε, ἔχω καθ' ἐκάστην τόσας πολλὰς ἐργασίας, ωστε αἱ δυνάμεις μου δὲν θὰ ἥσαν ἐπαρκεῖς δι' αὐτάς, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν μὲνίσχε. Καὶ πρῶτον ἔχω δύο ἀγρίους ἱέρακας, τοὺς διοίους προσπαθῶ νὰ κρατῶ δεσμίους καὶ νὰ ἔξηγιερόνω. Κατόπιν ἔχω δύο λαγωούς, τοὺς ὁποίους φυλάττω διὰ νὰ μὴ φύγωσι, καὶ δύο βοῦς, τοὺς ὁποίους ἐπιβλέπω διὰ νὰ ἐργάζωνται. Ἔχω ἔνα λύ-

002 ΚΛΣ ΣΤΡ τὸν ὄποιον προσέχω διὰ νὰ μὴ βλάψῃ τινά, καὶ ἔνα λέοντα...
ν ὄποιον προσπαθῶ νὰ κατανικήσω. Τέλος δὲ ἔχω ἔνα ἀσθενῆ,
τὸν ὄποιον πρέπει πάντοτε νὰ περιποιῶμαι!».

126 «Ο ἡγούμενος ἀκούσας ταῦτα ἐμειδίασε καὶ λέγει εἰς τὸν μο-
ναχόν: «Ἄυτὰ δὲν γίνονται, ἀγαπητέ μου. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔκ-
τελῇ τις συγχρόνως πολλὰς ἐργασίας».

«Καὶ ὅμως, ἀδελφέ μου, ἀπήγνησεν ὁ μοναχός, σοὶ εἴπον
ὅτιν γέγονεν τὴν ἀλήθειαν. Οἱ δύο ιέρακες εἶνε οἱ δύο ὄφθαλμοί μου,
περὶ τῶν ὄποιών πρέπει νὰ φροντίζω, ἵνα μὴ στρέψωσι καὶ ἴδωσεν
τι, ὅπερ θὰ γένηται νὰ μὲ προτρέψῃ νὰ πράξω ἀμαρτίαν τινά.

Οἱ δύο λαγῳδοὶ εἶνε οἱ πόδες μου, τοὺς ὄποίους πρέπει νὰ ἐμπο-
δίζω ἀπὸ τοῦ νὰ τρέχωσιν εἰς τὰς ὑδονὰς καὶ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς
ἀμαρτίας. Οἱ δύο βόες εἶνε αἱ κειρές μου, τὰς ὄποίας πρέπει νὰ
ἐπιβλέπω διὰ νὰ ἐργάζωνται. Ο λύκος εἶνε ἡ γλῶσσά μου, θῆται
πάντοτε ἔχει ἀνάγκην χαλινοῦ. Ο λέων εἶνε ἡ καρδία μου. Κατ
αὐτῆς διεξάγω πάντοτε πεισματώδη πόλεμον. Ο ἀσθενῆς εἶνε
τὸ σῶμά μου, τὸ ὄποιον ἀλλοτε πεινᾷ, ἀλλοτε διψᾷ, ἀλλοτε εἶνε
ὑγιεὶς καὶ ἀλλοτε ἀσθενεῖ καὶ ἐνὶ λόγῳ οὐδέποτε εὑρίσκεται εἰς
τὴν αὐτὴν κατάστασιν. Ως ἐκ τούτου δὲ εἴμαι ἡγαγκασμένος νὰ
ἔχω τὴν προσοχήν μου διαρκῶς ἐστραμμένην πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ
τὸ περιποιῶμαι. Αὕται εἶνε αἱ ἐργασίαι μου, ἀγιε ἡγούμενε, τὰς
ὄποίας ἔκτελῶ καθημερινῶς».

«Ο ἡγούμενος ἐπήγγεισε τὸν μοναχὸν καὶ τῷ εἶπε:

«Ἐὰν πάντες ἐπραττον ὅπως σύ, φίλε μου, δηλαδὴ νὰ ἐργά-
ζωνται ἀγωνιζόμενοι κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ συγκρατοῦντες τὰ πάθη
των, θεοῖς θέτες τὸν Θεού θὰ ἥτο ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
ἀπαντες οἱ ἀνθρώποι θὰ θῶσαν εὐτυχεῖς καὶ ἐνάρετοι».

4. Τί διδάσκει ὁ Φραγκλῖνος εἰς ἐν κοράσιον.

«Ο Φραγκλῖνος, ὁ μέγας ἀνήρ τῆς Ἀμερικῆς, ἥτο ἀνθρώπος
ἀγαθώτατος. Ἡγάπα δὲ πολὺ τὰ μικρὰ παιδία καὶ ἀντηγαπάτα-

ὑπ' αὐτῶν. Πολλάκις ἥρχοντό τινα ἐξ αὐτῶν πλησίον του καὶ τῷ
ἐζήτουν τὴν ἀδειαν νὰ τὸν ἀσπασθῶσιν.

‘Ημέρων τινὰ ἥλθε πρὸς αὐτὸν μικρά τις κόρη καὶ τῷ εἶπε:

«Κύριε Φραγκλίνε, γῆγενρω ὅτι εἰσθε ἀνὴρ σοφός. Σᾶς παρα-
καλῶ λοιπὸν νὰ μοὶ εἴπητε ποῦ εἶνε ὁ Θεός. Μέχρι σήμερον δὲν
εἶδον αὐτὸν καὶ ὅμως ἔχω μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἴδω».

‘Ο γέρων Φραγκλίνης κατ’ ἀρχὰς ἐμειδίασεν, ἔπειτα δὲ δεί-
ξας διὰ τοῦ δακτύλου εἰς τὸ κοράσιον τὸν ἥλιον, τῷ εἶπε:

«Προσπάθησον νὰ ἴδης, τέκνον μου, τὸν ἥλιον».

Τῇ μικρᾷ κόρῃ ἐδοκίμασεν, ἀλλ’ ἀμέσως ἔθεσε τὴν χειρά τῆς
πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ εἶπε:

«Δὲν δύναμαι, ὁ ἥλιος θαμβώνει τοὺς ὀφθαλμούς μου».

‘Ο σοφὸς ἀνὴρ ἐμειδίασε καὶ κινήσας τὴν κεφαλὴν λέγει εἰς τὸ
κοράσιον: «Πρὸ δλίγου μὲ γηρώτας ποῦ κατοικεῖ ὁ Θεός καὶ μοὶ ἔλε-
γες ὅτι ἐπεθύμεις πολὺ νὰ τὸν ἴδης. Ἀλλὰ τώρα τί βλέπω; Σὺ
γες ὅτι ἐπεθύμεις πολὺ νὰ τὸν ἴδης. Αλλὰ τώρα τί βλέπω; Σὺ
δὲν δύνασαι νὰ ἀτενίσῃς τὸν ἥλιον, ὅστις εἶνε πλάσμα του, καὶ
θέλεις γὰ τὸν θεόν! Δὲν βλέπεις πόσον ἀσθενεῖς εἶνε
οἱ ὀφθαλμοί σου; Εἶνε ἀδύνατον, κόρη μου, νὰ ἴδωμεν διὰ τῶν
ὀφθαλμῶν μας τὸν Θεόν.

‘Ο Θεός εἶνε αὐτὴ ἡ ἀγαθότης. Προσπάθησον ἀπὸ ἡμέρας
εἰς ἡμέραν νὰ γίνησαι καλυτέρα καὶ τότε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ κα-
τοικήσῃ οὐτος ἐν τῇ καρδίᾳ σου».

5. Εἶνε Θεός.

Εἶνε Θεός, εἶνε Θεός! παντοῦ ἐπάνω, κάτω·

Εἰς τοὺς βαθεῖς ὠκεανούς, εἰς τοὺς γλαυκοὺς αἰθέρας,

Εἰς τῶν ζεφύρων τὴν πνοήν, εἰς γαῦρον καταιγίδα,

Εἰς τῆς νυκτὸς τὸ ἔρεβος, σ’ τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας,

Εἰς τοῦ μνημείου τὸν σταυρόν, σ’ τοῦ βρέφους τὴν κοιτίδα!

Θεὸν ἔγκλείουν ἄπαντες τοῦ σύμπαντος οἵ χῶροι,
Καὶ τάνθη καὶ οἱ ὁύακες καὶ τὰ τραχέα ὅρη.
Κ' ἡ δρόσος καὶ τὸ δάκρυν τῶν τεθλιψμένων ὁέον.
Τὸν Κύριον διαλαλεῖ βρυχόμενος ὁ λέων.

Τὸν Κύριον ἡ ἀηδών. Καὶ τίς δὲν τὸν κηρύττει;
Τὰ ἔμψυχα καὶ τὰψυχα ὁ σκώληξ καὶ τὰ κήτη.
Τὸ πᾶν καὶ ὅλα πανταχοῦ ὑπάρχει ἀοράτως
Εἰς βάθος καὶ εἰς ἔκτασιν, εἰς ὕψος καὶ εἰς πλάτος.

Εἰς τῆς πηγῆς τὸν στεναγμὸν καὶ εἰς τὸ πλῆττον κῦμα,
Σ τὸν θάνατον καὶ 'σ τὴν ζωήν, ἀλλ' ὅχι κι' εἰς τὸ κρῆμα.
Παντοῦ εύρισκεται, παντοῦ τὸ ἄγιόν Του ὅμιμα.
Ἄλλ' εἰς καρδίαν δυστυχοῦς πλειότερον ἀκόμα.

Αχ. Παράσχος

6. Συμβουλαὶ γέρωντος.

« Ἡμην ποτὲ νέος καὶ ἐγγίρασα καὶ παρετήρησα πολλάκις τί συμβαίνει εἰς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τί εἰς τοὺς εὐσεβεῖς. Εἶδον τὰ παιδία τοῦ χωρίου μου νὰ μεγαλώνωσι, νὰ γίνωνται ἄνδρες καὶ συνώδευσα μέχρι σύμμερον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν τάφον.

Ακούσατε, φίλοι μου, τί συμβαίνει εἰς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τί εἰς τοὺς εὐσεβεῖς. Εἶδον παιδία, τὰ δποῖα δυσηρέστουν καὶ δὲν ἥγαπων τοὺς γονεῖς των, νὰ ἔχωσι πάντοτε τέλος κάκιστον. Ἐγνώρισα πρὸ πολλῷ ἐτῶν τὸν πατέρα τοῦ δυστυχοῦς Ἰωάννου. Ἐζήσαμεν ὅμοιον πάτερ τὴν αὐτὴν στέγηγη καὶ εἶδον μὲ τοὺς δφθαλ- μούς μου δποίαν λύπην καὶ δποίας ὕδρεις ὑπέφερεν ὁ ἀτυχῆς πατήρ ἀπὸ τὸν ἀθλιον μίον του. Οὐδέποτε δὲ θὰ λησμονήσω τὴν λύπην, τὴν δποίαν ἥσθιαντο ὁ καλὸς γέρων ὀλίγην ὥραν πρὸ τοῦ θανάτου του· καὶ τὰ δάκρυα, τὰ δποῖα ἔχυνεν οὐτος ἀναλο- γιζόμενος τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ υἱοῦ του. Ἡτο βέβαιος ὅτι, ἀν-

ἐξηκολούθει τὸν αὐτὸν βίον, ὁ ἀσεβῆς υἱός του θὰ ἐγίνετο ἡμέραν τινὰ δυστυχῆς καὶ θὰ εἶχε κακὸν τέλος. Καὶ σὺντοπότε τὰ δάκρυα, σύτε ἡ λύπη τοῦ πατρὸς συνεκίνησαν τὴν καρδίαν τοῦ ἀθλίου τούτου υἱοῦ. Εἰδον τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν Ἰωάννην νὰ γελᾷ πληγέσιον τοῦ ἑτοιμοθανάτου πατρός του καὶ εἶπον κατ' ἔμαυτόν: «Ἐνε δυνατὸν νὰ ἀφήσῃ ὁ Θεὸς ἀτιμώρητον τὸν κακὸν αὐτὸν υἱόν;» Καὶ εἶχον δίκαιον. Ἡ τιμωρία δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Ἰδού δὲ τί συνέβη:

Ο κακὸς οὗτος νέος ἐνυμφεύθη κόρην πλουσίας οἰκογενείας καὶ ἔγινεν ὁ πλόουσιώτερος τοῦ χωρίου. Ἔκτοτε δὲ τόσον ὑπερηφανεύθη, ὥστε περιεφρόνει πάντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐνόμιζεν, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τις ἀνώτερος αὐτοῦ. Παρῆλθον οὕτω δύο ἔτη. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου ἔτους εἶδον τὸν ὑπερηφανὸν Ἰωάννην νὰ κλαίῃ καὶ ν' ἀναστενάζῃ ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς συζύγου του. Ἡ προὶξ αὐτῆς ἐπεστράφη εἰς τοὺς συγγενεῖς τῆς μέχρι τελευταίου ὀδοιοῦ καὶ ἔμεινεν οὗτος πάλιν πτωχός. Ἐφθασε δὲ εἰς θέσιν νὰ στερήται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρτου. Γνωρίζετε δὲ ποιον ἦτο τὸ τέλος του; Κατήντησε νὰ γίνῃ κλέπτης καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἐλεεινὸς εἰς τὰς φυλακάς.

Εἶδον σὺντοπότε τὰς ἀπείρους εὐλογίας καὶ τὴν εἰρήνην ἐν τῇ ἡσυχῷ καλύβῃ τῶν εὐσεβῶν. Οὗτοι εὐχαριστοῦνται εἰς ὅ,τι ἔχουσιν. Ολίγοι ἔξι αὐτῶν εἶνε εὔποροι καὶ οἱ περισσότεροι ὀλιγαρχεῖς. Ἔργασία εἰς τὰς γεῖρας καὶ εἰρήνη ἐν τῇ καρδίᾳ εἶνε ὁ βίος αὐτῶν. Ἀπολαύουσιν εὐθύμιας τὰ ἔσωτῶν καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσιν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν πληγέσιον των. Ἡ ἀλαζονεία δὲν πλησιάζει αὐτοὺς καὶ ὁ φθόνος δὲν δηλητηριάζει τὴν ζωήν των. Διὰ τοῦτο εἶνε πάντοτε εὐθυμότεροι καὶ μᾶλλον εὐχαριστημένοι καὶ ὑγιέστεροι τῶν ἀσεβῶν. Ὕπομένουσιν ἀγοργύστως τὰς στενοχωρίας καὶ τὰς πικρίας τοῦ βίου, ἐλπίζοντες εἰς τὴν θείαν βοήθειαν καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ἐργασίας των καὶ τῆς ἀγάπης τῶν προσφιλῶν αὐτοῖς προσώπων, τὰ δποῖα εὑρίσκονται ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Οὕτως εὐτυχοῦσιν ἐν τῇ γῇ καὶ ὁ Θεὸς

ἔξ οὐραγῶν ἐπιθλέπει τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς λύπας των καὶ βοηθεῖ αὐτούς.

«Ἀγαπητά μου παιδία, εἰδον πολλοὺς πτωχοὺς εὑσεβεῖς ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου των, ἀλλ᾽ οὐδένα γῆκουσα νὰ ἐκφράσῃ παράπονόν τι διὰ τὴν πτωχίαν καὶ τὰς στερήσεις τοῦ βίου. Πάντες γὺλόγουν τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀπειρά δῶρα τῆς ἀγάπης του, τὰ ἐποια ἀπήλαυσαν κατὰ τὸν βίον των. Μείνατε λοιπόν, τέκνα μου, πάντοτε εὐσεβῇ καὶ ἀθῆμα».

«Ποῦ γονιοῦ δὲν ἀγροικᾶ, κακὸς κακοῦ θὰ πάγῃ».

«Οἱ παράνομοι ἔξολοι θευθήσονται, σωτηρία δὲ δικαίων παρὰ Κιρίῳ».

7. Ὁ ἵππος.

Ο ζωηρὸς πῶλος περικαρῆς σκιρτᾷ ἐπὶ τῆς πρασίνης χλόης τινάσσων τὴν βραχεῖαν γαίτην του. Πηδᾷ ἐλαφρῶς ὡς ἔλαφος ἄνωθεν τῶν φρακτῶν καὶ πλήττει τὸ ἔδαφος διὰ τῶν μικρῶν ὁπλῶν αὐτοῦ. Τρέχει πρὸς τὰ ἐμπρός, σταματᾷ αἰφνηδίως καὶ πάλιν τρέχει πέριξ τῆς μητρός του φορβάδος, ητις βόσκει ήσυχως ἐπιβλέπουσα αὐτὸν μετὰ φροντίδος.

Τὰ μέλη του, ἀν καὶ εἶνε ἀκόμη ἰσχνά, προδίδουσιν ἀπὸ τοῦδε τὴν μέλλουσαν δύναμιν καὶ εὐκαμψίαν του. «Ολα εἶνε ἀρμονικὰ καὶ ἀνάλογα. Ο μέγας, διαυγῆς καὶ ζωηρὸς ὀφθαλμός του δεικνύει τὸ θάρρος του καὶ τὰ παιγνίδιά του τὴν πρὸς τοὺς ἀγῶνας προδιάθεσιν αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲ μεγαλώνει, γίνεται βαθμηδὸν ἰσχυρότερος, προσελκύει τὴν ἀγάπην τοῦ ὀνθρώπου καὶ γίνεται σύντροφος καὶ φίλος αὐτοῦ, μένων πιστὸς μέχρι θανάτου.

Ο ἵππος εἶνε γενναῖος, φιλότιμος, ὑπερήφανος καὶ ἀγαθός. Η τόλμη καὶ ή ἀφοβία τοῦ εὐγενοῦς τούτου ζῷου εἶνε ἀξιοθαύμαστος. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῆς μάχης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοβεροῦ κρότου τῶν πυροβόλων, δ ἵππος ἴσταται

ἀτρόμητος, στερεὸς καὶ ἀκλόνητος ὡς ἐὰν ἦτο κατεσκευα-
σμένος ἐκ χυτοῦ μετάλλου.

Οὐ πάπος εἶνε τὸ ωραιότερον τῶν τετραπόδων ζῷων.
Ὑψηλός, σοβαρός, ωραῖος καὶ κομψός. Βαδίζει μὲν βάδισμα
ἀσφαλὲς καὶ ωραῖον. Ὄταν βαδίζῃ, ἔχει ὑπερηφάνως ὑψωμέ-
νην τὴν κεφαλήν, επὶ τῆς ὅποιας ὑπάρχει ωραῖον καὶ πλατὺ
μέτωπον, φέρον ἄνωθεν προκόμιον, τὸ δόποιον πίπτει μεταξὺ
τῶν δύο διφθαλμῶν. Οἱ ὁρώμενες πολὺ ἀνοικτοί. Οἱ στιλποί,
μέλαινες καὶ ἐκφραστικώτατοι διφθαλμοί του ἐκπλήττουσι τὸν
ἐχθρόν. Τὰ δέξια ὅταν του κινοῦνται διαρκῶς καὶ αἰσθάνονται
καὶ τὸν ἐλαφρότερον ἥγον ἐκ μακροτάτης ἀποστάσεως. Ἡ
κεφαλὴ συνδέεται μετὰ τοῦ κορμοῦ διὰ μακροῦ καὶ πολὺ
ἰσχυροῦ τραχήλου, ὑψουμένου πρὸς τὰ ἄνω, κυρτούμενου
διλίγον κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ ἐστολισμένου διὰ μακρᾶς καὶ
λαμπούσης, ὡς μέταξα, γάιτης.

Τὸ στῆθός του εἶνε εὐρὺν καὶ κατάλληλον εἰς τὸ νὰ ἀντι-
μετωπίζῃ τοὺς κινδύνους, τὸ δὲ διὰ στιλπνῶν τριγῶν κεκα-
λυμμένον σῶμά του, στηρίζεται ἐπὶ ποδῶν λεπτῶν, στερεῶν,
νευρωδῶν καὶ εὐκινήτων. Αἱ ὡς σίδηρος σκληραὶ διπλαὶ του
πλήττουσιν ἀνυπομόνως τὸ ἔδαφος, ἡ δὲ μακρὰ καὶ λάμ-
πουσα μέλαινα οὐρά του ἀποτελεῖται ἐκ μακρῶν καὶ λείων
τριγῶν, αἴτινες σχηματίζουσι θύσανον. Τὸ τρίχωμα τοῦ ζῷου
εἶνε πυκνόν, βραχὺν καὶ λεπτόν. Τὸ χρῶμα στιλπνόν, συνή-
θως λευκόν, μέλαν, φαιὸν καὶ ἔανθρόν.

Εἰς ἐν νεῦμα τοῦ ἀναβάτου ὁ ἵππος ἀναπηδᾷ καὶ ἀργίζει
νὰ τρέχῃ. Ως ἀετὸς πετῶν, ὁ ἵππος μόλις ἐγγίζει τὸ ἔδαφος.
Ἡ οὐρά του κυματίζει ὅπισθεν καὶ ὑπὸ τὰς διπλάς του ἀνα-
δίδονται σπινθῆρες. Οὐ πάπος, ὅταν τρέχῃ, φαίνεται ἔτι ωραιό-
τερος. Ψυοῖ τοὺς προσθίους πόδας του, κάμπτει τὰ γόνατά
του μετὰ πολλῆς χάριτος, κυρτώνει τὴν οὐράν του καὶ τρέχει
ἐλαφρῶς καὶ ταχέως.

Κατὰ τοὺς πολέμους ὁ ἵππος φέρων ἐπὶ τῆς ὁργεώς του
τὸν πολεμιστήν, δρμῷ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, δάκνει τὸν χαλινόν

του, κινεῖ τὴν χαίτην, χρεμετίζει καὶ ἀνασκάπτει τὸ ἔδαφος διὰ τῶν στιλπνῶν δπλῶν του, φλεγόμενος ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ πολεμήσῃ. Ὁταν αἱ σάλπιγγες ἡχίσωσιν, ἐνθουσιᾶ, φρυνάττει, σκιρτᾷ καὶ δρμᾷ μετὰ τοῦ ἵππους του ἀκράτητος ἔναντιον τῶν ἐγχθρωκῶν λογχῶν!

Εἶνε ἐν σῶμα μετὰ τοῦ ὄδηγοῦ του καὶ μία μόνη θέλησις βασιλεύει καὶ εἰς τὸν δύο. Πρὸ τοῦ ἀπαστράπτοντος ξίφους τοῦ ἵππους κυματίζει ἡ χαίτη τοῦ ἵππου. Δὲν δύνανται νὰ σταματήσωσι τὸν ἵππον οὔτε ὁ καπνὸς καὶ αἱ βροντώδεις ἐκπυρωσοχροτίσεις τῶν τηλεβόλων, οὔτε οἱ συριγμοὶ τῶν σφαιρῶν καὶ αἱ ἐκρήξεις τῶν ὀβίδων, οὔτε ὁ ἀλαλαγμὸς καὶ ὁ θόρυβος τῆς μάχης. Ἀκόμη δὲ καὶ ὅταν βαρέως πληγωθῇ, δὲν θορυβεῖται καὶ οἱ τόνοι τῆς φωνῆς του οὐδὲν παράπονον ἐκφράζουσιν, ἀλλ᾽ εἶνε μόνον φωνὴ χαρᾶς καὶ πολεμικοῦ μένους.

Ἄλλοτε πάλιν, ὅταν σύρῃ τὸ ἄρμα πολεμιστοῦ τινος, πορεύεται σοβαρὸς καὶ μεγαλοπρεπής. Ἀλλ᾽ ἡ ὑπερηφάνειά του ἔξυπνη καὶ ὅταν ἀκόμη ἀκούσῃ τὰς σάλπιγγας νὰ ἡχῶσιν ὅπισθεν τοῦ θριαμβευτικοῦ ἀρματος, τὸ δποῖον σύρει ἐστολισμένος μὲν ἀπαστράπτοντα χαλινὸν καὶ μὲν ἐρυθροῦν κάλυμμα, καὶ πορεύεται μὲν βραδὺ καὶ ἐπίσημον βῆμα κρατῶν ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν. Καταλαμβάνει δτι καὶ αὐτὸς μετέχει τῆς δόξης τῆς νίκης, ἀφ' ὅτου συνέδεσε συμμαχίαν μετὰ τοῦ κυρίου τῆς γῆς, τοῦ ἀνθρώπου.

Ο ἵππος, ὅπως ἐν πολέμῳ εἶνε ὑπερασπιστής καὶ βοηθὸς τοῦ πολεμιστοῦ, οὗτο καὶ ἐν εἰρήνῃ εἶνε ὁ πειθήνιος βοηθὸς καὶ σύντροφος τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα μετὰ τοῦ ἀναβάτου, σύρει ἀμάξας, μεταφέρει φορτία, ζεύγνυται εἰς τὸ ἄροτρον καὶ τοὺς μύλους καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὸ κυνήγιον. Μεταφέρει τὸν δδοιπόδον ἐπὶ τῶν δρέπων διὰ μέσου δυσβάτων ἀτραπῶν καὶ διέρχεται τὰς ἐρήμους ώς βέλος.

Ο ἵππος ξῆ 25 ἕως 30 ἔτη. Ο θῆλυς ἵππος, ή φορβάς,

έγκυμονει ἐπὶ 11 μῆνας καὶ τίκτει συνήθως ἕνα πῶλον καὶ σπανίως δύο.

Οἱ ἵπποι τρώγει κοκκώδεις καρποὺς καὶ ίδιᾳ κριθὴν καὶ βρόμην, ἄχυρα, τριφύλλιον καὶ ἄλλα ἀγρια χόρτα. Ἀγαπᾶ δὲ νὰ πίνῃ ὑδωρ καθαρόν.

Πρὸς διατήρησιν τῶν ἵππων ἐν καιρῷ ψύχους οἱ ἀνθρώποι κατασκευάζουσι στάβλους. Πρωτίστη δὲ φροντὶς τοῦ ἵπποτρόφου εἶνε νὰ διατηρῇ τὸν στάβλον καθαρὸν καὶ νὰ ἀερίζῃ αὐτὸν τακτικῶς.

Ωσαύτως ἀπαραίτητος εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἵππων εἶνε ὁ καθημερινὸς καθαρισμὸς αὐτῶν, δι' ἐλαίου ψεκασμὸς τῆς ξδρας καὶ τοῦ ὑπὸ αὐτὴν χώρου πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐντόμων καὶ τὰ λουτρὰ εἰς μέρη παραθαλάσσια ἢ παραπτάμια.

Οἱ ἵπποι ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀνίατον καὶ κολλητικὴν νόσου μᾶλιν. Ἰπποι προσβληθέντες ὑπὸ τῆς φοβερᾶς ταύτης νόσου πρέπει νὰ φονεύωνται, ἵνα οὕτως ἐμποδισθῇ ἡ μετάδοσις τῆς νόσου εἰς ἄλλους ἵππους καὶ ἀνθρώπους.

8. Τὸ ἄλογο.

Τᾶλογο ! τᾶλογο ! Όμερο Βρυώνη,
τὸ Σοῦλι χούμησε καὶ μᾶς πλακώνει

Ἐμπρός του στέκεται καμαρωμένο,
μαῦρο σὰν κόρακας χρυσᾶ ντυμένο,
ἄτι ἀξετίμητο, φλόγα, φωτιά,
καθάριο ἀράπικο, τὸ λὲν Βοριᾶ.

Κτυπάει τὸ πόδι, σκάφτει τὸ χῶμα,
δαγκάνει τὸ σίδερο πῶχει σ' τὸ στόμα:
ὅυσιονια διάπλατα καὶ τεντομένα
ἀχνίζουν κόκκινα σὰν ματωμένα.

Ακούει τὸν πόλεμο καὶ χλημηντράει,
ταύτια του τέντωσε, ἄγρια τηράει.
‘Ολόρθ’ ή καίτη του, ὀλόρθ’ ή ουρά,
λυγάει τὸ σῶμά του σὰν τὴν ὁχειά.
Σκώνεται λαίμαργο ‘ς τὰ πισινά του,
λάμπουν τὰ νύχια του, τὰ πέταλά του.
Δὲς καὶ δὲν ἥγγιζε κάτου ‘ς τὴν γῆ.
Κρῖμα ποῦ τῷθελαν γιὰ τὴ φυγή!...

A. Βαλαωρίτης

9. Κροῖσος καὶ Σόλων.

Ο βασιλεὺς Κροῖσος ἦτο πάμπλουτος. Οἱ θηγαυροὶ αὐτοῦ κατέστησαν ὀνομαστοὶ καὶ παροιμιώδεις. Πάντες δὲ ἐμακάριζον αὐτὸν διὰ τὰ μεγάλα αὐτοῦ πλούτη καὶ τὸν πολυτελῆ του βίον, καὶ μόνον ὁ Σόλων ἢ Αθηναῖος δὲν ἐθαμβώθη ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ χρυσοῦ, ἀλλ’ ὡμολόγησεν ἀνωτέραν τὴν ἐκ τῆς ἀρετῆς εὐδαιμονίαν.

Ο Σόλων κατήγετο ἐξ οἶκου ἐπιφανεστάτου. Ἐγεννήθη δὲ ἐν Σαλαμῖνι. Οἱ Αθηναῖοι ἤγαπων καὶ ἐτίμων αὐτὸν πολύ, ὅχι μόνον διὰ τὴν χρηστότητα τῶν ηθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μεγάλην του παιδείαν καὶ τὰς σοφὰς αὐτοῦ γνώμας, ἔνεκα τῶν ὅποιων ἐθεωρεῖτο εἰς ἐκ τῶν τότε ἀκμαζόντων ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ο Σόλων περιηγήθη πολλὰς ξένας χώρας καὶ ἐμελέτησε τὰ ἡθη καὶ τοὺς νόμους ξένων ἐθνῶν. Ἡτο δὲ καὶ ποιητὴς ἀγαθὸς ὁ Σόλων καὶ στρατηγὸς ἀξιος, ἐλευθερώσας τὴν Σαλαμῖνα ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Μεγαρέων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ Αθηναῖοι εὐρίσκοντο εἰς λίαν τεταραγμένην κατάστασιν, διότι ἔνεκα ἐλλείψεως γραπτῶν νόμων οἱ εὐπατρίδαι κατεπίεζον καὶ ἐτυράννων τὰς ὑπόδεεστέρας τάξεις. Ο λαὸς ἀπῆγεται νόμους γραπτούς. Οἱ δὲ εὐπατρίδαι φοβούμενοι μήπως γίνη στάσις, συγκατένευσαν εἰς τοῦτο καὶ ὄμο-

φώνως τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέθεσαν εἰς τὸν σοφὸν Σόλωνα νὰ συντάξῃ νόμους.

Ο Σόλων, ἀφοῦ ἔθεσε νόμους ἀρίστους εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ ὑποσχεθῶσι μνθ' ὅρκου, ὅτι θὰ διατηρήσωσι τοὺς νόμους του ἀνεψιού μεταβολῆς ἐπὶ δέκα ἔτη, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πόλεως, ὅπως μὴ ἀναγκασθῇ νὰ μεταβάλῃ τι, ξως οὐ οἱ Ἀθηναῖοι συνειθίσωσιν εἰς τοὺς νέους νόμους. Ἐπλευσε δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἐπισκεψθεὶς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Κύπρον καὶ τὴν Ἀσίαν.

“Οτε δὲ ἔφθισεν εἰς τὰς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας, ὁ Κροῖσος τὸν ὑπεδέχθη φιλοφρόνως καὶ τὸν ἐφιλοξένησεν εἰς τὰ πλούσια ἀνάκτορά του. Τὴν τρίτην δὲ γῆ τετάρτην ἡμέραν διέταξεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ὑπηρέτας του νὰ δεῖξωσιν εἰς αὐτὸν τοὺς βασιλικοὺς θησαυρούς του. Ἀφοῦ δὲ ὁ Σόλων εἶδε τὰ πάντα, ὁ Κροῖσος εἶπε πρὸς αὐτόν :

«Σόλον, ἔμαθον ὅτι περιηγήθης πολλὰς χώρας καὶ εἶδες πολλοὺς ἀνθρώπους. Εἰπέ μοι, ἐγνώρισες ἄνθρωπον εὐτυχέστερον ἐμοῦ;»

Ο Κροῖσος ἐλπίζων ὅτι εἶναι ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν ἀνθρώπων, γηρώτα ταῦτα. Ο δὲ Σόλων χωρὶς νὰ τὸν κολακεύσῃ, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν μεταχειρισθεὶς εἶπε :

«Ναί, βασιλεῦ, ἐγνώρισα Τέλλον τὸν Ἀθηναῖον».

Ο βασιλεὺς γηπόρησε καὶ γηρώτησε ; «Διατί νομίζεις τὸν Τέλλον εὐδαιμονέστατον ὅλων τῶν ἀνθρώπων;»

Καὶ ὁ Σόλων ἀπήντησεν : «Ο Τέλλος οὗτος ἔζη ἐν Ἀθηναῖς, ὅτε γῆ πόλις γῆτο ἴσχυρὰ καὶ ἔνδοξος. Εἶχε τέκνα ἀξιόλογα καὶ εἶδεν αὐτὰ εὐτυχῆ. Οἱ συμπολῖται του τὸν ἐτίμων, ἀπέθανε δὲ τὸν γλυκύτατον καὶ εὐγενέστατον θάνατον, πολεμῶν ὑπὲρ πατρίδος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν αὐτὸν μεγάλως καὶ τῷ ἀνήγειραν τιμητικὸν μνημεῖον».

«Ἀλλὰ μετὰ τὸν Τέλλον ποιὸν θεωρεῖς εὐδαιμονέστερον ;» γηρώτησεν ὁ Κροῖσος.

«Τὸν Κλέοβιν καὶ τὸν Βίτωνα, ἀπήντησεν ὁ Σόλων. Οἱ δύο

ούτοι ήσαν ἀδελφοὶ ἐκ τοῦ Ἀργους, εἶχον διωμαλέον τὸ σῶμα, ἐνίκησαν εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ ἔλαβον τὸ ἀθλον. Ἐσέσοντο δὲ καὶ ἡγάπων πολὺ τὴν μητέρα αὐτῶν, ἥτις ἦτο ἴερεια. Ἡμέραν τινά, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀργεῖοι ἐτέλουν τὴν ἑορτὴν τῆς Ἡρας, ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃ ἡ μήτηρ των εἰς τὸν ναὸν· μὲ σχῆμα, ἀλλ’ οἱ βρέες, οἵτινες ἔμελλον νὰ σύρωσιν αὐτό, δὲν ἤρχοντο ἐγκαίρως ἐκ τοῦ ἀγροῦ. Τότε οἱ δύο καλοὶ νέοι μὴ ἔχοντες καιρὸν νὰ περιμένωσιν, ἐξεύχθησαν αὐτοὶ οἱ ἕδιοι εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ἔφεραν τὴν γραῖαν μητέρα των εἰς τὸν ναόν.

Ἐκεῖ ἦτο πολὺ πληθυσμὸς καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐθαύμαζον τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν νέων, αἱ δὲ γυναῖκες ἐμακάριζον τὴν μητέρα, ὅτι εἶχε τοιαῦτα τέκνα. Ἡ μήτηρ αὐτῶν εἰσελθοῦσα εἰς τὸν ναὸν παρεκάλεσε τὴν θεὰν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς υἱούς της ὅτι πρᾶγμα εἴνε καλλίτερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Μετὰ τὴν παράκλησιν ταύτην ἐκοιμήθησαν οἱ δύο νέοι ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ δὲν ἔξεπνησαν πλέον, ἀλλ’ ἀπέθανον εὐτυχῇ θάνατον, ἀφοῦ ἔξετέλεσαν τὸ καθῆκόν των.

«Ω ξένε Ἀθηναῖε, εἶπεν ὁ Κροῖσος ὁργισθείς, τόσον μηδαιμνὴ εἶνε λοιπὸν ἢ ίδιαν μου εὐδαιμονία, ὥστε οὐδὲ ἀπλῶν πολιτῶν ἀξιον μὲ κρίνεις;»

«Ω βασιλεῦ τῶν Λυδῶν, τὸ μέλλον εἴνε ἀδηλον καὶ οὐδεὶς γγωρίζει ποιον τέλος θὰ ἔχῃ. Μόνον ὅστις ζήσῃ καὶ ἀποθάνῃ εὐτυχίας, αὐτὸς εἴνε δίκαιον νὰ δονομάζηται εὐδαιμων καὶ μακάριος. Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.»

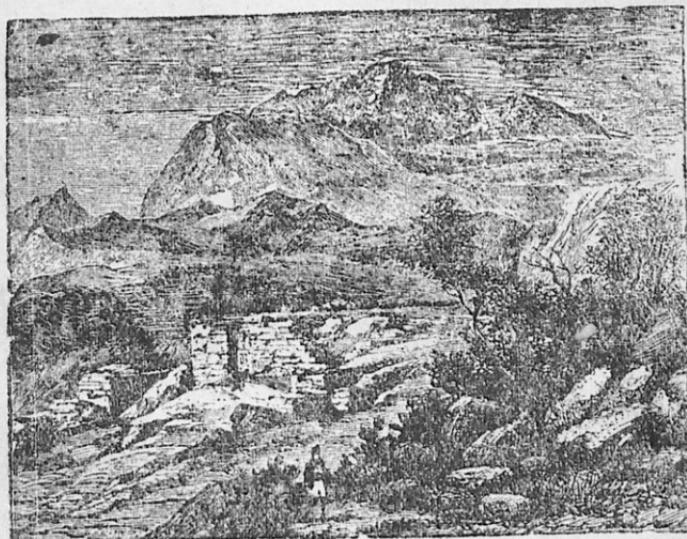
(*) Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ ιερεῖς δὲν ἀπετέλουν ίδιαιτέραν τάξιν. Υπῆρχον ὅμως οἰκογένειαι, αἱ ὅποιαι παρεῖχον κληρονομικῶς ιερεῖς δι’ ὠρισμένα ιερά. Διὰ τὰ ιερὰ τῶν θεατῶν, ὑπῆρχον ιερεῖαι.

(**) Τὸ κέντρον τῆς λατρείας τῆς Ἡρας ἐν Ἑλλάδι ἦτο τὸ Ἀργος, ἔνθα ὑπῆρχεν δι μεγαλοπρεπέστατος τὸν ναῶν αὐτῆς καὶ ἄγαλμα, ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐκειτο δὲ δι ναὸς οὗτος ἐπὶ τοῦ ὅρους Εὔβοια εἰς ἀπόστασιν 46 σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως (ἀπόστασις δύο ώρῶν περίπου).

Ο Κροῖσος ἀκούσας τοὺς φρονίμους τούτους λόγους τοῦ Σόλωνος δυσηρεστήθη καὶ τὸν ἀπέπειρψε μετὰ περιφρονήσεως, θεωρήσας αὐτὸν ἀμαθῆ καὶ ἄφρονα, διότι παραβλέπων τὰ παρόντα ἀγαθά, συνεθούλευε νὰ βλέπωμεν τὸ τέλος παντὸς πράγματος.

10. Ο Κροῖσος καὶ τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν.

Ἡ ταχεῖα αὖξησις τοῦ περσικοῦ κράτους ἥρχισε νὰ γίνηται ἐπίφοδος εἰς τὰ γειτονικὰ βασίλεια. Ο δὲ Κροῖσος ἐσκέπτετο

Οἱ Δελφοὶ καὶ ὁ Παρνασσός.

πῶς ἡτο δυνατὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Περσῶν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ συμβουλευθῇ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον περὶ τούτου. Διὰ νὰ δοκιμάσῃ δὲ τὸ Μαντεῖον, ἐὰν τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα εἰνε ἀληθῆ, ἔπειρψε ἀπεσταλμένους εἰς Δελφοὺς νὰ ἐρωτήσωσιν αὐτὸ τὴν ἑκατοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἐκ τῶν Σάρδεων, τί οὗτος κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ ἔπραττε. Μετέβησαν λοιπὸν οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ ἐξετέλεσαν ὅσα διέταξεν εἰς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς. Η δὲ Πυθία ἀπεκρίθη εἰς αὐτούς:

**Anagynasmatáriov Δῆς τάξεως.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

« Ἡξεύρω τὸν ἀριθμὸν τῆς ἄμμου καὶ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης. Καὶ τὸν ἄλαλον ἐννοῶ καὶ τὸν μὴ φωνοῦντα ἀκούω. Αἰσθάνομαι τὴν δυσμὴν τῆς σκυλοδέρμου χελώνης, ἡ ὁποία βράζει δύμον μὲν ἄργεια κρέατα ἐντὸς χαλκοῦ λέβητος. Κάτωθεν αὐτῆς ὑπάρχει χαλκός, ἀνωμένη δὲ τὴν καλύπτει χαλκός».

Ἐπιστρέψαντες οἱ Λυδοὶ εἰς τὰς Σάρδεις ἔφεραν τὸν χρησμὸν εἰς τὸν Κροῖσον. Οὗτος δὲ ἀκούσας τὸν χρησμόν, ἐθαύμασε διότι τὴν ἐκατοστὴν γῆμέραν ἐπενόησε πρᾶγμα, τὸ ἐποίου ἦτο δύσκολον νὰ βάλῃ τις εἰς τὸν νοῦν του. Κατέκοψεν εἰς τεμάχια χελώνην καὶ ἀρνίον καὶ τὰ ἔρριψεν εἰς λέβητα χαλκοῦν μὲν σκέπασμα χαλκοῦν διὰ νὰ βράσωσιν δύμον.

Πεισθεὶς λοιπὸν ὁ Κροῖσος ὅτι τὸ μόνον μαντεῖον, ἐπερ ἔδιδεν ἀληθεῖς προφητείας, ἦτο τὸ τῶν Δελφῶν, ἀπεφάσισε νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ διὰ μεγάλων θυσιῶν. Προσέφερε δὲ πρὸς τὸν θεὸν πλουσιώτατα δῶρα χρυσῷ καὶ ἀργυρῷ καὶ οἱ Λυδοὶ πάντες ἐθυσίασαν ὅτι ἔκαστος ἥδύνατο.

Καθ' ὃν χρόνον οἱ Λυδοὶ ἔμελλον νὰ ἀναχωρήσωσι διὰ νὰ μεταφέρωσι τὰ δῶρα εἰς Δελφούς, ὁ Κροῖσος διέταξεν αὐτοὺς νὰ ἔρωτήσωσι τὸ Μαντεῖον, ἀν ἔπρεπε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν καὶ νὰ προσλά�ῃ ἄλλους συμμάχους. Οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι, ἀφοῦ ἔφθασαν εἰς Δελφούς καὶ ἀφιέρωσαν τὰ δῶρα, εἶπον εἰς τὴν Πυθίαν τὰ ἐντεταλμένα. Αὕτη δ' ἀπεκρίθη ὅτι, ἐὰν ὁ Κροῖσος ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν, θὰ καταστρέψῃ μέγα βασιλεῖον. Συνεβούλευσε δ' αὐτὸν νὰ προσλά�ῃ συμμάχους του τοὺς ἴσχυροτάτους ἐκ τῶν Ἑλλήνων.

Αφοῦ ἔλαβεν ὁ Κροῖσος τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Μαντείου, ὑπερεχάρη διὰ ταύτην. Ἐπίσσας δ' ὅτι ἀναμφιβόλως θὰ καταστρέψῃ τὸ βασιλεῖον τοῦ Κύρου, ἔπειμψεν ἐκ νέου εἰς Δελφούς πολύτιμα δῶρα.

10. Ὁ Κροῖσος ἐνθυμεῖται τὸν Σόλωνα.

Ο Κροῖσος πειθόμενος εἰς τὸν χρησμὸν τῆς Πυθίας, διέβη τὸν "Αλυν κατὰ τὸ ἕαρ τοῦ ἔτους 549 πρὸ Χριστοῦ καὶ εἰσῆλθεν

εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ἡτις ἀνήκειν εἰς τοὺς Ηέρσας. Τοῦτο δὲ μαθῶν ὁ Κῦρος συνήθροισε τὰ στρατεύματά του καὶ ἐπῆλθε κατὰ τῶν Λυδῶν. Ἀλλὰ πρὶν ἦ ἐκστρατεύσῃ, ἔπειμψε κήρυκας εἰς τοὺς Ἰωνας προσπαθῶν νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν Κροίσον, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν. Οἱ Ἰωνες ἀπέκρουσαν τὰς προτάσεις του.

Ο Κῦρος τότε ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Κροίσου συμπαραλαβῶν συμμάχους ἐκ τῶν χωρῶν, αἵτινες ἦσαν ὑποτεταγμέναι εἰς τοὺς Ηέρσας. Μετὰ πεισματώδη μάχην τῶν δύο ἀντιπάλων στρατιῶν πλησίον τῆς Ισχυροτάτης πόλεως Πτερίας, ὁ Κροίσος ἦναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς Σάρδεις. Ταύτας δὲ ἐξ ἐφόδου κυριεύσαντες οἱ Πέρσαι, συνέλαβον τὸν Κροίσον αἰχμάλωτον. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Κῦρος διέταξε τότε νὰ τὸν καύσωσι ζῶντα. Ὅτε δὲ ἀνεβίβασαν αὐτὸν δέσμιον ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ὁ ταλαιπωρος Κροίσος ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους τοῦ μοφοῦ Ἀθηγαίου. ἀνεφώνησε : «Σόλον, Σόλον, Σόλον».

Ο Κῦρος ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Κροίσου γράτησεν αὐτὸν τίς εἶνε ὁ Σόλων, τὸν δπαῖον ἐπικαλεῖται ἐν τῇ δυστυχίᾳ του. ὁ δὲ Κροίσος διηγγήθη ὅσα τῷ εἶπεν ὁ Σόλων. Ἡ διήγησις αὕτη ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Κῦρον, ὅστις παρευθὺς διέταξε νὰ καταβιβάσωσι τὸν Κροίσον ἀπὸ τῆς πυρᾶς.

Τότε ὁ Κῦρος γράτησεν αὐτόν : «Κροίσε, εἰπέ μοι, παρακαλῶ, ποίος σὲ ἔπεισε νὰ ἐκστρατεύσῃς ἐναντίον μου καὶ νὰ γίνης ἔχθρός μου ;» Ὁ Κροίσος ἀπεκρίθη τότε : «Ο Θεὸς τῶν Ἑλλήνων, βασιλεῦ, εἶνε τοῦ πολέμου τούτου αἵτιος. Αὐτὸς μὲ προέτρεψε νὰ λάβω τὰ ὅπλα ἐναντίον σου, διότι δὲν θὰ γῆμην τόσον ἀνόητος, ὥστε νὰ προτιμήσω τὸν πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰργυνῆς. Διότι ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης οἱ παῖδες θάπτουσι τοὺς πατέρας, ἐν πολέμῳ δμως οἱ πατέρες θάπτουσι τοὺς παῖδας. Ἄλλοι διέτωσι γῆθέλησαν οἱ θεοὶ νὰ συμβούσι ὅσα συνέβησαν».

* Μεγάλη χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας περιλαμβάνουσα πάντα τὰ μέρη τὰ μεταξὺ τοῦ "Αλυος πρὸς Δ., Ταύρου πρὸς Ν., Εύφρατοι πρὸς Α καὶ Εὔξεινο Πόντου πρὸς Β.

‘Ο μὲν Κροίσος ταῦτα ἔλεγεν, ὁ δὲ Κῦρος λύσας αὐτόν,
τὸν ἐκάθισε πλησίον του καὶ πολὺ τὸν περιεποιεῖτο.

Μετα ταῦτα ἔστειλεν ὁ Κροίσος εἰς Δελφοὺς τὰς ἀλύσεις,
διὰ τῶν ὅποιων ὁ Κῦρος τὸν ἔδεσεν, ὅτε συνέλαβεν αὐτὸν ζῶντα,
καὶ παρήγγειλεν εἰς τοὺς Λυδοὺς νὰ ἐρωτήσωσι τὸν θεόν, ἂν
δὲν ἐντρέπεται νὰ ἔξαπατῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ εἴνε ἀχάριστος.

‘Αφοῦ ἦλθον οἱ Λυδοὶ καὶ εἶπον τὰ ἐντελμένα, λέγεται
ὅτι ἡ Πυθία εἶπε τὰ ἔξῆς: «‘Ο Κροίσος ἀδίκως παραπονεῖται
κατὰ τοῦ Ἀπόλλωνος. Αἱ Σάρδεις ἥτο πεπρωμένον νὰ κατα-
στραφῶσιν. ‘Ο Ἀπόλλων κατώρθωσε νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἄλωσιν
τούτων ἐπὶ τρία ἔτη, μὴ δυνηθεὶς περισσότερον νὰ πείσῃ τὰς
Μοίρας. ‘Ως πρὸς δὲ τὸν χρησμὸν δὲν ἔχει δίκαιον δίστι ὁ
Ἀπόλλων προείπεν εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ καταστρέψῃ μέγα βασί-
λειον, ἐὰν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν. Ο Κροίσος, ἂν εἴχε
τὸν ἀπαιτούμενον νοῦν, ἔπρεπε τότε νὰ ζητήσῃ ἔξηγγήσεις παρὰ
τοῦ Μαντείου ποῖον ἐκ τῶν δύο ἐνόσι, τὸν ἰδικόν του βασιλείου
ἢ τὸ τοῦ Κύρου. Διὰ τοῦτο ἀς αἰτιάται ἔαυτὸν καὶ οὐχὶ τὸν
θεόν». Ταῦτα ἡ Πυθία ἀπεκρίθη εἰς τοὺς Λυδούς, οὓτοι δὲν ἀνε-
φεραν εἰς τὸν Κροίσον, ὅστις ὠμολόγησεν, ὅτι τὸ σφάλμα ἥτο
ἰδικόν του καὶ οὐχὶ τοῦ θεοῦ.

12. Διατί μόνος ὁ πλουστος δὲν καθιστᾷ τὸν ἀνθρωπον εὔτυχη.

Χειμερινήν τινα ἐσπέραν δύο ἐργάται, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰω-
άννης, ἐπέστρεψον ἐκ τῆς ἐργασίας των. Διῆλθον δὲ τυχαίως
πρὸ μεγαλοπρεπούς ξενοδοχείου, τοῦ ὅποίου τὰ φύτα ἔλαμπον
διὰ μέσου τῶν θέλων τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων. Ἐκ περι-
εργίας ἐστάθησαν καὶ ἔρριψαν τὰ βλέμματά των ἐντὸς αὐτοῦ.
Τότε δὲ ἤρχισε μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἔξῆς διάλογος:

«Τῷ σντι ὁφεῖτε τις νὰ ὀμολογήσῃ, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὅτι
ὑπάρχουσιν ἀνθρωποι, οἱ ὅποιοι συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς ἄλ-
λους εἴνε παρὰ πολὺ εὐτυχεῖς. Οὓτοι ἀπολαύουσιν ὅλων τῶν
ἡδονῶν καὶ ἔχουσι πᾶν ὃ, τι ἐπιθυμοῦσιν. Αἱ οἰκίαι των εἴνε με-

γαλοπρεπεῖς, ἡ τράπεζά των πλήρης ἐκλεκτῶν φαγητῶν καὶ διαφόρων εἰδῶν οὖν καὶ τὰ ἐνδύματά των πολυτελῆ καὶ ώραιότατα. Ἰδού καὶ ἡ ἀπόδειξις. Παρατήρησον μετὰ προσοχῆς τοὺς ἐν τῷ ἔνοδοχείῳ τούτῳ εὑρισκομένους. Δύνασαι λοιπὸν νὰ εἴπῃς ὅτι οἱ πλούσιοι δὲν εἶνε εὐτυχεῖς;»

«Καὶ πόθεν συμπεράίνεις τοῦτο;» γράψησεν ὁ Πέτρος.

«Πόθεν; »Εχεις διφθαλμοὺς καὶ στρέψον νὰ ἴδῃς πόθεν τὸ συμπεραίνω».

«Ἀληθῶς βλέπω, ἀπήντησεν ὁ Πέτρος, οἰκίας ώραίας καὶ μεγαλοπρεπεῖς, πολυτέλειαν μεγάλην καὶ κρύσταλλα στιλβοντα. Ἄλλ' εἰσαι βέβαιος, ὅτι οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς οἰκίαις ταύταις εἶνε εὐτυχέστεροι γηιῶν; Εἰσαι πεπεισμένος ὅτι δύναται μόνος ὁ πλούτος νὰ καταστήσῃ τὸν ἀνθρωπὸν εὐτυχῆ;»

Ο Πέτρος ἦτο ἐργάτης ἀρκετὰ πεπαιδευμένος καὶ εἶχε πολλὰ βιβλία χρήσιμα καὶ ωφέλιμα ἀναγνώση. Συνεζήτει πάντοτε πολὺ φρονήμας περὶ ὅλων τῶν ζητημάτων καὶ οἱ σύντροφοί του ἀνόμαζον αὐτὸν «φιλέσοφον».

«Μήπως, φίλε μου, θέλεις διὰ τῶν ἐρωτήσεων τούτων νὰ μοὶ ἀποδείξῃς, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἡ πενία καθιστᾷ τὸν ἀνθρωπὸν εὐτυχῆ; ΑΥ! καλέ μου σύντροφε, αὐτὰ γράφονται μόνον εἰς τὰ βιβλία, ἀλλὰ δὲν γίνονται. Τὸ χρῆμα καὶ μόνον τὸ χρῆμα εἶνε ἡ εὐτυχία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Θέλεις μόνος σου νὰ παρηγορηθῇς, διότι εἰσαι πτωχὸς ὅπως ἐγώ, καὶ διὰ τοῦτο λέγεις ταῦτα».

«Παρεξηγεῖς τοὺς λόγους μου, εἴπεν ὁ Πέτρος. Δὲν συνηγορῶ ποσῶς ὑπὲρ τῆς πενίας. Οἰκτείρω μάλιστα τοὺς δυστυχεῖς, οἵτινες στεροῦνται τῶν ἀπολύτων μέσων τοῦ βίου. Εἶνε τῷ ὄντι φοβερὸν νὰ ἔχῃ τις σύζυγον καὶ προσφιλῆ τέκνα, νὰ ἔχῃ γέροντας γονεῖς καὶ ὅμιως νὰ εἶνε πτωχὸς καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ συντηρήσῃ αὐτούς. Σύ, Ἰωάννη, ησο πάντοτε τίμιος καὶ φιλόπονος ἐργάτης. Διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας σου ἔχεις τώρα μικράν τινα εὐπορίαν. Ἐπανέρχεσαι εἰς τὸν οἰκόν σου καθ' ἑκάστηγη ἑσπέραν ἔχων τὸ πνεῦμα γῆσυχον, τὴν καρδίαν πλήρη γα-

ράς καὶ τὰς χειρας πλήρεις τροφίμων, εὐχαριστημένος τέλος ἐκ τῆς ἔργασίας. Κάθησαι εἰς τὴν τράπεζαν ἔχων ἐνώπιόν σου ὅντα προσφιλῆ καὶ πολὺ ἡγαπημένα, τὴν σύζυγόν σου, τὰ μικρὰ τέκνα σου, τοὺς λευκότριχας γονεῖς σου, οἵτινες μὲ βλέψμα τρυφερὸν σὲ ἀτενίζουσιν, εύτυχεῖς, διότι ἐγένησαν τοιοῦτον νίον. Πάντα ταῦτα, Ἰωάννη, δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ εἰσαι εύτυχής; Δὲν ἀρκοῦσι ταῦτα νὰ σὲ καταστήσωσιν εύτυχέστερον ἐκείνων, οἱ δποιοι ἔχουσι μὲν πλούτη πολλά, ἀλλὰ στεροῦνται πολλῶν ἄλλων ἀγαθῶν, π. χ. ὑγείας, ἡσυχίας, ἀπαλλαγῆς φροντίδων, τέκνων ἐναρέτων καὶ πολλῶν ἄλλων;»

«Ο στόμαχος τοῦ Ἰωάννου ἥρχισε νὰ διαμαρτύρηται καὶ τὸν γῆποδίσε νὰ ἀπαντήσῃ. Ἀλλ’ ὁ «φιλόσοφος» εἶχε διάθεσιν πρὸς συζήτησιν. Ἡθελε νὰ πείσῃ τὸν σύντροφόν του, ὅτι εἶχεν ἀδικον νὰ θεωρῇ τὸν πλοῦτον ὡς τὴν μόνην εύτυχίαν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐνῷ διηθύνοντο πρὸς τὸ φαγητόν των, τὸ δποιον τοὺς ἀνέμενεν, ἔξηκολούθησεν ὡς ἔξης.

13. Ή σπάθη τοῦ Δαμοκλέους.

«Ἐπειδὴ περιπατεῖεις τὰ βιβλία μου, θὰ σὸν διηγηθῷ πρὸς τιμωρίαν σου μίαν ἴστορίαν, τὴν δποίαν ἀνέγνωσα τὴν πρωίαν πρὶν ἣ μεταβῶ εἰς τὴν ἔργασίαν μου. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὑπῆρχε τις καλούμενος Δαμοκλῆς, εὐνοούμενος ἡγεμόνος τινὸς καλουμένου Διονυσίου. Ἡμέραν τινὰ ὁ βασιλεὺς συνδιαλεγόμενος οἰκείως μετὰ τοῦ εὐνοούμενού του, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐμπιστευτικῶς:

«Μεταξὺ τῶν ῥόδων, τὰ δποῖα κοσμοῦσι τὸ βασιλικὸν διάδημα, ὑπάρχουσι καὶ ὅχι διλίγαι ἀκανθαί.»

«Διατί λέγετε τοῦτο, Μεγαλειότατε; ἥρωτησεν ὁ Δαμοκλῆς ἔκπληκτος. Δὲν ἔχετε πᾶν δὲ τι δύνασθε νὰ ἐπιθυμήσητε, πλούτη ἀνεξάντλητα, ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ, φαγητὰ ἐκλεκτά, πολυτέλειαν μεγάλην;»

«Ναί, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, ἔχω πάντα ταῦτα, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἀρκοῦσι ταῦτα διὰ νὰ μὲ καταστήσωσιν εύτυχῆ. Καὶ

διὰ νὰ σοὶ ἀποδεῖξω τοῦτο διὰ τῶν πραγμάτων, θὰ σὲ θέσω εἰς τὴν θέσιν μου. Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ταύτης θέλω νὰ σὲ ἔδω ἀπολαύσοντα τῆς εὐτυχίας μου καὶ ὅλων τῶν ἀγαθῶν μου».

Καὶ ἀμέσως ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ ἐτοιμάσωσι χρυσῆν κλίνην, ἐπὶ τῆς ἑποίας ἐξηπλώθη ὁ Δαμοκλῆς, διότι οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον ἐξηπλωμένοι ἐπὶ κλίνης. Ἡ αἰθουσα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦτο ἡ κλίνη αὕτη, ἦτο ἐστρωμένη διὰ πολυτιμοτάτων ταπήτων καὶ ἐστολισμένη διὰ σπανίων καὶ ὥραιοτάτων ἀνθέων· καὶ ἐκλεκτῶν εἰκόνων. Τὰ ποτήρια ἦσαν χρυσά καὶ ἐπεξειργασμένα διὰ τῆς μεγαλυτέρας τέχνης. Ἡ τράπεζα εἶχε παρατεθῆ πλουσιωτέρα ἢ δύο συνήθως. Πλήθος δὲ ὥραιών δούλων ἐπίγγαινον καὶ ἕρχοντο. προσλαμβάνοντες καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐπιθυμίαν τοῦ Δαμοκλέους.

Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο ὁ εὐνοούμενος τοῦ βασιλέως γραμμάτη έμαυτὸν τῷ ὄντι εὐτυχέστατον, ὡς νὰ ἦτο ἀληθῆς βασιλεύς. Ἄλλον ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐτυχίας του ἀγνψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν ὀροφὴν ὀχρίσας καὶ ἐπάγωσεν ἐκ τῆς φρίκης. Εἰδεὶς ξίφος κρεμάμενον ἀπὸ τῆς ὀροφῆς, τοῦ ὁποίου ἡ δεξιτάτη αἰχμὴ ἦτο ἐστραμμένη ἀκριβῶς πατὰ τῆς κεφαλῆς του. Συνεκρατεῖτο δὲ τὸ ξίφος ὑπὸ τριχῶν οὐρᾶς ἵππου. Δύνασθε λοιπὸν νὰ φαντασθῆτε, ἂν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ Δαμοκλῆς ἦτο εὐτυχής.

Χαίρετε χρυσά πινάκια καὶ ποτήρια, στέφανοι ἐκ ρόδων καὶ ἐκλεκτὰ φαγητά. Δὲν ἔβλεπε πλέον ἄλλο τι εἰ μὴ ἐν μόνῳ πράγμα, τὴν αἰχμὴν τοῦ ξίφους, ἡ ὁποία τῷ ἐφαίνετο ὅτι εἰσήρχετο εἰς τὰς σάρκας του. Ἀμέσως τότε ἐζήτησε χάριν καὶ ἐκτευσε τὸν βασιλέα νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς τοιαύτης εὐτυχίας.

«Βεβαίως, σύντροφε, θὰ ἔγκουσες περὶ τῆς «σπάθης τοῦ Δαμοκλέους», διότι κατήγητος παροιμιῶδης. Ἡ φράσις αὕτη, ὡς ἐννοεῖς παριστὰ συμβολικῶς τοὺς κινδύνους καὶ τὰς παντοειδεῖς λύπας τὰς ἐπικρεμαμένας ἐπὶ τῶν μεγάλων καὶ ισχυρῶν, διότι οὗτοι καὶ περὶ πολλῶν πρέπει νὰ φροντίζωσι καὶ πολλοὺς ἔχθρούς ἔχουσιν.»

«Τοιοτερία αὕτη ἔρεσεν εἰς τὸν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος ὠμολόγησεν, ὅτι οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ δόξα εἴνε αἱ μόναι πηγαὶ τῆς εὐτυχίας.

14. Μία μήτηρ συμβουλεύει τὸν υἱόν της πῶς δύναται ν' ἀποκτήσῃ ἀληθῆ πλοῦτον.

Ο Ἰωάννης ἐκάθητο ἡμέραν τινὰ πληγίον τῆς μητρός του,
ἡ ὁποία εἰργάζετο. Αἴφνης δὲ λέγει πρὸς αὐτήν: «Μῆτέρ μου,
δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ γίνωμεν πλούσιοι;»

«Δὲν γνωρίζω ἄλλον τρόπον, τέκνον μου, ἀπὸ τὴν ἐργασίαν,
τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν. Ἀλλὰ διατί ἡ ἐρώτησις αὕτη;»

«Διέτι επεθύμουν πολὺ νὰ εἰμαι πλούσιος.»

«Καὶ διατί ἥθελες νὰ είσαι πλούσιος;»

«Διὰ νὰ μὴ ἀναγκάζησαι, καλὴ μου μῆτέρ, νὰ ἐργάζησαι καὶ
νὰ ὑποφέρῃς τόσον πολὺ.»

«Νὰ μὴ ἐργάζωμαι πλέον! Τὸ σκέπτεσαι καλῶς τέκνον μου;
Θὰ ἀπέθνησκον, ἐὰν ἔμενον μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας. Δὲν εἰ-
μεντα ἀρκετὰ πλούσιοι, ἀφοῦ ἔχομεν ὅσα μᾶς ἀρκοῦσι διὰ νὰ ζῆ-
σωμεν; "Αλλως τε δὲν ἔχω ἔνα ἀνεκτίμητον θησαυρὸν σέ, τὸν
υἱόν μου, τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἀντήλλασσον ἀντὶ ὅλων τῶν θη-
σαυρῶν τῆς γῆς;»

Ο Ἰωάννης ἐκρεμάσθη ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τῆς μητρός του καὶ
τὴν ἡσπάσθη τρυφερῶς. Μετὰ μίαν στιγμὴν εἶπε πάλιν πρὸς
αὐτήν.

«Ἐν τούτοις, μῆτέρ μου, οἱ πλούσιοι εἰνε εὐτυχεῖς. Δύνανται
ἀμέσως νὰ προμηθευθῶσι πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμοῦσιν.»

«Ἐγνώρισα πολλοὺς πλουσίους, τέκνον μου, ἀπίγνητος ἡ
μήτηρ, ἀλλὰ πολὺ διάγους ἐξ αὐτῶν εἶδον νὰ εἰνε εὐτυχεῖς.
Πηγὴ τῆς εὐτυχίας δὲν εἰνε μόνον τὰ ὠραῖα ἐνδύματα, αἱ μεγα-
λοπρεπεῖς οἰκίαι καὶ τὰ ἀφθονα καὶ ἐκλεκτὰ φαγητά.»

«Καὶ δημας, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὁ κόσμος τιμᾷ τοὺς πλουσίους
καὶ μετὰ πολλῆς χαρᾶς συναναστρέφεται αὐτούς.»

«Ἀπατᾶσαι, τέκνον μου, ἐὰν νομίζῃς, ὅτι πάντες ἐκτιμῶσι
καὶ ὑπολήπτονται τοὺς πλουσίους. Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι με-
γάλην περιουσίαν ἔχουσιν περισσοτέρους ἔχθρους παρὰ φίλους.
Οἱ πλεῖστοι ἔν τῶν συναναστρέφομένων τούτους πράττουσι τοῦτο
ἐξ ἀνάγκης καὶ συμφέροντος μᾶλλον ἢ ἐξ εἰλικρινοῦς ἀγάπης.

Ἐάν ἀπολέσῃ ὁ πλούσιος τὴν περιουσίαν του, πάντες σχεδὸν οἱ φαινόμενοι φίλοι του θὰ τὸν ἐγκαταλείψωσι καὶ θὰ τὸν λησμονήσωσι. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁ πλοῦτος, διτις προσελκύει τὴν ἀγάπην, ἀλλ' η ἀγαθότης τῆς καρδίας, η γενναιοφροσύνη, η εὐ-προσηγορία καὶ πάσαι αἱ ἄλλαι ἀρσταί. Ναι, τέκνον μου, η εὐ-γενίς καὶ ἀγαθὴ καρδία εἶναι ὁ ἄφθατος καὶ αἰώνιος πλοῦτος. "Εσο λοιπὸν πάντοτε καλός, δίκαιος καὶ εὐπροσήγορος πρὸς πάντας, ἵνα ἀποκτήσῃς περιουσίαν, η δοποία θὰ σοὶ φέρῃ ἀληθεῖς φί-λους καὶ σὺ γένη κόλακας».

"Απας ὁ ὑπὸ γῆς καὶ ἐπὶ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος".

Κτῆσον δύναμα καλὸν ὑπὲρ πλοῦτον πολύν».

15. Τί θέλω.

Δέν θέλω πλούτη καὶ χρυσὸν καὶ θεραπόντων σμήνη.
Θέλω τὸ στῆθός μου χαρᾶς κ' ἐλπίδων νὰ πλουτῇ.
καὶ ἔστω μόνον κτῆμά μου καλύβη ἀχρούνη.

Δὲν θέλω θέατρα, αὐλοὺς καὶ μουσικοὺς θιάσους.
Δὲν θέλω εἰς τὰ ὄπτα μου δραχήστρα νὰ κροτῆ.
δόπταν φάλλ’ ή ἀηδῶν εἰς τοὺς μυχοὺς τοῦ δάσους
μ’ ἀρκεῖ αὐτή.

16. Ὁ πλοῦτος.

Τῶν ἀνθρώπων ἡ μανία
πρὸς τὸν πλοῦτον, εἰν' αἰτίᾳ
τῶν σφαγῶν, κλοπῶν καὶ δόλων,
καὶ πηγὴ τῶν κακῶν ὅλων.

17. Ὁ λέων.

Ο λέων είνε ζῷον ἀρπακτικόν. Τὰ ἀρπακτικὰ ζῷα είνε ωπλι- σμένα διὰ φοβερᾶς δυνάμεως καὶ σπανίας δέξιητος τῶν αἰσθήσεων.

Ἐχουσι μεγίστηγ εὐκαινησίαν τῶν μελῶν των καὶ εἰνε λίαν αἱροβόρα. Ο στόμαχος, οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὄνυχες τῶν ζώων τούτων εἰνε κατεσκευασμένοι ἀναλόγως τῆς ζωῆς των. Ο στόμαχός των χωνεύει καὶ τὰς σκληροτέρας τῶν τροφῶν. Οι πόδες αὐτῶν εἰνε στιβαρότατοι, ὠπλισμένοι δι' ὄνυχων γαμψῶν, διὰ τῶν ὅποιων συλλαμβάνουσι καὶ σπαράττουσι τὸ θύμα των.

Ἐν ἐκ τῶν φοβερωτέρων θηρίων τοῦ γένους τούτου εἰνε καὶ ὁ λέων, διὰπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων θεωρούμενος βασιλεὺς τῶν τετραπόδων. Θάρρος, ὑπερηφάνεια, βάσισμα μεγαλοπρεπὲς καὶ φρόνησις καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνώτερον τῶν λοιπῶν ζώων τοῦ γένους του.

Ο λέων κατοικεῖ εἰς ἐλώδεις καλαμώνας, εἰς πυκνὰς λόχιμας καὶ ἀπομεμακρυσμένα σπίλαια. Ἐκεὶ συνήθως διέρχεται τὴν ἡμέραν κοιμώμενος. Ἐξυπνᾷ δὲ περὶ τὴν δεῖλην.

Τότε τὸ φοβερὸν θηρίον ἀνορθοῦται, τινάσσει τὴν βαθεῖαν χαίτην του καὶ ἐκπέμπει τὸν βρυχηθμὸν ἐκεῖνον, ὅστις κάρινει τὰς ἀγέλας νὰ ὄρυσται καὶ τὸν Βεδουΐνον νὰ μένῃ ἀφωνος ἐκ τοῦ φόβου πλησίον τῆς σκηνῆς του. Οὐδεὶς ἀλλος ἦχος δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν βρυχηθμὸν τοῦ λέοντος, ὅστις ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν τοῦ ισχυροτάτου καὶ θαραλλεωτάτου τούτου θηρίου. Ο βρυχηθμὸς τοῦ λέοντος εἰνε ἀκόμη φρικωδέστερος, ὅταν τὸ θηρίον εὑρίσκηται ἐν ὁργῇ. Κτυπᾷ τότε τὰ πλευρά του διὰ τῆς οὐρᾶς, πλήγτει τὴν γῆν διὰ τῶν ποδῶν, ὀρθοῖ τὴν χαίτην καὶ δεικνύει τοὺς φοβεροὺς ὀδόντας του.

Εὔθυς ὡς ἀντηχήσῃ διὰ πρώτος βρυχηθμός, ὅλα τὰ ἄγρια ζῷα κρύπτονται μετὰ φόδου εἰς τὰς φωλεάς των ἢ φεύγουσι, διότι ἥξενται στοιχείαν τῆς μάνδρας, ἀρπάζει τὸ πρόβατον ἢ τὸν ἥμιονον ἢ τὸν ἵππον ἢ τὸν βοῦν καὶ ἀπέρχεται συναποφέρων τὴν λείαν του πρὸινοι φύλακες προφύλασσοι· νὰ ἔξελθωσι τῆς σκηνῆς των.

Απὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν διὰ βρυχηθμὸς τοῦ λέοντος ἀκούεται πληγείστερον. Δι' ἑνὸς πηδήματος διέρχεται ἀνωθεν τοῦ ὑψηλοῦ τοίχου τῆς μάνδρας, ἀρπάζει τὸ πρόβατον ἢ τὸν ἥμιονον ἢ τὸν ἵππον ἢ τὸν βοῦν καὶ ἀπέρχεται συναποφέρων τὴν λείαν του πρὸινοι φύλακες προφύλασσοι· νὰ ἔξελθωσι τῆς σκηνῆς των.

Ἐὰν δὲν δυνηθῇ νὰ πλησιάσῃ τὰς ἀγέλας, ἐνεδρεύει τοὺς ἀγριοχοίρους, καταδιώκει τὰς δορκάδας, ἢ ἐπιπίπτει κατὰ τῶν καραβανίων. Οὐχὶ σπανίως παρακολουθεῖται μακρόθεν ὑπὸ τοῦ θωός, ὅστις χορταίνει ἀπὸ τὰ λείφανα τῆς βασιλικῆς τραπέζης τοτ. "Οτι δὲν προσβάλλει τὸν ἄνθρωπον εἶναι μῦθος. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς Ἀραψ ἔξερχεται τὴν νύκτα μόνος καὶ ἀσπλος ἔνεκα τοῦ φόβου τῆς ἐπικινδύνου μετὰ τοῦ θηρίου τούτου συναντήσεως.

Οἱ ἄνθρωποι πολὺ καταδιώκουσι τὸ φοβερὸν τοῦτο θηρίον ἔνεκα τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας ἐπιφέρει εἰς τὰ ποίμνια καὶ τὰ ἄλλα οἰκιακὰ ζῷα καὶ πολλάκις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἴδιους. Συνήθως ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ λέοντος, τοῦ ὁποίου ἡ κοίτη ἀνακαλύπτεται ἐκ τῶν ἵχων τῶν βημάτων του, δλόκληρος φυλὴ Βεδουΐνων, καλῶς ωπλισμένων καὶ προσεκτικῶς βαινόντων. Μόλις δὲ αἰσθανθῇ τὴν ἐπίθεσιν τὸ κοιμώμενον θηρίον, ἀμέσως ἀνορθοῦται, τινάσσει τὴν χαίτην του καὶ ἀπαντᾷ διὰ τρομεροῦ βρυχηθμοῦ εἰς τὰς προκλητικὰς κραυγὰς τῶν Ἀράβων.

Οἱ Ἀραβες τότε χωρίζονται καθ' ὅμαδας καὶ πυροβολοῦσι κατὰ τῆς λόχιμης ἢ τοῦ σπηλαίου. Αἴφνης δὲν λέων ἔξερχεται καὶ νεκρικὴ σιγὴ ἐπικρατεῖ. Μὲ μανιώδες βλέμμα παρατηρεῖ οὗτος τὰς διαφόρους ὅμαδας, ἵνα ἐκλέξῃ τὸ θῦμα, κατὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιπέσῃ. Ἄφου δὲ ἐκλέξῃ τοῦτο, ἐτοιμάζεται νὰ ὀρμήσῃ. Πρὸς τοῦτο χαμηλώνει τὸ σῶμά του πρὸς τὴν γῆν, τόσον, ὥστε μόνον ἡ κεφαλή του νὰ φαίνηται ἀνωθεν τῆς βαθείας χαίτης του. Η στιγμὴ αὐτὴ εἶναι ἡ κρίσιμος. Εἰς ἓν νεῦμα τοῦ ἀργυροῦ οἱ Ἀραβες πυροβολοῦσι καὶ τριάκοντα σφαῖραι τούλαχιστον διευθύνονται κατὰ τοῦ λέοντος. Ἐὰν σφαῖρά τις πληγώσῃ θανασίμως τὸ ζῷον, ἀποθνήσκει τοῦτο χωρὶς νὰ γογγύσῃ. Συνήθως δημιουργοῦνται τόσον εύτυχεῖς οἱ κυνηγοί. Ο λέων τότε μανιώδης ὀρμᾷ κατὰ τῆς πρώτης τυχούσης ὅμαδας καὶ ἄλλου μὲν ἐξορύσσει τὸν δράμαλμόν, ἄλλου κατατρώγει τὸν βραχίονα, ἄλλου ἀποκόπτει τὴν κεφαλὴν καὶ τέλος ἄλλον καταρρίπτει ὑπτιον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Η στιγμὴ αὕτη εἶναι φοβερά. Τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ δυστυχοῦς ἔχων δὲν λέων, τὴν οὐρὰν ὑψωμένην καὶ τὴν χαί-

τὴν κυματίζουσαν, ισταται μεγαλοπρεπής καὶ φοβερός, αἰσθανόμενος τὸν θρίαμβόν του.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ φίλοι τοῦ ἀτυχοῦς θύματος ἐπανέρχονται, ἵνα βοηθήσωσιν αὐτό, ἔχοντες τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς σκανδάλης τοῦ ἐπλου των. Διὰ νὰ μὴ φονεύσωσιν ὅμως τὸν σύντροφόν των, πρέπει νὰ πλησιάσωσι πολὺ. Τότε δὲ λέων, ἂν μὲν ἔχῃ ἀρκετὰς δυνάμεις ἀκόμη, φονεύει αὐτοστιγμεὶ διὰ τῶν ὀνύχων του τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον κρατει ὑπὸ τοὺς πόδας του, καὶ κατόπιν ὅρμῃ κατὰ τῶν τολμηρῶν, οἱ ἀποῖοι ἔλαθον τὸ θάρρος νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τοῦ συντρόφου των. Ἐὰν δὲ αἰσθάνηται ὅτι αἱ δυνάμεις τὸν ἐγκαταλείπουσι καὶ δὲ θάνατος πλησιάζει, ἀποκόπτει τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματός του ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ εἴτα κλείει τοὺς σφραγίδας καὶ ἀναμένει αὐτόν.

Ἡ λέαινα εἶνε μικροτέρα τοῦ λέοντος καὶ στερεῖται χαίτης.

Οἱ λέων ἔξημεροῦται. Ὁφείλεται ὅμως πάντοτε μεγάλη προσοχή, διότι πολλάκις διεγέρεται εἰς τὸ θηρίον ἡ ὅρμειμψυτος αὐτοῦ ἀγρότης. Συλλαμβάνεται δὲ συνήθως διὰ παγίδων ἡ διὰ βαθέων λάκκων καλυπτομένων διὰ λεπτῶν κλάδων δένδρων. Ἀπειρα παραδείγματα ἔχομεν περὶ ἔξημερώσεως τοῦ ζώου τούτου. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀναφέρομεν τὸ ἐπόμενον :

Ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τῶν Παρισίων ὑπῆρχε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν λέαινα συζῶσα μετὰ κυνός. Ἡ κύων ἐθῆλαζε τὸ θηρίον, διότι εἶχε μείνει δρφανόν. Ἡ λέαινα ἐθεώρει ταύτην ὡς μητέρα της. Δυστυχῶς ἡ κύων ἡσθένησε καὶ ἀπέθανε. Τότε ἡ λέαινα ἀπὸ τὴν λύπην της δὲν ἐδέχετο τροφήν, ἐδρυχάτο φοβερῶς καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

18. Λέων γεγηρακώς.

Τοῦ δάσους ἡ φοίκη, δὲ λέων,
τὴν πρώτην του δύναμιν κλοίων
καὶ φθάσας εἰς γῆρας βαθύ,
τῆς χώρας τὸ παίγνιον ὄλης,
βαδίζων ἡδύνατο μόλις
εἰς πόδας ισχνοὺς νὰ σταθῇ.

Μαθὼν τὸ κακὸν ὁ λαός του,
ὁ ἄλλοτε τρέμων ἐμπρός του,
προσῆλθε θραυσὺς καὶ γελῶν·
Καὶ πρῶτος ὁ ταῦρος προτάττων
τὸ ζεῦγος δέξιών κεράτων
τῷ ἔδωκε κτύπον καλόν.

‘Ο ἵππος γενναίως εὐθύνων
ὅπλην σιδηρᾶν πρὸς ἐκεῖνον,
ἐλάκτισε πνέων ὀργήν.
‘Ο λύκος ἐλθὼν μετ’ ὄλιγον
καὶ ὁγύχος δυσῶδες ἀνοίγων
βαρεῖαν προσῆψε πληγήν.

Χωρὶς νὰ γογγύσῃ ὁ γέρων,
τὴν τύχην του ἔκειτο φέρων,
κ' εἰς τὰ τόσα δεινὰ σιωπῶν,
ὅποτε τὸ βλέμμα ὑψώνων
κ' ἴδων πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν ὅνον
ἔφωνταις ταῦτα εἰπών :

«Χωρὶς τι καλὸν νὰ ἐλπίσω,
τὸ βλέπω τὰ κῶλα θ' ἀφήσω
ἀγούων πτηγῶν ἀρπαγήν.
Πλὴν δύο θανάτους λαμβάνω,
ἄν πέπρωται πρὸιν ἀποθάνω,
νὰ λάβω καὶ ὅνου πληγήν.»

“Ο θνητὸς τὴν δυστυχίαν
Υποφέρει διπλασίαν,
γλεύην καὶ ἔλεγχον εὑρίσκων
παρὰ φαύλων ἀνθρωπίσκων.

19. Πῶς ατηματίας τις ἔξιφλεῖ τοὺς ὄφειλομένους πρὸς αὐτὸν τόκους τῶν συμπολιτῶν του.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ κάτοικοι νῆσου τινὸς ὑπέφερον πολὺ¹
ἐκ πείνης. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἔνεκεν ἀνομοθρίας εἶχον κατα-
στραφῆ ἐντελῶς πάντα τὰ προϊόντα τῆς νῆσου.

Πλούσιός τις κτηματίας βλέπων τὴν δεινὴν θέσιν τῶν συμπολιτῶν του, προσεκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του πάντας τοὺς φτωχούς ὅφειλέτας του, ὅτε ἦλθεν ἡ ώρισμένη ήμέρα τῆς πληρωμῆς τῶν τόκων.

Μετὰ τεθλιψμένης καρδίας μετέβησαν οὗτοι εἰς τὸν οἶκον τρῦπλουσίου, διότι ἐνόμιζον ὅτι θὰ ζητηθῶσι παρ' αὐτῶν οἱ τόκοι. Ἐκαστος δὲ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὅσα χρήματα εἶχεν οἰκονομήσει.

Οἱ πλούσιοι ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς φιλικῶς, τοῖς ἐξέφρασε τὴν λύπην του διὰ τὴν φοβερὰν ταύτην δυστυχίαν καὶ συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἔχωσι τὰς ἐλπίδας των εἰς τὸν Θεόν. Κατόπιν παρέθηκεν εἰς αὐτοὺς τράπεζαν μὲν διάφορα ἐξαιρετα φαγητά. Οἱ πτωχοὶ ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς λύπης δὲν ἤδυναντο νὰ φάγωσιν. Οἱ φιλάνθρωποι καὶ εὐαίσθητοι οἰκοδεσπότης παρετήρησε τοῦτο μετὰ συγκινήσεως καὶ μεταβάς ἀμέσως εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ἔλαβε διάφορα ἔγγραφα καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν τράπεζαν.

«Ἄγαπητοί μου φίλοι, λέγει εἰς αὐτούς, βλέπω ὅτι δὲν ἔχετε ὅρεξιν νὰ φάγητε καὶ νὰ πάγητε πρὶν ἡ μάθητε τί σκέπτομαι περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν τόκων, τοὺς δόποιους μοὶ ὅφειλετε. Ἰδοὺ λοιπὸν λάβετε ἔκαστος ἀνὰ ἕνα φάκελλον καὶ ἐντὸς αὐτοῦ θὰ εὑρητε τὴν περὶ τούτου ἀπόφασίν μου».

Αμέσως τότε λαμβάνει ἔκαστος τὸν φάκελλόν του καὶ ἀνοίξας αὐτὸν ἔξαγει χαρτίον τι, τὸ δόποιον ἀναγινώσκει. Η λύπη παρεύθυντο μετατρέπεται εἰς χαράν. Ἐκαστον χαρτίον περιεῖχεν ἔξοφλησιν τῶν ἐτησίων τόκων. Μετὰ πολλῆς δὲ συγκινήσεως εὐχαρίστησαν πάντες τὸν εὐεργέτην των καὶ εὐθύμως ἔφαγον τὸ πλούσιον γεῦμά των.

Μίαν γάριν ὅταν θέλῃς νὰ τὴν κάμψῃς κ' εἰμπορῷς,
κάμε την, διπλῇ τὴν ἔχεις, ὅταν δὲν ἀργοπορῇς.

20. Πῶς τιμωρεῖ βασιλεύς τις ἔνα σκαιὸν καὶ ἀσπλαγχνὸν νομάρχην.

Βασιλεύς τις γῆτο πολὺ ἀγαθός. Ἡσθάνετο μεγάλην χαράν, ὅταν τῷ ἐδίδετο ἀφορμὴ νὰ εὐεργετῇ δυστυχῆ τινα ἢ νὰ πράττῃ ἀλληγο τινὰ ἀγαθοεργίαν.

Συνέβη ποτὲ νὰ καταπέσῃ εἰς τινα μεμακρυσμένην ἐπαρχίαν τοῦ βασιλείου του χάλαζα πρωτοφανοῦς μεγέθους, καταστρέψασα ἐντελῶς τὰ προϊόντα τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. Οἱ δυστυχεῖς

χωρικοί, οἱ δποῖοι καὶ πρότερον δὲν ἦσαν εὔποροι, ἐστεροῦντο τώρα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἀρτού.

Ο βασιλεὺς μαθὼν τοῦτο διέταξε νὰ διανείμωσιν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς παλιούσης ἐπαρχίας πολλοὺς σάκκους ἀλεύρου. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ λάβῃ ἀκριβή εἰκόνα τῆς καταστροφῆς, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἐκεῖ καὶ ὁ Ἰδιος. Μεταμφιεσθεὶς λοιπὸν εἰς λοχαγόν, ἐπορεύθη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς δυστυχοῦς ἐπαρχίας.

Φθάσας ἀγνώριστος πρὸ τῶν γραφείων τῆς νομαρχίας ὁ βασιλεὺς βλέπει πρὸ τῆς θύρας πολλὰ φορτηγὰ ἀμάξια πλήρη σάκκων ἀλεύρου καὶ πλησίον αὐτῶν ἀναρίθμητον πλῆθος πεινώντων ἀνθρώπων, οἵτινες ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἐκφόρτωσιν καὶ διανομὴν τοῦ ἀλεύρου.

«Διατί δὲν ἐκφορτίνονται τὰ ἀμάξια, ἵνα διανειμηθῇ ἀμέσως τὸ ἀλεύρον;» ἡρώτησεν ὁ βασιλεὺς γηραιόν τινα πολίτην.

«Ο κύριος νομάρχης διασκεδάζει σύμερον μετά τινων φίλων του ἐν τῇ οἰκίᾳ του καὶ δὲν ἔχει καιρὸν νὰ φροντίσῃ περὶ ἥμιν, ἀπήντησε μὲ πολὺ παράπονον ὁ ἐρωτηθεὶς γέρων. Ἀναμένομεν ἐνταῦθα ἐπὶ δικτὸν δλοκλήρους ὥρας. Ἡλθομεν λίαν ἐνωρίς, ἐπειδὴ η δυστυχία μας εἶναι μεγάλη.»

Ο βασιλεὺς ἐκάλεσε τότε τὸν γραμματέα τῆς νομαρχίας καὶ ἔστειλεν αὐτὸν νὰ εἴπῃ εἰς τὸν προϊστάμενόν του, ὅτι οἱ ἀνθρώποι ἀνέμενον ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἔξω καὶ ὅτι πρέπει ἀμέσως νὰ διανείμῃ τὸ ἀλεύρον εἰς αὐτούς.

Ο γραμματεὺς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ. Ἡτο περίλυπος καὶ τεθορούθημένος καὶ λέγει πρὸς τὸν βασιλέα:

«Χάριν ὑμῶν, κύριε, ὑπέστην πρὸ δλίγου βαρεῖαν προσθολὴν καὶ τίποτε δὲν κατώρθωσα. Ο κύριος νομάρχης μὲ ἀπέπεμψε χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς ὅμιλίας μου. Δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ διαταραχθῇ η διασκέδασί του, μοὶ εἴπεν, ἀπὸ κανένα.»

Ο βασιλεὺς ὠργίσθη διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ἀσπλαγχνίαν τοῦ νομάρχου. Αμέσως δὲ παρεκάλεσε τὸν γραμματέα νὰ τὸν δηγγήσῃ εἰς τὸ δωμάτιον, διοι διεσκέδαζεν οὕτος.

Ο νομάρχης ίθὺν πρὸ αὐτοῦ τὸν βασιλέα δὲν τὸν ἀνεγνώρισε καὶ τῷ εἴπε μετὰ περιφρονήσεως: «Τί θέλεις ἐδῶ; Ποιος σοὶ ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ἀνησυχήσῃς;»

Ο βασιλεὺς ἀπήντησεν: «Εἶμαι λοχαγὸς τοῦ βασιλέως καὶ

ηγλθον νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ λυπηθῆτε τοὺς πτωχούς τούτους, οἱ δποιοι περιμένουσιν ἀπὸ ὅκτὼ ηδη ὥρῶν εἰς τὸ φῦχος τὴν διανομὴν τοῦ ἀλεύρου».

Ο νομάρχης ὡργίσθη ἀκόμη περισσότερον ἀκούσας ταῦτα καὶ εἶπεν : «Ἄυτὰ τὰ κτήνη θὰ φοβηθῶσι φῦχος καὶ πεῖναν ; » Αν θέλωσιν, ἃς περιμένωσιν, ἄλλως ἃς φύγωσι καὶ ἐπανέργονται αὐτιον. » Ο βασιλεὺς κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὁργὴν του καὶ προσέθηκε μετὰ παρακλητικοῦ τόνου : «Πρέπει νὰ εἴμεθα φιλάνθρωποι, κύριε γομάρχα, καὶ νὰ μὴ ἀδιαφορῶμεν διὰ τὴν διστυχίαν τοῦ ἀλλοῦ. »

«Φύλαξον τὰς συμβουλὰς ταῦτας διὰ τὸν ἔσυτόν σου, εἶπεν ὁ νομάρχης, τοῦ δποίου ἡ ὁργὴ δὲν εἶχε πλέον ὅρια. » Εἶπελθε ἀπὸ ἑδῶ ἀμέσως. » Ο βασιλεὺς ἐκτὸς ἔσυτοῦ τότε ἐκ τῆς ὁργῆς ἀπήγνησεν :

«Είμαι ὁ βασιλεὺς καὶ κύριός σου καὶ σὲ διατάσσω, ἀθλιε, νὰ ἔξελθῃς ἀμέσως ἐκ τοῦ οἴκου τούτου. Είσαι ἀνάξιος νὰ κατέγης τοιαύτην θέσιν. »

«Ἐπειτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν γραμματέα εἶπε πρὸς αὐτόν :

«Πρὸ δλίγου ἐκ τῶν λόγων σου ἐνόργα στὶ ἡ διστυχία καὶ τὰ βάσανα τῶν πτωχῶν συγκινοῦσι τὴν καρδίαν σου. » Τπαγε νὰ διανείμης τὸ ἀλεύρον εἰς τοὺς πτωχούς. » Απὸ σήμερον είσαι νομάρχης. Τὸ πάθημα τοῦ προκατόχου σου ἃς σοὶ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα. » Εσο πάντοτε πιστὸς καὶ εὐσυνείδητος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων σου. »

Ο κακὰ σπείρων κακὰ θερίζει.

Τῶν ἀχρείων ἡ γιορτὴ λίγο καιρὸν κράτει

Αγθρωπε νὰ τὸ ἡξεύρῃς ὅτι κάιης θὰ τὸ εῦρῃς.

21. Πῶς εἶς φιλεύσπλαγχνος ιερεὺς ἐβοήθει τοὺς πτωχούς.

Εἰς πόλιν τινὰ ὑπῆρχε γέρων τις ιερεὺς, ὁ δποῖος διεκρίνετο διὰ τὴν ἐλεήμονα φυχὴν του. Οὐδέποτε ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτὸν πτωχὸς ἀξιος ἐλέους καὶ ἀνεχώρησε μὲ κενὰς τὰς χεῖρας. Όσάκις ὅμως ἦρχετο πρὸς αὐτὸν ἀπορός τις δυνάμενος νὰ τζήσῃ διὰ τῆς ἐργασίας καὶ ἔζητε ἐλεημοσύνην, ἐλάριβανε παρὰ τοῦ ιερέως τὴν ἀκόλουθον ἀπάντησιν :

«Διατί δὲν ἔργάζεσαι, καλέ μου ἀνθρωπε; Ο δυνάμενος νὰ ἔργασθῃ εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης».

«Δὲν εὑρίσκω ἔργασίαν», ἀπήντα συνήθως ὁ πτωχός.

«Λοιπόν, τῷ ἔλεγεν ὁ καλὸς Ἰερεὺς, ἀντὶ νὰ σοὶ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σοὶ εῦρω ἔργασίαν, ἐπως διὰ τοῦ κόπου καὶ τοῦ θρῶτος τοῦ προσώπου σου κερδίζῃς τὸν ἄρτον σου».

Ταῦτα ἔλεγεν ὁ ἀγαθὸς Ἰερεὺς καὶ ἐφρόντιζεν ἀμέσως νὰ εὕρῃ τὴν κατάλληλον ἔργασίαν δι’ αὐτόν. Ἡμέραν τινὰ μάλιστα μὴ ἔχων πρόχειρον ἔργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς τινὰ πτωχόν, ὁ δόποιος εἶχεν ἀρκετὰς δυνάμεις διὰ νὰ ἔργασθῇ, τῷ παρήγγειλε νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τῆς μᾶς γωνίας τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ἔύλων.

Αφοῦ ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ἔύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἵερέως ὡς ἀνταμοιθήην τοῦ κόπου του ἐν διδραχμον, ἥρωτησεν αὐτόν, ἃν ἔχῃ καὶ ἄλλην ἔργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ο δὲ ἀγαθὸς Ἰερεὺς ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πτωχοῦ πρὸς τὴν ἔργασίαν, εἶπεν εἰς αὐτόν, ὅτι μετενόγρησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἔύλων του καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπαναφέρῃ ταῦτα εἰς τὴν προτέραν των θέσιν. Καὶ τὴν δευτέραν ταύτην ἔργασίαν τοῦ πτωχοῦ ἀντήμειψεν ὁ Ἰερεὺς δι’ ἑτέρου διδράχμου καὶ εἰς κατάλληλον ὑπηρεσίαν ἐτοποθέτησεν αὐτὸν μετά τινας ἥμέρας.

Ο ἔλεων πτωχὸν δανείζει Θεῷ.

Η προκοπὴ νικάει τὴν φτώχεια.

Φιλοπονία νεότητος γήρατος ἀνάπτωσις.

22. Αὐτὸς ἦτο δι’ ἐμέ.

Εἰς πολλὰς μεγάλας πόλεις τῆς Εὐρώπης ἔχουσιν ἕρυθρη διάφοροι φιλανθρωπικαὶ Ἐταιρεῖαι ἀποτελούμεναι ὑπὸ διασήμων καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Σκοπὸς δὲ τῶν Ἐταιρειῶν τούτων εἶναι νὰ περιθάλπωσι καὶ συντρέχωσι τοὺς πάσχοντας σωματικῶς, εἴτε λόγῳ ἀσθενείας εἴτε γήρατος, καθὼς καὶ τοὺς μὴ δυναμένους νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν οἰκογενειῶν των ἔνεκα διαφόρων σπουδαίων λόγων. Ἐταιρεῖαι δέ τινες ἔχουσιν

Ἀναγνωριστέας Α. τάξεως

δρίσει καὶ διμοιόμορφον ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποίαν ἐνδύονται τὰ μέλη κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς φιλανθρώπου αὐτῶν ἀσχολίας.

Ἐσπέραν τινὰ μέλος τι μιᾶς τοιαύτης Ἐταιρείας εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴσθουσαν μεγαλοπρεποῦς λέσχης ἐν Βιέννῃ, ἐνθα διηρηχον διάφοροι κύριοι τῆς ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως.

Τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτη εἰσελθὸν πρόσωπον ἐφόρει τὴν στολὴν τῆς Ἐταιρείας, εἰς ἣν ἀνήκεν. Ἔτυχε δὲ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων νὰ τὸν γνωρίζῃ. Ἡ συμπεριφορά του ὅμως ἔδεικνυεν ἀνδρα μεγάλης μορφώσεως καὶ ὑψηλῆς καταγωγῆς, καθὼς ἀπεδείχθη βραδύτερον.

Τὸ μέλος τοῦτο τῆς φιλανθρώπου Ἐταιρείας μεθ' ἐνὸς δίσκου ἀνὰ χεῖρας ἐπληγίασέ τινα ἐκ τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ εὑρισκομένων κυρίων καὶ ἐψιθύρισε λέξεις τινάς, τὰς ὁποίας ὁ καθήμενος, ἀν καὶ ἦκουε καλῶς, προσεποιήθη ὅτι δὲν ἀντελγάφθη. Ὁ ἐταῖρος τότε διηρύθυνε τὸν δίσκον του πρὸς τὸν δεύτερον καὶ ἔπειτα εἰς τὸν τρίτον, ἀλλ' οὐδεμίᾳ ἀπάντησις. Ἐπὶ τέλους ἤλθεν εἰς τὸν τέταρτον, ὅστις τῷ εἶπε :

«Δὲν βλέπεις λοιπόν, ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην εἴμαι ἐνησχολημένος;»

«Καὶ εἰς τί νομίζετε, ὅτι ἐνησχολεῖτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ κύριος οὗτος; » Ἐπαιξε μεθ' ἐνὸς ἄλλου χαρτία! Ὁ φιλάνθρωπος ἐταῖρος ὅμως δὲν ἀπεμακρύνθη, ἀλλὰ περιέμενε, μέχρις ὅτου ἐτελείωσε τὸ παιγνίδιον. Τότε δὲ εἶπε πάλιν εἰς τὸν κύριον αὐτὸν προτείνας τὸν δίσκον :

«Ο, τι προαιρεῖσθε, κύριε, διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς συμπολίτας σας.»

Τότε ὁ ἀγροίκος καὶ σκληρόκαρδος χαρτοπαίκτης, ὁ ὁποῖος ἥπτο ἀρκετὰ ὡργισμένος ἐκ τῆς ἀτυχίας τοῦ παιγνιδίου, ἀντὶ ἀπαντήσεως ἤγειρε τὴν δεξιὰν χεῖρά του καὶ κατέφερεν ἵσχυρὸν ράπισμα ἐπὶ τῆς παρειᾶς τοῦ μέλους τῆς Ἐταιρείας εἰπών : «Λάβε λοιπόν, ἀναιδέστατε.»

Φαντάσθητε τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθη τότε ὁ φιλάνθρωπος ἐταῖρος. Οἱ δραχμαὶ του ἤστραψαν ἐξ ὀργῆς καὶ ἐπὶ

στιγμήν ἐσκέφθη νὰ τῷ ἀνταποδώσῃ τὰ ἔδια. Εὔτυχῶς διιως συν-
εκράτησεν ἑαυτόν. Ἀνελογίσθη τὸ ὑψηλὸν καθῆκον, τὸ ὅποιον
ἔξετέλει τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καὶ μετὰ φωνῆς, ἥτις ἐφαίνετο
ἐξερχομένη μετὰ βίας ἐκ τοῦ στήθους του, εἶπεν: «Αὐτό, κύριε,
ἥτο δι’ ἐμέ! Εὐχαριστῶ. Τώρα δώσατε καὶ διὰ τοὺς πεινῶντας
πτωχούς καὶ ἀσθενεῖς μου, οἱ ὅποιοι περιμένουσι τροφὴν διὰ νὰ
φάγωσιν, ἐνδύματα διὰ νὰ ἐνδυθῶσι καὶ φάρμακα διὰ νὰ ἐπανα-
πτήσωσι τὴν ὑγείαν των.

Ἡ ἀταραξία καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀγνώστου κυρίου κατέ-
πληξαν τὸν σκληρὸν ὑδρίστην, ὅστις συνηγούμανθη πόσον ἀνά-
δρως καὶ βαναύσως προσηγένθη. Καὶ ἀναπηδήσας ἀπὸ τῆς ἔδρας
του ἔρριψεν εἰς τὸν δίσκον ὃσα χρήματα τῷ εἶχον ἀπομείνει ἐκ
τοῦ χαρτοπαιγνίου. Τοῦτον ἐμιμήθησαν καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αἱ-
θούσῃ παρευρισκόμενοι, προσενεγκόντες γενναιὰ ποσά.

Συγκεκινημένος μέχρι δακρύων ἐξῆλθε τῆς λέσχης τὸ εὐγενὲς
ἐκεῖνο μέλος τῆς Ἐταιρείας, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸ φιλάνθρωπον
αὐτοῦ ἔργον.

Ἡ δργὴ καὶ ἀσυνεσία δύο μέγιστα κακά τοῖς ἔχουσιν.

Ἡ ὑπομονὴ εἶνε ἡ μόνη ποῦ τὰ πάντα κατορθώνει.

23. Ιατρικὴ συνταγὴ ἐνὸς βασιλέως.

Βασιλεὺς τις πολὺ ἀγαθὸς καὶ φιλεύσπλαγχνος ἐξῆλθε
πρωίαν τινὰ ἐφ’ ἀμάξης εἰς περίπατον. Καθ’ ὅδὸν βλέπει παιδίον
τι τρέχον ὅπισθεν τοῦ ὀχήματός του. Ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν
ἀμαξηλάτην νὰ σταματήσῃ τὴν ἀμαξίαν. Ἔπειτα δὲ στραφεὶς
ἡρώτησε τὸ παιδίον τί θέλει. Τὸ παιδίον ἀπήντησεν εἰς τὸν βα-
σιλέα, ἔτι εἰχεν ἀνάγκην ιατροῦ διὰ τὴν ἀσθενῆ μητέρα του, καὶ
ὅτι δυστυχῶς, ἐπειδὴ ἐστερεῖτο χρημάτων, οὐδεὶς τὸν ιατρὸν
ἔλαμβανε τὸν κόπον νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτήν. Ἐπὶ τέλους δὲ προσέθηκε:

«Καλέ μου κύριε, λυπήθητι τὴν ἀτυχῆ καὶ πτωχῆν μητέρα
μου. Δός μοι δὲ, τι ὁ Θεὸς σὲ φωτίσῃ διὰ νὰ πληρώσω τὸν ιατρόν».

Ο βασιλεὺς πεισθεὶς ὅτι ὁ παῖς ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, τῷ
ἔδωκε δύο πεντάδραχμα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐζήτησε παρ’ αὐ-
τοῦ πληροφορίας ποῦ κατέκει. Τὸ παιδίον εὐχαρίστησε τὸν κα-
λὸν βασιλέα, τὸν ὅποιον δὲν ἐγνώριζε καὶ ἔπειτα ἔγινεν ἀφαντον.

“Ο βασιλεὺς μετ’ ὄλίγον διέταξε τὸν ἀμαξηλάτην νὰ διευθύνῃ τὴν ἄμαξαν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ παιδὸς ὑπόδειχθὲν μέρος.” Οτε δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, κατῆλθεν οὐτος τῆς ἀμάξης καὶ ἔκρουσε τὴν θύραν τῆς πτωχικῆς σίκιας τοῦ παιδίου. Ἀσθενής φωνὴ ἀπήντησεν ἔσωθεν: «Εἰσέλθετε». Εἰσῆλθε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς καὶ εἶδε γραῖάν τινα κατακειμένην ἐπὶ ἀδηλίας στρωματῆς. Προσποιηθεὶς δὲ ὅτι εἴνεταιρός, γήρωτησεν αὐτὴν περὶ τῆς ἀσθενείας της. Μετὰ τοῦτο λαβὼν τεμάχιον χάρτου ἐκ τῶν τετραδίων τοῦ παιδίου, ἔγραψε μίαν συνταγὴν, τὴν ἀποίαν ἀφήκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Εὔχηθεις δὲ κατόπιν καλὴν ἀνάρρωσιν εἰς τὴν ἀσθενῆ, ἀπήλθεν.

Μετ’ ὄλιγον ἐπιστρέψει τὸ παιδίον εἰς τὴν σίκιαν μεν ἐνδειατροῦ. Ἐκπληγκτος τότε ἡ ἀσθενῆς εἶπεν εἰς τὸν υἱόν της, ὅτι γῆλθε πρὸ ὄλιγου ἀλλος ιατρὸς καὶ τὴν ἐπεσκέψθη.

Ο μετὰ τοῦ παιδίου ἐλθὼν ιατρός, θέλων νὰ πληροφορηθῇ ποιος ἦτο ὁ ιατρὸς ἐκεῖνος, ἔλαβε τὴν συνταγὴν τὴν γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Μόλις δικαὶος ἔρριψε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς συνταγῆς ἔμεινεν ἐκπληγκτος.

«Κυρία, λέγει εἰς τὴν ἀσθενῆ, ὁ πρὸ ὄλιγου ἐπισκεψθεὶς ὑμᾶς, δὲν εἴνε ιατρός, ἀλλ’ ὁ βασιλεὺς. Ή συνταγὴ αὕτη διατάσσει νὰ πληρωθῶσιν εἰς ὑμᾶς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου χιλιαὶ δραχμαί. Ο δὲ υἱός σας ἀπὸ σήμερον εἴνε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως.»

Τὴν δυστυχῆς ἀσθενῆς μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως εὐχαρίστησε τὸν Θεὸν καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀπὸ βάθους καρδίας ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀγαθοῦ μονάρχου. Μετ’ ὄλιγον δὲ καιρὸν ἐπαναπτύσσασα τὴν ὑγείαν της μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἔξεφρασε τὴν ἀπειρον εὐγνωμοσύνην της εἰς τὸν βασιλέα. Ο δὲ υἱός της ἐκπαιδεύθεις καλῶς, προσήχθη ταχέως καὶ κατέλαβε ἐπίζηλον θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ.

24. Ἡ κάμηλος.

Τὴν κάμηλος εἴνε ἀναμφισβήτητος τὸ ὠφελιμώτατον ἐκ τῶν ζῷων τῆς Αφρικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ δυσμορφότατον καὶ δυστροπώτατον, τὸ ὅποιον δύναται τις νὰ φαντασθῇ. Τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄτα αὐτῆς ἀναλόγως τοῦ σώματός της εἴνε μικρά. Τὸ ἄνω χεῖλος μακρόν, εὐκίνητον καὶ ἐσχισμὸν κατὰ τὸ μέσον. Ο λαιμὸς μακρός, καμπύλος, κυλινδρικὸς καὶ στενότερος ἐκεῖ, ὅπου συνέ-

γεται μετὰ τοῦ σώματος. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ορέιμανται ἔνθεν καὶ ἔνθεν τρίχες μακραὶ ἀποτελοῦσαι εἶδος γαίτης ἀκανονίστου.

Πνευματικὴν εὐφυῖαν τῆς καμήλου οὐδεὶς "Αραψ ὅμινης μέχρι σήμερον, ἂν καὶ εἴνε τὸ προσφιλέστερον καὶ τὸ χρησιμότερον ὡτοῦ ζῷου, ἀνευ τοῦ ὄποιού οὗτος δὲν δύναται νὰ ζῆσῃ.

Αἱ κάμηλοι τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν εἴνε ζῷα μακρά, ὑψηλά, ισχνὰ καὶ μακροσκελῆ. Τὰ δὲ τῶν εὐφύρων χωρῶν χονδρά, ισχυρὰ καὶ βραδυκίνητα. Ἐκεῖνοι μὲν εἴνε καταλληλόταται πρὸς πορείαν, αὐταὶ δὲ ισχυρόταται εἰς τὸ γὰρ μεταφέρωσι βάρη. Εἰς τὸ μέσον τῆς ράχεως ή κάμηλος φέρει τερατῶδες ἔξογην αμα, τὸ ὄποιον καλεῖται ὄβρος. Ἀποτελεῖται δ' οὗτος ἐκ λίπους καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἀδρῶν καὶ μακρῶν τριχῶν. "Οσον δὲ λίγωτέραν τροφὴν τρώγει τὸ ζῷον τόσον δὲ ὄβρος ἐλαττοῦται καὶ τανάπαλιν.

"Ἐπὶ τοῦ μακροῦ λαιμοῦ τῆς καμήλου ἐπικάθηται ή μικρὰ καὶ δύσημορφος αὐτῆς κεφαλή, εἰς τὸ ἐπισθεν μέρος τῆς ὄποιας εὑρίσκονται ἴδιαίτεροι τινες ἀδένες ἐκκρίνοντες δύσεσιν τι δύρρυ μέλαν. Η οὐρὰ αὐτῆς εἴνε κυλινδρικὴ καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος θυσανώδης. Οἱ πόδες λεπτοί, δετεράδεις καὶ μακρότατοι. Τὸ γόνυ, ή πτέρωνα καὶ τὸ στήθος καλύπτονται ὑπὸ παχείας ἐπιδερμίδος, ητις καλεῖται τύλος. Οἱ πόδες δίδουσιν εἰς τὴν καμηλούν τόσον ψύσι, ὅποτε τὸ ζῷον ἀναγκάζεται νὰ γονατίζῃ, ὅταν δὲ δηγγός θέλει νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοῦ φορτίον. Τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ποδὸς ἀνωθεν μὲν εἴνε ἐσχισμένον εἰς δύο γηλάς, κάτωθεν δὲ ἀσχιστον. Τὸ πέλμα τοῦ ποδὸς πλατὺ καὶ μαλακόν. Τὸ ζῷον περιπατεῖ χωρὶς νὰ κάμην τὸν παραμυχρὸν θόρυβον. Η καμηλος ἐπὶ τραχέως ἐδάφους δὲν δύναται νὰ στηργυρῇ, ἐπὶ δὲ δύρρου εὐκόλως ὀλισθαίνει. Μόνον ἐπὶ τῆς ἄμμου βαδίζει εὐκόλως.

"Η καμηλος εἴνε ζῷον γῆμερον καὶ διατελεῖ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ γιλιάδων ἐτῶν. Ο κύκλος τῆς μονίμου αὐτῆς κατοικίας ἐκτείνεται ὅσον καὶ δὲ τῶν ἀραβικῶν κατοικιῶν. Εἰς τὴν B. καὶ A. Ἀφρικὴν ἀνατρέφεται κατὰ μεγάλας ἀγέλας. Ο ἀριθμὸς τῶν καμήλων, αἵτινες ἀποθνήσκουσιν ἐτησίως ἐπὶ τῶν δεδουλευκῶν ἐρήμων, εἴνε ἀνυπολόγιστος. Εἰς τὴν Νουβικὴν ἔρη-

μον εὑρίσκει τις σκελετούς καμήλων τόσον πολὺ πλησίον ἀλλήλων, ώστε τὰ λευκαθέντα διτά αὐτῶν χρησιμεύουσιν εἰς τὸν ἔδοιπτόρον ώς σημεῖα τῆς ὁδοῦ, τὴν ὅποιαν ὀφείλει νὰ ἀκαλούμενήσῃ.

Ἡ κάμηλος ἀρκεῖται καὶ εἰς τὴν χειρίστην τροφὴν καὶ δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ ἔβδομάδας διὰ τῶν σκληρῶν καὶ ἀπεξηραμμένων χόρτων τῆς ἑργίμου. Τὸ περίεργον εἶνε, ὅτι καὶ αὐτὰς τὰς σκληροτάτας ἀκάνθας τρώγει χωρὶς νὰ κεντάται τὸ βύγχος αὐτῆς. Ὁταν ἡ κάμηλος τρώγῃ τροφὰς χυμώδεις καὶ θὲν φέρῃ πολὺ βαρὺ φορτίον, ἀντέχει παρὰ πολὺ εἰς τὴν δίψαν, πολλάκις καὶ ἐπὶ ὀλόκληρον ἔβδομάδα. Δὲν συμβαίνει διώρις τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ καύσωνος. Πολλοὶ βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ κάμηλος δύναται τότε νὰ στερηθῇ ὕδατος ἐπὶ ὀλόκληρους ἔβδομάδας, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε μῦθος, καθὼς καὶ τὸ ὅτι φυλάττει τὸ ὕδωρ μεταξὺ τῶν πτυχῶν τοῦ στοιμάχου της, διότι εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ ὕδωρ ἀναμιγνύμενον μετὰ τῶν ἐκκρινομένων οὔποτε τοῦ στοιμάχου ὑγρῶν καθίσταται ἄχρηστον.

Αἱ κάμηλοι αἱ γεννώμεναι εἰς τὰς ἑργίμους εἶνε ἄριστοι δραμεῖς. Δύνανται νὰ διανύσωσι ἀποστάσεις τόσον μεγάλας, ὃσον οὐδὲν ἄλλο οἰκιακὸν ζῷον εἶνε δυνατὸν νὰ διατρέξῃ. Ὁλων δὲ τῶν καμήλων τὸ βῆμα φαίνεται βαρύ. Ὁταν διώρις τὸ ζῷον τρέχῃ, ἔχει βῆμα ἐλαφρὸν καὶ διανύει ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι μεγάλην ἀπόστασιν. Διὰ τὸ ἐπισπεύσῃ τὸ βῆμα τῆς καμήλου ὁ ὅδηγὸς μεταχειρίζεται ἰδιαίτερον τινα κροταλισμὸν τῆς γλώσσης. Ἡ προτροπὴ αὗτη ἀρκεῖ. Τὸ ζῷον ἀμέσως ἐννοεῖ, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιταχύνῃ τὸ βῆμά του.

Ἡ κάμηλος ἔχει τὴν ὄσφρησιν πολὺ δέξιαν. Αἰσθάνεται μακρόθεν τὴν ὑπαρξίν πηγῆς ὕδατος καὶ διευθύνεται πρὸς αὐτήν. Φημίζεναι δὲ καὶ διὰ τὴν ἴσχυρογνωμοσύνην της. Ὁταν φορτωθῇ διὰ μεγάλου βάρους, ἐπειδὴ φορτώνεται γονατίζουσα ἐπὶ τῶν προσθίνων ποδῶν, δὲν ἐγείρεται, ἐὰν δὲν ἐλαττωθῇ τὸ βάρος.

Ἡ θύγλεια γεννᾷ ἐν τέκνον, τὸ ὅποιον φέρει ἐπὶ ἔνδεκα μῆνας εἰς τὴν κοιλίαν της. Ἐκ τοῦ δέρματος αὐτῆς κατασκευάζουσα παντοειδῆ σκευή. Ἐκ τῶν τριχῶν, αἴτινες πίπτουσι κατ' ἔτος

νφαίνουσιν ὑφάσματα, τὰ ἐποια εἰνε ἀδιάβροχα. Ἡ κόπρος αὐτῆς χρησιμεύει ὡς καύσιμος ὅλη ἔγραινομένη εἰς τὸν ἥλιον. Ἐν γένει δὲ τὸ ζῆρον τοῦτο εἶνε ἀρκετὰ χρήσιμον εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τοῦτο προσελκύει, καίτοι δύσμερφον, τὴν ἀγάπην αὐτοῦ.

Ἡ κάμηλος εἶνε τὸ μόνον μέσον συγκοινωνίας διὰ τῶν ἐρήμων. Οἱ θέλοντες νὰ διέλθωσι τὰς ἀμμιώδεις ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας συνενοῦνται καὶ σχηματίζουσι πολυαριθμούς συνοδίας ὀνομαζομένας καραβάνια.

25. Πῶς εἰς δικαστής κατορθώνει δι' εὐφυεστάτου στρατηγήματος νὰ σώσῃ τὴν περιουσίαν ἐνὸς ἐμπόρου.

Εἰς πόλιν τινὰ τῆς Τουρκίας τὴν θέσιν τοῦ δικαστοῦ κατεῖχεν ἀνήρ γνωστὸς ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ καταγωγῆς, τὸν πλοῦτον καὶ πρὸ πάντων ἔνεκα τῆς εὐφυΐας του. Πρὸς τὸν δικαστὴν τοῦτον ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινὰ ἔμπορός τις καταγγέλλων γνωστὸν Δερβίσην, ὅστις τῷ εἶχε κλέψει χιλίας λίρας ὑπὸ τὰς ἀκολούθους περιστάσεις.

Ο ἔμπορος ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ μακρυνὸν ταξίδιον καὶ χάριν ἀσφαλείας παρέδωκεν εἰς τὸν Δερβίσην, τὸν δποῖον ἐνόμιζε φίλον του, ἐν βαλάντιον περιέχον χιλίας λίρας, ἵνα φυλάξῃ τοῦτο μέχρι τῆς ἐπανόδου του. Μετὰ ἐν ἕτος ὁ ἔμπορος ἐπανῆλθε καὶ ἔζητησε τὸ βαλάντιον ἀπὸ τὸν Δερβίσην. Οὗτος δμως προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἐνεθυμεῖτο τοιοῦτόν τι καὶ ἐπομένως ἥρενῆθη νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ χοήματα.

Ο ἔμπορος κατ' ἀρχὰς δὲν ἦδύνατο νὰ πιστεύῃ εἰς ὃ, τι ἤκουνσεν. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Δερβίσου, φργίσθη πολὺ καὶ μετέβη κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν δικαστήν, ἵνα καταγγείλῃ τὸν Δερβίσην διὰ τὴν ἀτιμον ταύτην πρᾶξιν του.

«Δὲν ἔπειτε νὰ παραδώσης τὰ χοήματά σου ἀνευ μαρτύρων ἢ ἀλλης τινὸς ἀποδεῖξεως εἰς ἄνθρωπον, τὸν δποῖον δὲν ἐγνωρίζεις καλῶς, εἴτεν δικαστής. Θὰ ἀπαντήσωμεν μεγάλας δυσκολίας, δπως ἔξαναγκάσωμεν τὸν κλέπτην νὰ σοὶ ἀποδώσῃ παρακαταθήκην δοθεῖσαν ἀνευ ἀποδεῖξεως. Τώρα ὑπαγε πάλιν πρὸς αὐτὸν καὶ προσπάθησον διὰ καλοῦ καὶ μειλιχίου τρόπου νὰ σοὶ ἀποδώσῃ τὸ βαλάντιόν σου. Πρὸς Θεοῦ δμως μὴ ἐννοήσῃ, ὅτι τὸν ἔχεις καταγγείλῃ εἰς ἐμέ. Αὔριον δὲ περὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐλθὲ ἐδῶ πάλιν».

‘Ο ἔμπορος ἀπῆλθε καὶ ἔπραξεν ὡς παρήγγειλεν αὐτῷ ὁ δικαστής. Δὲν εἶχε δὲ ἀναχωρήσει ἀπόμη ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Δεοβίσου, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ ὑπηρέτης τοῦ δικαστοῦ καὶ προσεκάλεσε τὸν Δεοβίσην ἐκ μέρους τοῦ κυρίου του.

‘Ο Δεοβίσης ἀπέπεμψε μετὰ περιφρονήσεως τὸν ἔμπορον καὶ μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δικαστοῦ, ὃ δοποῖος ὑπεδέχθη αὐτὸν φιλικῶς καὶ τῷ ἀπένειμε μεγίστας τιμάς, ὡς νὰ ἵτο ὁ εὐγενέστατος καὶ ὁ ἐντιμότατος τῶν πολιτῶν.

‘Ο Δεοβίσης ἔμεινε καταγοητευμένος ἐκ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ὑποδοκῆς καὶ ἡρώτησε τὸν δικαστὴν περὶ τῆς αἰτίας τῆς προσκλήσεώς του καὶ εἰς τί δύναται νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ.

«Σᾶς προσεκάλεσα, φίλε μου, εἴπεν εἰς αὐτὸν ὁ δικαστής, δπως καὶ διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδεῖξω ὑμῖν δοιάν ἐκτίμησιν καὶ ὑπόληψιν τρέφω πρὸς ὑμᾶς. Σπουδαιετάτη ὑπόθεσις μὲ ἀναγκάζει γὰ ταξιδεύσω ἐπί τινας μῆνας. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεμίαν πεποίθησιν ἔχω εἰς τοὺς ὑπηρέτας μου, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ ἐμπιστευθῶ τοὺς θησαυρούς μου εἰς γεῖρας ἀνδρός, περὶ τοῦ δοιού ἄπασα ἡ πόλις μίαν καὶ μόνην γνώμην ἔχει. Καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰσθε σεῖς, προσφιλέστατέ μοι φίλε. Θεομῶς λοιπὸν θὰ παρακαλέσω ὑμᾶς, δπως λάβητε τὴν ἐνόγλησιν ταύτην, διὰ τῆς δοιάς θέλετε πολὺ μὲ ὑποχρεώσει. Αὔριον τὴν ἑσπέραν θὰ στείλω εἰς τὴν οἰκίαν ὑμῶν ἀπαντά τὰ πολύτιμα πράγματά μου, τὰ δποῖα παρακαλῶ, νὰ μοὶ φυλάξῃτε, ἔως δτού ἐπανέλθω».

Μειδίαμα χαρᾶς ἀνῆλθεν εἰς τὰ γείλη τοῦ Δεοβίσου ἀκούσαντος ταῦτα. Ἐγερθεὶς τοῦ καθίσματος ὑπεκλίθη ἐνόπιον τοῦ δικαστοῦ καὶ τῷ ἐξέφρασε τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας του διὰ τὴν μεγάλην ἐμπιστοσύνην, τὴν δοιάν εἶχεν εἰς αὐτόν. Κατόπιν ἐπέστρεψεν εῦθυμος εἰς τὸν οἰκόν του, δπου ἐσκέπτετο τίνι τρόπῳ θὰ καταχρασθῇ τὴν περιουσίαν τοῦ δικαστοῦ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν μετέβη ὁ ἔμπορος εἰς τὸν δικαστὴν καὶ διηγήθη εἰς αὐτὸν πόσον σκληρῶς τὸν ἀπέπεμψεν ὁ Δεοβίσης.

«Τυαγε πάλιν πρὸς αὐτόν, τῷ εἴπεν ὁ δικαστής, καὶ ἀνἀρνηθῆ καὶ πάλιν, ν' ἀπειλήσῃς αὐτόν, ὅτι θὰ τὸν καταγγέλῃς εἰς ἐμέ».

‘Ο ἔμπορος μετέβη. ‘Ο Δεοβίσης κατ’ ἀργάς ἤρνείτο. Μόλις δμως ἤρχισεν ὁ ἔμπορος νὰ ἀπειλῇ αὐτόν, ὅτι θὰ τὸν κατα-

γεῦλη εἰς τὸν δικαστήν, ἀμέσως ἐκεῖνος τῷ ἐπέστρεψε τὸ βα-
λάντιον λέγων:

«Καλέ μου φύλε, ἵτο ποτε δυνατὸν νὰ καταχρασθῶ τὰ
ζοῆματά σου; Δὲν ἐνόησες ὅτι ἡστειευόμην;»

Ο ἔμπορος λαβὼν τὸ βαλάντιον, μετέβη κατ' εὐθεῖαν εἰς
τὸν δικαστὴν καὶ ηὐχαρίστησεν αὐτὸν διὰ τὴν συνδρομήν του.

Τὴν ἑσπέραν δὲ Δεοβίσης ἡτοιμάζετο νὰ δεχθῇ τὸν πολύ-
τιμον θησαυρὸν τοῦ δικαστοῦ, ἀλλ’ ἡ νῦν παρῆλθε χωρὶς οὐ-
δεὶς νὰ φανῇ. Τὴν πρωίαν ἀνήσυχος δὲ Δεοβίσης μετέβη εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ δικαστοῦ, διὰς πληροφορηθῆ τί συνέβη καὶ
δὲν τῷ ἐστάλη δὲ θησαυρός. Ο δὲ δικαστής, μόλις εἶδεν
αὐτόν, τῷ εἶπε:

«Δὲν σοὶ τὸν ἔστειλα, διότι ἔμιαμον παρά τινος ἐμπόρου,
ὅτι εἶσαι εἰς ἄπιστος καὶ γλέπτης. Πρόσεξον δὲ καλῶς μὴ δια-
ποάξῃς ἀλλοτε τοιοῦτον ἔγκλημα, διότι ἡ δικαιοσύνη αὐστη-
ρῶς θέλει σὲ τιμωρήσῃ».

Ζημίαν προτίμα μᾶλλον ἡ κέρδος αἰσχρόν.

26. Ο δικαστής καὶ ὁ Καλίφης.

Δικαστής τις ἐν Τουρκίᾳ συνήντησέ ποτε μίαν χύραν σύρου-
σαι ἔνον. Ή δυστυχής ἦτο περίλυπος καὶ ἐκ τῶν δρυμῶν τῆς
μέρρεον ἀφθονα δάκρυα. «Διατί χλαίεις, γύναι;» ἥρώτησεν αὐ-
τὴν ὁ δικαστής.

«Εἴμαι πολὺ δυστυχής, ἀπήγνησεν αὗτη. Ο ὄνος οὗτος, ὁ
κενὸς σάκκος, δυτικές ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐνδύματά μου εἰνε τὰ
μόνα λειψανα τῆς περιουσίας μου. Ολγη τὴν ἀλληγ μοὶ τὴν
ἀφήρεσεν ὁ Καλίφης».

«Καὶ ἦτο μεγάλη ἡ περιουσία σου;» ἥρώτησεν ὁ δικαστής.

«Εἶχον ἐν μικρὸν κτήμα, κληρονομίαν τοῦ συζύγου μου.
Ἐκεὶ ἔγενη μήτη οὗτος, ἐκεὶ ἀνετράφη, ἐκεὶ ἀπηλαύσαμεν βίου
ἡσύχου καὶ εὐτυχίας. Ο καλός μου σύζυγος κατὰ τὰς τελευ-
ταῖας στιγμὰς τῆς ζωῆς του μοὶ παρήγγειλε νὰ μὴ δώσω εἰς ἀλ-
λογιον τινὰ ἐκτὸς τοῦ υἱοῦ μας τὸ κτήμα τοῦτο. Καὶ ὁ μὲν υἱός
μου, δυτικές ὑπηρετεῖ ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Καλίφου, γύνει ἴσως
τὴν στίγμὴν ταύτην τὸ αἷμά του χάριν τοῦ κυρίου του, οὗτος
δὲ ὡς ἀμοιβὴν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς μητρός του δλῆγην τὴν περιου-
σίαν της».

«Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν σοὶ ἀφῆρεσε ταύτην;» γράψαν ὁ δικαστής.

«Θέλει νὰ κτίσῃ ἐκεῖ μίαν ἔπαυλιν», ἀπήντησεν ἡ χήρα.

«Τψιστε Θεέ!» ἀπεκρίθη ὁ δικαστής. Δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰ τόσα ἀνάκτορα καὶ ἐπαύλεις, τὰς ὅποιας ἔχει, ἀλλὰ διὰ νὰ προσθέσῃ ἀκέριη ἄλλην μίαν εἰς αὐτάς, ἐκδιώκει τὴν δυστυχὴ ταύτην χήραν ἐκ τῆς ιδιοκτησίας της!»

«Καὶ ποίαν ἀποζημίωσιν σοὶ δίδει;» γράψαν ὁ δικαστής.

«Οὐδεμίαν ἀπεκρίθη ἡ δυστυχὴ χήρα. Μοὶ προσέφερε κατ’ ἀρχὰς πρὸς ἀγορὰν τοῦ κτήματος ἐν μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, ἀλλ’ ἐπειδὴ δὲν γέθελησα νὰ τῷ πωλήσω τοῦτο, μὲ ἐξέβαλε διὰ τῆς βίας».

«Καὶ δὲν παρέστησες εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν σου;» γράψαν πάλιν ὁ δικαστής.

«Ἐβρίφθην εἰς τοὺς πέδας του, τὸν ἵκέτευσα κλαίουσα, ἀλλὰ ματαίως. Μὲ ἀπέπειρψε μετὰ πολλῆς σκληρότητος», ἀπήντησεν ἡ δυστυχὴ γυνή.

«Γύναι, εἰπεν ὁ δικαστής, ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον, ἀφες μοι τὸν ὄνον σου καὶ τὸν σάκκον δι’ ὀλίγην ὥραν καὶ ἀκολουθησόν με μακρόθεν. Θὰ προσπαθήσω νὰ ἐπιτύχω κάτι τι παρὰ τοῦ Καλίφου. Καὶ ποῦ εὑρίσκεται σύτος τώρα;»

«Εἶναι ἔδω πλησίον, ἀπήντησεν ἡ χήρα. Εἰς τὸ κτήμα, τὸ ὅποιον ἀλλοτε είχον. Ἀλλὰ τί τὸν θέλεις τὸν ὄνον μου;»

«Νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς ἀπήντησεν ὁ δικαστής, καὶ νὰ μὴ ἐρωτᾶς τί θὰ πράξω». Ὁ δικαστής ἔλαβε τότε τὸν ὄνον καὶ μετέβη εἰς τὸν Καλίφην, δστις ὑπεδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς.

«Πόσον καιρὸν ἔχω νὰ σὲ ἴδω! τῷ εἰπεν. Ἀλλὰ πῶς συνέπεσε νὰ μὲ ἐπισκεφθῆς αὐτὴν τὴν ὥραν ἐνταῦθα;»

«Πανίσχυρε ἀρχηγὲ τῶν πιστῶν, ἀπήντησεν ὁ δικαστής, πρὸ ὀλίγου ωμίλουν μετά τινος χήρας, ήτις μοὶ ἔλεγε πολλὰ περὶ ὑμῶν».

«Ἐννοώ, ἐννοώ, εἰπεν ὁ Καλίφης διακόπτων αὐτόν. Δὲν θέλω ν’ ἀκούσω οὕτε λέξιν πλέον. Μήπως δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτω, δπως θέλω τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὑπηκόων μου;»

«Ἡ δύναμις σου εἶναι ἀπειρόστοις ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπήντησεν δικαστής. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο ἡ πιωχὴ χήρα δὲν ζητεῖ ἐπίσω τὴν ιδιοκτησίαν της. Μένον σὲ παρακαλεῖ νὰ τῇ ἐπιτρέ-

ψης νὰ λάθης πρὸς ἐνθύμησιν ἔνα σάκκον χώματος ἐκ τοῦ ἀλλοτε κτήματός της».

«Ως πρὸς αὐτὸ δὲν ἔχω καμιάν ἀντίρρησιν, εἶπεν δὲ Καλίφης γελῶν. Καὶ δέκα σάκκους ἀν ζητήσῃ, θὰ τῇ ἐπιτρέψω νὰ τοὺς λάθη. Ἐντὸς ὀλίγου δὲ, φίλε μου, τὸ μέρος τοῦτο δὲν θὰ τὸ ἀναγνωρίζῃς. Ἐνταῦθα θὰ κτισθῇ ἐν μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον, ἐκεὶ θὰ γίνη εἰς πίθαξ καὶ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κτήματος θὰ ἔδρυθῃ εἰς πύργος τέσσον μέγας, ὥστε ἐξ αὐτοῦ θὰ βλέπῃ τις ὅλα τὰ περίχωρα».

«Τῷ ὅντι πολὺ ώραια θὰ στολισθῇ τὸ μέρος τοῦτο», εἶπεν δὲ ικαστῆς, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε πληρώσει χώματος τὸν σάκκον.

«Καὶ τώρα, ἔνδοξες ἀρχηγὲ τῶν πιστῶν, θὰ σὲ παρακαλέσω δι’ ἄλλην μίαν χάριν, ἵτις εἶνε τέσσον ἀσύμματος, ὃσον καὶ ἡ προηγουμένη».

«Ἄς γίνη καὶ αὐτή», εἶπεν δὲ Καλίφης.

«Λοιπόν, ἔξηκολούθησεν δὲ ικαστῆς, δὲ σάκκος ἐπληρώθη χώματος καὶ θὰ σὲ παρακαλέσω, ἔνδοξότατες ἀρχηγὴ τῶν πιστῶν, νὰ μὲ βοηθήσῃς, διπος τὸν φορτώσω ἐπὶ τοῦ ἕνου μου».

«Τί λέγεις, φίλε μου; ἐφώναξεν δὲ Καλίφης. Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ζητῇς παρ’ ἐμοῦ τοιοῦτον πρᾶγμα; Κάλεσον τοὺς δούλους μου νὰ σὲ βοηθήσωσιν».

«Ἐπιτρέφατε μοι, Κύριέ μου, νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὴ μὲ στεργήσῃς τῆς καλωσύνης ταύτης», εἶπεν δὲ ικαστῆς.

«Ο Καλίφης ἔδοκίμασε νὰ βοηθήσῃ, ἀλλὰ δὲν γέδυνατο.

«Τὸ φορτίον τοῦτο εἶνε πολὺ βαρὺ δι’ ἐμέ», εἶπε γελῶν.

«Βαρύ! ἀπήντησεν δὲ ικαστῆς. Ο σάκκος οὗτος, ὅστις εἶνε ἐλάχιστον μέρος τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν ἡρπασες ἀπὸ τῆς πτωχῆς ἐκείνης γυναικὸς, σοὶ φαίνεται δτὶ εἶνε βαρύς; Καὶ δὲν σκέπτεσαι πόσον βαρυτέρα θὰ εἶνε ἡ τιμωρία τοῦ ἀνωτάτου δικαστοῦ, τὴν ὅποιαν θὰ σοὶ ἐπιβάλῃ διὰ τὴν ἀνόσιον ταύτην πρᾶξίν σου; Τότε ὅχι μόνον δὲ σάκκος οὗτος θὰ σὲ βαρύνῃ, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῇ καὶ δὲ πύργος καὶ τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ πίθακες, τοὺς ὅποιους θὰ κατασκευάσῃς, καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὅποια ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἔχυσε καὶ χύνει χάριν σου. Βεβαίως ἔδω ἐπὶ τῆς γῆς εἰσαὶ ἀπόλυτος κύριος. Δι’ ἑνὸς βλέμματος τῶν ὁφθαλμῶν σου ἀφαιρεῖς τὴν ζωὴν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ μιᾶς λέξεως ἀρπάζεις τὴν περιουσίαν τῶν ὑπηκόων σου. Θὰ ἔλθῃ ὅμως καιρὸς νὰ γίνης καὶ σὺ ὅμοιος πρὸς αὐτούς».

«Τί λέγεις απήγντησεν ὁ Καλίφης περίτρομος. Θὰ γίνω
ὅμιοις πρὸς τοὺς δούλους μου; Αὐτὸς εἶναι φοβερόν! Δὲν λέγεις
ἀλγήθειαν».

Τῷ ὅντι, ἀπεκρίθη ὁ δικαστής, δὲν εἶπον σληγν τὴν ἀλγήθειαν.
Ἐχεις ἀπειρίστον ἔχουσίαν ἐνταῦθα, ἐπομένως καὶ ἐκεὶ θὰ εἶσαι
ὑπεύθυνος δι' ὅσα κακὰ συνέβησαν εἰς τὸ κράτος σου καὶ ἡ τι-
μωρία σου θὰ εἶναι ἀνάλογος τῶν πράξεών σου. Ἐκαστος ἐκ τῶν
ὑπηκόων σου θὰ δώσῃ λόγον μόνον δι' ὅσα αὐτὸς μόνος ἔπραξε,
σὺ δὲ θὰ δώσῃς λόγον δι' ὅσα ἔπραξαν πάντες ὅμοιοι οἱ ὑπήκοοι
σου. Χαῖρε, Μεγαλείστατε, καὶ συγχώρησον τὸν δοῦλον σου διὰ
τὴν τόλμην του».

Ο δικαστής ἐδοκίμασε νὰ φύγῃ, ἀλλ' ὁ Καλίφης τὸν ἐστα-
μάτησε. «Νὰ σὲ συγχωρήσω, τῷ εἴπεν, ἦ νὰ σὲ εὐχαριστήσω,
διότι μὲ ἀπέτρεψες ἀπὸ μᾶς τόσον μεγάλης ἀδικίας; Φώναξον,
παρακαλῶ, τὴν χήραν. Ἄς λάβῃ τὸ κτῆμά της, τὸ δποῖον τῇ
ἀφύρεσα. Καὶ διὰ νὰ μὲ συγχωρήσῃ διὰ τὸ δάκρυα, τὰ δποῖα
ἔχουσεν ἔνεκα τῆς πρὸς αὐτήν ἀδικίας μου, ἃς λάβῃ καὶ ἀλληγ
τόσην ἔκτασιν γῆς ἐκ τῶν κτημάτων μου. Σὺ δὲ μὴ ἐγκαταλί-
πῃς ποτὲ τὴν αὐλήν μου. Ἐπιθυμῶ νὰ μείνῃς πλησίον μου. Οἱ
κυρίαρχοι ἔχουσιν ἀνάγκην ἐνὸς εἰλικρινοῦς φίλου, ὁ ἀποῖος νὰ
λέγῃ εἰς αὐτοὺς πάντοτε τὴν ἀλγήθειαν».

“Οτοιος ζητάει τὰ ξένα γάνει καὶ τὰ ἀνθεκόμου.

“Εστι δίκης ὀφθαλμός, δις τὰ πάνθ’ ὁρᾶ.

27. Τί κατώρθωσεν ἡ ὑπομονὴ ἐνὸς ἀνθοκόμου.

Ο Γεράσιμος εἶχεν εἰς τὸν κῆπόν του μίαν μεγάλην καρυάν,
τὴν δποίαν πρὸ ἐτῶν ἐφύτευσεν ὁ πατέρ του. Τὸ δένδρον ὑφοῦτο
πλησίον μεσοτοίχου τινός, ὅπισθεν τοῦ ὅποιου ἦτο ἄλλος κῆπος.
Ἀνήκεν οὗτος εἰς ἔνα γείτονά του καλούμενον Δημήτριον, ὁ
ἐποίος ἐκαλλιέργει ἐν αὐτῷ πρὸ πάντων ἄνθη.

Καθ’ ἐκαστον ἔτος ὁ Δημήτριος ἔβλεπε τὴν καρυὰν νὰ αὐ-
ξάνῃ καὶ ἐκτείνῃ τοὺς μὲν κλάδους της ὑπεράνω τοῦ τοίχου, τὰς
δὲ βίξας κάτωθεν αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως δὲ αἱ μὲν βίξαι τῆς
ἔξηγντλουν τὸ ἔδαφος, οἱ δὲ κλάδοι της ἀπέκρυπτον τὸν ηλιον καὶ
τὸν ἀέρα ἀπὸ τὰ ἄνθη του.

“Ημέραν τινὰ ὁ Δημήτριος λέγει εἰς τὸν γείτονά του: «Γε-
ράσιμε, ἦ καρυά σου καταστρέψει τὰ ἄνθη μου. Ηολὺ θὰ μὲ

νποχρεώσῃς, ἀν κόψῃς τὰς βίζας καὶ τοὺς αἰλάδους, οἵτινες ἐκτείνονται πέραν τοῦ μεσοτοίχου».

‘Ο Γεράσιμος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔτυχε νὰ εἶναι ωργισμένος. Ως ἐκ τούτου ὅχι μόνον ἀπέκρουσε τὴν παράκλησιν τοῦ γείτονός του, ἀλλὰ καὶ ὑβρισεν αὐτὸν.

«Μὴ όργιζεσαι, καλέ μου γείτον, εἴπεν ὁ Δημήτριος. Ἐγὼ δὲν σοὶ εἴπων λέξιν τινὰ ψυχράν. Ἀπλῶς μόνον μίαν παράκλησιν σοὶ ἀπηγόρυθνα. Εἴμεθα γείτονες καὶ, ἀν θέλητε οὐδὲν, θὰ ζήσωμεν πολλὰ ἔτη. Είμαι βέβαιος ὅτι δὲν θέλεις τὴν ζημίαν μου. Βραδύτερον, ὅταν καταπαύσῃ ἡ ὥργη σου, θὰ σκεφθῆς τοὺς λόγους μου καὶ θὰ ἐκτελέσῃς τὴν παράκλησίν μου».

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Δημήτριος ἐπανήλθεν ἦσυχος εἰς τὸν κῆπόν του. Ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας ἀπέστειλεν οὗτος πρὸς τὸν Γεράσιμον ἔνα κοινὸν φίλον των μὲ τὴν ἔξης ωρισμένην ἐντολήν:

«Νὰ τῷ εἴπῃς ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κόψω τὴν καρυάν του, διότι ὁ νόμος δρίζει νὰ φυτεύωνται τὰ δένδρα εἰς ἀπόστασιν δύο μέτρων τούλαχιστον ἀπὸ τῶν μεσοτοίχων. Η καρυά του Γερασίμου εἶναι φυτευμένη εἰς ἀπόστασιν μόνον ἡμίσεως μέτρου. Γνωρίζω καλῶς, ὅτι ὁ Γεράσιμος ἀγαπᾷ πολὺ τὸ δένδρον τούτο διότι τὸ ἔχει φυτεύση ὁ πατήρ του, ἀνθρωπος ἀγαθός, μετὰ τοῦ ὅποιου ἔζησα πάντοτε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ πτωχὸς ἀνθρωπος εἴμαι καὶ περιμένω νὰ κερδίσω τὸν ἄρτον μου ἐκ τῶν μικρῶν μου ἀνθέων. Δὲν ἐπιθυμοῦ νὰ κόψῃ δλόκληρον τὸ δένδρον του, ἀλλὰ μόναν ὀλίγους αἰλάδους καὶ βίζας, διὰ νὰ δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ ζήσω».

‘Ο Γεράσιμος συγεκνήθη πολὺ ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους καὶ ἀμέσως τὴν ἐπομένην ἀναθάξει διὰ τινος ακλίμακος ἐπὶ τῆς καρυᾶς, ἥρχισε νὰ κλαδεύῃ τὸ δένδρον συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ γείτονός του. Στρέψας δὲ τὸν ὄφθαλμούς εἰς τὸν ξένον κῆπον βλέπει τὸν Δημήτριον ποτίζοντα τὰ ἀνθη του.

«Ἄλι, καλέ μου γείτον, τῷ φωνάζει, εἴχες πολὺ δίκαιον καὶ ίδους ὅτι μόνος μου κέπτω τὴν καρυάν. Πολὺ λυποῦμαι, διότι προχθὲς σὲ ἐπέκρανα διὰ τῶν λόγων μου καὶ ζητῶ συγγνώμην. Δὲν ἐπιθυμοῦ νὰ είσαι δυσηρεστημένος ἐναντίον μου».

«Τόσον πολὺ εἴμαι δυσηρεστημένος, ἀπίγντησεν ὁ καλὸς Δημήτριος, ὡςτε θὰ σοὶ στείλω μετ’ ὀλίγον μίαν ωραίαν ἀνθοδέ-

σημην. Δὰ δὴγες πόσον εῦμορφα καὶ δροσερὰ θὰ εἶνε τώρα τὰ ἀνθη μου. 'Ο γῆλος θὰ τὰ ζωογονήσῃ πολύ».

Περισσότεραις μύγαις πιάνεις μὲ τὸ μέλι παρὰ μὲ τὸ ξεῖδι.

28. Πῶς ἐν θαυμάσιον φάρμακον συμφιλιώνει ἐν ἀνδρόγυνον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1834 ἔζη ἐν Ναυπλίῳ, πρωτευούσῃ τότε τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, γέρων τις ίατρὸς δονομαστός, δι Μιχαήλ Εὐτύχιος. Οὗτος δὲν ἐθεράπευε μόνον τὰς ἀσθενείας τῶν πελατῶν του, ἀλλὰ καὶ τὰ διάφορα ἐλαττώματα αὐτῶν. Οἱ συμπολιταὶ του ἐπίστευον ὅτι εἶχε φάρμακόν τι ἀλάνθαστον διὰ πᾶσαν ἀσθένειαν καὶ ψυχικὸν πάθος. Πρὸς τὸν ίατρὸν τοῦτον ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινὰ γυνή τις εὑρωστος καὶ ὑγιὴς καὶ διηγήθη εἰς αὐτὸν μετὰ πολλῆς λύπης τὰ ἔξτης:

«Ἐχω, ίατρέ μου, σύζυγον πολὺ δύστροπον καὶ φίλεριν, δι ποίοις ἡμέραν καὶ νύκτα μὲ βασανίζει διὰ πειρακτικῶν λόγων ἐπὶ τρία ὁλόκληρα ἔτη. Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε τὶ ὑποφέρω ἢ δυστυχής! Σάς παρακαλῶ λοιπόν, ίατρέ μου, νὰ μοὶ δώσητε κανὲν φάρμακον, τὸ δποίον νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ τῆς βασάνου ταύτης».

Ο ίατρὸς ἐννοήσας ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων λόγων, ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἥγετα πά τὰς ἔριδας καὶ ἥτο πολὺ φλύαρος, ἀπήντησεν εἰς αὐτήν: «Ἡ ἀσθένεια τοῦ συζύγου σου εἶνε πολὺ σοθαρά. Εὐτυχῶς ὅμως ὑπάρχει φάρμακόν τι πολὺ δραστήριον, τὸ δποίον δύναται νὰ προλάβῃ πᾶν δυστύχημα. Ἀπαιτεῖται ὅμως μεγίστη προσοχὴ κατὰ τὴν χρῆσιν, διότι καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀπροσεξία δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ὀλέθρια ἀποτελέσματα».

«Μένε ἥσυχος, ίατρέ μου, ἀπήντησεν ἡ γυνή. Θὰ ἐκτελέσω μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τὴν συμβουλήν σας».

Ο ίατρὸς μετέβη εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον. Ωπερ ἐχρησίμευεν ὡς φαρμακείον, ἔλαβε μίαν φιάλην πλήρη ὅδατος, ἐντὸς τῆς δποίας ἔχουσεν ὀλίγας σταγόνας ἀβλαβοῦς τινος καὶ χρωματισμένου ὑγροῦ, καὶ εἶπεν εἰς τὴν γυναικα:

«Ἴδού, κυρία, τὸ φάρμακον. Μόλις δι σύζυγός σας ἀρχίσῃ νὰ ὅργιζηται καὶ νὰ φωνάζῃ, λάβετε ἀμέσως ἡμισυ ποτήριον ἐκ τοῦ πολυτίμου τούτου ὑγροῦ καὶ πληρώσατε δι' αὐτοῦ τὸ στόμα σας. Νὰ τὸ κρατήτε δὲ ἐντὸς αὐτοῦ ἐφ' ὅσον χρόνον διαρκεῖ ἡ

όργη τοῦ συζύγου σας. "Οταν δ' αὕτη καταπαύσῃ, τότε δύνασθε νὰ καταπίητε τὸ ποτόν. Άλλ' εὐθὺς ὡς ὁργισθῆ πάλιν οὗτος, νὰ ἐπαναλάβητε τὸ ιδιον, νὰ πληρώσητε δηλαδὴ ἐκ νέου τὸ στόμα σας διὰ τοῦ φαρμάκου».

Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἡ γυνὴ ἐπανῆλθε καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ιατρόν:

«Ιατρέ μου τὸ φάρμακον ἐτελείωσεν, ἀλλὰ τὸ κακὸν δὲν ἐπανεῖν ἐντελῶς· μόνον ἐμετριάσθη».

«Ολήγη νομοίονή, κυρία μου, ἀπεκρίθη ὁ Ιατρός καὶ ἡ ἀσθένεια θὰ ἔξαφανισθῇ ἐντελῶς. Λάβετε ἀκόμη ἄλλην μίαν φιάλην ἐκ τοῦ φαρμάκου τούτου καὶ προσπαθήσατε νὰ τὸ κρατῆτε ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς τὸ στόμα σας. Τότε εἴμαι βέβαιος ὅτι ἐντελῶς θὰ παύσῃ τὸ κακόν».

Μετὰ δύο μῆνας ἐπανῆλθεν ἡ γυνὴ, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Ιατρὸν διὰ τὴν πλήρη θεραπείαν τοῦ συζύγου της. Ό δὲ Ιατρός, ἀφοῦ συνεχάρη αὐτὴν διὰ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας του, τῇ εἶπεν: «Ἄν ποτε παρουσιασθῇ πάλιν τὸ νόσημα αὐτὸν εἰς τὸν σύζυγόν σας, ὅπερ δὲν πιστεύω, δὲν εἴνε ἀνάγκη νὰ μὲ ἐπισκεφθῆτε, οὔτε νὰ κάμητε χρῆσιν τοῦ φαρμάκου. Απλῶς μόνον νὰ κλείητε τὸ στόμα σας ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ἀμέσως ὁ σύζυγός σας θὰ γίνεται».

«Οποιος βαστᾷ τὴν γλῶσσάν του σφίξει τὴν κεφαλήν του.

Τὴν γλῶσσαν κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τσακίζει.

29. Πῶς μία συρίκτρα διδάσκει τὴν οἰκονομίαν.

«Οτε γίνεται παιδί, διηγεῖται ὁ Φραγκλένος, μὴ ἔδωκαν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς μου ἀρκετὰ χρήματα. Δὲν γίζευρον τί νὰ τὰ κάμω, καὶ ἐθεώρησα καλὸν νὰ μεταβῶ εἰς ἐμπορικόν τι κατάστημα καὶ ν' ἀγοράσω παιγνίδιάν τι.

Ἐκεῖ διευθυνόμενος συνήγνησα καθ' ὅδὸν παιδά τινα, ὅστις εἶχεν εἰς τὸ στόμα συρίκτραν καὶ ἐσύριζεν. Ο ἥχος τῆς συρίκτρας τόσον πολὺ μοὶ γέρεσεν, ὅστε ἀμέσως προέτεινα εἰς τὸ παιδίον νὰ λάβῃ ὅλα τὰ χρήματά μου καὶ νὰ μοὶ τὴν δώσῃ. Τὸ παιδίον ἐπράξει τοῦτο πολὺ προθύμως. Εὐχαριστημένος διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ταύτην, ἐσπευσα νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν οἰκίαν μου, συρίζων ἀδιακόπως ἐκ τῆς μεγάλης εὐχαριστήσεώς μου.

Φθάσας ἐκεὶ διηγήθην εἰς τοὺς γονεῖς μου πῶς καὶ πόσον
γῆγόρασσα τὴν συρίκτραν. Οὗτοι δὲ ἐγέλασαν καὶ μοὶ εἶπον, ὅτι
εἶχον πληρώσει τετραπλάσια τῆς πραγματικῆς ἀξίας της. Τότε
ἐσκέφθην τί ἔπαθον καὶ πόσα ὠραῖα πράγματα θὰ γῆγόραζον
μὲ τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρημάτων, τὰ δποία ἀνοήτως ἔδωκα εἰς
τὸ παιδίον.

Ἡ λύπη μου ἦτο τόσον μεγάλη, ὅστε ἔρριψα κατὰ γῆς τὴν
συρίκτραν καὶ ἥρχισα νὰ κλαίω. Τὸ πάθημα ὅμως τοῦτο μοὶ
ἔγινε μάθημα. Οσάκις κατόπιν ἐπειθύμουν ν' ἀγοράσω πράγμα
τι περιττόν καὶ ἀχρηστόν, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν: «Μὴ δίδε τόσα
χρήματα διὰ τὴν συρίκτραν σου». Καὶ τοιουτορόπως ἀπέφευγον
τὴν περιττὴν δαπάνην.

Βραδύτερον δέ, ὅτε πλέον ἔγινα ἀνήρ καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν
κοινωνίαν, ἔθλεπον ὅτι κατὰ τὰς συναλλαγάς των πολλοὶ ἀν-
θρωποι γῆγόραζον πάρα πολὺ ἀκριβὰ τὴν συρίκτραν των.

Οτε ἔθλεπον φιλόδοξόν τινα νὰ δαπανᾷ τὰς ὄφρας του, τὴν
ἀνάπτωσίν του, τὴν ἐλευθερίαν του, τὴν ἀξιοπρέπειάν του, νὰ
θυσιάζῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς φίλους του μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπι-
τύχῃ δόξαν, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν: «Αὐτὸς πληρώνει πολὺ ἀκριβὰ
τὴν συρίκτραν του». Ότε τούγαντίον ἔθλεπον πάλιν τινὰ νὰ θη-
ρεύῃ τὴν εὔνοιαν του πλήθους, νὰ ἀναιμηγύηται εἰς τὰ πολι-
τικά, νὰ παραιμελῇ τὰς ὑποθέσεις του καὶ τὰ συμφέροντά του
καὶ τοιουτορόπως νὰ καταστρέψηται, ἔλεγον: «Πολλὰ καὶ αὐ-
τὸς πληρώνει διὰ τὴν συρίκτραν του». Όμοίως, ὅτε ἔβλεπον
κανένα φιλάργυρον νὰ λησμονῇ τὰ καθήκοντά του, νὰ μὴ ἀπο-
λαμβάνῃ καμμίαν γῆθικὴν εὐχαρίστησιν, νὰ περιφρονῇ τὴν ὑπό-
ληψιν τῶν συμπολιτῶν του καὶ νὰ φθείρῃ τὴν ὑγείαν του διὰ
νὰ συναθροίζῃ θησαυρούς, ἔλεγον: «Πτωχὴ ἀνθρωπε, πράγματι
ἀκριβὰ πληρώνεις τὴν συρίκτραν σου». Ότε τέλος ἔθλεπόν τινα
νὰ παραδίδηται ἀκάθετος εἰς τὰς γῆδονάς, νὰ ξῆ πολυτελῶς, νὰ
ἐνδύηται πολύτιμα ἐνδύματα καὶ νὰ ἔχῃ μεγαλοπρεπῆ κατοικίαν,
ἀμάξις, θέατρα καὶ νὰ βαίνῃ ἀπὸ γῆμέρας εἰς γῆμέραν εἰς τὴν
καταστροφήν, ἔλεγον περὶ αὐτοῦ: «Φεῦ! πόσον ἀκριβὴ ἀγοράζει
ὁ ἀνθρωπος αὐτὸς τὴν συρίκτραν του».

Ἐν συντόμῳ δύον περισσότερον προσείχον, τόσον περισσότερον
ἔθλεπον, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων δὲν γιδύναντο νὰ ἐκτιμή-
σωσι τὴν ἀξίαν τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἐπλήρωνον πολὺ ἀκριβὰ
τὴν συρίκτραν των.

“Οτοιος δὲν ξέρει νὰ φυλάῃ, πολὺ πτωχὸς πεθαίνει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

31. Πῶς σώζεται διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ ὁλόκληρον ποίμνιον.

«Τί ἔχετε λοιπόν, κύριε Ἀνδρέα; Δὲν σᾶς βλέπω σήμερον εὔχαριν ὅπως ἀλλοτε. Τί σᾶς συμβαίνει;»

«Τῷ ὄντι, φίλε μου Γεώργιε, μοὶ συμβαίνει κάτι σοθαρόν. Προχθὲς εὗρον εἰς τὴν μάνδραν μου δύο πρόβατα νεκρά. Χθὲς πάλιν εὗρον ἄλλα τρία. Σήμερον πέντε. Δύνασαι λοιπὸν νὰ φαντασθῆς τὴν στενοχωρίαν μου. Τί νὰ πράξω δὲν γίξεύρω.»

«Ο Γεώργιος ἀκούσας ταῦτα ἀπήντησε:

«Υποθέτω, φίλε μου, δτι τὰ πρόβατά σου προσεβλήθησαν ὑπὸ ἄνθρακος. Εἶνε σοβαρὰ ἀσθένεια καὶ πρέπει νὰ προλάβῃς τὸ κακόν.»

«Δὲν εἴμαι σύμφωνος, ἀπεκρίθη ὁ ποιμήν. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἀσθένεια, ἀλλὰ σατανικὴ τις μαγεία. Ἄχ! ἀς γίξευρον τίς εἶνε δικαοῦρος αὐτός, δτις ἐμάγευσε τὰ πρόβατά μου.»

«Μὴ τὰ λέγετε αὐτά, φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ Γεώργιος. Μαγεῖαι δὲν ὑπάρχουσι καὶ ἀπορῶ μάλιστα πῶς σὺ ἀνθρωπος δλίγον ἀνεπτυγμένος νὰ πιστεύῃς τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἴδια μου πρόβατα προσεβλήθησαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς νόσου, ἀλλ᾽ ἔλαθον ἀμέσως τὰ κατάλληλα μέτρα. Δὲν ἐκάθησα μὲ τὰς χειρας ἐσταυρωμένας. Εὑθὺς ἔτρεξα καὶ ἐκάλεσα τὸν ιτηγίατρον, δτις ἐνεδολίασε τὰ πρόβατά μου καὶ ἀπὸ τότε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ εἶνε διγιέστατα.»

«Ο Ἀνδρέας γίκουσε ταῦτα μετὰ προσοχῆς καὶ ἡρώτησε:

«Περίεργον! πρώτην φορὰν ἀκούω, δτι ἐμβολιάζονται καὶ τὰ πρόβατα. Ἐγὼ μέχρι σήμερον μόνον ἀνθρώπους εἶδον νὰ ἐμβολιάζωνται. Καὶ δὲν μοὶ λέγεις ποίος εἶνε διατρὸς αὐτός, δ ὅποιος ἐσκέφθη κατὰ πρώτην φορὰν νὰ ἐμβολιάζῃ καὶ τὰ ζῷα;»

Ο Γεώργιος ἀπεκρίθη: «Εἶνε διάσημος Παστέρ.»

«Καὶ ποίος εἶνε αὐτὸς δ Παστέρ;» ἡρώτησεν δ ποιμήν,

«Εἶνε, φίλε μου, σοφὸς Γάλλος ίατρός, περὶ τοῦ ὅποιου πρέπει νὰ δμιλῇς πάντοτε μετὰ σεβασμοῦ. Αὐτὸς εἶνε εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος.»

«Καὶ ποίας εὐεργεσίας διφεῖλει εἰς αὐτὸν ἡ ἀνθρωπότης;» ἡρώτησεν δ Ἀνδρέας.

Ο Γεώργιος ἀπήντησε:

«Πολλάς, φίλε μου. Αὐτὸς ἀνεκάλυψε τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθένειας τῶν μεταξοκωλήκων καὶ τὸ κατάλληλον φάρμακον. Αὐτὸς ἐφεύρε

τὸ φάρμακον, διὰ τοῦ ὁποίου σφύζονται κατ' ἔτος χιλιάδες παιδία, ἀπὸ τῆς τρομερᾶς νόσου, γῆτις καλεῖται διφθερίτης. Αὐτὸς τέλος ἐφεῦρε φάρμακόν τι, τὸ ὁποίον δι' ἐμβολιασμοῦ εἰσέρχεται εἰς τὸ αἷμα τῶν προβάτων καὶ προφυλάττει ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἀνθρακος, ὅπως γὴ κοινὴ δαμακίς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς εὐλογίας.

«Καὶ πιστεύεις, Γεώργιε, ὅτι πάντα ταῦτα εἰνεὶ ἀληθή; Μετὰ λύπης βλέπω, ὅτι καὶ σὺ δὲν διαφέρεις τῶν ἀλλων νέων, οἱ ὁποίοι νομίζουσιν, ὅτι γέεύρουσι πράγματα, ἀτινα ἀγνοοῦσιν οἱ γέροντες.

«Ἀπορῶ μὲ τὴν ἐπιμονήν σου καὶ τὴν δυσπιστίαν σου, ἀπήντησεν δὲ Γεώργιος. Πῶς νὰ μὴ πιστεύω, φίλε μου, ὅτι τὸ φάρμακον τοῦ Παστέρ σφύζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀνθρακος, ἀφοῦ ἔκαμπον χρῆσιν τούτου εἰς τὰ ἴδια μου πρόβατα καὶ εἰδὼν τὴν θαυματουργὸν αὐτοῦ δύναμιν; Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τοὺς λόγους καὶ φρόντισε, κύριε Ἐνδρέα, νὰ προσκαλέσῃς ἀμέσως τὸν ιατρόν, διὰ νὰ μὴ πάθῃς χειρότερα».

«Ο Ἐνδρέας ἐπείσθη εἰς τοὺς λόγους τοῦ φίλου του καὶ καλέσας εὐθὺς κατάλληλον ιατρὸν ἐνεβολίασε τὰ πρόβατά του καὶ οὕτως ἔσφρεν αὐτὰ ἐκ βεβαίου θανάτου.

32. Πῶς πρέπει νὰ φιλοξενῶμεν τοὺς φίλους μας.

‘Ημέραν τινὰ ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ Γεωργίου ἀρχαῖος τις στενὸς φίλος του καλούμενος Ἐντώνιος. Εἶχεν ἔλθει εἰς Ἀθήνας, ὅπως προμηθευθῆ ἐμπορικά τινα εἰδη διὰ τὸ μικρόν του κατάστημα, τὸ δποίον εἶχεν εἰς τὴν πατρίδα του. Μόλις δὲ ἔξηλθε τοῦ σιδηροδρόμου, ἔθεωρησεν ὡς πρῶτον καθῆκον νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἀγαπητὸν καὶ εἰλικρινῇ αὐτοῦ φίλον Γεώργιον.

‘Ο Γεώργιος ἴδων ἐκ τοῦ παραθύρου τὸν Ἐντώνιον, ἔσπευσε πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Οἱ δύο φίλοι ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ζαρᾶς.

‘Ο Ἐντώνιος ἔμεινεν ἐπὶ δύο ημέρας φιλοξενούμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φίλου του, δστις προσεπάθησε δι' ὅλων τῶν δυνατῶν περιποιήσεων νὰ καταστήσῃ τὴν διαμονὴν τοῦ φιλοξενουμένου μᾶλλον εὐχάριστον. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀναχω-

ρήσεως, συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῷ ἔζητησε συγγνώμην, ἀν δὲν ἡδυνήθη νὰ τὸν περιποιηθῇ ἔτι περισσότερον. Ὁ Ἀντώνιος γελῶν τῷ ἀπήντησεν: «“Ολα ὅραια καὶ καλά, φύλε μου. Ἄλλ’ ὅταν τύχῃ νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν μου, θὰ σὲ περιποιηθῶ πολὺ καλλίτερον».

Ἡ πρὸς τοῦτο εὐκαιρία δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ. Ὁ Γεώργιος ἔνεκα σπουδαίας ὑποθέσεως ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ φίλου του, τὸν ὃποῖον δι’ ἐπιστολῆς εἰδοποίησε περὶ τούτου. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰδοποιήσεως οἱ δύο φίλοι ἡστάζοντο ἀλλήλους καὶ ὁ Ἀντώνιος ὑπεδέχετο τὸν φίλον του ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Ὁ Γεώργιος δύμας μετ’ ἐκπλήξεως παρετήρησεν ὅτι οὐδεμία ἔξαιρετικὴ προετοιμασία πρὸς ὑποδοχήν του ἔγινεν. Ὁ οἰκοδεσπότης ἐνόησε τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ φίλου του λέγει πρὸς αὐτόν: «Δὲν σοὶ εἴπον, ὅτε ἡμην εἰς Ἀθήνας, ὅτι, ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν πατρίδα μου, θὰ σὲ περιποιηθῶ καὶ θὰ σὲ φιλοξενήσω καλλίτερον ἢ ὅσον σὺ ἔμε ἐν τῷ οἴκῳ σου; Λοιπὸν ἰδού. Σὺ ἔκαμες πολλὰς προετοιμασίας πρὸς ὑποδοχήν μου ὡς νὰ ἡμην ἔνος, ἐγὼ δύμας τούναντίον οὐδεμίαν, διότι σὲ θεωρῶ μέλος τῆς οἰκογενείας μου». Ὁ Γεώργιος ώμολόγησεν ὅτι ἡ γενομένη πρὸς αὐτὸν φιλοξενία ἦτο ἀνωτέρα τῆς ἴδιας του.

Ο καλὸς καὶ εὐλικρινὴς φίλος εἶνε ἵσος πρὸς ἀδελφόν.

33. Ἡ ἀλώπηξ καὶ τὰ κυνήγιον αὐτῆς.

Ἡ ἑσπέρα εἶνε ἐντελῶς ἥρεμος. Τὰ δένδρα ὑψοῦσι τὰς κορυφάς των, αἴτινες μένουσιν ἀκίνητοι ἔνεκα τῆς νηγνεμίας, καὶ μόνον ὁ θόρυβος τῶν ἀδόντων πτηγῶν ἀκούεται ἀκόμη. Ὁλίγον κατ’ ὀλίγον δύμας ἐκλείπει καὶ ὁ θόρυβος οὗτος καὶ μόνον ἡ μονότονος καὶ μελαγχολικὴ φωνὴ τῆς γλαυκὸς ἀντηχεῖ. Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἡ ἀλώπηξ παραποτεῖ τὴν φωλεάν της καὶ ἔξέρχεται τοῦ δάσους μετὰ πολλῆς προφυλάξεως. Αἴφνης ἀκούονται τρίζοντες οἱ κλάδοι. Ἡ ἀλώπηξ τείνει τὸ οὖς. Εἰς συριγμὸς ἀντηχεῖ καὶ ἴδου φαίνεται μακρόθεν ἐρχομένη μία δορκάς κρατοῦσα τὴν κεφαλήν πρὸς τὰ ἄνω ὑπερηφάνως καὶ στρέφουσα πανταχοῦ τοὺς ζωηροὺς καὶ ἐκφραστικοὺς διφθαλμούς της. Μετ’ ὀλίγον ἀκούεται ἔτερος θόρυβος. Ἐρχεται τρέχον τὸ μικρὸν τέ-

κνον τῆς δορκάδος. Ήγέρει πέριξ τῆς μητρός του, παῖςει μετ' αὐτῆς καὶ ἔπειτα γονατίζει, ἵνα θηλάσῃ, ἢ δὲ μήτηρ λείχει καὶ καθαρίζει αὐτό.

Αἴφνης ἡ δορκὰς ἐγείρει τὴν κεφαλήν. Οἱ δρυμαλιοὶ τῆς σπινθηροβούσι, τρόμος καταλαμβάνει τὰ μέλη τῆς κάρμνει ἐν ἥδυ πηδήματα καὶ σταματᾷ. Προφανῶς ὀσφράνθη τὸν πανούργον ληστήν.

Ἡ κακοῦργος καὶ πονηρὰ ἀλώπηξ δι’ ἑλαφρῶν βημάτων κατώρθωσε νὰ πλησάσῃ ἐκεὶ λάθρᾳ καὶ δὲν ἀποσπᾷ τοὺς δρυμούς τῆς ἀπὸ τοῦ μικροῦ. Θὰ εἶχε μάλιστα προσβάλλει αὐτό, ἀλλὰ δὲν εὑρε κατάλληλον περίστασιν. Ἡ μήτηρ του τὸ κρατεῖ πλησίον τῆς. Ἡ ἀλώπηξ δὲν ἀπελπίζεται εὐκόλως. Ἀμέσως λαμβάνει ὕφος ἀδιάφορον καὶ προσποιεῖται, δτὶ παρατηρεῖ ἀλλαχοῦ. Οὐδεμία κίνησίς τῆς δεικνύει δτὶ προσέχει εἰς τὴν λείαν τῆς. Ἀπομακρύνεται ἡσύχως καὶ μετ’ ἀλίγον ἐπανέρχεται δι’ ἄλλης ὁδοῦ, ἔτοιμαζομένη νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ πτωχοῦ ζώου. Ἡ προνοητικὴ ὅμως μήτηρ σύρει πολὺ πλησίον τὸ τέκνον τῆς, καὶ τὸ καλύπτει διὰ τοῦ σώματός της, διότι γνωρίζει τὰς πονηρίας τοῦ ἔχθροῦ τῆς. Ἡ δορκὰς συρίζει πάλιν καὶ τότε ἡ ἀλώπηξ φαίνεται ἐκπληροφοριμένη. Ἐν τούτοις ἡ πανούργος ἔχει πλησιάσει ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιθυμίας τῆς. Ἡ στιγμὴ εἶνε εύνοϊκὴ καὶ ἡ πονκρισία ἀνωφελής. Ἡ ἀλώπηξ χαμηλώνει πρὸς τὴν γῆν ἐγγίζουσα τὸ ἔδαφος διὰ τῆς κοιλίας τῆς ὡς γάτα ἔτοιμη νὰ πηδήσῃ. Ἡ οὐρά τῆς κινεῖται ἀδιακόπως, οἱ δρυμαλιοὶ ἐκπέμπουσι φλογερὰ βλέμματα ἐπιθυμίας ἐπὶ τοῦ τρέμοντος ζώου. Μετ’ ὀλίγον ἐγείρει τὴν κεφαλήν τῆς, ἀνοίγει τὸ στόμα τῆς καὶ δι’ ἐνὸς πυγδήματος ἐπιπίπτει κατὰ τῆς λείας τῆς. Ἡ μήτηρ ὅμως τῆς μηκάς δορκάδος ἔχει λάθει τὰ μέτρα τῆς. Ἐγνώριζε τί ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ καὶ ἡτο ἔτοιμη. Κτυπᾷ διὰ τῶν κεράτων τῆς τὸν πανούργον ληστήν καὶ τὸν ἀναγκάζει χωλαίνοντα νὰ ἀπομακρυνθῇ.

“Οταν ἔλθῃ ὁ Ἰούνιος, τότε εἶνε ὁ χρυσοῦς αἰώνων τῆς ἀλώπεκος. Οἱ στάχυες εἶνε ὥριμοι καὶ κλίνουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐκ τοῦ μεγάλου βάρους. Μεταξὺ αὐτῶν κρύπτονται κορυδαλλοί, λαγωοί καὶ διάφορα ἀλλα ζῷα μικρὰ καὶ ἀσπλα.

Ἡ ἀλώπηξ λοχεύει ἐκεὶ πλησίον καὶ ὡς ληστής ἐννοεῖ νὰ φάγῃ καὶ σχίσῃ, δχι μένον ὅταν πεινᾷ, ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν πεινᾷ. Μάταιαι εἶνε αἱ πανευργίαι τῶν μικρῶν ζώων. Νύκτα καὶ ἡμέ-

ραν αὕτη φονεύει καὶ τὰ μικρά της τρέφονται καὶ γίνονται εὐτραφέστατα. Ἀφοῦ δὲ χορτάσῃ καλώς τότε ἐπιπίπτει καὶ κατὰ τῶν φωλεῶν τῶν μελισσῶν, εἰσέρχεται εἰς τοὺς μελισσῶνας, πηδᾷ ἐπὶ τῶν κυψελῶν, ἀνατρέπει ταύτας ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰ κεντήματα τῶν φιλοπόνων ἐντόμων καὶ κατατρώγει τὸ γλυκὺ μέλι. Ἄλλοτε ἡ ἀδηφάγος εἰσέρχεται εἰς τοὺς κήπους διὰ νὰ κλέψῃ μῆλα, κεράσια, σταφυλὰς καὶ ἄλλους καρπούς.

Ο πολυπλάνητος οὗτος βίος της διαρκεῖ μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου. Ὁταν φθάσωσιν αἱ ψυχραὶ καὶ νεφελώδεις πρωίαι τοῦ φθινοπώρου ἡ ἀλώπηξ ἐπιστρέψει εἰς τὸ δάσος. Ἐκεῖ ὁ κυνηγὸς στήνει τεχνικῶς τὰ δίκτυα, ἵνα συλλάβῃ τὰ πτηνά, τὰ δποῖα ἀποδημοῦσιν εἰς τὰς θερμὰς χώρας. Ἡ ἀλώπηξ τὸ γνωρίζει. Πρὶν ἀκόμη ἔξυπνήσῃ ὁ κυνηγός, αὕτη εἶναι ἐπὶ ποδός. Ἀναμένει πλησίον τῶν δικτύων μετὰ μεγάλης ὑπομονῆς, ἀρπάζει τὰ πρώτα ἐν τοῖς δικτύοις συλληφθέντα πτηνὰ καὶ ἀπέρχεται ἐκβάλλοντα κραυγὰς χαρᾶς.

Ἄλλα καὶ αἱ εὐτυχεῖς αὕται γῆμέραι παρέρχονται. Ἡ λαθεν ὁ χειμὼν καὶ οἱ ἄγροι εἴναι γυμνοί, τὰ πλεῖστα δένδρα ἀνευ φύλλων καὶ τὰ τελευταῖα πτηνὰ ἔχουσιν ἀναχωρήσει πλέον. Ἡ ἀλώπηξ καθηγταὶ τώρα εἰς τὴν φωλεάν της, διότι δὲν ἔχει πλέον τί νὰ κυνηγήσῃ καὶ τρέφεται ἐκ τῶν προμηθειῶν, τὰς δποῖας ἔχει ἀποθηκεύσει. Αἱ γῆμέραι αὕται δὲν εἶναι πολὺ κακαὶ διὰ τὴν ἀλώπεκα. Ο χειμὼν προχωρεῖ καὶ ἐπέρχεται θαρρύτερος. Ἡ χιλιον καλύπτει τὰ ὅρη, ἐνίστε δὲ καὶ τὰς πεδιάδας. Ἡ ἀλώπηξ πεινᾷ καὶ ἀναγκάζεται νὰ περιτριγυρίζῃ εἰς τοὺς ὀρνιθῶνας τῶν χωρικῶν. Πρὶν ἡ ὅμως εἰσέλθῃ εἰς τὴν αὐλήν, περισκοπεῖ ἐπιμελῶς τὸ μέρος. Ὁταν δὲ βεβαιωθῇ ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει· τότε ὑπερπηδᾷ τοὺς φραγμοὺς, εἰσέρχεται εἰς τὸν ὀρνιθῶνα, φονεύει πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πτηνά καὶ ἔπειτα ἀναχωρεῖ ἡσύχως, φέρουσα εἰς τὴν φωλεάν της τὴν λείαν της. Ἄλλα δὲν ἀρκεῖται εἰς τοῦτο. Μετά τινας στιγμὰς ἐπανέρχεται πάλιν, ὅπως πρόδη τὸ αὐτό, καὶ τέτε μόνον ἀποσύρεται καὶ δὲν ἐπιστρέψει πλέον, ὅταν αἰσθανθῇ κίνδυνόν τινα ἡ φωτίσῃ ἡ γῆμέρα.

Ἡ κεφαλὴ τῆς ἀλώπεκος καταλήγει εἰς ῥύγχος δξύ. Τὰ ὕτα της εἶναι πάντοτε ὅρθια καὶ δξέα. Οἱ δφθαλμοὶ της ζωηροί, διαυγεῖς πανούργοι καὶ λοξοί. Οἱ δέδοντες δξεῖς, ὅπως τοῦ κυνός. Ο κορμὸς ἐπιμήκης μὲ τρίχωμα πυκνὸν χρώματος κιτρινωποῦ ἡ ξανθοκοκκίνου. Ἡ οὐρὰ μακρὰ καὶ θυσανώδης. Οἱ πρό-

σθιοι πόδες φέρουσι πέντε δακτύλους, οἱ δὲ δπίσθιοι τέσσαρας μετ' ὀνύχων ὄμοιών πρὸς τοὺς τοῦ κυνός. Ἡ ἀλώπηξ κατασκευάζει τὴν φωλεάν της ἐντὸς τῶν δασῶν καὶ πάντοτε πλησίον τῶν χωρίων, ὅπως ἐπιπίπτῃ εὐκόλως κατὰ τῶν ὅρνιθώνων καὶ περιστερώνων καὶ καταστρέψῃ αὐτούς.

Ἡ φωλεὰ τῆς ἀλώπεκος ἔχει συνήμως βάθμος ἐνδὲ περίπου μέτρου καὶ πολλὰς εἰσόδους. Οὐδέποτε ἡ ἀλώπηξ ἔξημεροῦται ἐντελῶς. Ἐχει δὲ πλὴν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ λύκου καὶ πολλοὺς ἄλλους θανασίμους ἔχθρούς καὶ ἴδιως τὰ ἀρπακτικὰ ὅρνεα. Ἡ ἀλώπηξ κατατήκεται, ὅταν στερηθῇ τῆς ἐλευθερίας της, καὶ ἀποθνήσκει ὑπὸ λύπης, ὅταν τὴν περιορίσῃ τις ἐπὶ πολὺν καιρόν.

34. Πῶς μία εἰκὼν τοῦ πάππου καθιστᾷ τὸν ἔγγονον πλουσιώτατον.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἐπὶ τουρκοκρατίας, ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις μικρὸν κατάστημα, ἐν τῷ ὅποιρι ἐπωλοῦντο ἀρχαῖαι εἰκόνες, ἐπιπλα μεταχειρισμένα καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα. Τὸ κατάστημα τοῦτο διηγόντεν ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας γυνή τις καλεούμενη Βασιλική. Ἡτο ἡ μόνη κληρονομία τῶν γονέων της, οἵτινες ἀπέθανον πολὺ νέοι. Ἡ Βασιλική καὶ ὡς νεᾶνις καὶ ὡς νύμφη καὶ ὡς μήτηρ ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ ἔζησεν. Ἐνταῦθα τέλος ἐν χηρείᾳ διατελοῦσα εἰδεν ἐκπνέον τὸ τελευταῖον τέκνον της. Τὰς χαρὰς καὶ τὰς λύπας τοῦ βίου της ἐκεὶ τὰς ἔδοκιμασεν. Ἡδη ἡτο μόνη καὶ ἔρημος. Δὲν εἶχε κανένα εἰς τὸν κόσμον. Καὶ τὸ χείριστον πάντων, ὅτι κατὰ τὰς θλιβερὰς ταύτας ἡμέρας οἱ ἔργασία τοῦ καταστήματός της ἔπαισαν σχεδὸν ἐντελῶς καὶ ἡ δυστυχίας γυνὴ ἐστερείτο πολλάκις καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρτου.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Βασιλικὴ εὐρίσκετο εἰς μεγάλην στενοχωρίαν καὶ οἱ δρυφαλοὶ της ἔχυναν πικρὰ δάκρυα. Ὁ μὴν εἶχε τελειώσει πρὸ τριῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὴ δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον. Ὁ ἴδιοκτήτης τοῦ καταστήματος ἡτο ἀνθρωπός σκληρὸς καὶ ἀσπλαγχνος. Ἐπέμενε νὰ λάβῃ τὸ ἐνοίκιον του καὶ τὴν ἡπειλήσεν, ὅτι, ἀν ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος δὲν πληρωθῇ, θὰ τὴν ἐκδιώξῃ διὰ τῆς βίας ἐκ τοῦ καταστήματος καὶ θὰ πωλήσῃ τὰ ἐμπορεύματα διὰ δημοπρασίας, ὅπως λάβῃ τὰ χρήματά του.

Ἡ δυστυχίας κήρα δὲν ἢξευρε τί νὰ πράξῃ. Ἰστατο εἰς τὴν θύραν τοῦ μικροῦ καταστήματός της, στηρίζουσα τὴν κεφαλήν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

της ἐπὶ τῆς ἴσχυνθης χειρός της καὶ συλλογιζομένη τὴν δυστυχίαν της. Λίφνης ὅμως διεκόπη εἰς τὰς σκέψεις ὑπὸ τυνος κυρίου, ὃ ὅποιος ἐστάθη ἐνώπιον αὐτῆς. Ο κύριος οὗτος ὀνομαζόμενος Γεώργιος Χριστοδούλου καὶ ἐφαίνετο ἐκ τῆς φαιδεῖς κόμης καὶ τοῦ προσώπου του, διείχεν ὑπερβή τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἡτο ὅμως ἀκόμη ἀρκετὰ βρωμαλέος καὶ ἐφόρει ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα, τὰ ὅποια προέδιδον διτο ἦτο ναυτικές.

Σταθεὶς οὗτος ἐνώπιον τῆς Βασιλικῆς λέγει πρὸς αὐτήν:

Τφόντι αἱ Ἀθῆναι πολὺ μετεβλήθησαν, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα ἐντεῦθεν. Τὸ μικρὸν τοῦτο κατάστημα διηρύθυνε νεαρά τις γυνή. "Οτε γῆμην μαθητής, συχνὰ ἐπεσκεπτόμην αὐτὸν καὶ ἡγόραζον μικράς εἰκόνας. Μήπως γνωρίζετε ποῦ διαμένει ἡ γυνὴ αὕτη; Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἴδω.

«Ἡ Βασιλικὴ ἐμειδίασε καὶ ἀπήντησε:

«Καλέ μου κύριε, ἡ γυνὴ ἔκεινη, τὴν ὁποίαν ζητεῖτε, εἰνε ἐνώπιόν σας. Ἐχετε δίκαιον νὰ μὴ μὲ ἀναγνωρίζητε, διότι ἐγήρασα πλέον».

«Ο ξένος ἔφερε τὴν μελαψὴν αὐτοῦ χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ ἀπήντησε: «Ναὶ ἔχετε δίκαιον. Ἐλησμόνησα ὅτι παρηλθόν τεσσαράκοντα ἔτη, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα. Ο καιρὸς μεταβάλλει τὰ πάντα. Πολλοὶ ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου εἶναι σύμερον εἰς τὸν τάφον, οσοι δὲ ζώσιν ἀκόμη, εὑρίσκονται εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ γήρατος. Ἄλλα μήπως ἥξεύρετε, ἀν ζῆ δ Πέτρος Χριστοδούλου;»

«Τὸν ἴδιον δὲν τὸν ἐγνώρισα, ἀπήντησεν ἡ γυνὴ, ἀλλ᾽ ἤκουσα πολλὰ περὶ αὐτοῦ. Ἀπέθανε δὲ εἰς τὸ νοσοκομεῖον».

«Τι λέγετε; Εἰς τὸ νοσοκομεῖον! ἐπανέλαβεν ἐκπεπληγμένος δ ξένος. Περίεργον! αὐτὸς δὲν ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε νὰ καταφύγῃ εἰς φιλανθρωπικὸν κατάστημα».

«Ἐχετε δίκαιον, ἀπήντησεν ἡ γραία. Ο πατέρος του Νικόλαος ἐθεωρεῖτο ὡς εἰς ἐκ τῶν πλουσιωτέρων κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἦτο τοῦτο ἀληθές, διότι ἀποθανὼν δ Νικόλαος Χριστοδούλου δὲν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱόν του ἄλλο τι εἰμὴ ἀρκετὰ χρέον. Ο Πέτρος θέλων νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρός του ἐκ τῆς ἀτιμώσεως, ἐπλήρωσε ταῦτα μέχρι λεπτοῦ. Η θυσία ὅμως αὕτη τόσον πολὺ τὸν κατέστρεψεν, ὥστε ἡ ναγκάσθη δ δυστυχής νὰ ἀφήσῃ τὸν υἱόν του νὰ γίνη ναύτης ἐπὶ ἵστιοφέρου τινὸς πλοίου καὶ νὰ φύγῃ μακράν. Ἐκτοτε δ δυστυχής ἐμεινει μόνος καὶ ἔρημος. Καὶ αὐτοὶ οἱ στενοὶ φίλοι του ἐγκατέλιπον αὐτὸν καὶ κανεὶς δὲν εὐρέθη νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἐπὶ τέλους ἡ λύπη καὶ ἡ πενία τὸν κατέβαλον. Ήσθένησε, καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἐντελῶς ἀπορος, εἰσήχθη εἰς τὸ νοσοκόμειον, ἐπόλειην δὲν ἔξηλθε ζῶν».

Τὸ πρόσωπον τοῦ ξένου καθ' θλην τὴν διήγησιν ταύτην ἵτο περίλυπον καὶ ἔδρως ἡρχισε νὰ ἥρη ἐκ τοῦ μετώπου του. Ἐχαιρέτισε τὴν γραῖαν καὶ ἐπροχώρησεν δὲλιγά βῆματα διὰ νὰ φύγῃ. Ἄλλ' ἀμέσως ἐπέστρεψε πάλιν καὶ ἡρώτησεν αὐτήν : «Μήπως γνωρίζετε, κυρία, ποῦ έθαψαν τὸν δυστυχῆ αὐτὸν Πέτρον;»

«Πρὸς τὸ κάτω μέρος τοῦ νεκροταφείου, ἔκει ὅπου θάπτουσι τοὺς πτωχούς», ἀπήγνητησεν ἡ γραῖα.

Οἱ ξένοις ἡτοιμάζετο καὶ πάλιν νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε τὸ βλέμμα του ἐπεσεν αἰφνῆς ἐπὶ τίνος ἐλαιογραφίας, κειμένης εἰς τὸ βάθος τοῦ καταστήματος τῆς γραῖας.

«Πόσον θέλετε δι' αὐτήν τὴν εἰκόνα;» ἡρώτησε τὴν γραῖαν.

Η Βασιλικὴ ἀπήγνητησεν : «Αὐτή ἡ εἰκών, κύριε, μένει εἰς τὸ κατάστημά μου ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Δὲν εὑρέθη ἀγοραστή. Καὶ ὅμως ἡ ἔκφρασις τοῦ γέροντος, τὸν ὁποῖον παριστᾶ εἰνε ταυματία. Δώσατε μοι δ, τι θέλετε. Ὁρίσατε μόνος σας τὴν τιμὴν αὐτῆς.»

Οἱ ξένοις ἔδωκεν εἰς τὴν γραῖαν δύο πεντάδραχμα ἔλαβε τὴν εἰκόνα καὶ ἀνεχώρησεν. Η γραῖα ἔξεπλάγη. Δὲν ἤδυνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς δ ἀνήρ ἐκεῖνος, δστις ἐκ τῶν ἐνδυμάτων του ἐφαίνετο πτωχός, ἔδωκεν εἰς αὐτήν διὰ τὴν παλαιὰν καὶ ἀποχρωματισμένην ἐκείνην εἰκόνα τόσα χρήματα. Δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς δρθαλμούς της καὶ ἐφοβεῖτο μήπως τὰ νομίσματα ταῦτα φύγωσιν ἐκ τῶν χειρῶν της. Ἐπὶ τέλους ἐπίσημη ὅτι εἰνε ἰδικά της καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεόν, διότι τὴν ἐβιόγθησε κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν. Δὲν εἶχον ὅμως παρέλθη δύο ὥραι καὶ δ ἔνοις ἐπανῆλθε τρέχων εἰς τὸ μικρὸν κατάστημα ἔχων τὸ πρόσωπον ροδοκόκκινον καὶ τοὺς δρθαλμούς ἀπαστράπτοντας ἐκ χαρᾶς. Ἔνηγκαλίσθη τὴν καλήν γραῖαν, ἥτις ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα προσέβλεπεν αὐτόν, καὶ ἀσπαζόμενος τὴν χειρά της εἶπεν εἰς αὐτήν :

«Ἄγαπητή μου κυρία, κλείσε τὸ κατάστημά σου καὶ ἀκολούθησόν με. Εἰς τὸ ἔξης οὐδενὸς θὰ στερήσαι. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης εἰμεθα ἀμφότεροι εὐτυχεῖς. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἔζητον τὴν εὐτυχίαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὰ ξένα μέρη καὶ ὅμως πάντοτε μοὶ ἐστρεφετε τὰ νῶτα. Καὶ τώρα εὐρίσκω ταύτην αἰφνῆς εἰς τὴν πατρίδα μου ἐντὸς τῆς εἰκόνος τοῦ πάππου μου.

«Α! πόσον ἐλυπήθην, ὅτε μεταβάς εἰς τὸ νεκροταφεῖον, εἰδον τὸν προσφιλῆ τάφον τοῦ πατρός μου περιφρονημένον, ἔρημον καὶ πλήρη ἀκανθῶν. Ἐχυσα πικρὰ δάκρυα σκεπτόμενος τὰς πρὸς ἐμὲ περιποιήσεις τοῦ πατρός μου, ὅτε ἦμην παιδίον. Μὲ πόσην χαρὰν μὲ ἔθετεν ἐπὶ τῶν γονάτων του καὶ μὲ πόσην ἀγάπην προσεκόλλα τὰ χεῖλη ἐπὶ τῶν τρυφερῶν παρειῶν μου! Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῇς, καλή μου κυρία, πόσον ἐπεθύμουν εἰς τὰ ξένα

εὗρισκόμενος νὰ ἐπιστρέψω πλούσιος εἰς τὴν πατρίδα μου, ὅπως περιθάλψω καὶ περιποιηθῶ τὸν καλόν μου πατέρα. Ἡ τύχη δμως δὲν μὲ θροήθησε καὶ τὰ πράγματα συνέβησαν ἀλλως ἢ ὅπως ἔγω ἦλπιζον. Τὸν πατέρα μου εύρον εἰς τὸν τάφον, ἔγω δὲ ἐπαγῆλθον πτωχότερος ἢ ὅτε ἀνεχώρησα.

Ἐπιστρέψας ἐκ τοῦ νεκροταφείου εἰς τὸ ζενοδοχεῖον, ὅπου προσωρινῶς διαιμένω, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἔλαβον ἀνὰ χειρας τὴν εἰκόνα τοῦ πάππου μου, τὴν ὁποίαν πρὸ διλίγου ἡγόρασα παρ' ὑμῶν, ὅπως ἐπανίδω μετὰ τόσα ἔτη τὸ ὥραῖον πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐνθυμηθῶ τὴν παιδικήν μου ἥλικιαν. Μετὰ τοῦτο ἐδοκίμασα νὰ ἀφαιρέσω τὸ ὅπισθεν τῆς εἰκόνος χαρτόνιον, ἵνα καθαρίσω αὐτήν. Ἀλλ' ὁποία ἔκπληξις μὲ περιέμενε! Μεταξὺ τῆς εἰκόνος καὶ τοῦ χαρτονίου ὑπῆρχον διάφορα χρεώγραφα τῆς Ἀγγλικῆς Τραπέζης, τῶν ὁποίων οἱ ἐπὶ τόσα ἔτη τόκοι ἔχουσι διπλασιάσει τὸ κεφάλαιον. Ἐκ τούτου συμπεραίνω, ὅτι ὁ πάππος μου κατὰ τὰς τελευταῖς ἡμέρας τοῦ βίου του εἶχε φοβηθῆντες οἱ Τούρκοι τῷ ἀρπάσωσι τὴν περιουσίαν του καὶ πρὸς ἔξασφάλισιν μετέτρεψεν αὐτήν εἰς χρεώγραφα, τὰ ὁποία ἔκρυψεν ἐντὸς τῆς εἰκόνος του. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέθανεν αἰφνηδίως, δὲν ἐπρόφθασε νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου τὸν πατέρα μου. Καὶ ἴδου τώρα ἐν μιᾷ στιγμῇ ἔγινα πλαυσιώτατος.

Μεταξὺ δὲ τῶν χρεωγράφων εύρον καὶ σημείωσιν τοῦ πάππου μου, διὰ τῆς ὁποίας καθίσταμαι ἔγω μόνος τέλειος κληρονόμος ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ πατρός μου. Ἡδη δὲ θὰ ἀγοράσω τὴν πρώτην οἰκίαν μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγεννήθην, καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῆς θὰ ἀναρτήσω τὰς εἰκόνας τοῦ πάππου μου καὶ τοῦ πατρός μου. Σεῖς δέ, καλή μου κυρία, ἡ ὁποία πρωρίσθητε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ φυλάξῃ τις τὴν περιουσίαν μου, θὰ μείνητε μέχρι τελευταῖς ἡμέρας τοῦ βίου σας εἰς τὸν οἰκόν μου, ἔνθα θὰ σᾶς περιποιῶμαι νᾶς ἀλλην μητέρα μου».

Τοῦτο καὶ ἔγινεν. Ἡ καλὴ γρατα περιχαρής διέλυσε τὸ κατάστημά της καὶ κατώκησε μετὰ τοῦ Γεωργίου Χριστοδούλου, ὁ ὁποῖος τὴν περιεποιεῖτο καὶ ἐτίμια ὡς μητέρα του μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ᾧ την αὐτην παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Κύριον.

35. Πῶς μία κόρη σώζει τὴν τιμὴν τῆς οἰκογενείας της.

Ἡ Ἀνθὴ γῆτο διδασκάλισσα εἰς τι χωρίον. Διὰ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ της συνέτηρε τὴν μικρὰν ἀδελφήν της καὶ τοὺς γηρασίους γονεῖς της.

‘Ημέραν τινὰ ἐπεσκέψθη αὐτὴν ἄγνωστός τις κύριος. Ὁτο δικαστικὸς οἰλητήρ, ὅστις ἦλθεν ἐκεῖ, ὥνα ζητήσῃ τὴν ἔξοφλησιν χρέους τινός, τὸ ὄποιον ὁ πατήρ τῆς πρὸ πολλοῦ εἶχε συνάψει καὶ δὲν εἶχε δυνηθῆ νὰ τὸ πληρώσῃ. Ἡ καλὴ κόρη ἐταράχθη ἰδοῦσα αὐτὸν καὶ τὸν ἡρώτησε μετὰ πολλῆς εὐγενείας τί ἔξήτει. Ὄτε δὲ ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἡσύχασε καὶ λέγει εἰς τὸν δικαστικὸν οἰλητήρα. «Κύριε, τὸ χρέος τοῦ πατρός μου θὰ πληρωθῇ παρ’ ἐμοῦ. Ὁ πατήρ μου εἶνε πολὺ πτωχός. Θὰ σᾶς παρακαλέσω ὅμως νὰ εἴπητε πρὸς τὸν Κύριον Νικόλαον, διότι οὕτως ὀνομάζετο ὁ δανειστής, νὰ μοὶ χορηγήσῃ μικρὰν προθεσμίαν καὶ διὰ τῆς ἐργασίας μου θὰ δυνηθῶ νὰ τὸν πληρώσω».

‘Ο οἰλητήρ προθύμως ἀπεδέχθη τὴν παράκλησιν τῆς καλῆς κόρης. Ἡ Ἀνθὴ ἐφρόντισε νὰ μὴ μάθῃ τίποτε ὁ πατήρ τῆς περὶ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, γῆτις πολὺ θὰ τὸν ἐλύπει. Ἡρχισε δὲ δι’ ὅλων τῶν δυνάμεών της νὰ ἐργάζηται διὰ νὰ κερδήσῃ τὰ χρήματα, ἀτινα ἔχρειάζοντο πρὸς ἔξοφλησιν τοῦ χρέους. Ἡγέρετο πολὺ ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους καὶ ἐκοιμάτο πολὺ ἀργά. Οὕτως ἐκέρδιζε χρήματά τινα, τὰ ὄποια ἐψύλασσεν ἐπιμελῶς. Μετὰ ἐν ἔτος ἕδωκε τὴν πρώτην δόσιν εἰς τὸν δανειστήν, ὁ δόποιος πολὺ συνεκινήθη ἐκ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς στοργῆς τῆς καλῆς ταύτης νέας πρὸς τοὺς γονεῖς της.

«Κόρη μου, τῇ εἴπεν ὁ δανειστής, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἔξοφλήσω δλόκληρον τὸ χρέος. Δὲν μοὶ δψείλετε πλέον τίποτε. Ἐχετε εὐγενῆ καρδίαν καὶ ἐγὼ εἴμαι σύμμερον δψειλέτης σας, διότι μοὶ ἐδώσατε ἐν καλὸν μάθημα, πῶς πρέπει δηλαδὴ νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς γονεῖς μας».

‘Ἡ Ἀνθὴ μὲ δὲ φθαλμούς πλήρεις δακρύων ἔξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς πρὸς τὸν ἀξιόλογον αὐτὸν κύριον καὶ κατέπιν ἐπέστρεψε μὲ βῆμα ταχὺ εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἐξηκολούθησε δὲ νὰ φυλάσσῃ μυστικὸν τὸ συμβάν τουτο, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐνηγκαλίσθη ζωηρότερον τοὺς γονεῖς της. Ἡτο πολὺ εὐτυχής, διέτι διὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἐργασίας της ἔσωσε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν γονέων της.

36. Πῶς ἐν παιδίον ὑποδεικνύει τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καθῆκον.

Ἡτό ποτε γέρων τις, τοῦ ὀποίου οἱ διφθαλμοὶ εἶχον ἔξασθενήσει ἐκ τοῦ γήρατος, αἱ δὲ χεῖρες καὶ τὰ γόνατα ἔτρεμον ἐκ τῆς ἀδυναμίας. Μετὰ κόπου ἐκάμητο εἰς τὴν τράπεζαν, τὸ κοχλιάριον συχνὰ ἔφευγεν ἐκ τῶν χειρῶν του καὶ τὸ φαγητὸν ἐπιπτεν εἰς τὸ τραπέζομάνδηλον. Ὁ υἱός του καὶ ἡ νύμφη του τόσον πολὺ δυσηρεστοῦντο ἐκ τούτου, ὥστε ἡμέραν τινὰ τῷ ἀγρυγόρευσαν νὰ κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν. Ὁ καλὸς γέρων μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς διφθαλμοὺς ἔτρωγεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς τινὰ γωνίαν τὸ ὀλίγον φαγητόν, τὸ ὄποιον τῷ προσέφερον τὰ ἀστοργα τέκνα του.

Ἡμέραν τινὰ τὸ πινάκιον ἔξέψυγε τῶν χειρῶν τοῦ γέροντος καὶ ἐθραύσθη. Ὁ υἱός του ἀγανακτήσας ἐκ τούτου ἡγόρασεν ἔτερον ἔγκλινον, εἰς τὸ ὄποιον ἔθετε τὸ φαγητὸν τοῦ πατρύς του.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ μικρὸς ἔγγονος τοῦ γέροντος, καλούμενος Ἰωάννης, ἐκράτει μικρὸν μαχαίριον καὶ προσεπάθει νὰ κοιλάνῃ μίαν σανίδα.

«Τί κάμινεις αὐτοῦ, Ἰωάννη;» ἡρώτησαν αὐτὸν οἱ γονεῖς του. Τὸ παιδίον ἀπεκρίθη: «Κατασκευάζω ἐν πινάκιον, εἰς τὸ ὄποιον θὰ θέτω τὸ φαγητόν σας, σταν γηράσητε».

Ο πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἀκούσαντες τοῦτο ἐταράχθησαν. Ἐνύόησαν τὸ σφάλμα των καὶ μετενόησαν διὰ τὴν πρὸς τὸν καλὸν γέροντα συμπεριφοράν των. Προσεκάλεσαν δὲ αὐτὸν τὴν ιδίαν ἡμέραν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔκτοτε πολὺ περιεποιοῦντο τὸν γέροντα καὶ ἐπραττον πᾶν ὅ,τι ἦδυναντο διὰ νὰ μένῃ εὐχαριστημένος.

37. Πῶς εῖς μικρὸς ἀδελφὸς μεταφέρει τὸν παράλυτον αὐτοῦ ἀδελφὸν εἰς τὸ σχολεῖον.

Ο Λεωνίδας καὶ ὁ Ἰωάννης ἦσαν ἀδελφοὶ καὶ κατώκουν μετὰ τῶν γονέων των εἰς μικράν τινα οἰκίαν τοῦ χωρίου.

Ο Λεωνίδας ἦτο παιδίον ζωηρὸν καὶ εὔρωστον καὶ ἐφοίτα τακτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ Ἰωάννης ἦτο φιλάσθενος καὶ ωγκός καὶ ἔμενε πάντοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ, διότι ἐκ γενετῆς οἱ πόδες αὐτοῦ ἦσαν σχεδὸν παράλυτοι.

Ἡμέραν τινὰ δὲ Λεωνίδας εῖδε τὸν ἀδελφόν του κλαί-Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οντα. «Τί ἔχεις, Ἰωάννη, καὶ κλαίεις;» ἡρώτησεν αὐτόν.

«Τί ἔχω! ἀπέκριθή δὲ Ἰωάννης. Λυποῦμαι πολὺ, ἀδελφέ μου, νὰ μένω ἐνταῦθα καθ' ὑμέραν ἀπὸ πρωίας μέχρις ἐσπέρας καὶ νὰ μὴ δύναμαι νὰ βοηθήσω τοὺς γονεῖς μας δπως σύ. Εὰν ἡδυνάμην τούλαχιστον νὰ μεταβαίνω εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ ἔγὼ θὰ εὑρισκον εὐχαρίστησιν καὶ τοὺς γονεῖς μας ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ βοηθήσω ποτέ. Ἀλλὰ τοῦτο δυστυχῶς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ, ἀφοῦ εὑρίσκομαι εἰς τοιαύτην κατάστασιν».

Ταῦτα εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφόν του κλαίων.

Ο Λεωνίδας ἡσθάνθη μιεγάλην συγκίνησιν ἀκούσας τὰ παράπονα τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ δὲν ἤξευρε πῶς νὰ παρηγορήσῃ αὐτόν. Τέλος τῷ ἐπῆλθε μία ἰδέα. «Ἰωάννη, εἶπε, μὴ κλαίης πλέον. Θὰ πηγαίνῃς εἰς τὸ σχολεῖον καὶ δὲν θὰ εἴσαι ἀμαθής. Ας ζητήσωμεν παρὰ τοῦ πατρός μας τὸ χειραμάξιόν του. Θὰ σὲ μεταφέρω δι' αὐτοῦ εἰς τὸ σχολεῖον καθ' ἔκάστην πρωίαν».

Τὴν ἐπομένην δὲ Ἰωάννης εὐθυμότατος ἐταξίδευεν ἐντὸς τοῦ ἀμαξίου του κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά του, δὲ Λεωνίδας ὅθει ὀπισθεν τὸ ἀμάξιον.

Μετ' ὀλίγην ὥραν δὲ Λεωνίδας ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται πολὺν κόπον. Τὸ χειραμάξιον, τὸ ὅποιον κατ' ἀρχὰς τῷ ἐφαίνετο ἐλαφρόν, τώρα τὸν ἐκούραζε πολὺ. Ἐκ τούτου ἤναγκάσθη τὸ παιδίον ν' ἀναπαυθῇ ἐπ' ὀλίγον. Κατόπιν δὲ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Φθάσας δὲ εἰς τὸ σχολεῖον μετέφερε μόνος τὸν ἀδελφόν του ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρανίου. Τὸ αὐτὸν δὲ ἔπραττε καθ' ἔκάστην.

Ο Ἰωάννης ἦτο πολὺ ἐπιμελῆς καὶ ὑπερέβαλε πάντας τοὺς συμμαθητάς του εἰς τὰ μαθήματα. Βραδύτερον δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ πόδες αὐτοῦ ἐνεδυναμώθησαν καὶ ἡδύνατο γὰρ μεταβαίνῃ εἰς τὸ σχολεῖον ἀνευ τῆς βοηθείας τοῦ Λεωνίδου. Δὲν ἀντεῖχεν διμως καὶ εἰς ἀγροτικὰς ἔργασίας. Διὰ τοῦτο δὲ πατήρ ἐκράτησε τὸν Λεωνίδαγ, διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὸ ἔργον του, τὸν δὲ Ἰωάννην ἀφῆκε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του.

Μετὰ πάροδον ὀλίγων ἔτῶν δὲ Ἰωάννης καὶ γράμματα ἀρκετὰ ἐγνώριζε καὶ τὴν τέχνην τοῦ ϕρολογοποιοῦ τελείως ἔμαθεν.

Ο Ιωάννης ἔλεγε συχνὰ εἰς τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἀδελφόν: «Τώρα οἱ γέροντες γονεῖς ἡμῶν δύνανται νὰ στηριχθῶσιν ἐπ' ἐμοῦ, δπως καὶ ἐπὶ τῶν δύο ισχυρῶν βραχιόνων σου. Εἴμαι εὐτυχῆς διὰ τοῦτο, δπερ εἰς σὲ καὶ μόνον ὁφείλω».

38. Η δορκάς.

Δύο κυνηγοὶ ἔξηλθον ἡμέραν τινὰ εἰς κυνήγιον. Ἐπιστρέψαντες δὲ τὴν ἑσπέραν διηγήθησαν εἰς τοὺς φίλους τῶν τὰ ἔξης: «Οτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ δάσος καὶ περιεφερόμεθα ἐντὸς αὐτοῦ, εὗρομεν πολλὰ ἔχνη μαρτυροῦντα τὴν παρουσίαν δορκάδος. Εἶδομεν μάλιστα μακρόθεν παρὰ τὴν ὅχθην ῥύακος μίαν δορκάδα, ητις μόλις μᾶς εἶδεν, ἔξηφανίσθη διὰ μέσου τῶν θάμνων. Ἐπλησάσαμεν εἰς τὸν ῥύακα καὶ διεκρίναμεν τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀργιλλώδους ἔδαφους. Ταῦτα ἀπετελοῦντο ἐκ κοιλώματος προξενηθέντος ἐκ δύο ἐπλών, πλησίον ἀλλήλων κειμένων καὶ ὄμοιών πρὸς τὰς τοῦ προβάτου. Προχωροῦντες δὲ περαιτέρω εἴδομεν κορμὸν τρυφεροῦ δένδρου, τοῦ ὅποίου ὁ φλοιὸς ἦτο ἔξεσμένος. Ἀρρην δορκάς εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ προστρίψῃ τὰ κέρατά της διὰ νὰ πέσῃ ὁ παλαιὸς αὐτῶν φλοιός.

Ἐξελθόντες ἐκ τοῦ δάσους εὑρέθημεν εἰς μίαν ἀνθόσπαρτον, μικρὰν καὶ ἥσυχον κοιλάδα, εἰς τὴν δόποιαν σπανίως ἐσύγχαζον ἀνθρωποι. Ἐκεῖ εἴδομεν μακρόθεν ὀλόκληρον οἰκογένειαν δορκάδων ζῶσαν ἐν εἰρήνῃ. Μία ισχυρὰ ἄρρην δορκάς καὶ δύο θήλειαι, τὰς δόποιας ἡκολούθουν ἀνὰ δύο μικρά, ἀπετέλουν τὴν οἰκογένειαν. Προσεπαθήσαμεν νὰ τὰς πλησιάσωμεν, ἀλλὰ δὲν ἤδυνηθημεν. Τὰ ζῷα ἐτράπησαν ἀμέσως εἰς φυγήν. Ἐπειδὴ δὲν γνωρίζετε τὸν βίον τῶν δορκάδων, θὰ σᾶς εἴπωμεν ὅλιγα τινὰ περὶ τούτου.

Κατὰ τὸν Μάιον, ὅτε τὰ ϕδικὰ πτηγὰ καθήμενα ὅπισθεν τοῦ χλοεροῦ καὶ ἀνθηροῦ κισσοῦ, ἐπὶ τῶν ακλάδων τῶν πολυφύλλων δένδρων καὶ ἀνάμεσα τῶν εὐωδεστέρων θάμνων καὶ ἀνθέων μέλπουσι τὰ καλλικέλαδα ἄσματα αὐτῶν, ὅτε τὰ ἀνθη εὐωδιάζουσι καὶ ἡ γῆ ἔχει φορέσει τὴν λαμπρὰν αὐτῆς ἐνδυμασίαν, ἡ δορκάς ζητεῖ ἥσυχον καὶ ἀπόκεντρον τόπον μεταξὺ τῶν θάμνων καὶ ἐκεὶ γεννᾷ ἐν ἡ δύο νεογνά, τὰ δόποια ἔχουσι μέγεθος ἐριφίων καὶ χρῶμα κιτρινόφαιον μετὰ λαμπρῶν κηλίδων καὶ ραβδώσεων. Τὰ μικρὰ κατ' ἀρχὰς τρέφονται διὰ τοῦ γάλακτος τῆς μητρός των. Μετ' ὅλιγας ἡμέρας ὅμως καθίστανται

ικανὰ ν' ἀκολουθῶσιν αὐτὴν εἰς τὰς περιπλανήσεις τῆς ἀνὰ τὸ δάσος, καὶ μετά τινας ἔβδομάδας ἀρχίζουσι νὰ ζητῶσι μόνα τὴν τροφήν των. Ζητοῦσι δὲ τοὺς τρυφερωτέρους βλαστοὺς καὶ τὰ μαλακώτερα φύλλα τῶν δένδρων καὶ κατατρώγουσι ταῦτα.

Μέρη συχναζόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἐπισκέπτονται αἱ δορκάδες. Τὴν ἡμέραν κρύπτονται εἰς τὸ πυκνὸν δάσος· ἐξέρχονται δὲ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου ἢ τὸ λυκανγές, προηγουμένου τοῦ ἄρρενος καὶ ἀκολουθούσης τῆς οἰκογενείας του.

Ἡ ζωὴ τῶν μικρῶν δορκάδων διατρέχει πολλοὺς κινδύνους. Εἰς ἐκ τῶν φοβερωτέρων ἔχθρῶν των εἶνε ἡ ἀλώπηξ, ὁ πονηρὸς οὗτος κλέπτης. Αὕτη παρακολουθεῖ τὰς βοσκούσας δορκάδας καὶ ἀρπάζει εὐθὺς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον θήθελεν ἀπομακρυνθῆ τῆς μητρός του.

Μετά τινας μῆνας τὸ κιτρινόφαιον θερινὸν τρίχωμα τῶν δορκάδων καταπίπτει καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ φύεται ἔτερον τεφρόχρουν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰ κέρατα τῆς ἄρρενος δορκάδος καταπίπτουσι μόνα των. "Αν ὅμιλος ἐξακολουθῶσι νὰ μένωσιν εἰς τὴν θέσιν των, τότε τὸ ζῷον προστρίβει ταῦτα ἐπὶ τινος δένδρου καὶ τὰ καταρρίπτει. Κατ' ἀρχὰς δὲ ἐκ τοῦ μέρους τῆς προσφύσεως ἀναβλύζει ὀλίγον αἷμα. Κατέπιν διμως καλύπτεται τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπὸ δέρματος καὶ ἀρχίζουσι ν' ἀναβλαστάνωσι νέα κέρατα. "Οταν πέσωσι τὰ κέρατα, ἡ δορκὰς κρύπτεται εἰς τὰ δάση καὶ περιμένει νὰ βλαστήσωσι τὰ νέα, διὰ νὰ ἀναφανῇ.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον εἶνε εὔκολον νὰ διακρίνῃ τις ποιοὶ τῶν νεογυῶν εἶνε ἄρρεν ἢ θῆλυ. Εἰς τὰ πρῶτα φύονται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταῦτην τὰ μετωπικὰ ἐκφύματα καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀρχίζουσι νὰ βλαστάνωσι τὰ κέρατα. Τὸ δέρμα πέριξ τῶν ἐκφυμάτων διαρρήγνυται, τὸ αἷμα ἀναβλύζει ἀρκετὰ δριμητικῶς καὶ τὰ κέρατα φύονται ως δύο κάθετοι ράβδοι. Κατ' ἀρχὰς δὲ τὰ κέρατα ταῦτα εἶνε μαλακὰ καὶ κεκαλυμμένα διὰ τριχῶν καὶ δέρματος. "Οταν ὅμιλος φθάσωσιν εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτῶν ὑψος, σχηματίζεται εἰς τὸ κάτω ἄκρον αὐτῶν, τὸ ὅποιον συνδέεται μετὰ τοῦ μετωπικοῦ ἐκφύματος, δακτύλιος καὶ ἐπ' αὐτοῦ μι-

κρά ἐξογκώματα ἐν εἶδει μαργαριτῶν. Τὸ δέρμα καὶ αἱ φλέβες βαθμηδὸν ἀποσκληροῦνται καὶ εἰτα καταπίπτουσι, διότι ἡ δορκὰς τότε προστρίβει τὰ κέρατα της ἐπὶ τῶν δένδρων. Οὕτω δὲ τὸ ζῷον εὑρίσκεται ώπλισμένον διὰ δύο κεράτων.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τὸ ζῷον φέρει δύο κέρατα, ἕκαστον τῶν ὅποιων ἔχει μίαν διακλάδωσιν. Τὸ τρίτον ἔτος ἕκαστον τῶν κεράτων ἔχει δύο διακλαδώσεις. Τὸ αὐτὸν συμβαίνει καὶ κατὰ τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον ἔτος. "Ωστε κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος ἡ δορκὰς φέρει δύο κέρατα μὲ τέσσαρας διακλαδώσεις. Μετὰ τῆς αὐξήσεως τῶν κεράτων αὐξάνει καὶ τὸ θάρρος τοῦ ζῷου, οὕτως ὥστε, διαν τὰ κέρατα εἶναι τέλεια, τὸ ἄλλως φιλήσυχον καὶ γῆμερον τοῦτο ζῷον, γίνεται φίλερι καὶ φιλοπόλεμον. Τότε κατὰ τὸ λυκόφως τὸ ἄρρεν ἄρχεται ἀφόβως εἰς τὰ ἀνοικτὰ μέρη καὶ ἀφίνει τρεῖς λοχυρᾶς ιραυγάς, διὰ τῶν ὅποιων προσκαλεῖ τὸ θῆλυ του καὶ συγχρόνως ἀπειλεῖ πάντα τὰ ἄλλα ἄρρενα, τὰ ὅποια γῆθελον τολμήσει νὰ τὸ ἐνοχλήσωσιν.

"Η δορκὰς παρέχει εἰς γῆμας τὸ νοστιμώτερον κρέας ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ἄγρια ζῷα τοῦ δάσους. Τὸ δέρμα της χρησιμεύει ὡς τάπης καὶ ἐπικάλυμμα, ἐκ δὲ τῶν κεράτων της κατασκευάζουσι λαβῆς μαχαιρίων καὶ διάφορα ἄλλα τεχνουργήματα.

"Η δορκὰς συλλαμβανομένη εἰς μικρὰν γῆικίαν ἐξημεροῦται εὐκόλως. "Ενεκα τούτου τρέφουσιν εὐχαρίστως εἰς ἐπαύλεις καὶ ιδιωτικὰ δάση δορκάδας ἐξημερωμένας.

39. Πῶς εῖς υἱὸς ἀνταμείβει τὴν πρὸς αὐτὸν σκληρότητα τοῦ πατρός του.

"Εμπορός τις πολὺ πλούσιος εἶχε νυμφευθῆ καὶ ἔγινε πατήρ πολυμελοῦς οἰκογενείας. "Ητο διμως τραχὺς τοὺς τρόπους καὶ πολὺ ιδιότροπός. Εἶχε χαρακτῆρα βίαιον καὶ εὐερέθιστον, ἐνῷ τούνατίον ἡ σύζυγός του ἦτο τὸ πρότυπον τῆς γυναικείας γλυκύτητος καὶ εὐγενείας καὶ προσεπάθει ἀδιακόπως μὲ μειλίχιον τρόπον νὰ καθηγησχάζῃ τὸν σκληρόν αὐτῆς σύζυγον.

‘Ο μεγαλύτερος υἱὸς ὑπέφερε πολὺ ἀπὸ τὴν σκληρότητα τοῦ πατρός του. Καὶ ὅμως οὐδέποτε εἶπε ψυχράν τινα λέξιν πρὸς αὐτόν. Εἶχε δὲ φθάσην εἰς γῆικίαν δεκαπέντε ἔτῶν, ὅτε ἡμέραν τινὰ δι᾽ ἀσήμαντον αἰτίαν ὁ πατὴρ ἐξεδίωξεν αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας του.

‘Ο Θεόδωρος ἐξῆγαν τοῦ πατρικοῦ οἴκου μὲν ὀφθαλμοὺς πλήρεις δάκρυν. Ή δὲ καλὴ μήτηρ ἦτο ἀπαριγόρητος καὶ δὲν παρήρχετο ἡμέρα χωρὶς νὰ χύσῃ πικρὰ δάκρυα διὰ τὸ τέκνον της.

Εἰς τὴν δυστυχίαν ταύτην προσετέθη μετά τινα καιρὸν καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς περιουσίας των, προελθοῦσα ἐκ διαφόρων ἐμπορικῶν ζημιῶν. Ο ἔμπορος μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἡναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ εἰς μικρὰν οἰκίαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπου ἔζων ἀφανεῖς καὶ μετὰ πολλῆς στεργήσεως. Τοῦτο μόνον τὸ καλὸν ἐπέφερον αἱ δυστυχίαι αὐτοῖς ἐις τὸν πριώνην ἔμπορον, ὅτι κατέστησαν τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ὀλίγον κατ’ ὀλίγον ἡπιώτερον καὶ γλυκύτερον. Ή δργὴ καὶ αἱ ἴδιοτροπίαι του κατηγοράσθησαν. Προσπάθει δὲ οὕτος νὰ ἀνακουφίζῃ διὰ τῆς ἀγαθότητος τὴν λύπην τῆς προσφιλούς συζύγου του, τῆς ὁποίας τὰ ἔξαίρετα προτερήματα ἔξετίμα καθ’ ἡμέραν περισσότερον.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Θεόδωρος ὑπέφερε πολλὰς δυστυχίας. Τὰ πρῶτα του βήματα εἰς τὸν κόσμον ἦσαν ἀνεπιτυχῆ. Ο καλὸς νέος ἀνεχώρησεν εἰς Ἰνδίας πρὸς εὔρεσιν τύχης. Δυστυχῶς ὅμως ὁ πλοίαρχος, τοῦ δποίου εἶχεν ἀποκτήσει τὴν εὔνοιαν ἔνεκα τῆς καλῆς του διαγωγῆς, ἀπέθανε κατὰ τὸ ταξίδιον καὶ ὁ Θεόδωρος ἀπεβίθασθη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ἰνδιῶν στερούμενος προστάτου καὶ φίλου. Ὁλίγον δ’ ἔλειψε νὰ καταστραφῇ ὀλοτελῶς, ὅτε πλούσιός τις ἔμπορος εὐσπλαγχνίσθη αὐτὸν καὶ τὸν συμπαρέλαβε εἰς τὸ ἐμπορικὸν γραφεῖόν του. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο νέος τίμιος καὶ ἐπιμελῆς, τῷ ἀνέθηκε μετά τινα καιρὸν τὴν ἴδιαιτέραν αὐτοῦ ἀλληλογραφίαν.

Ο νέος καὶ ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ θέσει του ἔδειξε τοιαῦτα σημεῖα ἵνανότητος καὶ τιμιότητος, ὥστε ὁ προϊστάμενός του ἐκτιμῶν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, τὸν κατέστησεν ἐπὶ τέλους συνέταιρόν του καὶ ὁ Θεόδωρος μετά τινα ἔτη ἔγινε πλούσιος καὶ εὐτυχῆς. Μόνον μία λύπη διαρκῆς κατέτρυχε τὴν καρδίαν του. Ἐνεθυμεῖτο τοὺς γονεῖς του καὶ τὰς παιδικὰς περιποιήσεις τῶν ἀδελφῶν του. Μετὰ παρέλευσιν εἰκοσαετίας ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὸν πατρικὸν αὐτοῦ οἶκον. Τοῦτο καὶ ἐπράξε. Φθάσας δ Θεόδωρος εἰς τὸν τέπον τῆς γεννήσεώς του, συγήντησεν ἔνα ἐκ τῶν συμπολι-

κονομικής καταστάσεως τῆς οἰκογενείας του. Μὲ καρδίαν λοιπὸν τεταραγμένην ἐκ τῆς συγκινήσεως διηγεύθη εἰς τὴν πτωχικήν κατοικίαν τῶν γονέων του.

Εἶχε δύσει ὁ ἥλιος καὶ τὸ δυστυχὲς ἀνδρόγυνον ἐκάθητο πλήρες μελαγχολίας παρὰ τὴν ἔστιαν τοῦ εὐτελοῦς δωματίου. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε λάβει ὁ πρώην ἔμπορος ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ οἰκοδεσπότου του, διὰ τῆς ἑποίας τὸν ἥπελει, ζτι ἀν ἐντὸς δύο ἡμερῶν δὲν τῷ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον, ὅπερ τῷ ὥφειλε, θὰ τοῦ ἔκαμψεν ἔξωσιν ἐκ τῆς οἰκίας του. Δύνασθε λοιπὸν νὰ φαντασθῆτε τὴν θέσιν του.

«"Ἄχ! ἔλεγε, τί ἀσπλαγχνος ἄνθρωπος! Καθόλου νὰ μὴ μᾶς λυπήται! Ἄλλὰ πῶς νὰ περιμένω εὐσπλαγχνίαν ἀπὸ ξένον ἄνθρωπον, ἀφοῦ ἐγὼ δὲν ἔδειξα τοιαύτην εἰς τὸ τέκνον μου; Ο Θεὸς δικαίως μὲ τιμωρεῖ.»

Ἡ σύζυγός του ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους, ἥρχισε νὰ χύνῃ πικρὰ δάκρυα, ἡ δὲ μεγαλυτέρα αὐτῆς θυγάτηρ, τῆς ὑποίας τὴν ὠραιότητα δὲν ἀπέκρυψεν τὰ πενιχρὰ ἐνδύματα, καθηγμένη, πλησίον τῆς μητρός της ἐπαρηγόρει αὐτὴν μὲ λόγους πλήρεις γλυκυτητος. Εἰς τὴν θλιβερὸν ταύτην σκηνὴν παρίσταντο περίλυποι καὶ οἱ μικρότεροι ἀδελφοὶ τοῦ Θεοδώρου.

Αἴφνης ἥκούσθη ὁ κρότος ἀμάξης, ἥτις ἐστάθη πρὸ τῆς οἰκίας των. Μετὰ δύο δὲ λεπτὰ ἥγοντεν ἡ θύρα τῆς οἰκίας καὶ εισῆλθεν ὠραῖος τις κύριος, δστις ἵδων τὴν δυστυχίαν ταύτην ὠχρίασε καὶ ἐκ τῆς ταραχῆς οὐδὲ λέξιν γέδυνατο νὰ εἴπῃ. "Απασα τότε ἡ οἰκογένεια περιεστοίχισεν αὐτὸν, ἡ δὲ μήτηρ ἀτενίσασα μετὰ προσοχῆς τὸ πρόσωπόν του ἀνέκραξεν: «'Ο υἱός μου, τὸ παιδί μου, τὸ καλό μου τὸ παιδί», καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ο δὲ πατήρ ὠχρός καὶ τρέμων ἐστάθη ὀλίγας στιγμὰς μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ὡς νεκρός. "Επειτα ὁ δυστυχῆς ὄψις τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνέκραξε: «Θεέ μου, σὲ εὐχαριστῶ».

Τότε ὁ Θεόδωρος ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρός του καὶ ἔζητε συγχώρησιν.

«Σύ, τέκνον μου, ζητεῖς παρ' ἐμοῦ συγχώρησιν; Ἐγὼ πρέπει νὰ ζητήσω παρὰ σοῦ τοιαύτην διὰ τὴν σκληρότητα, τὴν ὑποίαν ἔδειξα πρὸς σέ». Καὶ ταῦτα λέγων τὸν ἐνηργκαλίζετο περιπαθῶς καὶ κατέβρεχε δι' ἀφρόνων δακρύων τὸ πρόσωπόν του.

Ἡ μήτηρ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἐκείτο ἀναίσθητος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς θυγατρός της. Μετὰ πολλὴν δὲ ὥραν διὰ τῶν περιποιή-

σεων τῶν τέκνων καὶ τοῦ συζύγου τῆς ἀνέλαβε τῆς αἰσθήσεις τῆς καὶ ἡδύνηθη νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν υἱόν της. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ μέλη τῆς οἰκογενείας τὸ αὐτὸν ἔπειραξαν. Ἐπειτα ὁ Θεόδωρος διηγήθη ἐν συντόμῳ τὴν ἴστορίαν τῆς ζωῆς του καὶ ἐβεβαίωσε τοὺς γονεῖς του ὅτι ἡ μόνη αὐτοῦ εὐχαρίστησις ἦτο νὰ ζήσῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ὅπερ καὶ ἔγινε. Καὶ τοιουτοτρόπως ἀπαντες διηλθον βίον ἀνετον καὶ εὐθαίμονα ἔνεκα τῆς φιλοστοργίας τοῦ εὐγενοῦς τούτου νέου πρὸς τοὺς γονεῖς του.

«Οὐδὲν τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων γλυκύτερον».

40. Τὸ κανάριον.

Τὸ κανάριον εἶνε τὸ προσφιλέστατον οἰκιακὸν πτηνόν. Τὸ ἀγαπῶμεν διὰ τὰ πολλά του προτερήματα. Οἱ μαῦροι καὶ ζωηροὶ ὄφθαλμοί του, τὸ κομψὸν καὶ λεπτοφυὲς σῶμά του καὶ τὸ ωραῖον κίτρινον χρῶμα τῶν πτερῶν του μᾶς προξενοῦσι μεγάλην εὐχαρίστησιν.

Πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματός του, ἡ κεφαλή, τὸ ὁάμφος, οἱ πόδες καὶ ἡ οὐρὰ εἶνε πολὺ ἀνάλογα. Ὅπως δὲ τὸ σῶμα του εἶνε κομψὸν καὶ χαριτωμένον, τοιουτοτρόπως καὶ αἱ κινήσεις του.

Πηδᾶ ἄνω κάτω εἰς τὸ κλωβίον του μὲ ἐλαφρὰ πηδήματα καὶ βλέπει παντοῦ διὰ τῶν ζωηρῶν ὄφθαλμῶν του. Μᾶς πλησιάζει δὲ μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ ἐμπιστοσύνην, πετῷ εὐθύμως ἔδω καὶ ἔκει, κελαδεῖ καὶ περιμένει νὰ τῷ δώσωμεν τεμάχιον ζαχαρόεως. Ἐκεῖνο διωρᾶ, τὸ δόποιον πρὸ πάντων μᾶς κάμνει νὰ τὸ ἀγαπῶμεν πολύ, εἶνε τὸ γλυκύ του κελάδημα. Ἡ φωνή εἶνε καθαρὰ καὶ ισχυρὰ καὶ κάμνει διαφόρους καὶ γλυκυτάτας στροφάς. Τὸ προτέρημα τοῦτο ἔχουσι καὶ ἄλλα τινὰ πτηνά, τὰ δόποια λέγονται φέδικά ἢ ψάλται. Τοιαῦτα πτηνὰ εἶνε ἡ ἀηδῶν, ἡ χελιδῶν, ὁ σπίνος, ἡ καρδερίνα, ὁ κορυδαλλός, ὁ κόσσυφος. Εἶνε δὲ πολὺ σκληρὸν νὰ συλλαμβάνωμεν τὰ χαριτωμένα ταῦτα πτηνά, τὰ δόποια ἐγεννήθησαν καὶ ἔζησαν εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τοὺς κήπους, καὶ νὰ τὰ κλείωμεν ἐντὸς κλωβίου στεροῦντες ταῦτα τῆς ἐλευθερίας των.

Τὰ κανάρια διμωσιύδολως στενοχωροῦνται ἐν τῷ κλωβίῳ, διότι ἐντὸς αὐτοῦ ἐγεννήθησαν. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τοὺς κήπους δὲν βλέπομεν κανάρια. Βεβαίως ὑπάρχουσι δάση, εἰς τὰ

ὅποια περιφέρονται ταῦτα ἐλεύθερα, ἀλλὰ τὰ δάση ταῦτα εὐ-
ρίσκονται εἰς χώρας μεμαρυσμένας καὶ θερμάς, ἀπὸ τὰς
ὅποιας μᾶς ἥλιθον τὰ πρῶτα κανάρια.

Τὸ κανάριον, ὅταν ἔχῃ καλὴν περιποίησιν, ξῆ εἰς τὸ
κλωβίον περισσότερον ἀπὸ δώδεκα ἔτη. Εἰς τὴν πατρίδα
ζου, ὅπου ξῆ ἐλεύθερον εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τοὺς κήπους,
τῇ ἔως εἴκοσιν ἔτη. Τὸ κλωβίον δὲν πρέπει νὰ εἶναι πολὺ^ν
μικρόν, ἵνα μὴ ἐμποδίζηται τὸ πτηνὸν εἰς τὰς κινήσεις
του. Κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἔξα-
γωμεν εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ νὰ θέτωμεν δλόγυρα τοῦ
κλωβίου δροσερὰ φύλλα μαρουλίου καὶ ζωκοῦ. Τότε τὸ λε-
πτοφυὲς καὶ χαρτωμένον τοῦτο πτηνὸν βλέπον τὸ φῶς τῆς
ἡμέρας, τὰ ἄνθη καὶ τὴν πρασινάδαν, δεικνύει μὲ πολὺ ζωη-
ρὸν τρόπον τὴν χαράν του. Πηδᾶ ἐπάνω κάτω καὶ κελαδεῖ
γλυκύτατα.

Τὸν χειμῶνα τὸ πτηνὸν πρέπει νὰ μένῃ εἰς δωμά-
τιον μὲ μετρίαν καὶ σταθερὰν θερμοκρασίαν καὶ νὰ μὴ
προσβάλληται ὑπὸ δρέπανος ἀέρος. Εἰς τὸν ἥλιον δὲν
πρέπει νὰ τὸ ἀφίνωμεν πολλὴν ὥραν, διότι βλάπτεται.
Τὸ κλωβίον πρέπει νὰ καθαρίζηται καθ' ἐκάστην. Κατὰ
τὸ θέρος εἶναι ἀνάγκη νὰ θέτωμεν ἐντὸς αὐτοῦ μεγαλύ-
τερον δοχεῖον μὲ καθαρὸν καὶ δροσερὸν ὕδωρ, διὰ νὰ
λούηται τὸ πτηνόν. Πρὸ πάντων ὅμως ἀπαιτεῖται προ-
σοχὴ εἰς τὴν τροφήν, διότι, ὅταν αὔτη εἶναι ἀκάθαρτος,
τὸ πτηνὸν ἀποθνήσκει. Συνηθεστέρα δὲ τροφὴ εἶναι τὸ
κεχρίον καὶ τὸ κανναβούριον ἀγαπᾶ ὅμως πολὺ καὶ τὴν
ζάχαριν καὶ τὰ δροσερὰ φύλλα τοῦ μαρουλίου καὶ τοῦ
ζωκοῦ.

Τὸ κανάριον τίκτει τρὶς τοῦ ἔτους ἀπὸ τρία ἔως τέσ-
σαρα ὡὰ κάθε φοράν. "Οταν ἔξέλιθωσιν ἐκ τῶν ὡῶν τὰ
μικρὰ κανάρια, εἶναι σχεδὸν γυμνὰ καὶ δὲν γνωρίζουσιν,
οὔτε νὰ τρώγωσιν, οὔτε νὰ πίνωσιν, οὔτε νὰ ψάλλωσιν.
"Όλα αὐτὰ διδάσκονται ὑπὸ τῶν γονέων των, οἱ ὅποιοι
μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ πολλῆς ἐπιμελείας φροντίζουσι
περὶ αὐτῶν.

Τὸ κανάριον ἔχει ἀρκετὴν νοημοσύνην. Διδάσκεται καὶ
μανθάνει διάφορα παιγνίδια. Μανθάνει καὶ διακρίνει ἐκεί-
νους, οἱ ὅποιοι φροντίζουσι δι' αὐτὸν καὶ τὸ περιποιοῦνται.

Καὶ πολλὰ ἄλλα προτερήματα ἔχει τὸ χαριτωμένον καὶ λεπτοφυὲς τοῦτο πτηνόν.

41. Πῶς εἰς ποιμενόπαις ἔνεκα τῆς τιμιότητός του γίνεται θησαυροφύλαξ βασιλέως.

Βασιλεὺς τις τῆς Περσίας ἐξελθὼν εἰς κυνήγιον εἶδε μακρόθεν ποιμενόπαιδα βόσκοντα πολυάριθμον ποίμνιον. Οἱ μικρὸς οὗτος ποιμὴν ἐκάθητο ὑπὸ δένδρου πολύφυλλον καὶ ἔπαιζε τὸν αὐλόν.

Ἡ γλυκεῖα μελῳδία ἔθελξε τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως καὶ εἴλκυσεν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Πληγιάσας δ' οὗτος καὶ παρατηρήσας τὸ ἀθήρον βλέμμα τοῦ παιδίου καὶ τὴν συμπαθητικὴν αὐτοῦ φυσιογνωμίαν, ἡσθάνθη ἴδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἔνεκα τούτου τῷ ἀπηρύθυνε διαφόρους ἐρωτήσεις. Αἱ ταχεῖαι δὲ καὶ εὔστοχοι ἀπαντήσεις τοῦ ποιμενόπαιδος γῆρησαν τὴν ἀγάπην τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ παιδίον. Οὐδέποτε περιέμενε τοιαύτας ἀπαντήσεις ἀπὸ παιδίον, τὸ ὅποιον ἀνετράφη μεταξὺ τῶν ποιμένων.

Οἱ βασιλεὺς διέκρινεν ἐν τῷ παιδίῳ τούτῳ διάνοιαν δέυτατην καὶ εὐφυῖαν μεγάλην. Θέλων δὲ νὰ δοκιμάσῃ τὶ ηδύνατο νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης φύσεως καλλιεργουμένης ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἀπεφάσισε νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ παιδὸς τούτου.

Οὐπως τὸ φυτόν, τὸ ὅποιον ὁ κηπουρὸς μεταφυτεύει ἀπὸ ἀγροῦ χέρσου καὶ ἕηροῦ εἰς γῆν παχεῖαν καὶ καλλιεργημένην, μεγεθύνει τὰ φύλλα του καὶ τὰς κάλυκάς του καὶ στολίζεται μὲ ἀνθηζωηρότερα, μεγαλύτερα καὶ εὐωδέστερα, οὕτω καὶ τὸ παιδίον τοῦτο διάτης ἴδιαιτέρας καὶ ἐπιμειληγμένης ἀνατροφῆς τοῦ βασιλέως ἀνέπτυξεν ἀρετὰς δέιιοθαυμάστους. Οἱ δὲ προστάτης του ἡγάπα αὐτὸν ἀπὸ γηρέας εἰς γηρέαν περισσότερον καὶ ἐπὶ τέλους, ὅτε ὁ ποιμένοπαις ἔγινεν ἀνήρ, διώρισεν αὐτὸν θησαυροφύλακά του.

Οἱ νέοι θησαυροφύλαξ εἰχε πάσας τὰς ἀρετάς, ὅσαι εἶνε δυνατὸν νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἡθη χρηστά, τιμιότης, ἐπιμέλεια καὶ φρόνησις εἰς τὸ ἔργον του, ἐλευθερότης καὶ μετριοφροσύνη πρὸς τοὺς πλησιάζοντας αὐτόν, προσήνεια πρὸς πάντας τοὺς παρακαλοῦντας αὐτὸν δι' ὑπέθεσίν τινα καὶ ταπεινοφροσύνη μεγάλη ἐκόσμουν τὸν εὐγοούμενον τοῦ βασιλέως. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὅποιον κυρίως διέκρινεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν λοιπῶν Ψήφιστοι ἦθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐλικῶν, ἡτοί γί αὐλικούρδειά του. Οὐδέποτε ἐζήτησεν ἀμοιβὴν διὰ τὰς πολλὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ὑπηρεσίας του. Πάσαι δὲ αἱ εὐεργεσίαι του εἶχον ὡς ἔλατνήριον τὴν εὐγενῆ θέαν τοῦ νὰ καθίσταται ψφέλιμος εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐν τούτοις ὅμως μὲν ὅλας τὰς περικοσμούσας αὐτὸν ἀρετάς, δὲν διέφυγε τὰς συκοφαντίας καὶ διαβολᾶς τῶν αὐλικῶν, οἱ ὄποιοι ἔθλεπον μετὰ φθόνου τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν εἰς τὸ ὑψηλὸν ὑπούργημα ἀνύψωσίν του. Διὰ διαφόρων δὲ παγίδων προσεπάθουν οὕτοι νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ὅποπτον εἰς τὸν βασιλέα. Εὐτυχῶς ὅμως οὗτος οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδεν εἰς τὰς ῥαδιουργίας καὶ ἐφ' ὅσον ἔζη, οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἔπαινε νὰ μὴ ὑπολήπτηται καὶ προστατεύῃ τὸν ἐνάρετον ὑπάλληλόν του.

Δυστυχῶς ὁ μεγαλόψυχος οὗτος βασιλεὺς ἀπέθανεν, ὁ δὲ οὐδὲ αὐτοῦ, ὁ ὄποιος τὸν διεδέχθη, εἶχεν ὅλως ἀντίθετον χαρακτῆρα τοῦ πατέρος του. Δυσπιστία καὶ ἄλλα ταπεινὰ αἰσθήματα ἐπλήρουν τὴν ψυχὴν του.

Τοιοῦτον κύριον ἐπειθύμουν οἱ ἐχθροὶ τοῦ καλοῦ ἐκείνου νέου. Εὗρον ἔδαφος κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπόν των καὶ ἀμέσως γρήγορας τὰς συνήθεις κατὰ τοῦ θηγαυροφύλακος διαβολᾶς. Ὁ νέος βασιλεὺς ἐπὶ τινὰ καιρὸν δὲν ἐπίστευεν αὐτάς. Ἐπαρουσιάσθη ὅμως ἡ ἔξις σύμπτωσις, ἥτις ὑπεβοήθησε τὸ σατανικὸν σχέδιον τῶν διαβολέων.

Οἱ βασιλεὺς ἐζήτησεν ἡμέραν τινὰ ἐν πολύτιμον ξίφος, τὸ ἐποίον ὁ Σουλτάνος εἶχε χαρίσει εἰς τὸν πατέρα του. Τὸ ξίφος ὅμως δὲν εύρεθη καὶ αἱ ὑποψίαι τοῦ βασιλέως περὶ κλοπῆς ἐστράφησαν κατὰ τοῦ θηγαυροφύλακος. Οἱ δὲ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐντείναντες τὰς ἐνεργείας των κατώρθωσαν νὰ πείσωσι τὸν βασιλέα, ὅτι ὁ θηγαυροφύλακας αὐτοῦ ἡτοί ἀνθρωπὸς πονηρὸς καὶ κλέπτης, ἀφαιρέσας κατὰ καιροὺς ἀπειρά πλούτη γένεται τοῦ βασιλικοῦ ταμείου.

Οἱ θηγαυροφύλακες τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα συνεργασθῇ μετὰ τοῦ βασιλέως. Οὗτος ὅμως τὸν ἀπέπεμψεν εἰπὼν εἰς αὐτὸν μετ' ὄργης: «Ἡ ἀπιστία σου ἐφανερώθη πλέον. Ἐντὸς δέκα ἡμέρων ὀφείλεται νὰ παραδώσῃς τὸ ταμεῖον εἰς τὸν διάδοχόν σου καὶ λεπτομερῆ λογαριασμόν· κατόπιν δὲ νὰ ὑπάγης εἰς τὴν πατρίδα σου».

Οἱ θηγαυροφύλακες οὐδόλως ἐταράχθη ἀκούσας ταῦτα, διότι εἶχε τὴν συνείδησίν του γῆσυγον, καὶ εἴπε μετὰ θάρρους πρὸς τὸν βασιλέα: «Μεγαλειότατε, ἡ ζωὴ μου εἶναι εἰς χειράς σου. Τοῦτο

μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ καταθέσω πρὸ τοῦ θρόνου σου σήμερον ἢ αὔριον τοὺς θηγανούς καὶ τὰ κοσμίματα, τὰ ἔποια μοὶ ἐνεπιστεύθης».

Ἡ παράκλησις αὕτη ἡγχαρίστησε παρὰ πολὺ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἀπεδέχθη. Τὴν δὲ ἐπομένην ἐπεσκέψθη τὴν αἴθουσαν τῶν θηγανού, ὅπου τὰ πάντα ἦσαν ἐν τάξει. "Οσεν δ' ἀφορᾷ τὸ ἀπολεσθὲν ξέφος, ὁ ἐνάρετος νέος ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ πατήρ τοῦ βασιλέως τὸ εἶχε παραλάβει καὶ εἶχε κατασκευάσει διὰ τῶν ἀδαμάντων αὐτοῦ ἄλλο κόσμημα.

"Ο βασιλεὺς οὐδὲν ἥδυνατο νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ταῦτα. Ἡ ἀλήθεια ἦτο πατιφανῆς. 'Αλλ' γ' ὅυσπιστία αὐξάνει ἔτι μᾶλλον, ὅταν δ' ὑουσπιστῶν ἵδη, ὅτι αἱ φευδεῖς αὐτοῦ ἐλπίδες καταρρέουσιν. Εὑρε λοιπὸν πρόφασίν τινα ὁ βασιλεὺς καὶ συνώθευσε τὸν θηγανοφύλακα εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι τὰ πολύτιμα πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων ώμιλουν οἱ αὐλικοί του, ὑπῆρχον ἐκεῖ. Συνέβη ὅμως ὅλως τούγαντίον. Ἡ κατοικία τοῦ καλοῦ νέου ἦτο ἐστρωμένη διὰ κοινοτάτων ταπήτων καὶ ἐπιπλωμένη διὰ τῶν ἀπολύτων ἀναγκαίων ἐπίπλων. "Οστις εἰσήρχετο ἐκεὶ ἐνόμιζεν, ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν πολίτου μεσσίας κοινωνικῆς τάξεως καὶ ὅχι τοῦ μεγάλου θηγανοφύλακος τοῦ Περσικοῦ κράτους.

"Ο βασιλεὺς ἐνόησε πλέον ὅτι ἔγινεν ὅργανον τῶν αὐλικῶν του καὶ γίτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ. Αἴφνης ὅμως παρατηρεῖ εἰς τὸ ἀκρον διαδρόμου τινὸς μίαν θύραν κεκλεισμένην διὰ σιδηροῦ μογλοῦ. Παρευθὺς ἥρωτησε τὸν νέον τί περιεῖχε τὸ δωμάτιον ἐκείνο. Ο θηγανοφύλακας ταραχθεὶς ἀπήντησε: «Μεγαλείστατε, εἰς τὸ δωμάτιον τούτῳ ἔχω φυλάξει τὴν ἴδιαν μου περιουσίαν. Πάντα τὰ ἄλλα ἀνήκουσιν εἰς τὸν βασιλέα μου. Παρακαλῶ δὲ τὴν Γηρέτραν Μεγαλείστητα νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ μὴ ἀνοίξω τὸ δωμάτιον».

"Αμέσως ὁ βασιλεὺς κατελγήσθη ὑπὸ ταπεινῶν ὑποψιῶν κατὰ τοῦ νέου καὶ διέταξεν αὐτὸν μετ' αὐστηροῦ τόνου νὰ ἀνοίξῃ. Ο θηγανοφύλακας ὑπήκοουσε. Τὸ δωμάτιον ἦτο κενὸν καὶ μόνον εἰς τὸν τοιχὸν ἐκρέματο μία στολὴ μικροῦ ποιμένος, εἰς αὐλὸς καὶ μία ποιμενικὴ ῥάβδος. Αὗτοί ἦσαν οἱ θηγανοί, τοὺς ὁποίους περιέκλειε τὸ δωμάτιον ἐκείνο!

"Ο βασιλεὺς ἐξεπλάγη καὶ ἥρωτησε τὸν καλὸν νέον εἰς τίνα ἀνηκεν γ' στολὴ ἐκείνη. Οὗτος δὲ ἀπήντησεν:

«Κραταιότατε βασιλεῦ, ὅταν ὁ πατήρ σου μὲ εὑρεν εἰς τοὺς ἀγροὺς πρωιαίγοντα τὰ πρόβατά μου, τὰ πράγματα ταῦτα ἦσαν γηρήσιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδεύτικής Πολιτικῆς

μόνη περιουσία μου. Τὰ ἐφύλαξα ἔκτοτε ώς τὴν μόνην ἴδιοκτησίαν μου καὶ ἐνθύμησιν τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας. Ἐλπίζω δέ, ὅτι ἡ Γυμνέρα Μεγαλειότης θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ παραλάβω ταῦτα καὶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τοὺς ἐργάμους ἐκείνους ἀγρούς, ὅπου διῆγον βίον ἥσυχον καὶ εὐτυχῆ.

Ο βασιλεὺς συκεκινημένος μέχρι δακρύων ἀφήρετο τὸ ἐπανωφόριόν του καὶ ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ὄμων τοῦ θησαυροφύλακος ὃς σημεῖον ἐκτάκτου εὐνοίας. Ἐτίμα δὲ ἔκτοτε αὐτὸν περισσότερον ἦ πρότερον.

Ο ἐνάρετος θησαυροφύλακες ἔζησεν ἀκόμη πολλὰ ἔτη ἀπολαύων τῶν καρπῶν τῆς τιμότητός του.

«Καθάριος οὐρανὸς ἀστραπαὶς δὲν φοβᾶται»

«Στὸ ἀτσάλι τρίγα δὲν κολάει».

42. Πῶς εἶς λέων σώζει τὴν ζωὴν τοῦ εὐεργέτου του.

Ο Ἀνδροκλῆς ἦτο δοῦλος πλουσίου τινὸς Ρωμαίου διατρίβοντος εἰς τὴν Ἀφρικήν. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ὑποφέρῃ τὰς καθημερινὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσε νύκτα τινὰ καὶ κατέφυγεν εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς. Προετίμησε νὰ ζῇ μεταξὺ ἀγρίων θηρίων παρὰ ὑπὸ τὴν μάστιγα τοῦ τυράννου του.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀγεπαύετο ὁ δραπέτης Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέπει φοβερὸν λέοντα διευμυνόμενον κατ' ἐπάνω του. «Τετέλεσται!» εἶπε τότε καθ' ἕατόν, καὶ ὡρδὸς καὶ τρέμων περιέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρού. Ἄλλ' ὁ λέων χωλαίνων πλησιάζει ἡσύχως τὸν Ἀνδροκλῆν καὶ ὑψώσας τὸν ἔνα πόδα του προέτεινεν αὐτὸν πρὸς τὸν δυστυχῆ δοῦλον, ως νὰ ἔζητει βοήθειαν.

Ο Ἀνδροκλῆς παρατηρήσας μετὰ προσοχῆς τὸν πόδα τοῦ λέοντος, διέκρινε μίαν σκληρὰν ἄκανθαν, ἥτις εἶχεν εἰσχωρήσει βαθέως εἰς αὐτόν. Εὐθὺς τότε ἀπέσυρε ταύτην μὲ τρέμουσαν χεῖρα καὶ οὕτως ἡλευθέρωσε τὸν λέοντα ἐκ τῶν φρικτῶν πόνων, τοὺς δροίους ὑπέφερε. Τὸ θηρίον, δπως ἐκφύση τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην εὔγνωμοσύνην του, ἥρχισεν ἀμέσως νὰ λείγῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ διὰ τῆς γλώσσης του.

Ο Ἀνδροκλῆς συνελθὼν ὅλιγον κατ' ὅλιγον ἐκ τοῦ τρόπου του συνφειώθη μετὰ τοῦ ἐύγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπί τινας ἡμέρας συνέξησε καὶ συνετράφη μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Πρωίαν τινὰ ὅμως ἔξελθὼν πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, σύλλαμβάνεται ὑπὸ Ῥωμαίων στρατιωτῶν καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου πρὸς καιροῦ εἰλέτη μεταβῇ καὶ ὁ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ μετὰ παρέλευσιν ἵκανον χρόνου καταδικάζεται νὰ γίνη βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς δὲ ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει σήμερον τοὺς Ἰσπανούς, τοιουτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διεσκέδαζε ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν.

Οτε ἔφθασεν ἡ ὥρισμένη ἡμέρα διὰ νὰ ὁμιλῇ εἰς τὰ ἄγρια θηρία ὁ δυστυχὴς δοῦλος, ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ πληθυμυσμὸς τῆς Ῥώμης συνεκεντῷθη εἰς τὸν τόπον τῶν θηριομαχιῶν, ἵνα διασκεδάσῃ ἐκ τοῦ θεάματος! Ο κατάδικος Ἀνδροκλῆς ἔκτιθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμφιθέατρον, πενταλέος δὲ καὶ φοβερὸς λέων ἀπολύτεται κατὰ τοῦ τοέμοντος καὶ ἡμιμανοῦς καταδίκου. Ο λέων μανιώδης ὅρμῃ, δπως κατασπαράξῃ τὸ θῦμα του καὶ χορτάσῃ τὴν πενίαν του. Μόλις ὅμως ἐπλησίασε τὸν Ἀνδροκλῆν, ἐστάθη καὶ ὑψώσας τοὺς ὄφθαλμούς του παρετίθει αὐτὸν μετὰ προσοχῆς. Κατόπιν ἤρχισε νὰ σείη τὴν οὐράν του καὶ νὰ λείχῃ τὰς χειρας τοῦ παλαιοῦ φίλου καὶ εὐεργέτου του. Ο δυστυχὴς κατάδικος ἀνεγγώρισε τὸν λέοντα, μετὰ τοῦ ὅποιου συνέξησεν ἄλλοτε εἰς τὸ σπήλαιον, ἔλαβε θάρρος καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται πρὸ τοῦ παραδόξου τούτου συμπλέγματος. Ο Ἀνδροκλῆς διηγεῖται τὰ μεταξὺ τοῦ λέοντος καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι συμμερισθέντες τότε τὴν πρὸς τὸν Ἀνδροκλῆν εὐσπλαγχνίαν τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, ἐχάρισαν εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν καὶ τῷ ἔδωκαν καὶ τὸν φίλον του λέοντα.

‘Οποῖον αἰσχος! ἐν θηρίον νὰ διδάσκῃ εὐγνωμοσύνην καὶ εὐσπλαγχνίαν εἰς λογικοὺς καὶ πεπολιτισμένους ἀνθρώπους!

43. Ὁ μεταξοσκώληξ.

Ο μεταξοσκώληξ συγκαταλέγεται εἰς τὰ οἰκοδίαιτα ζῷα. Διατηρεῖται δὲ εἰς εὐάερα, εὐήλια καὶ μετρίως θερμά δωμάτια. Διατηρούμενος διατηρούστηκε πολλοὶ αἰώνες πόλεις τοῖς τότε

τοιμον τοῦτο; Ἐντομα οὐδέποτε τρέφομεν ἐν τῷ οἴκῳ μας καὶ ἂν ποτε συμβῇ τοιοῦτόν τι, δὲν ἔχει ἄλλον λόγον, εἰ μὴ μόνον ὅπως σπουδάσωμεν τὸν βίον αὐτῶν. Πρὸς τί λοιπὸν ἡ ἔξαιρεσις αὗτη διὰ τὸν μεταξοσκώληκα, δστις μάλιστα στερεῖται καὶ ὀραιότητος; διότι καὶ τὸ σῶμά του εἶνε χονδρὸν καὶ ἄκομψον καὶ τὸ χρῶμά του λευκοκίτινον καὶ ἐπομένως ὅχι ὁραῖον.

Δὲν περιποιούμεθα λοιπὸν τὸ ἔντομον τοῦτο ἔνεκα τῆς ωραιότητός του, ἀλλὰ χάριν τῆς μεγάλης ὠφελείας, τὴν δποίαν παρέχει εἰς ήμας. Καὶ πράγματι τοῦτο συμβαίνει.

Ο μεταξοσκώληξ εἶνε ἡ μόνη ψυχὴ (πεταλοῦδα), τῆς δποίας ἡ κάμπη εἶνε ὠφέλιμος. Ἐκ τούτου ἔξηγεῖται καὶ ἡ σημασία, τὴν δποίαν δ ἀνθρωπος ἀποδίδει εἰς αὐτήν. Τὰ ὡὰ τῶν ἄλλων ψυχῶν δ ἀνθρωπος καταστέφει ἀνηλεῶς, τούναντίον τὰ τοῦ μεταξοσκώληκος φυλλάττει μετὰ μεγίστης φροντίδος καὶ μεριμνῆ περὶ αὐτῶν, ὅστε νὰ ἐκολαφθῶσιν εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον.

Τὸ θῆλυ τοῦ μεταξοσκώληκος τίκτει καθ' ἕκαστον ἔτος κατὰ τὸν Μάιον 300—500 ὥδα ἐπὶ χάρτου ἡ λευκοῦ ὑφάσματος, τὸ δποῖοι θέτουσιν οἱ μεταξοκόμοι εἰς κατάλληλον μέρος. Τὰ ὡὰ ταῦτα λέγονται συνήθως κονκούλος προφορά, δστις κατ' ἀρχὰς εἶνε κιτρινωπός, κατόπιν δὲ σκοτεινὸς φαιδός καὶ τέλος κυανόφαιος ἢ μελανόφαιος.

Τὰ ὡὰ ταῦτα καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα φυλάσσονται εἰς μέρη εὐάερα, ἔηρα καὶ ψυχρά. Τοῦτο δὲ γίνεται διὰ νὰ μὴ ἐκολαφθῶσι πρὸ τῆς ἀνοίξεως, δτε δὲν θὰ ὑπάρχῃ κατάλληλος διὰ τὰς κάμπας τροφή, ἵτις συνίσταται ἐκ φύλλων μωρέας. Τὸ δένδρον τοῦτο προβάλλει τὰ πρῶτα φύλλα του κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος ἐπομένως τότε εἶνε καιρὸς νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ ἡ μικρὰ κάμπη τοῦ μεταξοσκώληκος.

Όταν ἔλθῃ ἡ ἀνοίξις, μεταφέρουσι τὰ ὡὰ εἰς μέρη θερμότερα, δπού ἐκολάπτονται καὶ ἔξέρχονται ἐξ αὐτῶν μικρόταται φαιλαὶ κάμπαι.

Πατρὶς τοῦ μεταξοσκώληκος εἶνε ἡ Κίνα. Ἐκεῖθεν δὲ μετεφέρθησαν ὡὰ τούτου διὰ πρώτην φορὰν εἰς Εὐρώπην κατὰ τὸ ΣΤ'. αἰδονα μετὰ Χρ. ὑπὸ δύο Ἑλλήνων μοναχῶν ἐντὸς ὁάβδων κοίλων κεκρυμμένα, διότι ἡ ἔξαγωγή των ἀπηγορεύετο αὐστηρότατα. Ἐξηπλώθη δὲ κατόπιν ἡ μετα-

ξοσκωληκοτροφία κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατόπιν δὲ καὶ εἰς τὰ ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης.

"Οπου γίνεται σημαντικὴ καλλιέργεια τοῦ μεταξοσκωληκος, ἐκεῖ χρειάζεται καὶ μέγας ἀριθμὸς μωρεῶν, διότι ἐφ' ὅσον αἱ κάμπαι αὐξάνουσιν, ἐπὶ τοσοῦτον αὐξάγει καὶ ἡ ἀδηφαγία των καὶ ἐπομένως χρειάζεται μεγάλη ποσότης φύλλων. Ἡ ἀδηφαγία δὲ τῆς κάμπης ταύτης γίνεται μεγαλυτέρα μεθ' ἑκάστην ἀλλαγὴν δέρματος, διότι αἱ κάμπαι τοῦ μεταξοσκωληλος ἀλλάσσουσι πολλάκις τὸ δέρμα των, δπως καὶ αἱ κάμπαι τῶν ἄλλων ψυχῶν. Ἰδίως δὲ μεγίστη εἶνε ἡ ἀδηφαγία των μετὰ τὴν τετάρτην ἀποδεμάτωσιν, ὅτε λαμβάνουσι λευκόφαιον ἢ τεφρὸν χρῶμα.

'Ολίγον χρόνον μετὰ τὴν τελευταίαν ἀλλαγὴν τοῦ δέρματος ἡ κάμπη παύει τοῦ νὰ τρώγῃ, γίνεται πολὺ ἀνήσυχος, τρέχει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ζητεῖ μέρος ἀσφαλές, ἐπὶ τοῦ δποίου νὰ δύναται ἡσύχως νὰ ὑποστῇ τὴν εἰς ψυχὴν μεταμόρφωσίν της. Ὁ μεταξοκόμος τότε θέτει μικροὺς κλάδους δένδρων ἢ φρύγανα, ἐπὶ τῶν δποίων ἀνέρχονται αἱ κάμπαι καὶ ἀρχίζουσι νὰ ὑφαίνωσι τοὺς βόμβυσκάς των. Ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ στόματός των ούσιαν τινὰ ὑπόσηκτον, ἥτις ἀμέσως πήγνυται καὶ γίνεται λεπτοτάτη μεταξένη κλωστή.

'Η κάμπη κατ' ἀρχὰς θέτει ἐπὶ τῶν διαφόρων κλαδίων νήματά τινα, ἐπειτα δὲ ἐν μέσῳ τῶν νημάτων τούτων ὑφαίνει τὸν βόμβυσκά της, δστις ἔχει σχῆμα ωσειδὲς καὶ περιβάλλει αὐτὴν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ κλωστὴ ἡ ἀποτελοῦσα τὸν βόμβυσκα ἔχει μῆκος γιλίων μέτρων περίπου. Διὰ κανονικῶν δὲ κινήσεων τῆς κεφαλῆς περιτυλίσσεται αὕτη περὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου.

'Ο βόμβυς ἔχει χρῶμα κίτρινον ἢ λευκὸν καὶ μέγεθος διοῦ περιστερᾶς. Οἱ μεταξοκόμοι ὀνομάζουσιν αὐτὸν κουκούλιον. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ κάμπη ὑφαίνει, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς ὑλικὸν ἐλαττοῦται καὶ γίνεται αὕτη μικροτέρα. "Οταν δὲ τὸ κουκούλιον τελειώσῃ, ἡ κάμπη μόλις ἔχει τὸ ἡμίσυ τοῦ πρώτου μεγέθους της. Τὴν 38ην ἡμέραν τῆς ζωῆς της ἡ κάμπη μεταμορφοῦται τελείως εἰς ψυχήν.

Τώρα πλέον ἥλθεν ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν δποίαν δὲ ἀν-
Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θρωπος θὰ λάβῃ τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του. Ἐκ τῶν κουκουλίων ἐκλέγει τόσα, ὅσα χρειάζεται διὰ νὰ τῷ γεννήσωσι νέα ώά, τοὺς δὲ ἄλλους βόμβυκας ἐκμέτει εἰς τὸν θερμότατον ἥλιον ἐπὶ πολλὰς ὡρας διὰ νὰ φονευθῶσι τὰ ἐντὸς αὐτῶν ἔντομα. Ἀν δὲν γίνῃ τοῦτο, ή μέταξα καταστρέφεται, διότι τὰ ἐντὸς τῶν κουκουλίων ἔντομα μεταμορφοῦνται βαθμηδὸν εἰς ψυχάς, αἱ δοποῖαι, ὅταν γίνωσι τέλειαι, θέλουσι νὰ ἔξελθωσι. Πρὸς τοῦτο δὲ διατρυπῶσι τὸ ἔν ἄκρον τοῦ κουκουλίου καὶ καταστρέφουσι τὸ πολύτιμον νῆμα.

Οἱ μεταξουργοὶ διὰ νὰ λάβωσι τὸ νῆμα ἐκ τῶν κουκουλίων θέτουσι ταῦτα εἰς θερμότατον ὕδωρ καὶ κατόπιν προσαρμόζουσι τὰ ἄκρα τῶν νημάτων 15—20 κουκουλίων, διότι τὸ νῆμα ἐνὸς μόνου εἶναι πολὺ λεπτόν, εἰς ἄτρακτον, ήτις τὸ ἐκτυλίσσει.

Αἱ ἔξερχομεναι ἐκ τῶν βομβύκων ψυχαὶ ζῶσι μόνον 3—4 ημέρας. Δὲν τρώγουσι δὲ τίποτε οὐδὲ πετῶσιν, ἀλλὰ μόνον γεννῶσι τὰ ώά των καὶ εἴτα ἀποθνήσκουσιν.

44. Τί ἔπαθεν εἰς λιθοτόμος, ἐπειδὴ δὲν ἔμενεν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς τύχης του.

Ἐξη ποτὲ εἰς πτωχὸς λιθοτόμος, ἀπλοῦς ἐργάτης τῶν λατομείων. Ή ἐργασία του ἦτο πολὺ κοπιώδης. Εἰργάζετο πολὺ, ἐκέρδιζεν δλίγα καὶ δὲν ἦτο εὐχαριστημένος.

«Ἄχ! αὐτὴ ἡ ζωὴ δὲν ὑποφέρεται πλέον, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Πόσον εύτυχὴς θὰ ἦμην, ἂν ἐγινόμην πλούσιος!»

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ λιθοτόμου δὲν ἐβράδυνε νὰ πραγματοποιηθῇ. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἔγινε πλούσιος μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὁ δοποῖος εἰσήκουσε τὴν παρακλησίν του. Τώρα πλέον εἶχεν ὅ,τι ἔζητε.

Ἡ μέραν τινὰ ὁ λιθοτόμος ἴδων τὸν αὐτοκράτορα διερχόμενον ἐν μεγάλῃ στολῇ ἐπὶ τεθρύπτου ἀμάξης καὶ περιστοιχιζόμενον ὑπὸ πολυαριθμού ἀκολουθίας ἐξ ἐπισήμων προσώπων εἴπε πάλιν καθ' ἑαυτόν; «Τί μὲ ὥφελεῖ ὁ πλοῦτος, ἀφοῦ στεροῦμαι ἄλλων σπουδαιοτέρων πραγμάτων! Ιδοὺ ὁ αὐτο-

κράτωρ εἶνε μὲν πλούσιος, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπολαύει καὶ ἀναλόγων τιμῶν, τὰς δόπιας ἐγὼ μὲ δόλον τὸν πλούτον μου δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποκτήσω. "Ω πόσον ἐπεθύμουν νὰ εἰμαι αὐτοκράτωρ!"

Ο Θεὸς εἰσήκουσε καὶ τὴν παράκλησίν του ταύτην. Μετά τινα δὲ χρόνον διπόην λιθοτόμος ἐγένετο αὐτοκράτωρ. Ἐνεδύμη πολυτελεστάτην στολὴν καὶ ἔξηρχετο ἐν συνοδείᾳ εὐγενῶν καὶ ἐπιφανῶν προσώπων ἔμπροσθεν δὲ καὶ ὅπισθεν περιεστογίζετο ὑπὸ πολυαριθμῶν καὶ ἐκλεκτῶν ἵπτεων.

Ο πρόφην λιθοτόμος καὶ ἥδη αὐτοκράτωρ ἐπί τινα καιρὸν ἔθεωρει ἔαυτὸν εὔτυχῆ. Θερινή τινα ἡμέραν ὅμιλος ὁ καύσων ἦτο ὑπερβολικός. Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα ἀπέφευγον τὰ μέρη, ὅπου ἦτο ἥλιος καὶ κατέφευγον εἰς μέρη σκιερά. Ο λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἥλιου ἔρριπτε τὰς καυστικὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας πανταχοῦ καὶ ἔφαίνετο κυρίαρχος πάσις τῆς γῆς. Ο αὐτοκράτωρ ἔξελθὼν τὴν ἡμέραν ταύτην δι' ἐπείγουσαν ὑπόθεσιν, ἡναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἀνάκτορά του ἰδρωμένος καὶ κατάκοπος.

«Α ! πολὺ ωραῖα, εἶπε καθ' ἔαυτόν. Νὰ εἰμαι αὐτοκράτωρ καὶ ὅμιλος νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἔξελθω τῶν ἀνακτόρων μου. Ἡ δύναμις καὶ ἡ ἔξουσία μου εἶνε ἀνάξιαι λόγου ἐνώπιον τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἥλιου. Μόνον ἐὰν ἥμην ἥλιος, τότε θὰ ἔλεγον δτὶ εἰμαι εὔτυχῆς».

«Ἄσ γίνῃ καὶ τοῦτο», εἶπεν ὁ ἀγαθός θεός.

Καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν διατεμοιρφώθη εἰς ἥλιον, διτὶς διὰ τῶν χρυσῶν αὐτοῦ ἀκτίνων ἐφώτιζε τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν. Τὰ πάντα ἔλαμπον ἀπὸ χρώματα ζωηρότατα καὶ γλυκύτατα. Τὰ μικρὰ νέφη, τὰ δόπια ἵσαν διεσκορπισμένα πλησίον τοῦ ὁρίζοντος, ἐχρωματίζοντο μὲ ἀπείρονς ωραίους χρωματισμούς, οἵτινες ἐσχηματίζοντο ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἥλιου. Ἡ θάλασσα ἔλαμπεν, αἱ κορυφαὶ τῶν ὁρέων ἐστιλβοῦν καὶ αἱ πεδιάδες καὶ αἱ κοιλάδες, οἱ λειμῶνες καὶ τὰ δάση ἐξωγονοῦντο διά τῶν φωτεινῶν καὶ θερμῶν ἀκτίνων τοῦ λαμπροῦ ἥλιου. Αἴφνης διως μικρὸν νέφος παρενετέθη μεταξὺ ἥλιου καὶ γῆς καὶ ἥμιτροιζε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ νὰ κατέλθωσι. Πᾶσα ἔκεινη ἡ λαμπρότης ἔξελιπε διὰ μιᾶς. Ο ἥλιος μάτην προσεπάθησε νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ νέφος ἔκεινο.

«Αὐτὸς εἶνε τολὺ χόστιον, εἶπεν δὲ ἥλιος ὁρισμένος. "Ἐν

τηφιοτημήκε απὸ τὸ Ινοτίπουτό Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς"

μικρὸν νέφος νὰ κατανικᾶ τὴν φοβερὰν δύναμιν μου. Τίς ἡλιπῖε τοῦτο! Προτιμότερον νὰ ἥμην νεφέλη».

«Ο Θεὸς εἰσήκουσε τῆς εὐχῆς του. Ό γλιος μετεμορφώθη εἰς μεγάλην νεφέλην, ἥτις ἐκάλυψε τὸ πλεῖστον τοῦ οὐρανού θόλου καὶ μεθ' ὑπερηφανείας ἵστατο μεταξὺ ἥλιου καὶ γῆς παρεμποδίζουσα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νὰ φθύσωσιν εἰς αὐτήν. Κατόπιν ἡ νεφέλη ἥρχισε νὰ βρέχῃ ὁρατίως ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ τῶν πεδιάδων. Χείμαρροι ὀρμητικοὶ ἐσχηματίσθησαν τότε καὶ οἱ ποταμοὶ μεθ' ὀρμῆς μεγάλης ἔρεον διὰ μέσου τῶν ἄγρων καὶ τῶν λειμώνων, καταστρέφοντες πᾶν τὸ προστυχόν. Οὐδὲν ἡδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀρμὴν τῶν ὑδάτων. Μόνον εἰς βράχος ἔμενεν ἀκλόνητος εἰς τὴν θέσιν του περιφρονῶν αὐτήν. Μάτην τὰ ὁρούμοντα ὑδατα ἔτυπτον αὐτὸν μανιωδῶς. Ό βράχος ἔμενεν ἀκίνητος καὶ τὰ ἀφρίζοντα κύματα συνετρίβοντο ἐπ' αὐτοῦ.

«Εἰς βράχος λοιπὸν εἶνε ἴσχυρότερος ἐμοῦ! εἶπεν ἡ νεφέλη. Πόσον ἐπιθυμῶ νὰ ἥμην καὶ ἐγὼ τοιοῦτος».

«Καὶ τοῦτο θὰ γίνη», εἶπεν ὁ Θεός.

Καὶ ἴδοὺ ἡ νεφέλη μετεμορφοῦται εἰς βράχον μέγαν, ἀπότομον, ἀναίσθητον εἰς τὰς προσβολὰς τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ ἀδιάφορον εἰς τοὺς χειμάρρους τῆς βροχῆς καὶ τὰς ἔφόδους τῶν ὁρούμοντων ὑδάτων.

Άλλ' αἴφνης διακρίνει οὗτος πλησίον του ἀνθρωπον ἔργατικὸν καὶ μὲ ἐνδύματα ταπεινά, κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς σκέπαρον καὶ σφῦραν. Ἡτο εἰς πτωχὸς λιθοτόμος. Πλησιάζει ὁ ἔργάτης οὗτος τὸν βράχον καὶ ἀρχίζει νὰ κτυπᾷ αὐτὸν ἴσχυρῶς διὰ τῶν ἔργαλείων του. Αποκόπτει ἔξ αὐτοῦ ὀγκώδη τεμάχια, τὰ δποῖα ἀκολούθως ἥρχισε νὰ πελεκᾶ.

«Τί συμβαίνει λοιπόν; εἶπεν ὁ βράχος. Εἰς πτωχὸς ἀνθρωπος εἶνε ἀνώτερος ἐμοῦ καὶ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀποσπᾷ τεμάχια λίθων ἐκ τῶν κόλπων μου; Εἶμαι λοιπὸν ἀσθενέστερος αὐτοῦ; Τότε προτιμότερον εἶνε νὰ γίνω ἀνθρωπος ὅμιλος πρὸς αὐτόν».

«Καὶ τοῦτο ἄς γίνη», εἶπεν ὁ μακρόθυμος Θεός.

Καὶ οὕτως ὁ πρώην λιθοτόμος, δστις εἶχε μεταμορφωθῆ ἡ εἰς πλούσιον, βασιλέα, ἥλιον, νεφέλην καὶ βράχον, ἔγινε πάλιν ὅ,τι κατ' ἀρχὰς ἦτο, δηλαδὴ ἀπλοῦς ἔργάτης

λατομείου. Ἔκτοτε εἰργάζετο μετὰ μεγαλυτέρου ζήλου καὶ
ἔμενεν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς τύχης του.

45. Ἡ μέλισσα.

Τὸ σῶμα τοῦ ὄφελιμωτάτου καὶ φιλοπονωτάτου μικροῦ τούτου
ζῷου χωρίζεται διὰ δύο τομῶν εἰς τρία μέρη, τὴν κεφαλήν, τὸν θώ-
ρακα καὶ τὴν κοιλίαν. Ἡ κεφαλὴ τῆς μελίσσης είναι πεπιεσμένη φέ-
ρουσα πυκνὰς καὶ μερικὰς τρίχας. Κατὰ τὰ πλάγια αὐτῆς κείνται
δύο μεγάλοι καὶ ἀκίνητοι ὀφθαλμοί, ἀγωνίεν δὲ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ με-
τώπου τρεῖς μικρότεροι. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου ὑπάρχουσι δύο
νηματοειδεῖς καὶ ἐκ πολλῶν κόμβων (ἀρθρῶν) ἀποτελούμεναι κε-
ραῖαι, αἱ ὅποιαι είναι λίαν εὐκίνητοι. Τὸ κύριον ὅμως μέρος τῆς κε-
φαλῆς είναι ἡ κοιλὴ τριχωτὴ γλῶσσα, ἥτις χρησιμεύει εἰς τὴν μέ-
λισσαν, ὡς ἀπομυζητήριον ὅργανον. Δι' αὐτῆς τὸ ζῷον ἀπορροφᾷ
τοὺς χυμούς τῶν ἀνθέων.

Οἱ θώραξ τῆς μελίσσης είναι στρογγύλος μὲν ἵσχυρὸν δερμάτινον
περικαλύμμα καὶ μὲ πολλὰς τρίχας. Ἀπὸ τοῦ θώρακος ἔκφύονται
δύο ζεύγη μεμβρανωδῶν πτερύγων καὶ τρία ζεύγη ποδῶν. Τὸ πρόσθιον
ζεύγος τῶν πτερύγων είναι μεγαλύτερον τοῦ ὀπισθίου. Οἱ πόδες συν-
ιστανται ἐκ τοῦ ἀνω σκέλους, τῆς κνήμης καὶ τοῦ ποδός, διτις είναι
ἀρθρωτές καὶ τελευτῇ εἰς δύο ὅνυχας ὁρίεται.

Ἡ κοιλία συνδέεται διὰ λεπτοῦ σωλήνος μετὰ τοῦ θώρακος καὶ
ἀποτελεῖται ἐξ ἕξ ἀρθρῶν, φέρουσα κατὰ τὸ ἀκρον τὸ κέντρον, ἐκ τοῦ
ὅποιού ἔκχρινται ὄγρον τι δριμύ, ὅπερ μᾶς προξενεῖ τὸν πόνον. Διὰ
κανονικῆς κινήσεως τῆς κοιλίας ἡ μέλισσα ἀναπνέει. Ἡ μέλισσα στε-
φεῖται σκελετοῦ, τὸ δὲ αἷμα αὐτῆς είναι ἄχρουν.

Αἱ μέλισσαι κάτα μεγάλας καὶ καλῶς διοικουμένας κοινότη-
τας, ἐκάστη τῶν ὄποιων λέγεται σμῆνος καὶ συνίσταται ἀπὸ μίαν
μόνην θήλειαν καλουμένην βασίλισσαν, ἀπὸ πεντακοσίους ἓως
έξακοσίους ἄρρενας, οἱ δοποὶ λέγονται κηφήνες καὶ δὲν ἔχουσι
κέντρον, καὶ ἀπὸ τρεῖς χιλιάδας καὶ πλέον ἐργάτιδας, αἵτινες οὔτε
ἄρρενες οὔτε θήλειαι είναι.

Αἱ ἐργάτιδες είναι ὀλίγον μικρότεραι κατὰ τὸ σῶμα. Φροντίζουσι
δὲ περὶ δλῶν τῶν ἐν τῇ κυψέλῃ ἐργασιῶν. Αὐταὶ συνάζουσι τὸ μέλι,
αὐταὶ τὸ φυλάττουσιν, αὐταὶ φονεύουσι τὰς ξένας μελίσσας, αὐταὶ
περιποιοῦνται τὴν βασίλισσαν καὶ καθαρίζουσι τὴν κυψέλην. Οὐδέ-
ποτε αἱ ἐργάτιδες ἔριζουσι μεταξύ των, ἀλλὰ συνεργάζονται μετὰ

ζηλευτής δμονοίας. Ὁλίγα ζῷα είνε τόσον φίλεργα καὶ ἐπιμελῆ, καθάρια καὶ ἀκριβῆ εἰς τὴν ἔργασίαν των ὡς ή μέλισσα. Διὰ νὰ ὑπερασπίζωνται δὲ κατὰ τῶν ἀπειρών ἔχθρῶν, ἔχουσιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς κοιλίας, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, τὸ κέντρον μὲ δηλητήριον, ἐπιφέρον φλέγωσιν εἰς τὸν ὑπὸ αὐτοῦ προσβαλλόμενον. Ἡ μέλισσα, δταν κεντήσῃ συνήθως ἀποθνήσκει, διότι τὸ κέντρον τῆς μένει ἐν τῇ πληγῇ.

Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας παρατηροῦμεν καὶ μελίσσας τινὰς μεγαλύτερας, αἵτινες καλοῦνται καὶ φῆ νεες. Οὗτοι στεροῦνται κέντρου καὶ εἶνε γνωθροὶ καὶ ἀδηφάγοι. Δὲν καταδέχονται νὰ ἐργάζωνται καὶ σπανίως ἔξερχονται τῆς κυψέλης. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διατρίβουσιν ἐντὸς καὶ τρέφονται ἐκ τοῦ μέλιτος τῶν ἔργατῶν. Αὗται δὲ ἐπὶ τινα χρόνον εἶνε ἀνεκτικαὶ καὶ τοὺς ἀφίγουσι νὰ καταβροχθίζωσι τὸ μέλι των. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἔχαντλείται ἡ ὑπομονή των, ἐπιπλέπουσι κατὰ τῶν κηφήνων, ἐμπήγουσι τὰ ὅξεα κέντρα των εἰς τὰ μαλακὰ αὐτῶν σώματα καὶ, ἀφοῦ τοὺς φονεύσωσι, ῥίπτουσιν αὐτοὺς ἔκτὸς τῆς κυψέλης.

Ἐν τῇ κυψέλῃ ὑπάρχει καὶ μία βασίλισσα, ἡτις εὐκόλως διακρίνεται τῶν ἀλλων μελισσῶν ἐκ τῆς λεπτῆς καὶ μακρᾶς κοιλίας τῆς. Εἶνε ὠραιοτέρα τῶν ἀλλων καὶ ἔχει πτέρυγας μικροτέρας· σημεῖον δτι δὲν εἶνε προωρισμένη νὰ πετᾷ ἔξω καὶ νὰ ἐργάζηται, ἀλλὰ νὰ διατρίψῃ ἐντὸς τῆς κυψέλης ἐν ἀναπαύσει.

Ἡ βασίλισσα εἶνε ἡ μόνη θήλεια καὶ διὰ τοῦτο μόνη αὐτὴ κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους τίκτει πλήθως μικρῶν ὥνων, ἐξ ἐκάστου τῶν δποίων ἔξερχεται μετ' ὀλγαῖς ὥρας μία λευκὴ κάμπη, ἡτις τρέφεται ὑπὸ τῶν ἔργατῶν διὰ μέλιτος. Μετὰ δέκα δὲ ἡμέρας ἡ κάμπη περικλείεται ἐντὸς βόμβυκος καὶ μεταμορφοῦται εἰς νύ μφη ν καὶ μετὰ δεκατέσσαρας ἡμέρας εἰς τελείαν μέλισσαν, ἡτις ἀμέσως ἀνοίγει τὰς πτέρυγάς της καὶ πετᾷ, λαμβάνουσα μέρος εἰς πάσας τὰς ἔργασίας, τὰς ὁποίας ἔκτελει μετ' ἀκριβείας.

Ἡ βασίλισσα τίκτει κατὰ τὸ ἔαρ ἐν ὧδην ἐντὸς ἰδιαιτέρου κυττάρου. Ἡ κάμπη τοῦ ὥδου τούτου τρέφεται μετ' ἰδιαιτέρας φροντίδος καὶ μετὰ εῖκοσιν ἡμέρας ἔξερχεται μία νέα βασίλισσα, ἡτις ἀναγγέλλει τὴν ἐμφάνισίν της διὰ ἰδιαιτέρου τιγδὸς ἥχου. Ἀμέσως τότε ἡ παλαιὰ βασίλισσα παραλαμβάνει πολλὰς ἔργατιδας καὶ ἀποχωρεῖ, ὅπως ἐδρύσῃ ἀλλαχοῦ νέον βασίλειον.

Τὸ ἔτοιμον κράτος πρέπει νὰ παραχωρηθῇ εἰς τὴν βασιλέπαιδα, ἡ δὲ μήτηρ νὰ ἐδρύσῃ εἰς ἄλλο δοχεῖον ἰδικήν της πολιτείαν. "Οταν δὲ ἀποθάνῃ ἡ βασίλισσα καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἄλλη νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ, τότε ἐπέρχεται μεγίστη ἀταξία εἰς τὸ σμήνος, αἱ δὲ ἔργατιδες παύουσι νὰ ἐργάζωνται, μή φροντίζουσαι περὶ οὐδενός, μέχρις οὐ εὑρεθῇ νέα βασίλισσα.

Ἡ μέλισσα εἶνε ἐκ τῶν ὑφελιμωτέρων καὶ φιλοπονωτέρων ζῷων. Ἐργάζεται μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ τέχνης. Ἀπὸ πρωίας μέχρι

τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἶνε ἀφωσιωμένη εἰς τὴν ἐργασίαν της. Λίαν πρωὶ ἔξερχεται τῆς κυψέλης, τινάσσει τὰς πτέρυγας ταχύτατα καὶ ἀπομακρύνεται. Μεταβαίνει εἰς τὸν εὐώδη λειμῶνα, πετῷ ἀνήσυχος ἀπὸ ἀνθίους εἰς ἄνθος καὶ ἀπορροφᾷ διὰ τῆς κοιλῆς γλώσσης της τὸν γλυκὺν χυμὸν τῶν ἀνθέων. Μετὰ ταῦτα περιαλείφεται μὲ τὴν κόνιν, ητὶς καλεῖται γῦρις. Πίπτει δὲ ταύτην κατόπιν εἰς κοιλότητά τινα εύρισκομένην εἰς τοὺς πόδας της καὶ ἡ ὥποια καλεῖται «μικρὸς κάλαθος». Φορτωμένη δὲ μὲ μέλι καὶ γῦριν ἐπιστρέφει εἰς τὴν κατοικίαν της.

“Οταν ἡ μέλισσα φθάσῃ εἰς τὴν θύραν τῆς κυψέλης, τρέχουσιν αἱ ἄλλαι καὶ τὴν βοηθοῦσι γὰ καταθέση τὸ φορτίον της.

Ἡ γῦρις χρησιμεύει πρὸς τροφὴν τῶν καμπῶν. Ἐκ τοῦ κηροῦ, τὸν ὅποιον αἱ μέλισσαι ἐκκρίνουσιν ἐκ τῶν ζωνῶν τῆς κοιλίας των, κατασκευάζουσι τὰς κηρήθρας, αἵτινες ἀποτελοῦνται ἀπὸ πλήθος πολυγύνων, μικρῶν ὅσον εἶνε τὸ μέγεθος τῆς μελίσσης, κοίλων ἕσωθεν ὀνομαζομένων κυττάρων. Ἐκ τῶν κυττάρων τούτων ἄλλα μὲν πληροῦνται μέλιτος, ἄλλα δὲ ὡῶν, τὰ ὅποια, ὡς εἴπομεν, τίκτει ἡ βασίλισσα.

Αἱ μέλισσαι φυλάττουσι τὸ μέλι ἵνα ταῖς χρησιμεύσῃ τὸν χειμῶνα ὡς τροφὴ. Ἐὰν διώξεις δ μελισσουργὸς ἔδῃ, ὅτι αἱ μέλισσαι ἔχουσι μέλι περισσότερον τοῦ ἀναγκαῖοῦντος διὰ τὸν χειμῶνα, ἀφαιρεῖ μερικὰς κηρήθρας καὶ συνάζει αὐτό. Αἱ δὲ κενωθεῖσαι κηρήθραι παρέχουσι τὸν πολύτιμον κηρόν.

46. Ἐκστρατεία Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρνους.

Ἡ Περσία ἦτο κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μέγα καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἐν Ἀσίᾳ. Πάντα τὰ ἔθνη τὰ κατοικοῦντα ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῶν Ἰνδῶν, ἥσαν δοῦλα τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Πέρσιας. Καὶ αὐταὶ αἱ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, αἵτινες ἔκειντο ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Μικρᾶς Ασίας, εἶχον ὑποταχθῆ ἐις τοὺς Πέρσας. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 500 πρὸ Χριστοῦ οἱ Ἑλληνες τῶν ἀποικιῶν τούτων μὴ ὑποφέροντες τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς δουλείας ἀπεστάτησαν, ζητήσαντες καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὅμοιον τῶν.

Αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ἐρέτρια ἔστειλαν προθύμως βοήθειαν εἰς τὰς Ἰωνικὰς ἀποικίας. Οἱ ἐπαναστάται κατ’ ἀρχὰς ἐνίκησαν τοὺς βαρβάρους, ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐκυρίευσαν τὰς Σάρ-

δεις. Κατόπιν δημως δὲ Δαρεῖος, δὲ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἐπεμψε πολυάριθμον στρατόν, δοτις μετὰ αἰματηρὰς μάχας κατέβαλε τὴν ἐπανάστασιν.

Οὐ Δαρεῖος, ἀφοῦ κατέπνιξε τὴν ἐπανάστασιν ταύτην, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν Ἐρετριεῖς καὶ ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὸν γαμβρόν του Μαρδόνιον μετὰ ἴσχυροῦ στρατοῦ καὶ στόλου. Ἡ ἐκστρατεία δημως ἀπέτυχε, διότι δὲ μὲν στόλος ἐπαθεὶς φοιβερὸν ναυάγιον παρὰ τὸν "Αθω, δὲ στρατὸς ὑπέστη σημαντικὰς ζημίας προσβληθεὶς ἐν Θράκῃ ὑπὸ τῶν Βρύγων. Μετὰ τὴν τοιαύτην καταστροφὴν δὲ Μαρδόνιος ἡναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ ἀπρακτος εἰς τὴν Περσίαν (482 πρὸ Χρ.). Ἡ ἀποτυχία τοῦ Μαρδονίου δὲν ἀπεθάρρυνε τὸν Δαρεῖον. Ἀμέσως ἥρχισεν οὗτος νὰ προετοιμάζῃ νέον στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Παύσας δὲ τῆς ἀρχηγίας τὸν Μαρδόνιον, τοῦ ὅποίου ήταν ἐκστρατεία οὕτως ἀπέτυχε, διώρισεν ἄλλους στρατηγούς, τὸν Δατίν, δοντα Μῆδον τὸ γένος, καὶ τὸν νεαρὸν ἀνεψιόν του Ἀρταφέρνην, τὸν μὲν τοῦ διμωνύμου τῶν Σάρδεων σατράπου, καὶ ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἔξανθραποδίσωσιν αὐτὰς καὶ νὰ φέρωσι τὰ ἀνδράποδα ἐνώπιόν του.

Οὐ Δατίς καὶ δὲ Ἀρταφέρνης ἔχοντες στρατὸν πολὺν καὶ καλῶς ὠπλισμένον καὶ στόλον ἴσχυρὸν διηγούνθησαν διὰ τοῦ Ἰναρίου πελάγους πρὸς τὰς Κυκλαδας. Πρῶτος σταθμὸς τῶν Περσῶν ὑπῆρξεν ἡ Νάξος, τὴν ὅποιαν ὑπέταξαν. Ἐκ τῆς Νάξου δὲ κατηγορούνθησαν εἰς τὴν Δῆλον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης φοβερόντες εἶχον καταφύγει εἰς Τῆγον, δὲ Δατίς στείλας κήρυκας ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἔντις: «Ἄνδρες Ἱεροί, διατί ἐφύγετε ἐκλαδόντες ἐμὲ ὡς ἐχθρόν σας; Καὶ ἐγὼ δὲν σκέπτομαι κακὸν ἐναντίον σας καὶ δὲ βασιλεὺς μὲ διέταξε τὴν χώραν, ἐν τῇ δοιᾳ ἐγεννήθησαν οἱ δύο θεοί, νὰ μὴ βλάψω μῆτε αὐτὴν μήτε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Ἐπιστρέψατε λοιπὸν εἰς τὴν νῆσόν σας καὶ εἰς τὰς οἰκίας σας».

Ταῦτα ἐμήνυσε διὰ κήρυκος εἰς τεὺς Δηλίους δὲ Δατίς, ἐπειτα δὲ ἔκαυσεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ θεοῦ τριακόσια τάλαντα* λιβανωτοῦ.

Αναχωρήσαντες δὲ Πέρσαι ἐκ τῆς Δήλου κατηγορούνθησαν εἰς τὸν Εὔδοικὸν κόλπον. Εἰσπλεύσαντες δὲ εἰς αὐτὸν ὑπέταξαν τὴν μικρὰν Κάρυστον, γῆτις εἶχεν ἀποποιηθῆναι νὰ δώσῃ στρατὸν καὶ δμῆρους.

Τὸ τάλαντον ἔξισοῦτο ὡς μονάς βάρους πρὸς 33 ὁκάδας καὶ 355 δράμια.

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Δῆς ΤΑΞΕΩΣ

6

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οι Ἐρετριεῖς μαθόντες δτι ὁ περσικὸς στόλος ἐπέπλεε κατ' αὐτῶν, ἔζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. Οὗτοι δὲ εὐθὺς ἔστειλαν τετρακισχιλίους ἄνδρας πρὸς βοήθειαν τῶν Ἐρετριέων. Ἐπειδὴ δῆμος οἱ Ἐρετριεῖς ἦσαν διηρημένοι καὶ ἄλλοι μὲν ἥθελον νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ φύγωσιν εἰς τὰ ὅρη, ἄλλοι δὲ παρεσκευάζοντο εἰς προδοσίαν, ἐλπίζοντες ἀμοιβᾶς ἀπὸ τοὺς Πέρσας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίκουροι ἀνεχώρησαν εἰς Ἀττικήν, ὅπως μὴ ἀπολεσθῶσι μετὰ τῶν ἀναποφασίστων Ἐρετριέων. Ἐπὶ τέλους δὲ οἱ Ἐρετριεῖς συνεφώνησαν νὰ μὴ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν καὶ κλεισθέντες εἰς τὸ τεῖχος ἐμάχοντο γενναιώς ἐπὶ ἔξ ήμέρας. Ἄλλα τὴν ἑδδόμην δύο ἐκ τῶν ἔξεχόντων πολιτῶν τῆς Ἐρετρίας, ὁ Εὔφορδος καὶ ὁ Φιλαγρός, προέδωκαν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Πέρσας. Οὗτοι δέ εἰσελθόντες ἐσύλησαν καὶ ἐνέπρησαν τοὺς ναούς της, ἐκδικοῦντες τὴν πυρπόλησιν τῶν ἐν Σάρδεσιν ιερῶν, ἐξηγραπόδισαν δὲ τοὺς κατοίκους, ὡς διέταξεν ὁ Δαρεῖος.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν Κυκλαδῶν καὶ τῆς Ἐρετρίας ἐν μόνον εἶχε νὰ πράξῃ ἀκόμη ὁ Δάτις πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διαταγῆς, τὴν ὅποιαν τῷ ἔδωκεν ὁ Δαρεῖος, νὰ ὑποτάξῃ τὰς Ἀθήνας. Ο περσικὸς στόλος ἐπλευσεν εἰς τὰ ἀπέναντι παράλια τῆς Ἀττικῆς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν εὐρὺν ὄρμον τοῦ Μαραθῶνος. Ωδήγησε δὲ αὐτοὺς ἐκεῖ ὁ ἐξόριστος Ἰππίας, ὁ υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου, διότι ἐγνώριζεν, δτι ὁ Μαραθὼν ἦτο καταλληλότατος τόπος τῆς Ἀττικῆς δι᾽ ἴππιπόν.

“Οτε ἤλθεν ἡ εἴδησις εἰς τὰς Ἀθήνας, δτι οἱ Πέρσαι μετὰ τοῦ Ἰππίου ἀπέβησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, πρώτη σκέψις τῶν Ἀθηναίων ἦτο νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν τῆς Σπάρτης. Πάραυτα δὲ ἀναχωρεῖ ὁ ἡμεροδρόμος Φειδιππίδης, ὅστις ἐπιστρέψας ἐντὸς πέντε ἡμερῶν τάχιστα ἐν Σπάρτης, ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, δτι οἱ Σπαρτιάται ἦσαν μὲν πρόθυμοι νὰ στείλωσιν ἐπικουρίαν, ἀλλὰ δὲν ἤδυναντο νὰ ἐκπινήσωσι πρὶν παρέλθῃ ἑδδομάς, διότι, ὡς εἶπον, οἱ νόμοι των ἐμπόδιζον αὐτοὺς νὰ ἐκστρατεύωσι πρὸ τῆς πανσελήνου· ἡ δὲ σελήνη τότε ἦτο ἐννέα ἡμερῶν.

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν τῶν Σπαρτιατῶν ἐννεακισχίλιοι Ἀθηναῖοι πάνοπλοι ὀπλίται καὶ λαρυθμοὶ περίπου δοῦλοι φέροντες τὰς ἀσπίδας τῶν κυρίων καὶ ἐλαφρῶς ὥπλισμένοι, ὥστε νὰ δύνανται καὶ αὐτοὶ νὰ μετάσχωσι τοῦ ἀγώνος, ἐξῆλθον εἰς τὸν Μαραθῶνα τὴν ἑδδόμην Σεπτεμβρίου τοῦ 490 πρὸ Χρ. καὶ παρετάχθησαν παρὰ τὸ Ἡράκλειον, τὸ τέμενος τοῦ Ἡρακλέους. Ἡσαν δὲ δύο ἡμέρας ἐκεῖ ἐστρατοπεδεύμένοι, δτε βλέπουσιν Ψηφιοποίηθηκε απὸ το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐκ τῶν παρορίων τῆς Πάρνηθος νὰ προχωρῇ πρὸς αὐτοὺς στρατιωτικὸν σῶμα. Ἡτο ἀνέλπιστος ἐπικουρία, τὴν δποίαν ἔστελλεν ἡ φιλικὴ καὶ εὐγνώμων τῶν Πλαταιέων πόλις. Ἀπετελεῖτο δὲ ἡ ἐπικουρία αὕτη ἐκ χιλίων ἀνδρῶν, οἵτινες ἀρχηγὸν εἶχον τὸν Ἀρίμνηστον. Ὡδήγουν δὲ τοὺς Ἀθηναίους δέκα στρατηγοί, ἐκ τῶν δποίων δέκατος ἦτο ὁ Μιλτιάδης.

Ὑπῆρχε δὲ συνήθεια παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νὰ ἀλλάσσονται ἡ ἀρχηγία τοῦ στρατοῦ καθ' ἑκάστην μεταξὺ τῶν στρατηγῶν. Τὴν φορὰν δημως ταύτην οἱ στρατηγοὶ πάντες ἀνέθεσαν κατὰ συμβουλὴν καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀριστείδου εἰς τὸν Μιλτιάδην τὴν στρατηγίαν, διότι καὶ στρατηγικώτατος πάντων ἦτο καὶ γνῶσιν τῶν περσικῶν δυνάμεων καὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν δποῖον οὗτοι ἐπολέμουν, εἶχεν.

Ο Μιλτιάδης φέρων τὴν βραχεῖαν τοῦ στρατηγοῦ πορφυρᾶν χλαμύδα, καὶ τὸ δι' οὐρᾶς ἵππου καὶ πτεροῦ ἀλεκτρυόνος κεκοσμημένον κράνος, διέτρεχεν ἀπὸ πρωίας τὰς τάξεις, παρατάσσων τοὺς Ἀθηναίους ἀπέναντι τῶν Περσῶν. Ο στρατὸς παρετάχθη εἰς τὰς πλευρὰς τῶν ὑψωμάτων ἀπὸ τοῦ ὄφους Ἀργαλικίου πρὸς τὸ Κοτρῶν. Ἐνεκα δὲ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τοῦ χώρου τὸ μέτωπον τῶν Ἀθηναίων δὲν ἤδυνατο νὰ ἔχῃ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τὸ αὐτὸ βάθος. Ἐθεώρησε λοιπὸν ἀναγκαῖον ὁ Μιλτιάδης νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἔλλειψιν ταύτην διὰ πυκνῆς παρατάξεως κατὰ τὰ δύο κέρατα. Ἐτάχθη δὲ εἰς μὲν τὸ δεξιὸν κέρας, κατὰ τὸ ἔθιμον, ὁ Πολέμαρχος Καλλίμαχος, εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν κέρας ἴσταντο οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τὸν ἀνδρεῖον στρατηγόν των Ἀρίμνηστον.

Τότε ὁ Πολέμαρχος προσέφερε πρὸς τοὺς θεοὺς τὴν γενομι-
σμένην θυσίαν. Οἱ μάντεις ἔξετάσαντες τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων εἰπόν, ὅτι οἱ θεοὶ εἰνε εὑμενεῖς πρὸς τὸν ἐπικείμενον ἀγῶνα. Αἱ σάλπιγγες τῶν Ἑλλήνων ἤκουσθησαν. Ο παιάν ἀντίχησεν εἰς τὰ ὅρη. Ἡλθεν ἡ ὥρα τῆς μάχης.

Οἱ Ἀθηναίοι ὕρμησαν κατὰ τῶν βαρβάρων, διαγύνοντες τροχάδην τὸ χωρίζον τὰ δύο στρατόπεδα διάστημα, δπερ ἦτο οὐχὶ μικρότερον τῶν ὀκτὼ σταδίων, ἥτοι χιλίων τετρακοσίων ὅγδοηκοντα περίπου μέτρων. Οἱ δὲ Πέρσαι βλέποντες τοὺς Ἀθηναίους δρομαίως ἐπερχομένους δλίγους ἐναντίον πολλῶν καὶ ἀνευ ἵππου καὶ τοξοτῶν, ἔξέλαβον αὐτοὺς ὡς παράφρονας. Πρὶν ἡ παρέλθῃ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, οἱ Ἀθηναίοι ἐφθασαν εἰς τὰς τάξεις τῶν Περσῶν καὶ ἤρχισε πεισματώδης μάχη. Καὶ ἐπὶ πολὺν

μὲν χρόνον ἐμάχοντο ἀμφότερα τὰ μέρη ἀνδρείως. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ ἀδύνατον κέντρον τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ δὲν ἡδυνήθη νὰ ἀντιστῇ εἰς τὰς πυκνὰς φάλαγγας τοῦ μέσου τῶν Περσῶν.

Οἱ Σάκαι καὶ οἱ Πέρσαι, οἵτινες ἦσαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοῦ τῶν βαρβάρων τεταγμένοι, ἐνίκησαν καὶ ἐδίωκον τοὺς* Ἐλληνας πρὸς τὴν Μεσόγαιαν. Κατὰ τὰ δύο σμως κέρατα ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πλαταιεῖς, οἵτινες τοὺς μὲν τραπέντας ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς φυγὴν ἀφίνον νὰ φεύγωσιν, αὐτοὶ δὲ ἐνωθέντες ἐμάχοντο πατ' ἐκείνων, οἱ δοῦλοι διέσπασαν τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου.

Οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Σάκαι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὴν ἔφοδον τῶν νικητῶν καὶ ἐτράπησαν καὶ αὐτοὶ εἰς φυγὴν. *Η καταδίωξις τῶν Περσῶν ὑπῆρξε τότε γενική. Νέος ἀγὼν συνήθη πατὰ τὴν ἀκτήν, δημοιοποιοῦσαν τοὺς Πέρσαι εἰς τὰ πλοῖα. Οἱ Ἀθηναῖοι ὥρμησαν νὰ συλλάβωσι καὶ ἐμπρήσωσιν δσα ἔχθρικὰ πλοῖα δὲν εἶχον ἀκόμη ἀπομακρυνθῆ τῆς παραλίας. Ἐκεὶ λέγεται, δτι ὁ Ἀθηναῖος Κυνέγειρος δράξας πλοιόν τι ἐκ τοῦ κάτω μέρους τῆς πρύμνης, ἔπεσεν, ἀποκοπείσης διὰ πελέκεως τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Ἐκεὶ ἐφονεύθη ὁ γενναῖος πολέμαρχος Καλλίμαχος καὶ εἰς τῶν δέκα στρατηγῶν, ὁ Στησίλαος. Ἐκεὶ τέλος ἔπεσον καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἐν ὅλῳ ἐκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο, πλὴν τῶν δούλων καὶ τῶν Πλαταιέων. Ἐκ δὲ τῶν βαρβάρων ἐφονεύθησαν ἔξι χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

*Ἐπτὰ πλοῖα συνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ δὲ λοιπὰ παρέλαβον τοὺς περισσωτέρους ἐκ τῶν Περσῶν καὶ ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ ὅρμου τοῦ Μαραθῶνος. Τὰ περσικὰ πλοῖα διηρθύθησαν πατ' ἀρχὰς πρὸς τὰ βορειοανατολικά, πλέοντα εἰς τὴν νῆσον Αἴγιλειαν, (τὰ σημερινὰ Στούρα, ἀπέναντι τῶν Στύρων τῆς Καρυστίας), δῆμοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἀφήσει τοὺς ἔξι Ἐρετρίας αἰχμαλώτους, δτε πατέπλεον εἰς τὸν Μαραθώνα. Ἀφοῦ δὲ παρέλαβον αὐτοὺς περιέπλεον τὸ Σούνιον καὶ διηρθύνοντο πρὸς τὸ Φάληρον, δπως παταλάβωσι τὰς Ἀθήνας πρὶν ἡ φθάσῃ δὲν Μαραθῶνι ἀθηναϊκὸς στρατός, καὶ γίνωσι κύριοι τῆς πόλεως. Οἱ Ἀθηναῖοι σμως νοήσαντες τοῦτο, ἀνεχώρησαν ἀμέσως ἐκ τοῦ Μαραθῶνος καὶ ἔσπευδον τάχιστα εἰς τὴν πόλιν· ἔφθασαν δὲ εἰς αὐτὴν πρὶν ἡ διὰ θαλάσσης φθάσωσιν οἱ βάρβαροι. *Οτε δὲ οἱ Πέρσαι ἐπληγίασαν εἰς τὸ Φάληρον, τὸ δοῦλον τότε ἦτο ἐπίνειον τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἶδον τοὺς νικηφόρους μαχητὰς τοῦ Μαραθῶνος παρατεταγμένους πλησίον τῆς πόλεως καὶ ερήμους επικείμενοι καὶ γρήγοροι, δὲν

ετόλμησαν νὰ ἀποθιβάσθωσιν εἰς τὴν ἔηράν, ἀλλ' ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τοὺς δὲ ἐξανδραποδισθέντας Ἐρετριεῖς δὲ Δᾶτις καὶ δὲ Ἀρταφέρνης, ἂμα ἔφθασαν εἰς τὰ Σουσα, προσήγαγον εἰς τὸν βασιλέα Δαρείον, ὅστις δὲν ἐκακοπόιησεν αὐτούς, ἀλλ' ἔδωκε νὰ κατοικήσωσι χωρίον τι, τὸ ὅποιον ἐκαλεῖτο Ἀρδέρικη.

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας, πατὰ τὴν ὥποιαν ἀπέπλευσεν ἐκ

Φαλήρου δὲ περσικὸς στόλος, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας η ἐπικουρία τῶν Σπαρτιατῶν. Ἡ ἐπικουρία αὕτη δὲν ἦτο ἀξία τῆς Σπάρτης, τῆς πρώτης ἑλληνικῆς πόλεως, διότι ἀποτελεῖτο μόνον ἐκ δύο χιλιάδων ὀπλιτῶν, οὐδὲ ἦγετο ὑπό τυνος τῶν βασιλέων, τοῦ Κλεομένους η τοῦ Λεωτυχίδου· ἔδειξαν ὅμως οἱ ἀποσταλέντες ἀνδρες θαυμαστὴν προθυμίαν διὰ νὰ προφθάσωσιν εἰς τὴν μάχην· διότι ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Σπάρτης τὴν ἐπιοῦσαν τῆς πανσελήνου, ἔφθασαν μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἀλλ' ἦτο

ἀργά. Ὁ ἔνδοξος ἀγών εἶχε τελειώσει καὶ ή σωθεῖσα πόλις ἐπανηγύριζε τὴν μεγάλην νίκην.⁷ Επιθυμοῦντες δὲ οἱ Σπαρτιᾶται νὰ ἴδωσι τὸν λάχιστον τοὺς Μήδους νεκρούς, ἐπορεύθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ εἶδον αὐτοὺς καὶ τὰ λάφυρα. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐπήγγεισαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ μέγα αὐτῶν κατόρθωμα, ἐπέστρεψαν ὅπισσα εἰς τὴν Σπάρτην πλήρεις λύπης, διὸτι δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὸ ἔνδοξον τοῦτο ἔργον. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐτελείωσεν η ἐν Μαραθῶνι μάχη.

47. Πῶς γένεται ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ μεταφορὰ κατὰ ξηράν.

Οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ συγκοινωνῶσι πρὸς ἄλλήλους κατὰ ξηρὰν καὶ διὰ νὰ μεταφέρωσιν ἀσφαλῶς καὶ εὔκόλως ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν τὰ προϊόντα καὶ τὰ ἄλλα τὰ πράγματα αὗτῶν χρειάζονται ὄδούς.

Αἱ στεναὶ καὶ ἀνώμαλοι ὄδοι, τὰς δηοίας ἔχουσι σχηματίσει οἱ πόδες τῶν διαβατῶν, ἐλάχιστα συντελοῦσιν εἰς τὴν συγκοινωνίαν. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται ὄδοι εύρεῖαι καὶ κανονικαὶ καὶ τοιαύτας ἔχει κατασκευάσει καὶ ἔξακολουθεῖ νὰ κατασκευάζῃ ή Πατρὶς διὰ τῶν χόημάτων τῶν τέκνων αὕτης. Αἱ ὄδοι αὗται λέγονται ἀμαξῖτοι. Πόλεις καὶ χωρία συγκοινωνοῦσι διὸ ὄδῶν ἀμαξιτῶν.

Αἱ ὄδοι πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐπισκευάζωνται, διότι αἱ βροχαὶ καὶ οἱ τροχοὶ τῶν ἀμαξῶν καταστρέφουσιν αὐτάς.

Κατὰ μῆκος τῶν ἀμαξιτῶν ὄδῶν ὑπάρχουσι στυλίσκοι, δεικνύοντες τὸν ἀριθμὸν τοῦ σταδίου.⁸ Έκαστον στάδιον εἶνε χίλια μέτρα. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι ἡμῶν ἀνίδρουν κατὰ τὰς ὄδους τοιαῦτα δρια, τοὺς Ἐρμᾶς, στήλας τετραγώνους ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἔχούσας κεφαλὴν Ἐρμοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Ἐπὶ τῆς μιᾶς δύψεως ἐκάστου Ἐρμοῦ ἦτο γεγραμμένον γνωμικόν τι πρὸς διδασκαλίαν τῶν διαβατῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὁ ἀριθμὸς τῶν σταδίων.

Τὰς ὄντος διακόπτει συνήθως ὁνάξ ή χείμαρρος ή ποταμός. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο κατασκευάζεται στερεὰ γέφυρα, ἐπὶ τῆς ὁποίας διερχόμεθα.

*Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀνθρώποι δὲν δύνανται πεζῇ νὰ πορεύωνται μακρὰς ὄντος καὶ νὰ μεταφέρωσιν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις πολλὰ καὶ βαρέα πράγματα, μεταχειρίζονται ώς μέσα μεταφορᾶς ζῷα καὶ διαφόρων εἰδῶν ἀμάξις.

Εἰς τὰ πολὺ ὅρεινὰ μέρη, δπου δὲν ὑπάρχουσι καλαὶ ὄδοι ή μεταφορὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων γίνεται δι' ἵππων, ὅνων καὶ πρό πάντων δι' ἡμιόνων. Εἰς τὰ μέρη ὄμως δπου ὑπάρχουσιν ὄδοι ἀμάξιτοί, οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ πράγματα μεταφέρονται διὰ διτρόχων ἀμαξίων, τὰ ὅποια σύρει εἰς ἵππος· διὰ τετρατρόχων, τὰ ὅποια συνήθως σύρουσι δύο ἵπποι· καὶ διὰ τετρατρόχων ἀμαξῶν, τὰς ὅποιας σύρουσιν εῖς ἥ δύο ή περισσότεροι ἵπποι.

*Ἐντὸς τῶν πόλεων μεταχειρίζομεθα καὶ τὰς χειραμάξιας πρὸς μεταφορὰν διαφόρων βαρέων πραγμάτων.

48. Τὰ ζῷα.

Ποτὲ δὲν θὰ πειράξω
τὰ ζῷα τὰ καῦμένα·
μὴ τάχα σὰν ἔμένα
κ' ἔκεινα δὲν πονοῦν;

Θὰ τὰ χαῖδεύω πάντα,
προστάτης των θὰ γίνω,
ποτὲ δὲν θὰ τ' ἀφίνω
τοὺς δρόμους νὰ πεινοῦν.

”Αν δὲν ὡμοῦν καὶ ἔκεινα
κινός λόγος ἀν τοὺς λείπη,
μήπως δὲν νοιώθουν λύπη,
δὲν νοιώθουν καὶ χαρά ;

Μήπως καρδιὰ δὲν ἔχουν
τὰ στήθη των αρυμένη,
ποῦ τὴ χαρὰ προσμένει
κινός ἀγάπη λαχταρῆ ;

”Ακόμη κινός δταν βλέπω,
πῶς τὰ παιδεύουν ἄλλοι,
ἔγὼ θὰ τρέχω πάλι
μὲ θάρρος σταθερό.

Θὰ προσπαθῶ μὲ χάδια
τὸν πόνον των νὰ γιάνω
κινός τι γμορῶ, νὰ κάνω
νὰ τὰ παρηγορῶ.

I. Πολέμης

49. Ἐκστρατεία Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

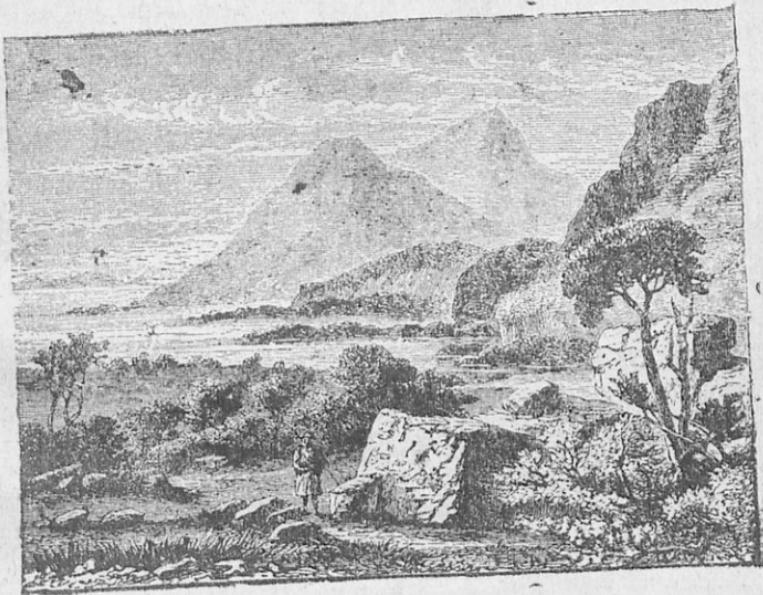
Θερμοπύλαι καὶ Ἀστεμίσιον.

Μαθῶν ὁ Δαρεῖος τὴν ἐν Μαραθῶνι καταστροφὴν ἐξηγριώθη ἔτει
μᾶλλον κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἐπέλθῃ αὐτοπροσώ-
πως κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἄγων παμιμεγίστην στρατιὰν καὶ πολυπληθῆ
στόλον. Ἄλλος ἐν τῷ μέσῳ τῶν προετοιμασιῶν του ἀπέθανε, διεδέχθη
δὲ αὐτὸν ὁ νιός του Ξέρξης.

Ο νέος βασιλεὺς κατ’ ἀρχὰς δὲν εἶχε διάθεσιν, νὰ πραγματοποιήσῃ
τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος σχέδια τοῦ πατρός του. Ο γαμβρός του ὅμως Μαρ-
δόνιος κατώρθωσε διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων νὰ μετεπείσῃ αὐτόν. Το-

σοῦτον δὲ ἐκέντησε τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ, ὅστε ἀπεφάσισεν οὗτος νὰ
ἐκστρατεύῃ αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐξακολουθήσας δὲ τὰς
προπαρασκευὰς τοῦ πατρός του ἐπὶ τέσσαρα διλόγληρα ἔτη, ἐπεχειρήσεις
τὴν ἐκστρατείαν τὴν ἄνοιξιν τοῦ 480 πρὸ Χριστοῦ, διδηγῶν μέγαν στρα-
τὸν καὶ πολυπληθῆ στόλον.

Διαβάς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διὰ δύο γεφυρῶν, ἐπορεύετο μετὰ τοῦ

Θεομοπύλαι.

στρατοῦ του διὰ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ ἔφθασε μετά τινας
ἔβδομιάδας εἰς τὸν Δορίσκον, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἔβρου ποταμοῦ.
Ἐνταῦθα δέ, καταπλεύσαντος καὶ τοῦ στόλου, διέταξεν ὁ Ξέρξης νὰ
τακτοποιηθῇ καὶ ἀριθμηθῇ ὁ στρατός του. Καὶ τὸ μὲν πεζικὸν ἀνῆλθεν
εἰς ἐν ἐκατομμύριον καὶ ἐπτακοσίας χιλιάδας, τὸ δὲ ἵππικὸν εἰς ὅγδοο-
κικοντα χιλιάδας. Τῶν δὲ πολεμικῶν πλοίων ὁ ἀριθμὸς ἔφθασεν εἰς χί-
λια διακόσια καὶ ἑπτὰ καὶ τῶν φορτηγῶν καὶ ἵππαγωγῶν εἰς τρεῖς
χιλιάδας.

Ἄπὸ τοῦ Δορίσκου ἐξακολουθήσας ὁ βασιλεὺς τὴν διὰ τῆς Θράκης
πρὸς τὴν Μακεδονίαν πορείαν συνηντήθη μετὰ τοῦ παραπλέοντος στό-
λου κατὰ τὴν Θέρμην, πλισίον τῆς σημερινῆς Θεσσαλονίκης. Ἐκεῖθεν
δὲ ὁ μὲν στρατὸς ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Ξέρξου διὰ τοῦ Ὀλύμπου εἰς τὴν

Πιερίαν, ὅπως δι' αὐτῆς κατέληθη εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὃ δὲ στόλος διετάχθη νὰ ἀποπλεύσῃ μετὰ ἔνδεκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ βασιλέως καὶ νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον.

Οἱ Ἕλληνες μαθόντες ὅτι ὁ Ξέρξης ἥρχετο μετὰ πολυαριθμού στρατοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, προητοιμάζοντο νὰ πολεμήσωσι κατ' αὐτοῦ. Ἀπεφασίσθη δέ, ἵνα ὁ μὲν πεζὸς στρατὸς καταλάβῃ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ὃ δὲ ναυτικὸς πλεύσῃ εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, Ἐκαλεῖτο δὲ Ἀρτεμίσιον ἡ παραλία, ἣτις ἔκειτο εἰς τὸ βόρειον τῆς Εὐβοίας μέρος ἀντικρὺ τῆς Μαγνησίας. Ἐκεὶ ὑπῆρχε καὶ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἐπὶ ὑψώφατος. Παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον λοιπὸν τοῦτο ἀπεφασίσθη νὰ παραταχθῇ ὁ ἔλληνικὸς στόλος ἵνα, μετὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ ἐν Θερμοπύλαις ἀντισταθῇ εἰς τὴν διάβασιν τῶν Περσῶν. Αἱ Θερμοπύλαι δὲ καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον εἶνε τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε εὐκόλως τὸ ἐν στράτευμα ἥδυνατο νὰ ἔχῃ εἰδήσεις περὶ τοῦ ἑτέρου.

Αἱ Θερμοπύλαι ἦσαν τὸ καταλληλότερον μέρος πρὸς ἄμυναν. Ἀπέναντι τῆς βορειοδυτικῆς ἄκρας τῆς Εὐβοίας κεῖται ὁ Μαλιακὸς κόλπος, εἰς τὸν διοῖν ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Σπερχειός, δέων ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἐντὸς κοιλάδος κειμένης μεταξὺ τῆς Ὁθρυος πρὸς βορρᾶν καὶ τῆς Οἴτης πρὸς μεσημβρίαν. Νοτιοανατολικῶς τῆς κοιλάδος ταύτης ἀποσπᾶται ἀπὸ τῶν παρορίων τῆς Οἴτης ἡ τελευταία αὐτῆς παραφυάς, ὁ Καλλίδρομος, καὶ διευθύνεται παρὰ τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου. Ἐκεῖ δὲ μεταξὺ τοῦ ὅρους τούτου καὶ τῆς θαλάσσης ἔμενε πάροδός τις τόσον στενή, ὥστε ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ὁ δρόμος εἶχε πλάτος ἀρκοῦν μόνον εἰς τὴν διάβασιν μιᾶς ἀμάξης. Κατὰ τὰ δύο δὲ ἄκρα συνεκλείετο ὁ δρόμος οὕτως ὑπὸ τῶν προεκβαλλομένων προεξοχῶν τοῦ ὅρους, ὥστε ἐσχηματίζοντο οἷονεὶ δύο πύλαι τῆς στενῆς παρόδου. Διὰ τοῦτο **Πύλας** ἐκάλουν οἱ ἐπιγρόιοι τὸ στενόν. Ἐκ δὲ τῶν θερμῶν πηγῶν, αἵτινες ἀναβλύζουσι παρὰ τὸ στενόν, οἱ Ἕλληνες ὀνόμαζον τὸν χῶρον **Θερμοπύλας**. Οἱ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸ στενὸν βλέπει ἀντὸν παρηλλαγμένον ἔνεκα τῶν προσχώσεων τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ.

Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ στενὸν ἀπεφάσισαν οἱ Ἕλληνες νὰ δεχθῶσι τὸν ἔχθρον.

Τὴν δὲ ἔνδεκατην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ βασιλέως ἐκ τῆς Θέρμης ἀπέπλευσεν ἔκειθεν καὶ ὁ στόλος καὶ ἔφθασε τὴν γύντα τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἰς τὴν βραχώδη νοτιοανατολικὴν ἄκραν τοῦ Πηλίου,

τὴν Σηπιάδα, ἀπέναντι τῆς ὁποίας κεῖται ἡ Σκιάθος. Ἀποφεύγων δὲ τὴν διὰ νυκτὸς δίοδον τοῦ στενοῦ τῆς Σκιάθου ὁ ναύαρχος τῶν Περσῶν Ἀχαιμένης, διέταξε τὸν στόλον νὰ ἀγκυροβολήσῃ μεταξὺ τῆς πόλεως Κασθαναίας (κειμένης πλησίον τοῦ σημερινοῦ Κεραμιδίου τῆς ἐπαρχίας Ἀγυιᾶς) μέχρι τῆς Σηπιάδος ἄκρας. Ἀλλὰ τὴν πρωίαν, ἐνῷ ἦτο αἰθρία καὶ νηνεμία, αἴφνης σφοδρὸς ἀνεμος ἀπηλιώτης, τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἔκείνων ἐκάλουν Ἐλλησποντίαν, ἔξεγείρας φοβερὰν τρικυμίαν, ἐπέφερε δεινὰς ζημίας εἰς τὸν περσικὸν στόλον.

Τρεῖς δῆλας ήμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐμαίνετο ἡ τρικυμία. Τὰ συντριβέντα κατὰ τῶν βράχων τοῦ Ηπλίου πολεμικὰ πλοῖα ἥσαν ὅχι διλγότερα τῶν τετρακοσίων καὶ ἀνθρώποι ἀναρίθμητοι καὶ πράγματα πολύτιμα ἀπειρα. Εἰς ἐκ τῶν περὶ τὴν Σηπιάδα γαιοκτημόνων, καλούμενος Ἀμεινοκλῆς, ἐλέγετο ὅτι ἐπλούτισεν ἐκ τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ποτήριών τοῦ καὶ τῶν ἄλλων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους ἔξεβρασεν ἡ θάλασσα.

Οτε ἡ τρικυμία ἔπαισεν, ὁ Ἀχαιμένης διέταξε τὰ ὑπόλοιπα πλοῖα τοῦ στόλου νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον καὶ νὰ προσορμισθῶσιν εἰς τὸν λιμένα Ἀφέτας. * Οἱ δὲ Ἐλληνες μαθόντες τὴν μεγάλην καταστροφὴν τῶν βαρβάρων εὐχαρίστησαν τὸν Ποσειδῶνα καὶ σπονδὰς ἔκαμον καὶ ἔκτοτε ἐκάλουν τὸν Ποσειδῶνα σωτῆρα.

ΒΟ. Ὁ Λεωνέδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ Ἐλληνες.

Καθ' ὃν χρόνον (περὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 480 π. Χρ.) ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἔξέπλευσεν ἐκ τοῦ Ἰσμοῦ εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, πεζὸν στράτευμα ἔξεκίνει πρὸς τὴν Οίτην, ὅπως ἀντιταχθῇ εἰς τὰς κατὰ ξηρὰν δυνάμεις τοῦ Ξέρξου. Τριακόσιοι Σπαρτιάται, τῶν ὁποίων ἀρχιγέρος ἦτο ὁ ἔτερος τῶν βασιλέως τῆς Σπάρτης Λεωνίδας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκτονήσαντος Κλεομένους, ἥσαν ἡ βάσις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἐλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Λεωνίδας μόνον τριακοσίους ἐκλεκτοὺς Σπαρτιάτας ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι Λεωνίδας μόνον τριακοσίους ἐδορτήσωσι πρῶτον τὴν ἐδρτὴν τῶν Καρνείων (2) ἔμειναν ἐν Σπάρτῃ γὰρ ἐδρτάσωσι πρῶτον τὴν ἐδρτὴν τῶν Καρνείων.

(1) Ἀφέται ἡ Ἀφέται ἀρχαία πόλις εὐλίμενος τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Μαγνησίας.

(2) Ἐνα μῆνα μετά τὴν ἐδρτὴν τῶν Ολυμπίων ἐτελοῦντο ἐν Σπάρτῃ τὰ Κάρνεια. Ἡ ἐδρτὴ αὗτη διήρκει ἐπὶ ἑνένεα ἡμέρας κατά τὸν Κάρνειον (Αὔγουστον) μῆνα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος.

καὶ ἔπειτα νὰ ἐλθωσι μὴ ἐλπίζοντες νὰ τελειώσῃ τόσον ταχέως δὲν Θερμοπύλαις πόλεμος.

Μετὰ τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν συνεξεστράτευσαν καὶ χίλιοι περίοικοι καὶ δισκύλιοι ὀκτακόσιοι Πελοποννήσιοι, οἱ πλεῖστοι Ἀρκάδες ἐκ Τεγέας καὶ Μαντινείας καὶ Ὁρχομενοῦ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, καὶ διπλῆται ἐκ Κορίνθου, Φλιοῦντος καὶ Μυκηνῶν. Καὶ οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἀκολουθήσαντες τὸν Λεωνίδαν. Ἐκ δὲ τῆς Βοιωτίας ἦνώθησαν μετὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Λεωνίδου ἐπτακόσιοι Θεσπιεῖς καὶ τετρακόσιοι Θηβαῖοι. Πρὸς τούτους δὲ προσκληθέντες ἥλθον καὶ οἱ Λοκροὶ οἱ Ὄποιντιοι πανστρατιᾶς καὶ χίλιοι Φωκαῖς. Οὕτως ἄπας δὲ περὶ τὸν Λεωνίδαν στρατὸς ἀπετελέσθη ἐξ ἐπτακισχιλίων καὶ διακοσίων ἀνδρῶν καὶ πορευθεὶς διὰ τῆς Φωκίδος καὶ τῆς Λοκρίδος ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰς Θερμοπύλας.

ΣΙ. Αἱ ἐν Θερμοπύλαις μάχαι.

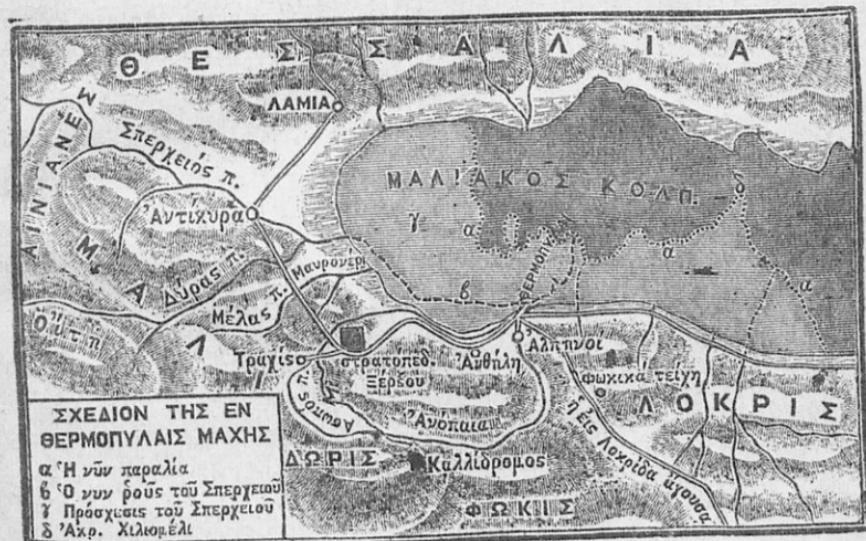
Ο Ξέρχης προχωρῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ του, ἔφυμασεν εἰς τὴν χώραν τῶν Μαλιέων (τὴν περὶ τὸν Μαλιακὸν κόλπον) πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν. Τὸ στενὸν τοῦτο ἔχωριζε τὰ πολυπληθῆ στρατεύματα τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν ὀλίγων χιλιάδων Ἑλλήνων.

Οτε οἱ Πέρσαι ἐπλησίασαν εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, δισταγμὸς καὶ φόβος κατέλαβε τοὺς Πελοποννησίους, οἵτινες ἥθελον νὰ σπεύσωσιν εἰς τὸν Ἰσθμόν. Ἄλλ' οἱ Λοκροὶ καὶ οἱ Φωκαῖς ἐπέμενον νὰ μείνωσιν ἐκεῖ καὶ νὰ πολεμήσωσι πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Ο δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐκλεκτοὶ Σπαρτιᾶται δὲν ἦσαν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες φοβοῦνται τὰ πλήθη τοῦ ἐχθροῦ ἢ ὑποχωροῦσιν.

Ο Ξέρχης φθάσας εἰς Θερμοπύλας ἐπειψε κατάσκοπον ἵππεα νὰ ἰδῃ δόποσοι ἦσαν οἱ Ἑλληνες καὶ τί ἐπραττον, διότι ἐν Θεσσαλίᾳ ἀκόμη εὐρισκόμενος εἶχε μάθει, δτὶ ἐνταῦθα ἥτο ὀλίγος στρατὸς συνηθροισμένος, τοῦ δποίου ἡγεῖτο δὲ Λεωνίδας δὲ Λακεδαιμόνιος. Ἐλθὼν δὲ δὲ ἵππεὺς ἔβλεπεν, δτὶ ἄλλοι μὲν ἐγυμνάζοντο, ἄλλοι δὲ ἐκτενίζον τὰς κόμιας των. Ταῦτα βλέπων

έθαύμαζε καὶ ἡρίθμησεν αὐτοὺς πόσοι ἦσαν. Ὁπειτα ἐπέστρεψεν ὅπιστι ἡσύχως, ἐπειδὴ οὐδεὶς κατεδίωξεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ξέρξην πάντα ὅσα εἶδεν.

Οἱ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα, ἐνόμιζεν, ὅτι οἱ Ἑλληνες πράττουσι γελοῖα, μὴ γνωρίζων ὅτι παρεσκευάζοντο νὰ ἀποθάνωσιν, ἀφοῦ φονεύσωσιν ὅσους ἔχουσι δυνηθῶσιν. Ἐλ-

Τοπογραφικὸς χάρτης τῆς ἐν Θερμοπολαις μάχης.

πίζων δὲ ὅτι οὗτοι θὰ ἐγκαταλίπωσι τὸ στενὸν καὶ θὰ φύγωσιν, ἀφῆκε νὰ παρέλθωσι τέσσαρες ἡμέραι. Ἐπειδὴ διώς δὲν ἀνεχώρουν, ἐθεώρησε τοῦτο ὡς ἀναίδειαν καὶ ἀνοησίαν καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν τοὺς Μήδους καὶ Κισσίους, διατάξας νὰ ζωγρήσωσι καὶ φέρωσι πρὸς αὐτὸν τοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ στενοῦ. Ἐπέπεσον λοιπὸν μεθ' ὅρμῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Μῆδοι, ἀλλ' ἔπαθον μεγάλην συμφοράν. Τότε ἥλθον ἄλλοι εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ ἐπειτα πάλιν ἄλλοι, ἀλλ' οἱ Ἑλληνες ἔμειναν ἀκλόνητοι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν δοπίαν διήρκεσεν ἡ μάχη αὕτη, δεικνύοντες ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχε μὲν ἀνθρώπους πολλούς, ἀνδρας διώς δὲλίγονυς.

Μετὰ ταῦτα ἐστάλη κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸ ἄνθος τῆς περισικῆς στρατιᾶς, οἱ καλούμενοι ἀθανατοί,^{*} οἱ δόποιοι ἀπετέλουν τὴν σωματοφυλακὴν τοῦ βασιλέως. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἔπαθον μεγάλας ζημίας καὶ ἡναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν.

‘Ο ἀγὼν ἐπανελήφθη τὴν ἐπομένην ἡμέραν μετὰ τῆς αὐτῆς δομῆς, ἀλλὰ καὶ μεθ’ διοίας ἀποτυχίας διὰ τοὺς Πέρσας. Ἐνῷ δὲ ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετο εἰς ἀπορίαν τί νὰ πράξῃ, προσῆλθεν εἰς αὐτὸν ἀνὴρ Ἐλλην ἐκ Τραχῖνος ὀνόματι Ἐφιαλτης, ὃστις ἐλπίζων νὰ λάβῃ πολύτιμα δῶρα παρὰ τοῦ Ξέρξου ώς ἀμοιβήν, ἐφανέρωσε τὴν ἀτραπόν, ἥτις ἔφερε διὰ τοῦ ὅρους εἰς τὴν Λοκίδα πέραν τοῦ στενοῦ τῶν Θεομοτυλῶν. Ἀνώπαια ὠνομάζετο ἡ ἀτραπὸς αὕτη, ἥτις ἥρχιζεν ἐκ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ, καὶ διμώνυμον ἦτο τὸ μέρος τοῦ ὅρους, διὰ τοῦ δοποίου αὕτη ἔφερεν. Ὁ Ξέρξης δὲ εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Ἐφιάλτου, ἔπειψεν ἀμέσως τὸν Ὑδάρην μετὰ τῶν ἀθανάτων. Ἐξεκίνησε δὲ οὗτος ἐκ τοῦ στρατοπέδου μόλις ἐνύκτωνε καὶ ὀδοιπόρει ὅλην τὴν νύκτα, περὶ τὰ ἔξημεράματα δὲ ἦτο πλησίον κορυφῆς τινος τοῦ ὅρους, διόπου ἐφρούρουν χίλιοι διπλῖται Φωκεῖς πρὸς φύλαξιν τῆς κώρας τῶν καὶ φρούρησιν τῆς ἀτραποῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὅρος ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ δάσους δρυῶν, οἱ βάρβαροι ἀνέβαινον ἀπαρατήρητοι. Ἀκούσαντες δῆμος οἱ Φωκεῖς μετ’ ὀλίγον τὸν ψόφον, ὃστις ἐγίνετο ἐκ τῶν πατούμενων ξηρῶν φύλλων, τὰ ὅποια ἔκειντο χαμιλί, πεσόντα ἐκ τῶν δρυῶν, ἀνηγέρθησαν ταχέως καὶ ὠπλίζοντο. Βαλλόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν πυκνῶν τοξευμάτων τῶν βαρβάρων ἔφυγον πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφιάλτην καὶ

(1) Ἡ σωματοφυλακὴ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ἀπετελεῖτο ἐκ δισκιλίων ἐκλεκτῶν ιππέων καὶ δισκιλίων λογχοφόρων, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐκ δεκακισχιλίων ἀρίστων πεζῶν στρατιωτῶν, στινες ἔφερον ὕραίαν στολὴν καὶ διέπρεπον διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν κατὰ τὰς ἐκστρατείας. Οἱ στρατιῶται οὗτοι ἐκαλοῦντο ἀθανάτοι, διότι, ἂν τις ἐξ αὐτῶν ἀπέθνησκεν ἢ ἱσθένει, ἀμέσως ἀντικαθίστατο ὑπὸ ἄλλου ἀνδρός, καὶ οὕτως οὕτε περισσότεροι οὔτε ὀλιγάτεροι τῶν δέκα χιλιάδων ἐγένοντο. Φημιστοὶ ηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν Υδάρην Πέρσαι ἀφέντες αὐτοὺς ἀνενοχλήτους, κατέβησαν μετὰ ταχύτητος τὸ ὅρος.

Οἱ περὶ τὸν Λεωνίδαν Ἑλλῆνες μαθόντες παρ' ἀνδρῶν αὐτομολησάντων τὴν προδοσίαν τοῦ Ἐφιάλτου εὑρέθησαν ἐνώπιον τοῦ διλήμματος ἢ νὰ φύγωσιν ἐν δσφ ὑπῆρχε καιρὸς ἀκόμη, ἢ νὰ ἀντισταθῶσιν, ἐκτιθέμενοι εἰς βέβαιον θάνατον.

Οἱ Λεωνίδας ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν, δπου εἶχε ταχθῆ ὑπὸ τῆς Σπάρτης. Τοὺς δὲ συμμάχους ἀπέστειλεν εἰς τὰς πατρίδας των, ἵνα μὴ θυσιασθῶσιν ἀνωφελῶς. Ἀπέμεινε δὲ μόνος μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Θεσπιέων, οἵτινες δὲν ἦμέλησαν νὰ ἀφήσωσιν τὸν Λεωνίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ φύγωσιν. Ἐκράτησε δὲ ὁ Λεωνίδας πλησίον του καὶ τοὺς Θηβαίους ώς ὄμηρους.

Οἱ δὲ Ξέρξης, ἀφοῦ ἔκαμε σπονδὰς εἰς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, ἐφώρμησε κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀμα ἥνοιξε καλὰ ἡ ἡμέρα, διότι οὕτως εἶχε συνεννοηθῆ πρότερον μετὰ τοῦ Ἐφιάλτου. Τότε δὲ Λεωνίδας βλέπων, δτι δὲν μένει εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὅπλίτας ἄλλο εἰμὴ ν' ἀποθάνωσιν, ἀπεφάσισε νὰ μὴ περιορισθῇ ἥδη ώς πρότερον εἰς ἄμυναν, ἀλλ ἔξορμήσας πρῶτος εἰς τὸ ἐκτὸς τῶν πυλῶν εὑρύτερον μέρος τοῦ στενοῦ, προσέβαλε τοὺς εἰσερχομένους ἔχθρούς. Φονικωτάτη δὲ μάχη τότε ἦρξατο. Οἱ μὲν Πέρσαι ἐμάχοντο καὶ δὲν ὑπεχώρουν, διότι δπισθεν αὐτῶν οἱ ἀξιωματικοὶ κρατοῦντες μάστιγας ἐρράπιζον αὐτοὺς καὶ ἡνάγκαζον νὰ προχωρῶσιν· οἱ δὲ Ἑλλῆνες ἔχοντες ἐν μέσῳ τὸν Λεωνίδαν, ἐπέπιπτον κατὰ τῶν ἔχθρῶν, ἀγωνιζόμενοι ἡρωικῶς τὸν ὕστατον ὑπὲρ ἔλευθερίας ἀγῶνα. Γύωριζοντες δτι ἔμελλον νὰ τύχωσι βεβαίου θανάτου, ἀνέπτυσσον δλην τὴν ἀνδρείαν των ἐναντίον τῶν βαρβάρων. Ἐν τῇ συγχρούσει τῆς μάχης ἄλλοι μὲν τῶν Περσῶν ἐπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγοντο, ἄλλοι δὲ κατεπατοῦντο ζῶντες ὑπὸ τῶν δπισθεν ἐρχομένων οὐδεὶς δὲ ἔδιδε προσοχὴν εἰς τοὺς ἀποθνήσκοντας.

Τότε τὰ μὲν δόρατα τῶν περισσοτέρων Ἑλλήνων εἶχον

υραυσθῆ, ἐφόνευον δέ τοὺς Πέρσας μὲ τὰ ἔιρη. Κατὰ τὸν ἡρωικὸν τοῦτον ἀγῶνα πίπτει ὁ Λεωνίδας, δειχθεὶς ἀνὴρ γενναιότατος, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ πολλοὶ ὄνομαστοὶ Σπαρτιᾶται. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Περσῶν ἐφονεύθησαν πολλοί, μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου, ὁ Ἀβροκόμης καὶ ὁ Υπεράνθης. Περὶ τὸν νεκρὸν δὲ τοῦ Λεωνίδου δεινὸς συνεργοτήθη ἀγών. Τετράκις ἐπέπεσον οἱ Πέρσαι, δτως λάβωσιν αὐτόν, τετράκις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέκρουσαν τοὺς Πέρσας καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς βαρβάρους. Ἐπὶ τέλους οἱ Ἑλλῆνες διὰ τῆς ἀνδρείας των ἔσωσαν καὶ ἔσυραν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως των.

Ἡ πάλη δὲ αὗτη ἔξηκολούθει μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ στρατοῦ, τὸν ὅποιον ὠδήγει ὁ Ἐφιάλτης. Ως δὲ εἶδον οἱ Ἑλλῆνες τούτους ἐλθόντας, ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ στενοῦ καὶ περάσαντες τὸ τείχος ἐτοποθετήθησαν ἐπὶ τοῦ ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ πλησίον τῆς εἰσόδου λόφου πάντες ὅμοι οἱ ἄλλοι, πλὴν τῶν Θηβαίων. Ἐκεῖ δὲ περικυκλωθέντες ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἥγωνται θηρίας ἀμνηνόμενοι ἡρωικῶς διὰ μαχαιρῶν, ὅσοι εἰλον ἀκόμη μαχαίρας. Οσοι δὲ ἔμενον πλέον ἄσπολοι διὰ τῶν ὅπλων, τὰ ὅποια ἔχορήγησεν ἡ φύσις εἰς τοὺς λέοντας, διὰ τῶν χειρῶν, διὰ τῶν ὄδόντων. Κατάπονοι, ἔξηντλημένοι, αἷμάσσοντες ἐπεσον τέλος οἱ ἡρωες ὅλοι καταχωσθέντες ὑπὸ σωροὺς βαρβαρικῶν βελῶν.

Καὶ πάντες μὲν οὗτοι μετὰ τοῦ Λεωνίδου ἡρωικῶς συνηγωνίσθησαν, μάλιστα δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀδελφοὶ Ἀλφεὸς καὶ Μάρων, οἱ Θεσπιεῖς Δημόφιλος καὶ Διθύραμβος καὶ ὁ Σπαρτιάτης Διηνέκης. Ο τελευταῖος οὗτος, πρὸν ἦ συμπλακῶσιν οἱ Ἑλλῆνες πρὸς τοὺς Μῆδους, μαθὼν παρά τινος Τραχινίου, δι τοιούτους τοσοῦτοι κατὰ τὸ πλήθος, ὥστε ἀπέκρυπτον τὸν ἥλιον διὰ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν των, διόταν ἐτόξευον, λέγουσιν, δι τοῦτος ἔπι τούτοις, ἀλλ' εἰπε μετ' ἀδιαφορίας, δι τοῦτος ἀγαθὰς εἰδήσεις φέρει εἰς αὐτὸὺς ὁ Τραχινίος φίλος, διότι, ἐὰν ἀποκρύπτωσιν οἱ Μῆδοι

τὸν ἥλιον, θὰ γίνῃ πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη ὑπὸ σκιὰν καὶ ὅχι ἐν ἥλιῳ. Τούτους καὶ ὄλλους παρομοίους λόγους λέγουσιν ὅτι ἀφῆκεν εἰς ἀνάμνησιν Διηνέκης ὁ Λακεδαιμόνιος.

Πρὸς τιμὴν τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης Ἑλλήνων συνετάχθη καὶ ἔχαράχθη ἡ ἔξης ἐπιγραφή :

*Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέττορες.*

“**Ητοι:** Ἐνταῦθα ἐμάχοντό ποτε κατὰ τριακοσίων μυριάδων τέσσαρες χιλιάδες Πελοποννησίων.

‘**Ιδιαιτέρως** δὲ· διὰ τοὺς Σπαρτιάτας ἐγράφη τὸ ἔξης :

“**Ω** ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίους, ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων δήμασι πειθόμενοι.

“**Ητοι:** Ἀγγειλον, ξένε, εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἐνταῦθα εὑρομενον τάφον, πιστοὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους θεσμούς.

**Εξ. “Προχώρησες τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου
εἰς Σαλαμίνα καὶ ἐρήμιωσες τῶν Ἀθηνῶν.**

Κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, καθ’ ἃς οἱ περὶ τὸν Λεωνίδαν ἥγωνίζοντο κατὰ τῶν Περσῶν ἐν Θερμοπύλαις, ἀνάλογα ἔργα ἔπειτέλει καὶ ὁ ὑπὸ τὸν Εὔρυμιάδην ἐν Ἀρτεμισίῳ ἐλληνικὸς στόλος, ὑπερασπίζων τὸ στενὸν τῆς Εὐβοίας κατὰ τοῦ περσικοῦ στόλου. Ἀπετελεῖτο δὲ ὁ ἐλληνικὸς στόλος ἐκ διακοσίων ἑβδομήκοντα καὶ ἐνὸς πολεμικῶν πλοίων καὶ ἐννέα πεντηκοντόρων. Ἐξ αὐτῶν τὰ ἐκατὸν είκοσιν ἐπτὰ ἥσαν ἀμηναῖκά, τὰ δὲ λοιπὰ διαφόρων ἄλλων πόλεων.

‘**Ο** ἐλληνικὸς στόλος δις συνεπλάκη πρὸς τὸν περσικόν. ‘**Αμφότεροι** δὲ ἔπαθον σημαντικὰς ζημίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περσικὸς ἔξηκολούθει νὰ είνε πολυαριθμότερος τοῦ ἐλληνικοῦ, οἱ “**Ἑλληνες** ἐσκέπτοντο περὶ ὑποχώρησεως. Πρὸιν δμως ἀποφασίσθη τοῦτο, ἥλθεν ἐκ Θερμοπυλῶν ἡ θλιβερὰ εἰδησίς, ὅτι ἔπεσεν ὁ Λεωνίδας μετὰ τοῦ σιρατοῦ του καὶ ὁ Ξέρξης διῆλθε τὸ στενόν.

Τότε πλέον ἡ ἀναχώρησις τοῦ στόλου ἀπεφασίσθη “**Ινα** δὲ μὴ ἐννοήσωσιν οἱ ἔχθροι τοῦτο, ἦναψαν τὴν νύκτα παν-

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Δῆς ΤΑΞΕΩΣ

ταχοῦ τῆς Εὐβοίας πυράς καὶ ἀπέπλευσαν πρὸς τὸν Εὔριπον καὶ δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν Τροιζῆνα.

Μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι ὁ ἐλληνικὸς στόλος πλέει εἰς τὴν Τροιζῆνα, παρεκάλεσαν τὸν Εὐρυβιάδην νὰ σιαμεύσῃ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ὅπως λάβωσι παιρὸν νὰ μεταφέρωσιν ἐκ τῆς Ἀττικῆς τοὺς παιδας καὶ τὰς γυναικας καὶ πρὸς τούτοις, ἵνα σκεφθῶσι τί θὰ πράξωσι, διότι ἔβλεπον, ὅτι ἀντὶ νὰ εἰγε πάντες οἱ Πελοποννήσιοι ἐστρατοπεδευμένοι εἰς τὴν Βοιωτίαν κατὰ τῶν βαρβάρων, οὗτοι κατεγίνοντο μετὰ σπουδῆς νὰ τειχίσωσι τὸν Ἰσθμὸν ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν, φροντίζοντες μόνον περὶ τῆς σωτηρίας τῆς Πελοποννήσου. Εἰς τὴν Σαλαμῖνα κατόπιν συνήχθη καὶ ὁ λοιπὸς ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν τότε νὰ ἀφήσωσι τὴν γλυκεῖαν αὐτῶν πατρίδα, τὴν δποίαν δὲν ἥξενδον, ἀνθὰ ἐπανίδωσι πλέον, διότι ἡτο ἀδύνατον νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν αὐτοὶ μόνοι ἐναντίον τῆς ἀπειραιούμενου στρατιᾶς τοῦ Θέρξου. Ἡ Ἀττικὴ ἡτο χαμένη. Ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι, πλούσιοι καὶ πένητες, ἄνδρες καὶ γυναικες, γέροντες καὶ βρέφη ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τοὺς οἴκους, εἰς τοὺς δποίους ἐγεννήθησαν καὶ ἔζησαν, τοὺς ἄγρούς, ἐκ τῶν δποίων ἔξω, τοὺς τάφους, ἐπὶ τῶν δποίων ἔκλαυσαν προσφιλεῖς νεκρούς. Ἐντὸς δλίγων ἡμερῶν μετεβίβασεν ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος καὶ δλα τὰ πλοιάρια τῶν Ἀθηναίων τὰς τετρακοσίας χιλιάδας ἐλευθέρων καὶ δούλων κατοίκων τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα, εἰς τὴν Αἴγυναν καὶ εἰς τὰς γείτονας ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ ἴδιος εἰς τὴν Τροιζῆνα.

Φθάσας ὁ Ξέρξης μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν ἡοημωμένην Ἀττικήν, εἰσῆλθε δι' ὁδῶν ἐρήμων εἰς τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος. Αἱ οἰκίαι ἦσαν ἐγκαταλελειμμέναι, αἱ ὁδοὶ κεναὶ καὶ οἱ ναοὶ ἔρημοι ἀνθρώπων. Μετ' ὀλίγον ἡ Ἀκρόπολις πυρπολεῖται ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ιερὰ καίονται. Τὸ πῦρ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως καταβαίνει εἰς τὸ ἀστυν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀστεως διαδίδεται εἰς ἄπασαν τὴν ἔρημον Ἀττικήν. Πέρσης δὲ ἔφιππος διερχόμενος διὰ τῶν καπνιζόντων ἔρειπίων τῆς Ἑλλάδος ἔσπευσεν εἰς τὰ Σοῦσα, ὅπως ἀναγγείλῃ, ὅτι ὁ Ξέρξης ἐκνοίευσε καὶ ἔκαυσε τὰς Ἀθήνας.

Ολίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ

λου ἐξ Ἀρτεμισίου δὲ περσικὸς διέβη τὸν Εὔριπον καὶ πάρα-
κάμψας τὸ Σούνιον ἔφθασεν εἰς τὸν δόμον τοῦ Φαλήρου.

**ΒΒ. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων
ἐν Σαλαμῖνε.**

Ἡ εἰδησις τῆς καταλήψεως τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
καὶ ἡ θέα τῶν πυρπολουμένων Ἀθηνῶν ἐνέπλησε τρόμον τοὺς
ἐν Σαλαμῖνι Ἑλληνας. Συνελθόντες δὲ ἀμέσως εἰς συμβούλιον
οἱ στρατηγοὶ διεφώνησαν. Τινὲς μὲν ἐξ αὐτῶν προέτειναν νὰ
ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ ἀποπλεύσωσιν εἰς τὰς πα-
τρίδας των. Οἱ περισσότεροι δμως ἐπέμενον, δπως ἄπας δ στό-
λος πλεύσῃ εἰς τὸν Ἰσθμὸν ὑπερασπίζων τὴν Πελοπόννησον.
Ἐνύκτωσε δὲ καὶ οἱ στρατηγοὶ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου,
εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα.

“Οτε δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πλοιόν του, ὁ φιλό-
πατρικὸς Ἀθηναῖος Μνησίφιλος ἔκαμεν εἰς αὐτὸν φανεροὺς τοὺς
ἐκ τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως κινδύνους. Ὁ Θεμιστοκλῆς πεισθεὶς
εἰς τοὺς λόγους τοῦ γηραιοῦ Μνησιφίλου μετέβη ἀμέσως εἰς τὸ
πλοιόν του Ἐρυθριάδου καὶ ἔπεισεν αὐτὸν νὰ καλέσῃ πάλιν εἰς
συνέδριον τοὺς ναυάρχους. Ἀφοῦ δὲ συνῆλθον, πρὶν ἡ δὲ Ἐρυ-
θριάδης ἐκθέση τὸν λόγον, διὰ τὸν δποῖον συνεκάλεσε τοὺς στρα-
τηγούς, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔλεγε πολλὰ καὶ ἥγωντετο ἐκ παντὸς
τρόπου νὰ πείσῃ τοὺς Πελοποννησίους, δτι ἡτο συμφερωτέρα ἡ
ναυμαχία ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμῖνος. Ἐνῷ δὲ αὐτὸς ώμιλει,
ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος εἶπεν :

« Ὡ Θεμιστόκλεις, εἰς τοὺς ἀγῶνας οἱ προεξανιστάμενοι
ὅπιζονται ».

Στραφεὶς μετὰ τοῦτο πρὸς τὸν Ερυθριάδην εἶπε τὰ ἔξῆς :

« Εἰς τὰς χειράς σου εἶνε τώρα νὰ σώσης τὴν Ἑλλάδα, ἐάν
ἀποφασίσῃς πειθόμενος εἰς τὰς συμβουλάς μου νὰ γίνῃ ἡ ναυ-
μαχία ἐνταῦθα παρὰ νὰ πλεύσῃς εἰς τὸν Ἰσθμόν. Ἐὰν συνά-
ψῃς τὴν ναυμαχίαν εἰς τὸν Ἰσθμόν, τότε καὶ ἐν ἀνοικτῷ πελά-
γει θὰ πολεμήσῃς δπερ δὲν συμφέρει εἰς ἡμᾶς, διότι τὰ πλοῖά
μας εἶνε ἐλαφρότερα καὶ διιγάτερα τῶν πολεμίων κατὰ τὸν
ἀριθμόν, καὶ τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὴν Αἴγιναν
θὰ ἀπολέσῃς χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν ἀν κατὰ τὰ ἄλλα θὰ εὕτυ-
χήσωμεν. Ἐὰν δὲν πράξῃς ὅσα ἐγὼ σοὶ λέγω, πρῶτον μὲν θὰ
εἶνε συμφέρον εἰς ἡμᾶς νὰ ναυμαχήμεν εἰς στενὸν μέρος,

δεύτερον δὲ σώζεται ἡ Σαλαμίς, εἰς τὴν ὅποιαν εὑρίσκονται τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες μας. Προσέτι δὲ μένων ἐνταῦθα θὰ ναυμαχήσῃς ὑπὲρ τῆς Πελοποννήσου ἐπίσης, καθὼς καὶ πλησίον τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ δὲν θὰ φέρῃς τοὺς βαρβάρους εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐὰν δέ, ως ἐλπίζω νικήσωμεν εἰς τὴν ναυμαχίαν, τότε οὕτε εἰς τὸν Ἰσθμὸν θὰ ἔλθωσιν οἱ βάρβαροι, οὕτε θὰ προχωρήσωσι μακρότερον τῆς Ἀττικῆς, ἀλλὰ θὰ φύγωσιν ἐν ἀταξίᾳ, ήμεῖς δὲ θὰ ἔχωμεν κέρδος τὰ Μέγαρα, τὴν Αἴγιναν καὶ τὴν Σαλαμῖνα. «Οταν σκέπτηται τις καλῶς, τότε ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ ἐπιτυχία εἶναι βεβαία. «Οταν διμως δὲν σκέπτηται τις καλῶς, τότε οὐδὲν ὁ Θεὸς βοηθεῖ».

Ἐγφ ὁ Θεμιστοκλῆς ἔλεγε ταῦτα, πάλιν ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος προσέβαλεν αὐτὸν λέγων, ὅτι πρέπει νὰ σιωπᾷ ἄνθρωπος, δστις δὲν ἔχει πατρίδα. Προέτρεπε δὲ τὸν Εὑρυβιάδην νὰ ἀρνηθῇ δικαίωμα ϕήφου εἰς ἄνθρωπον ἀπολιν. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς προσεβλήθη εἰς τὰ καίρια, ἀκούων τοὺς ἀσεβεῖς λόγους τοῦ Κορινθίου, δστις ἐκάλει ἀπόλιδας τοὺς Ἀθηναίους, ἐκείνους δηλαδή, οἵτινες εἶχον ἀφήσει γῆν καὶ πατρίδα χάριν τῆς Ἑλλάδος. Μὲ δλον δὲ τὸ θάρρος πολίτου, τοῦ ἐποίου ἡ πατρὶς τὰ πάντα είχε θυσιάσει ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, εἰπε πρὸς τὸν Ἀδείμαντον ὁ Θεμιστοκλῆς.

«Ἔχομεν ἡμεῖς καὶ πόλιν καὶ χώραν μεγαλυτέραν ἢ σεῖς, ἐφ' ὃσον ἔχομεν διακόσια πλοῖα πεπληρωμένα ἀνδρῶν».

«Ἐπειτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν Εὑρυβιάδην εἶπεν:

«Ἐὰν μείνῃς ἐνταῦθα, θὰ δεῖξῃς ὅτι εἰσαι γενναῖος ἀνήρ· εἰ δὲ μή, θὰ καταστρέψῃς τὴν Ἑλλάδα· διότι ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἔξαρταται ἀπὸ ταῦτα τὰ πλοῖα. Πείσθητι λοιπὸν εἰς τὰς συμβουλάς μου καὶ ἐκτέλεσον ὅσα εἴπον. Διότι, ἐὰν δὲν πράξῃς ταῦτα, ἡμεῖς μέν, καθὼς εἴμεθα, θὰ λάβωμεν τοὺς οἰκείους μας καὶ θὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Σίριν τῆς Ἰταλίας, ἥτις ἔκπαλαι ἀνήκει εἰς ἡμᾶς. Σεῖς δὲ στερηθέντες τοιούτων συμμάχων, θέλετε ἐνθυμηθῆ τοὺς λόγους μου».

Οἱ ἔντονοι οὗτοι λόγοι τοῦ Θεμιστοκλέους μετέβαλον τὴν γνώμην τοῦ Εὑρυβιάδου καὶ ἐπεισαν τοὺς Ἑλληνας νὰ ἀναμείνωσι τὸν ἔχθρὸν ἐν Σαλαμῖνι. Εἰχε δὲ ἥδη ἔξημερώσῃ καὶ πάντες ἥτοι μάζοντο πρὸς ναυμαχίαν.

ΒΑ. Συμφιλέωσες Θεμιστοκλέους καὶ Ἀριστείδου χαρούν τῆς σωτηρέας τῆς Ηπατρίδος.

Καθ' ὃν χρόνον συνεσκέπτοντο οἱ "Ελληνες ἐν Σαλαμῖνι, οἱ Πέρσαι εὑρίσκοντο ἐν Φαλήρῳ. Ἐν πολεμικῷ δὲ συμβουλίῳ ἐκεῖ συγχροτηθέντι ἀπεφασίσθη νὰ πλεύσωσιν ἀμέσως κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου. Καὶ συγχρόνως ὁ πεζὸς στρατὸς γὰρ εἰσέλθη εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τοῦτο μαθόντες οἱ "Ελληνες κατελήφθησαν ὑπὸ νέου φόδου καὶ πολλοὶ ἔξ αὐτῶν ἥθελον νὰ φύγωσιν. Ἐνεκα τούτου ἡναγκάσθη ὁ Εὑρυδιάδης καὶ τρίτην φορὰν νὰ συγκαλέσῃ συμβούλιον κατὰ τὸ ὅποιον οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀποπλεύσωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὅπερ ἐκείνης νὰ πολεμήσωσιν, οὐχὶ δὲ νὰ μένωσι καὶ νὰ μάχωνται ἔμπροσθεν χώρας κατακτηθείσης, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Αἰγινῆται καὶ οἱ Μεγαρεῖς ἔλεγον νὰ μείνωσι καὶ νὰ ναυμαχήσωσι παρὰ τὴν Σαλαμῖνα.

Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς βλέπων ὅτι ὑπερίσχυεν ἡ γνώμη τῶν Πελοποννησίων, ἐξέρχεται κρυφίως ἐκ τοῦ συνεδρίου καὶ πέμπει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Περσῶν τὸν δοῦλον καὶ παιδαγώγὸν τῶν Ἰδίων αὐτοῦ τέκνων Σίκινον, ὅπως ἀναγγεῖλῃ πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τὴν μελετωμένην ἀπόδρασιν τῶν Ἑλλήνων. Διὰ τοῦ τολμηροῦ τούτου διαβήματος ἐσκόπει ὁ Θεμιστοκλῆς τοὺς μὲν Πέρσας νὰ ἀναγκάσῃ νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἥδη ἀποφασισθεῖσαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, τοὺς δὲ "Ελληνας ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς φυγῆς καὶ νὰ βιάσῃ αὐτοὺς τρόπον τινὰ πρὸς τὴν νίκην, τὴν δποίαν ἐθεώρει ὑπὸ τοιούτους δρους βεβαίαν. Ταῦτα κρυφίως ἐνεργήσας ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ συνέδριον τῶν στρατηγῶν.

Οἱ Ξέρξης πιστεύσας εἰς τὰ ἀγγελθέντα διέταξε νὰ πάρασκευασθῶσι τὰ πάντα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Θεμιστοκλέους. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπόσπασμα περσικοῦ στρατοῦ κατέλαβε τὴν μικρὰν νῆσον Ψυττάλειαν (Λιφοκουτάλαν), ἥτις κεῖται μεταξὺ τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς ξηρᾶς, ἵνα, δταν γίνη ἡ ναυμαχία, ἀφ' ἐνὸς μὲν βοηθῇ τὰ βλαπτέμενα πλοῖα τοῦ περσικοῦ στόλου, ἀφ' ἑτέρου δὲ φονεύῃ τοὺς ναυαγοῦντας τῶν Ἑλλήνων καὶ συλλαμβάνῃ τὰ ναυαγοῦντα πλοῖα. Δεύτερον δὲ οἱ Πέρσαι ἐξέτειναν τὴν πρὸς δυσμάς πτέρυγα τοῦ στόλου τῶν πρὸς τὸ μέρος τῆς Σαλαμῖνος, ὅπως ἀποκλεύσωσιν ἐκεῖ τοὺς "Ελληνας καὶ τιμωρήσωσιν αὐτοὺς δι' ὅσα ἔπραξαν εἰς τὸ Ἀρ-

τεμίσιον. Ἔπραττον δὲ πάντα ταῦτα ἐν πάσῃ σιγῇ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς χωρὶς παντελῶς νὰ κοιμηθῶσιν.

Οἱ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγοὶ τῶν Ἐλλήνων ἐν τούτοις ἔξηκολούθουν ἀκόμη συζητοῦντες θορυβωδῶς καὶ δὲν ἔγνωριζον ὅτι τοὺς εἶχον περικυκλώσει οἱ Πέρσαι, ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι τὰ ἔχθρικὰ πλοῖα ἔμενον ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν καὶ τὴν ἡμέραν. Ἐπλησίαζε δὲ ἥδη τὸ μεσονύκτιον, ὅτε εἶπον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, ὅτι ζητεῖ τις αὐτόν. Ἐξελθὼν δὲ βλέπει συγκεκινημένος ἐνώπιόν του τὸν παλαιὸν ἀντίπαλον τὸν Ἀριστείδην, ὃστις ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἔξορίας χάριν τῶν δεινῶν περιστάσεων τῆς πατρίδος, ποιούμενος χρῆσιν τοῦ δικαιώματος, τὸ δποῖον εἶχε χορηγήσει εἰς τοὺς ἔξωστρακισμένους φύφισμα τῶν Ἀθηναίων, γενόμενον πρὶν ἡ ἐγκαταλειφθῆ ἢ πόλις. Οἱ δύο ἀντίπαλοι ἔτειναν ἀμοιβαίνως τὴν δεξιάν, ὁ δὲ Ἀριστείδης λέγει πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα :

«Ἄς ἀφήσωμεν, ὃ Θεμιστόκλεις, ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει τὰς ἔοιδάς μας καὶ ἄς ἀμιλλώμεθα τίς ἐκ τῶν δύο νὰ πράξῃ περισσότερα καλὰ εἰς τὴν πατρίδα. Σοὶ λέγω δὲ ὅτι ἀνωφελές εἶνε πλέον εἰς τοὺς Πελοποννησίους νὰ συζητῶσι περὶ ἀναχωρήσεως ἀπ' ἑδῶ. Σὲ διαβεβαῖω, ὅτι οὕτε οἱ Κορίνθιοι, οὕτε δὲ Εὐρυβιάδης οὕτε ἄλλοις τις θὰ δυνηθῇ νὰ φύγῃ. Ὁδός φυγῆς δὲν ὑπάρχει. Ἐγὼ ἔρχομαι ἐξ Αἰγίνης καὶ εἰδον ἵδιοις ὅμμασιν, ὅτι ἔχομεν περικυκλωθῆ ὑπὸ τῶν πολεμίων».

«Οἱ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀπεκρίθη ταῦτα :

«Αἱ συμβουλαὶ σου εἶνε ὠφέλιμοι καὶ ἡ ἀγγελία, τὴν δποίαν φέρεις, καλλίστη. Διότι μοὶ λέγεις, ὅτι ἔγινεν ἐκεῖνο, τὸ δποῖον ἔγῳ πολὺ ἐπεθύμουν νὰ γίνη. Γνώριζε δὲ ὅτι τὰ κινήματα ταῦτα τῶν Περσῶν ἔγῳ τὰ προεκάλεσα. Ἐπειδὴ οἱ ἡμέτεροι δὲν ἥθελον νὰ πολεμήσωσιν, ἔχρειάσθη νὰ τοὺς ἀναγκάσω εἰς τοῦτο. Σὺ δέ, ἐπειδὴ ἥλθες μὲ καλάς εἰδήσεις, εἰσελθε εἰς τὸ συμβούλιον καὶ ἀνάγγειλον ταῦτα ὁ ἴδιος, διότι εἰς ἐμὲ ἵσως δὲν πιστεύσωσιν».

Οἱ Ἀριστείδης εἰσελθὼν εἰς τὸ συνέδριον ἀνήγγειλεν, ὅτι ἥρχετο ἐξ Αἰγίνης καὶ ὅτι μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσε νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, διαφυγών τοὺς ἔχθρούς, καθότι ὁ ἔλληνικὸς στόλος εὑρίσκεται πανταχόθεν περικυκλωμένος ὑπὸ τῶν πλοίων τοῦ Ξέρξου. Συνεδούλευσε δὲ νὰ ἐτοιμάζωνται πρὸς ἄμυναν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἐπίστευσαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς λόγους τοῦ Ἀριστείδου. Ἄλλ' ὅτε τριήρης Τηνία, αὐτομολήσασα ἐκ τοῦ περσικοῦ στόλου πρὸς τοὺς Ἐλλήνας, ἀνήγγειλε Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, οὐδεμία πλέον ἀπέμεινεν ἀμφιβολία καὶ οἱ Ἑλληνες παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν.

Σ.Σ. Η ἐν Σαλαμῖνε ναυμαχέα.

"Ηρχίει νὰ ἀνατέλλῃ ἡ πρωία τῆς 20 Σεπτεμβρίου τοῦ 480 πρ. Χρ., ὅτε οἱ στρατηγοὶ συνεκάλεσαν τὸν ναυτικὸν στρατὸν καὶ ὠμίλησαν πρὸς αὐτόν. "Αριστα δὲ πάντων ὠμίλησεν ὁ Θεομιστοκλῆς, ὑμνήσας πᾶν διτι εὐγενές καὶ ὑψηλὸν καὶ ἔντιμον, τὴν ἀνδρείαν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν, καὶ προτρέψας τοὺς στρατιώτας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ δειχθῶσιν ἀνδρεῖς γενναῖοι.

"Εμβάντες δὲ πάντες εἰς τὰ πλοῖα ἐσήκωσαν τὰς ἀγκύρας καὶ ἐπέπλεον κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἀμέσως τότε οἱ βάρβαροι ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν Ἑλληνες ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσι πρὸς τὴν ξηράν, δὲ Ἀμεινίας ὁ Παλληνεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὄρμήσας πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐνέπτηξε τὸ ἔμβολον τοῦ πλοίου του εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἀντεπεξερχομένου πλοίου. Ἡ συμπλοκὴ αὕτη, τὴν ὁποίαν προεκάλεσε τὸ ἀθηναϊκὸν πλοῖον, δὲν ἔθράδυνε νὰ καταστῇ γενική. Πάντες οἱ Ἑλληνες ἔδραμον

πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἀμεινίου καὶ συνεπλάκησαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν βοῶντες.

«Ἐμπρός, παῖδες Ἐλλήνων, σφέζετε τὴν πατρίδα, σφέζετε τὴν ἑλευθερίαν τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, τοὺς ναοὺς τῶν πατέρων καὶ τοὺς τάφους τῶν προγόνων μας. Σήμερον ὁ ἀγών εἶνε περὶ τῶν δλων».

«Ἐδομήκοντα περίπου χιλιάδες Ἐλλήνων ἐμάχοντο κατὰ Περσῶν ὑπερδιπλασίων. Ἀπὸ τῆς Σαλαμίνος ἔβλεπον αἱ γυναικες καὶ τὰ τέκνα τῶν Ἀθηναίων τὸν ἀγῶνα τῶν συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν, τῶν δμοφύλων κατὰ τῶν βαρβάρων. Αἱ πρὸς τοὺς θεοὺς δεήσεις καὶ παραθαρρύνσεις, τὰς ὅποιας ἤκουον οἱ μαχηταὶ ἡχούσας ἀπὸ τῶν βράχων τῆς Σαλαμίνος, ἐνεψύχουν αὐτοὺς εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα. Εἰς τοὺς πρόποδας δὲ τοῦ ἀντικρύ τῆς Σαλαμίνος ὅρους, τὸ ὅποιον καλεῖται Αἰγάλεως, ἐκάθητο ἐπὶ ἀργυρόποδος θρόνου διέρεξης βλέπων τὴν ναυμαχίαν.

«Ἡσαν δὲ παρατεταγμένοι ἀπέναντι μὲν τῶν Ἀθηναίων οἱ Φοίνικες, ἀπέναντι δὲ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἰωνες. Ὁ ἀγών ὑπῆρξε κρατερός. Οἱ βάρβαροι μὴ δυνάμενοι ἔνεκα τοῦ πολυαριθμοῦ τῶν πλοίων αὐτῶν καὶ τῆς ἀγνοίας τῶν ὑδάτων νὰ κινηθῶσιν εὐκόλως, δὲν ἐμάχοντο ἐν τάξει καὶ ὡς ἐκ τούτου κατεστρέφοντο ἄλλα μὲν πλοῖα αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἄλλα δὲ ὑπὸ τῶν Αἰγινητῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων, οἵτινες ἐναυμάχουν ἐν τάξει καὶ κατὰ τοὺς ναυτικοὺς κανόνας. Ἐπολέμησαν δμως τὴν ἥμέραν ταύτην πολὺ καλλίτερον ἢ πρότερον παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον, δεικνύοντες προθυμίαν καὶ φοβούμενοι τὸν Ξέρξην, ἐπειδὴ ἔκαστος ἐνόμιζεν, ὅτι ἔβλεπεν αὐτὸν διάβασιλεύς.

«Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ ἐφονεύθη διάδελφος τοῦ Ξέρξου Ἀριαδίγνης, διάναρχος τοῦ Ἰονικοῦ στόλου, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ὀνομαστοὶ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ ἐκ τῶν Ἐλλήνων, διότι γνωρίζοντες οὗτοι νὰ κολυμβῶσι διεπέρων εἰς τὰ παράλια τῆς Σαλαμίνος, ὅπου ἐσφύζοντο, ἐνῷ οἱ βάρβαροι κρημνιζόμενοι ἐκ τῶν πλοίων εἰς τὴν θάλασσαν ἐπνίγοντο, διότι δὲν ἤξευρον νὰ κολυμβῶσι.

Διαρκούσης δὲ τῆς ναυμαχίας, διάριστείδης ἐπραξεὶς τὰ ἔκησ. Πλεύσας μετά τινων διπλιτῶν ἐκ τῆς Σαλαμίνος εἰς τὴν νῆσον Ψυττάλειαν ἐφόνευσε πάντας τοὺς ἐκεῖ παρατεταγμένους Πέρσας.

«Ἄφοι δὲ ἔπαινσεν ἡ ναυμαχία, οἱ Ἐλληνες ἔσυραν εἰς τὴν Σαλαμίνα δλα τὰ ναυάγια, ἀτινα ἐπέπλεον, καὶ ἥτοι μάζοντο Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νὰ συγκροτήσωσι καὶ ἄλλην ναυμαχίαν, ἂν ὁ βασιλεὺς ἔδιδε τὴν ἐλαχίστην ἀφορμήν. Ὁ Ξέρξης δημιώς ἵδων τὴν φοβεράν ταύτην καταστροφήν, διέταξε τὸν στόλον του νὰ ἀποσυρθῇ εἰς Φάληρον, αὐτὸς δὲ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ, διότι ἐφοβεῖτο μῆπως οἱ Ἕλληνες πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσωσι τὰς γεφύρας καὶ οὕτως ἀποκλεισθεὶς ἐν Εὐρώπῃ ἀπολεσθῇ.

Σ. Εἰς τὴν Θάλασσαν τῆς Σαλαμίνος.

Σ' αὐτά, ὃς αὐτὰ τὰ κύματα τὰ ἥλιοφωτισμένα,
 ἢ αὐτὰ τὰ θάματα νερά, ἐδῶ τὰ μυρωμένα,
ἐβάφτισεν ἡ ἐλευθεριὰ τὸν κόσμο μοναχή της
καὶ τῶνομά της τοῦδωκε μαζὶ μὲ τὸ σπαθί της!
Θεμιστοκλῆ, Θρασύβουλο, ἐδῶ τὸν ἔχει βγάλει,
καὶ εἶν' ἐδική της ἐκκλησιὰ ἐτοῦτο τὸ ἀκρογιάλι!

Ω Επικλητιὰ χωρὶς σταυρὸν καὶ κυματοχτισμένη,
 ἀπὸ περσιάνικα κορμιὰ καὶ κόκκαλα στρωμένη.
Σταυρὸν σου ἔχεις τὸ ψηλὸν τῆς ἐλευθεριᾶς κοντάρι,
 γιὰ στήλαις κύματα βουνά, βοριᾶς διπόταν πάρη.
βιωμό σου τοῦ Θεμιστοκλῆ τὸ κράνος, κοινωνία,
τὰ κύματα τὰ γαλανά, τὸ ἀγέρι ψαλμιθρία...

Πῶς γιαντεύετεντὸν ἡ ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελάγη!
 ἀνδρειεύεται, πέρνει καρδιὰ καὶ ὃς ἄλλα χρόνια πάγει.
Ταὶς μέραις ποῦβο ταὶς δειλαὶς ἔχειν ὃς αὐτὰ τὰ μέρη,
 καὶ ναύτης τοῦ Θεμιστοκλῆ, κρατῶ κουπὶ τὸ χέρι
καὶ τοὺς περσιάνους πολεμῶ καὶ πνίγω ὃς τὴν ἀγκάλη
 ἢ αὐτὰ τὰ ἴδια κύματα, ὃς αὐτὸς τὸ περιγιάλι!

Θαρρῶ πῶς τὴν ἔξακουστὴν ἐκείνη βλέπω μάχη.
 ποιὸς θρονιασμένος κάθεται ὃς τὸ τρίκορφο, ὃς τὴν ὁάκη;
Ο Ξέρξης! τὰ καράβια του περήφανος ἔανοίγει.
 θὰ ἔχῃ ἐν ἀπὸ δύλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ νὰ φύγῃ;
Στὸ πλάγι του γραμματικοὶ σταυρὸν τὰ χέρια δένουν,
καὶ τὴ μεγάλη νίκη του νὰ γράψουν περιμένουν!

Ἄ, δὲν κυττᾶ καὶ τὰ μικρὰ καράβια μας, γεμάτα
ἀπὸ τῆς Σπάρτης τὰ παιδιά, ἀπὸ Ἀθήνας νιᾶτα !
Φουχτώνει δὲ Θειμιστοκλῆς 'ς τὸ χέρι τὸ τιμόνι
καὶ σὸν σημαία τὴν πλατειὰ γλαυκόδα του ἔσπλαστρον...
Κ' ίδού ἀρχίζεις δὲ πόλεμος, ἀρχίζεις δὲ ναυμαχία.
χέρια μὲν χέρια πιάσθηκαν Σκλαβιὰ καὶ Ἐλευθερία !

Χτύπα περήφανή θεά, Ἐλληνοποῦλα, χτύπα.
πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιᾶς τὸ μαῦρο στῆθος τρύπα !
Ἄς καταλάβῃ μιὰ φορά, γιὰ πάντ' ἄς καταλάβῃ,
πῶς τὰ παιδιά σου πολεμοῦν καὶ πῶς χτυποῦν οἱ σκλάβοι,
Διῶξε, θεά, τὸ μόλυσμα, δὲ κόσμος ν' ἀνασάνη,
καὶ ὅποιον ἐλάβωσεῖς δὲ σκλαβιὰ νὰ βρίσκῃ δῶ βοτάνι.

Ωσὰν λιοντάρος δέ τοι θάλασσα σηκώθη καὶ βογγάει,
Σπάρτη καὶ Ἀθήνα πολεμοῦν ἀντάμα πλάι πλάι.
Ἄστροπελέκαια δίδυμα σὲ σύννεφα θαμμένα
καὶ ἐμπρός τους δέ τοι Ἐλευθερία καράβια πνίγει ξένα.
Θαρρεῖς θεοὶ πᾶν πολεμοῦν καὶ δέ τοι θάλασσα στενάζει
σὰν ἀνυψώνη τὸ σπαθὶ καὶ σὰν τὸ κατεβάζει !

Τὸ μάτι τοῦ Θειμιστοκλῆ τὸ δρόμο της φωτίζει,
καὶ κάπου, κάπου δέ τοι πρόσωπο γυρίζει
καὶ τὸν κυττάζει ὀλόχαρη. Σὲ κάθε γύρισμά της
ἀκούω δυνατώτερα καὶ τὰ χτυπήματά της...
Ἄπ' τὸ τιμόνι ἀτάραχος ἐκεῖνος τὴν κυττάζει
καὶ μὲ τὸ μάτι του θαρρεῖς τὴν νίκη πῶς προστάζει !

Μαυρίζει γῆ καὶ οὐρανός, δὲν φαίνεται δέ τοι ήμέρα...
Μὰ τί ἀντάρα ἀκούνεται ἀπὸ τὰ πελάγη πέρα;
Ποιὰ εἰνὶ ἐκείνη δέ τοι σκιά, ποῦ σὰν βουνὸ μεγάλη
πατεῖ τὸ κῦμα καὶ ἔρχεται μὲ τὴν ἀνεμοξάλη;
Γιὰ δὲς δύσιστο ἀπὸ αὐτὴν ἄλλαις σκιαῖς δριμᾶνε,
μὲ κόπο τὰ μεγάλα της τὰ βήματα ἀκλουσθάνε !

Οὐαὶ αἰας εἰνεῖ ! καὶ ἔρχεται μὲ τὸ νεκρὸ στρατό του,
ἀπὸ τῆς Τρωάδος τὰ νερὰ 'ς τὸ κῦμα τὸ δικό του.
Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κατάρτι μὲσ' ὅτὸν χέρι του φουχτώνει γιὰ κοντάρι,
κ' ἔχει τὸν Τεῦκτρό του μαζί, τάγνειο παλληκάρι...
"Α! τί μεγάλη ταραχὴ τὸ χτύπημά του κάνει!
πῶς τὰ κατάρτια τρέζουνε ὅτὸν χέρι σὰν τὰ πιάνη!

Κι' ἀνταμιωμένα τὰ νεκρὰ καὶ ζωντανὰ λιοντάρια,
κάνουν τὴν θάλασσα στεριά, πατοῦνε σὲ κουφάρια...

Φεύγουν οἱ ξένοι φεύγουνε μὲ τὰ πανιὰ σχισμένα!
Βλέπω καρδιά σὺν βουνὴν τὸν βράχους τσακισμένα.
"Ακούω τρόμου προσευχαίς, τραγούδια καὶ κατάρα,
Καὶ φροκαλίζῃ θάλασσα τοῦ Ξέρξη τὴν τιάρα...

"Αχ. Παράσχος.

ΣΤ. Ηεριγραφὴ τῶν Τεμπῶν.

Ἡ χώρα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἔξοχως δόρεινή. Τὰ ἐννέα δέκατα τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς κατέχονται ὑπὸ δόρεων, ἄτινα ὑψοῦνται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἀρχόμενα ἀπὸ βιορρᾶ.

Τὰ δόρη τῆς Ἑλλάδος ἦσαν πιθανῶς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πολὺ μᾶλλον δασώδη ἢ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Ἄλλα καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη παρουσιάζουσι πολὺνθελγήτρους καλλονὰς διὰ τὸ διαυγὲς τοῦ ἐλληνικοῦ ἀέρος καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐλληνικοῦ φωτός. Μία δὲ τῶν πολυκλάδων καὶ εὐγράμμιων δόροσειρῶν τῆς ἐλληνικῆς χώρας εἶνε καὶ ὁ "Ολυμπος τὸ ὑψηλότατον τῶν ἐλληνικῶν δόρεων, ἵ έδρα τῶν θεῶν. Ἡ κορυφὴ αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς ὕψος τρισχιλίων μέτρων, καλύπτεται δὲ ὑπὸ χιόνων αἰωνίων. Διὰ τοῦ ποταμοῦ Πηγειοῦ χωρίζεται ὁ "Ολυμπος ἀπὸ τῆς "Οσσης, τοῦ Κισσάβου τῶν πλευτικῶν ἀσμάτων.

Μεταξὺ Ὁλύμπου καὶ "Οσσης ὑπάρχει στενότατός τις χῶρος, ἣ περίφημιος κοιλάς τῶν Τεμπῶν, μήρους τεσσαράκοντα σταδίων καὶ πλάτους ἑκατὸν ποδῶν περίπου. Ἡ καλλονὴ καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς κοιλάδος ταύτης εἶνε ἀπερίγραπτος. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν πανταχοῦ δένδρα ὑψηλὰ καὶ πυκνόφυλλα. Ο κισσός πυκνότατος καὶ θαλερώτατος περιελίσσεται

περὶ τοὺς κορμοὺς καὶ τοὺς κλώνους τῶν δένδρων ἀπὸ τῆς δῆτης μέχρι τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς αὐτῶν. Φαίνονται δὲ καταπράσινα τὰ δένδρα. Οὐδαμοῦ διακρίνεται μέρος ξυλώδες. Οἱ βράχοι εἶνε κεκαλυμμένοι ὑπὸ χόρτων πυκνοτάτων. Πέτρα καὶ κῆρα οὐδαμοῦ φαίνεται. Ὁ ἄγρωπος οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἢ ὅγκους καταπρασίνους παμμεγίστους. Θέαμα θαυμάσιον καὶ τερπνότατον εἰς τοὺς ὄφθαλμούς! Κατὰ τὰ χαμηλότερα μέρη τῶν ὁρέων θάλλουσιν ὑψηλότατα καὶ θαλερώτατα δένδρα καὶ ὑπάρχουσι σκιάδες ἀπειροὶ πολὺ εὐχάριστοι εἰς τοὺς ὄδοιπόρους καὶ ἐν γένει εἰς πάντας τοὺς ἐκεῖ καταφεύγοντας κατὰ τὸ θέρος. Κρήναι πολλαὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀδιακόπως ὁρούσι, πηγαὶ κατὰ χιλιάδας ἀναβλύζουσι, ὁνάκια ἀπειρα κυλίουσι τὰ ψυχρὰ καὶ καθαρὰ ὕδατα αὐτῶν, διὰ μέσου τῶν πυκνοτάτων δένδρων καὶ κάτωθεν τῆς ἀνθηροτάτης καὶ παχυτάτης χλόης.

Αἱ πέρδικες καὶ οἱ κόσσυφοι, αἱ ἀκανθυλλίδες καὶ αἱ ἀηδόνες καὶ ὅλον τὸ θεῖον γένος τῶν χαριεστάτων φύδικῶν πτηνῶν ἀπὸ πρωίας μέχρι βαθείας νυκτὸς κατὰ χιλιάδας καὶ μυριάδας ἐπὶ τῶν δένδρων καθήμενα ϕάλλουσιν ἀμιλλώμενα ποῖον νὰ κελαδήσῃ γλυκύτερον τοῦ ἄλλου. Ἄργα ἄργα δὲ καὶ ἀπαλὰ ἀπαλά, ὡς ἔλαιον, κυλίει τὰ ὕδατα αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν ὥραιοτάτων τούτων Τεμπῶν ὁ βαθὺς Πηνειός. Ἡ σκιά, ἡ γινομένη ὑπὸ τῶν ὑψηλοτάτων καὶ πυκνοφύλλων δένδρων τῶν πυκνότατα παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ πεφυτευμένων, εἶνε παχυτάτη. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου ποτὲ δὲν διαπερῶσι τὸ πυκνὸν φύλλωμα τῶν ὑψικορύφων τούτων δένδρων, διὸ καὶ οἱ διαπλέοντες τὸν ποταμὸν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καυστικωτάτου θέρους καλύπτονται ὑπὸ σκιᾶς παχείας καὶ δροσερᾶς. Ἐνταῦθα συνέρχονται καὶ πανηγυρίζουσι καὶ διασκεδάζουσιν οἱ ἀνθρώποι, οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ περίχωρα, ἀποθαυμάζοντες τὴν καλλονὴν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς λαμπρᾶς ταύτης φύσεως.

ΒΒ. Ἡ ἐλευθερεύότης τοῦ Κέρωνος.

Ἄφοις δὲ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, δὲ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ δὲ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιάς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσβαλλόντας βαρβάρους, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας δὲ Κίμων, ὃ δόποιος συνήνωσεν εἰς ἔαυτὸν τὴν στρατηγικὴν ἵκανότητα τοῦ πατρός του Μιλτιάδου, τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Οὐ Κίμων ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 508 πρὸ Χριστοῦ. Οὐ πάτηρ του ἀπέθανεν ἐν ἀτιμίᾳ ἔνεκα πολιτικοῦ χρέους, διπερ δὲν ἡδύνατο νὰ ἀποτίσῃ καὶ τὸ δόποιον μετεβιβάσθη κατὰ τοὺς νόμους εἰς τὸν Κίμωνα ὡς τὸν αἰληρονόμον τῆς πατρικῆς περιουσίας. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν εὑρίσκετο εἰς καλλιτέραν θέσιν τοῦ πατρός του, ἀνέλαβε καὶ ἐπλήρωσεν ὃ ὑπέρπλουτος Ἀθηναῖς Καλλίας, δὲ δόποιος κατόπιν ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν ἑτερομήτριον ἀδελφήν του Ἐλπινίκην.

Οὐ Κίμων ὑπῆρξε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου καὶ τὸν ἔξοστρακισμὸν τοῦ Θεμιστοκλέους δὲ πρῶτος ἀνὴρ ἐν Ἀθήναις. Οὐδεὶς ἡδύνατο νὰ καυχηθῇ διὰ τόσον μεγάλας ὑπηρεσίας καὶ πολεμικὰ κατορθώματα, δσον αὐτός. Ἄφοις οἱ βάρβαροι ἀπεκρούσθησαν γενναίως εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὰς Πλαταιάς, δὲ Κίμων καταδιώξας καὶ κατατροπώσας αὐτοὺς δραστηρίως καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἥλευθέρωσεν δλους ἐκεῖ τοὺς Ἑλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰ βάρβαρα ὅπλα καὶ τὴν περσικὴν δυναστείαν.

Μετὰ τὰ ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι κατορθώματα ἐστράφη δὲ Κίμων κατὰ τῆς νήσου Σκύρου, τῆς δόποιας οἱ κάτοικοι τραπέντες εἰς τὴν πειρατίαν ἥνδχλουν τοὺς πλέοντας ἀνὰ τὰς γείτονας θαλάσσας. Ἡ Σκύρος ὑπετάγη μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 468 π. Χ. Ἡτο δὲ ἀληθῆς πανήγυρις διὰ τὰς Ἀθήνας, δτε τὸν Μάρτιον τοῦ 468 π. Χ. ἐπανῆλθε μεστὸς λαφύρων ἀπὸ τόσων ἐνδόξων νικῶν δὲ ὑπερήφανος στόλος καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἡ λαμπρῶς κεκοσμημένη τριήρης τοῦ στρατηγοῦ, φέρουσα ἐπὶ τῆς Σκύρου τὰ ἀνευρεθέντα δστὰ τοῦ μυθικοῦ ἥρωος τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Θησέως, δστις εἶχε φονευθῆ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Λυκομύδους. Ἡ πόλις ἔχαιρέτισε τοὺς νικητὰς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ὑπεδέχθη διὰ λαμπρῶν πομπῶν καὶ θυσιῶν τὰ λείφανα τοῦ παναρχαίου βασιλέως. Ἐμπλεως δὲ χαρᾶς ἔκτισεν ἐπειτα ἡ πόλις τὸ Θησεῖον, γαδὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦ ἥρωος καὶ συνοικιστοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦ Κίμωνος συνεπληρώθη διὰ νέων νικῶν κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. Ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Παμφυλίου κόλπου, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Εὐρυμέδόντος, ἦτο ἡγκυροβολημένος δι περσικὸς στόλος, εἰς δὲ τὰς ὅχθας τοῦ ποταμοῦ ἐστρατοπεδευμένος δι ὑπὸ τὸν Φερενδάτην στρατὸς τῶν βαρβάρων. Ὁ Κίμων μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν τόλμης ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἔχθρικοῦ στόλου καὶ κατετρόπωσεν αὐτόν. Ἐκ τῶν τριήρων τοῦ περσικοῦ στόλου ἀλλαι ἔξέφυγον, ἀλλαι συνετρίβησαν καὶ διαισχίσαι τὴν γῆμαλωτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Κίμων βλέπων τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ φρόνημα τῶν διπλιτῶν του, διέταξεν αὐτοὺς νὰ ἀποθίβασθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν Ἑγρὰν καὶ νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν. Μετὰ δεινῆν δὲ μάχην οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐφονεύθησαν, πολλοὶ δὲ ἐπινήγησαν πίπτοντες εἰς τὸν ποταμόν. Μετὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ θάρρους, μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας συνεπλήρωσεν δι Κίμων τὴν διπλῆν παρὰ τὸν Εὐρυμέδοντα νίκην ἀντεπεξελθὼν κατὰ τῶν λοιπῶν δύδοικοντα Φοινικικῶν πλοιών, ἄτινα εἶχον προχωρήσει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Παμφυλίας.

὾ Κίμων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας πλιέρης δόξης, ἀφοῦ ἐπὶ δικτὸν ἔτη ἔτρεχεν ἀπὸ νίκης εἰς νίκην δοξάζων ἔχυτὸν καὶ μεγαλύνων τὴν πατρίδα του. Τὰ δὲ χρήματα, τὰ δόπια ἀπέκτησεν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του, ἐχρησιμοποίησεν οὐχὶ δι' ἔσιτόν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν συμπολιτῶν του. Δι' αὐτῶν καὶ τὸ νότιον τοιχὸς τῆς Ἀκροπόλεως κατεσκεύασε καὶ τὴν πόλιν ἐκαλλώπισεν, εἰς μὲν τὴν ἀγορὰν φυτεύσας πλατάνους, τὴν δὲ Ἀκαδημίαν ἐξ ἀνύδρου καὶ Ἑγρᾶς καταστήσας ἥλσος κατάρρυτον, διπερ ἐκοσμήθη δι' ὅδῶν καθηρῶν καὶ συσκίων.

὾ Κίμων καὶ περὶ τῶν πτωχῶν συμπολιτῶν του ἴδιαιτέρως ἐμερίμνησεν, ἀφιερώσας πρὸς περίθαλψιν αὐτῶν πᾶν διτιμως ἀπέκτησεν. "Οθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτοὺς εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, διπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ διπωρικῶν του, καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἰκόν του εἶχε δεῖπνον, λιτὸν μέν, ἀλλ' ἄρθρον. "Οστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἥθελεν, ἐλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως ἐδείπνα. Δὲν ἐκάλει δὲ εἰς τὰ γεύματά του, διπως οἱ σημερινοὶ πλούσιοι, πλουσίους κέρδες ἐπίδειξιν πολυτελείας καὶ ματαιοφροσύνης, ἀλλὰ

πτωχούς καὶ πεινῶντας πρὸς παρηγορίαν τῆς ἐνδείας των.
Οσάκις δὲ ἔξήρχετο τῆς οἰκίας του, συνωδεύετο ὑπὸ ὑπηρετῶν.
Δι᾽ αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἔχορήγει εἰς τοὺς ῥακενδύτους γέ-
ροντας καὶ χρήματα σιωπηλῶς, ἀλλὰ γενναιώς διένεμεν εἰς
τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Διὰ τῆς τοιαύτης γενναιοδωρίας του ἐκέρδησε βεβαίως ὁ
Κίμων τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες τὴν ἐτίμων τό-
σον περισσότερον, διότι ἐγνώριζον, ὅτι ἀπέκτησε τὸν πλοῦτόν
του μόνον δι' ἐνδόξων ἔργων καὶ ὅτι οὐδέποτε προσεπάθησε νὰ
πλουτήσῃ πρὸς ζημίαν τῆς πολιτείας. Ὡς πυράδειγμα δὲ τῆς
ἀφιλοκερδείας του ἔστω τὸ ἔξῆς: Πλούσιός τις Πέρσης εἶχεν
ἀποστατήσει ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ ἦλθε μετὰ μεγάλων θησαυ-
ρῶν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐστενοχωρεῖτο ὑπὸ τῶν
συκοφαντῶν, κατέψυγε πρὸς τὸν Κίμωνα καὶ ἔθηκε παρὰ τὴν
θύσιαν τῆς αὐλῆς αὐτοῦ δύο κιβώτια πληρώσας τὸ μὲν χρυσῶν,
τὸ δὲ ἀργυρῶν νομισμάτων. Ὅτε δὲ ὁ Κίμων εἶδε ταῦτα, μει-
διάσας ἡρώτησε τὸν ξένον, ἀν προτιμᾶ νὰ ἔχῃ τὸν Κίμωνα μι-
σθωτὸν ἢ φίλον. Καὶ ὅτε ἐκεῖνος τῷ εἶπε «φίλον», ἀπεκρίθη οὐ-
τος: «Λοιπὸν ἀπελθε ταῦτα λαθών· διότι, ἀφοῦ εἴμαι φίλος
σου, θὰ τὰ μεταχειρίσθω, ὅταν ἔχω ἀνάγκην».

Ἐκτέλει τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα σου καθηκον ἀψηφῶν πάντα κόπον καὶ
πᾶσαν στέρησιν.

ΕΦ. ΙII 'Ακρόπολις καὶ ὁ Ηλευθερών.

Ἡ καλλιτεχνικὴ διακόσμησις τῶν Ἀθηνῶν εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ τῆς
ἐποχῆς τοῦ Πεισιστράτου. Ἡ περσικὴ ὅμως δὴποτε ἐπιυρπόλησεν ἀπαντα
τὰ κτίρια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Διὰ τοῦτο ἀκέσωσ μετὰ τὰς περιφανεῖς
νίκκις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν πρώτην φροντίδα είχον οἱ Ἀθη-
ναῖοι νὰ ἰδρύσωσι πάλιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων καὶ τῆς τέφρας τοὺς ἵδεους
οἴκους, νὰ τειχίσωσι τὴν πόλιν^{καὶ} νὰ ἐξωραΐσωσιν αὐτήν. Αἱ νίκαι δὲ
τοῦ Κίμωνος καὶ τὰ ἔξ αὐτῶν λάφυρα συνέτειναν πολὺ εἰς τὸν καλλωπι-
σμὸν τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ Θησεῖον καὶ ἡ Ἀκαδημία, ἡ ἀγορά, ὁ ναὸς τῆς
Ἀθηνᾶς Νίκης καὶ τὸ Κυνόσαργες εἶνε μάρτυρες τῆς καλλιτεχνικῆς τά-
σεως τοῦ γιανηφόρου στρατηγοῦ. Ἡ καλλιτεχνικὴ ὅμως αὕτη κίνησις
παραδοχαλλομένη πρὸς τὴν κατὰ τὸν αἰώνα τοῦ Ηερικλέους εἶνε ἐλα-
χίστη.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ μεγάλου υἱοῦ τοῦ Εκκλήπου αἱ Ἀθῆναι ἀπέ-

ένησαν τὸ κέντρον τῶν καλῶν τεχνῶν διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν χρημάτων, τὴν συρροήν ἐπιφυγῶν καλλιτεχνῶν καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἔργων, τὰ δποῖα ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ οὗτος.

Πρώτη φροντὶς τοῦ Περικλέους ἦτο ἡ ἀνέγερσις μεγαλοπρεπῶν γαῶν διὰ τοὺς θεοὺς τῆς Ἑλλάδος. Ὡς μέρος δὲ κατάλληλον πρὸς τοῦτο ἔθεωρησε τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον βράχον, διτις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, ἡ καρδία τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἡ καρδία τῆς Ἑλλάδος. Περιεκυλοῦτο δὲ ἡ Ἀκρόπολις τὸ πάλαι πανταχόθεν ὑπὸ τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας ἀπετέλει τερὸν μουσεῖον, καὶ ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παλλάδαν Ἀθηνᾶν, τὴν προστάτιδα τῆς πόλεως.

Πρῶτοι οἱ Ηεισιστρατίδαι ἤρχισαν νὰ κοσμῷσι ταύτην. Ὁ δὲ ναὸς τῆς θεᾶς Νίκης, διτις ἤρχισε νὰ κτίζηται ἐπὶ τοῦ Κέμωνος, καὶ τὸ παλαιὸν τερὸν τῆς Πολιάδος, ἐν τῷ ὅποιῳ ἐλατρεύετο ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ διά Κέκρωψ καὶ ἡ κόρη τούτου Πάνδροσος, ἦσαν οἱ μαγγῆται, οἵτινες εἴλκυσαν πρὸς τὸ μέρος ἐκείνο τὰ βλέμματα τοῦ Περικλέους. Ἐπὶ τοῦ τεροῦ τούτου χώρου ἤρχισε νὰ ἰδρύῃ οὗτος τὸ Ἐρέχθειον, τὸ ὅποιον ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἐρεχθίαν. Ὁ νέος οὗτος ναὸς δὲν ἐπερατώθη ἀμέσως, ἀλλὰ συνεπληρώθη μόλις τῷ 403 πρὸ Χριστοῦ. Ἐνῷ δὲ μετὰ βραδύτητος ἐπροχώρει ἐπὶ Περικλέους ἡ οἰκοδόμησις τοῦ Ἐρεχθείου, μεγάλη δραστηριότης ἐπεκράτει εἰς τὴν ἀνέγερσιν ἑτέρου ναοῦ, διτις ἰδρύετο εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων ἀπὸ τοῦ Ἐρεχθείου. Ἐκεὶ φυκοδομεῖτο δὲ ἐπιφανέστερος τῶν ναῶν τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ Ταρθενῶν. Ἡ οἰκοδομὴ ἀνετέθη εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Ἰκτίνον καὶ εἰς τὸν Καλλικράτην. Τὴν δληγή σμως διεύθυνσιν καὶ ἐπιβλεψιγ τῶν ἔργατῶν ἐνεπιστεύθη δι Περικλῆς εἰς τὸν Φειδίαν.

Ἐτοι μὲν τοῦ Παρθενῶνος ἦτο ἐξ ἀνατολῶν. Τὸ μεγαλεῖον τοῦ ναοῦ συνεπλήρουν τὰ ὥραιά τερα τῶν ἔργων τῆς γλυπτικῆς, διὰ τῶν ὅποιων ἐκοσμεῖτο. Τὰ ἀριστοτεχνήματα ταῦτα ἀπήγιησαν τὴν ἔργασίαν πολλῶν τεχνιτῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὅποιων ἵστατο διάδης τοῦ Χαριπίδου, δι Φειδίας. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος* τοῦ ναοῦ παρίστατο ἡ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ποσειδῶνος ἔρις περὶ τῆς προστασίας τῆς πόλεως.

Ἐκεῖθεν δὲ φθαλμὸς τοῦ θεατοῦ προσηγόριστο εἰς τὸ λαμπρῶς ἐστο-

* Τὸ τρίγωνον, διπερ ἡ κατακλινὴ στέγη σχηματίζει ἐπὶ τῶν στενῶν πλευρῶν τοῦ κτηρίου κάτωθεν τῆς ὁροφῆς καὶ τὸ διποίον δμοιάζει πρὸς ἀετὸν ἔχοντα ἀναπεπταμένας τὰς πτέρονγας, ὄνομάζεται ἀετωμα. Τὸ τρίγωνον τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι δὲν τὸ ἀφίνον κενόν, ἀλλ' ἐστόλιζον δι' ἀγαλμάτων.

λισμένον διάζωμικ τοῦ ναοῦ, δηλαδὴ τὸ μέρος αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν κιόνων. Ἐκεὶ καθ' ὅλας τὰς ἔξωτερικὰς τοῦ νχοῦ πλευρὰς ὑπῆρχον διάφορα ὥραιότατα ἀνάγλυφα, τὰ ὅποια παρέστανον θεούς ἀγωνιζομένους κατὰ γιγάντων, Ἀθηναῖος παλαίστας κατὰ βρεθάρων καὶ πολλοὺς ἄλλους τοιούτους ἀγάνακτος. Ἐπὶ δὲ τοῦ διαζώματος τοῦ σηκοῦ ὑπῆρχε σειρὰ ἀναγλύφων παριστώντων τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν τελοῦσκην τὴν μεγίστην τῶν ἑορτῶν αὐτῆς, τὰ Παναθήναια. Πρὸς μεγαλύτερον δὲ στολισμὸν τοῦ ναοῦ οἱ καλλιτέχναι μετεχειρίσθησαν καὶ χρώματα, ἵχη τῶν ὅποιων μένουσι μέχρι σήμερον. Καὶ ὅχι μόνον κοσμήματα διάφορα κατεσκεύασκην διὰ χρωμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα ἐτελειοποίουν διὰ χρωματισμοῦ τινος. Πολλὰ δὲ ἐκ τῶν ἀναγλύφων τούτων ἀποκόψασα ἐκ τοῦ ναοῦ ἡ ιερόσυλος χειρ τοῦ Λόρδου Ἐλγίνου ἐκόμισεν εἰς Ἀγγλίαν.

Οἱ Παρθενῶν ἀπήστραπτεν ἐκ τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων. Καὶ ἔμως ὡς νὰ μὴ ἥρκουν πάγτα ταῦτα, ἥκτινοβόλει ἐντὸς τοῦ ναοῦ τὸ θυμάσιον ἀγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, καλλιτεχνηθὲν ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Φειδίου. Ἡτο χρυσελεφάντινον καὶ παρίστα τὴν θεὰν δρθίαν μὲ ποδήρη χιτῶνα. Εἰχε δὲ εἰς μὲν τὴν δεξιὰν χειρα ἀγαλμα Νίκης, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐκράτει δόρυ καὶ παρὰ τὸν μηρὸν αὐτῆς τὸν ἀριστερὸν ἔκειτο ἀσπίς. Ἡ ἀξία τοῦ χρυσοῦ, ὅστις ἀπετέλει τὸν ἴματισμὸν τοῦ ἀγάλματος καὶ ἡδύνατο νὰ ἀφκιρεθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀνήρχετο εἰς δύο ἑκατομμύρια καὶ ἐπτακοσίας χιλιάδων σημερινῶν δραχμῶν. Τὸ θυμάσιον τοῦτο ἔργον ἐντελῶς κατεστράφη πρὸ πολλοῦ καὶ οὐδὲν ἵχος αὐτοῦ ἀπέμεινεν. Ἡ δλη δὲ διπάνη τοῦ Παρθενῶνος ἀνηλθεν εἰς πεντήκοντα ἑκατομμύρια σημερινῶν δραχμῶν.

Οἱ ἀθάνατοι οὗτοι ναὸς ὑπέστη πολλὰς περιπετείας μέχρι σήμερον. Κατὰ τὸν πέμπτον μετὰ Χρ. αἰῶνα ὁ ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς μετεβλήθη εἰς ναὸν τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ἐκκλύμετεβλήθη εἰς ἀγίων εἰκόνων. Κατὰ δὲ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα, κυριευφθησαν ἐξ ἀγίων εἰκόνων. Κατὰ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα, κυριευθεῖσης τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου μετετράπη εἰς θωμανικὸν τέμενος. Κατὰ τὸ ἔτος 1687 ὁ Ἐνετὸς Μοροζίνης ἐποιιόρκει τὴν Ἀκρόπολιν, ὅπου εἶχον κλεισθῆ οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τὴν πολιορκίαν ταῦτην ἐπεσε βόμβα ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος, ὅστις τότε ἐχρησίμευεν ὡς πυριτιδαποθήκη τῶν Τούρκων, καὶ ἐπέφερε φοβερὰν καταστροφήν. Τὸ πλειστον μέρος τοῦ ναοῦ, καὶ ἰδίως τὸ μέσον, κατεστράφη καὶ σήμερον βλέπομεν μόνον τὰ ἐρείπια αὐτοῦ.

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Δῆς ΤΑΞΕΩΣ

61. Πώς ταπεινόντες ὁ Οὐάσιγκτων ἔνα υπερήφανον δεκανέα.

‘Ημέραν τινὰ κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας εἰργάζοντο εἰς τι δύχυρωμα Ἀγγλαμερικανοὶ τινες στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ δεκανέως των. Ἐπρόκειτο νὰ ὑψώσωσι βαρύτατον στύλον καὶ ὑπέφερον πολύ. Ὁ δεκανεὺς προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον των δι’ ἐνθαρρυντικῶν μόνον φωνῶν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἄγνωστος τις διαβάτης πλησιάσας τὸν δεκανέα ἥρωτησεν αὐτόν, διατί περιορίζεται μόνον εἰς φωνὰς καὶ δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας. Ἄλλ’ ὁ δεκανεὺς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται :

«Καὶ δὲν βλέπεις, κύριε, ὅτι εἴμαι δεκανεύς;»

«Συγγνώμην, ἀπήντησεν δὲν παρετήρησα τὸν βαθμὸν σας». Καὶ ἐκβαλὼν ἀμέσως τὸ σκιάδιον καὶ τὸ ἐπανωφύτιόν του, ἀρχίζει νὰ βοηθῇ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἴσχυρᾶς του συνδρομῆς ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ ἀποχαιρετίσας μετὰ σεβασμοῦ τὸν δεκανέα εἶπε πρὸς αὐτόν :

«Οσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἐργασίαν τινὰ βαρεῖαν καὶ χρειάζεσθε βοηθόν, δύνασθε νὰ προσκαλήτε ἐλευθέρως τὸν γενικὸν ἀρχηγὸν ὑμῶν, τὸν στρατηγὸν Οὐσιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ πολὺ προθύμως θὰ σπεύδω πρὸς βοήθειάν σας».

Ο δεκανεὺς ἔμεινεν ἐμβρόντητος ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως.

Τοιοῦτος ὡν δ Οὐάσιγκτων ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἐνδοξος, λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διηγύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνα τῆς πατρίδος του. Ἐλευθερώσας δ’ αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρείας, τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθαροῦ πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς καὶ πατήρ τῆς πατρίδος.

Ἐργασία οὐκ ὄνειδος, ἀεργία δ’ ἔστι’ ὄνειδος.

**62. Πώς διοικάθεται εύεργετεῖ ἔνα ἀσπόνδιον
έχθρόν του.**

Πρὸ πολλῶν ἑτῶν ἔζη εἰς τὰς Ἰνδίας πλούσιός τις κτηματίας, δὲ δποῖος εἶχε πολλοὺς δούλους μαύρους. Ἐπετρέπετο δὲ τότε ἡ δουλεία, δηλαδὴ ἡ ἀγορὰ καὶ πώλησις ὡς δούλων τῶν ιθαγενῶν τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν Ἀμερικήν, τὰς Ἰνδίας καὶ ἄλλας χώρας. Ἡ ἀτιμωτικὴ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὕτη πρᾶξις ἀπαγορεύεται σήμερον δι' αὐστηροτάτου νόμου.

Μεταξὺ τῶν δούλων ἦτο καὶ ὁ Θωμᾶς, δὲ δποῖος διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τιμιότητός του εἶχε κερδίσει τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κυρίου του. Οὗτος ἡμέραν τινὰ ἐστάλη εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπὸ τοῦ κυρίου του, δπως ἀγοράσῃ τέσσαρας δούλους νέους καὶ ῥωμαλέους. Ὁ Θωμᾶς κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν δούλων παρετήρησε καὶ κάτισχνόν τινα γέροντα, τοῦ δποίου ἡ θέα τὸν ἔξεπληξε.

Προθὰς δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν τεσσάρων δούλων, παρεκάλεσε τὸν ἔμπορον νὰ τῷ χαρίσῃ τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον γέροντα. «Ο ἔμπορος εὐχαρίστως ἔπραξε τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα δὲν εὑρίσκει δι' αὐτὸν ἀγοραστήν.

Μετ' ὀλίγας ἔβδομαδας δὲ γέρων ἡσθένησε βαρέως καὶ θάλαπέθνησεν, ἀν ἔλειπον αἱ περιποιήσεις τοῦ Θωμᾶ. Ὁ δὲ κύριός του παρατηρήσας τοῦτο ἤρωτησεν αὐτόν :

«Διατί, Θωμᾶ, φροντίζεις τόσον πολὺ περὶ τοῦ γέροντος τούτου; Μήπως εἶνε πατήρ σου;»

«Οχι, κύριε, ἀπήγνησεν ὁ Θωμᾶς. Οὔτε πατήρ μου εἶνε, εὔτε συγγενής μου».

«Τότε θὰ εἶνε ἔξαπαντος φίλος σου».

«Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, δὲ γέρων οὗτος εἶνε ἀσπόνδιος ἔχθρός μου. «Οτε ἡμην παιδίον, μὲ ἔκλεψεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου καὶ μὲ ἐπώλησεν εἰς τοὺς λευκούς. Ἄλλο εἶς τὸ βιβλίον, τὸ δποίον μοὶ ἐδωρήσατε, ἀνέγνωσα: «Οταν δὲ ἔχθρός σου πεινᾷ, πεθρέψον αὐτόν· ὅταν διψῇ, πότισον αὐτόν· ὅταν ἀσθενῇ, περιποιήσῃ αὐτόν». Τοῦτο πράττω καὶ ἐγὼ σήμερον».

**63. Πώς διάτηκαλός τοις ἔξηγεις εἰς τοὺς μαθητάς του
τὰ παράδοξα φαινόμενα τῆς δακτυλουργίας:**

Ξένος τις εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος ἦλθεν ἡμέραν τινὰ εἰς τις χωρίου. Οἱ γωρικοὶ ἤσκαν συνηγγένειοι εἰς τὴν πλατεῖαν, διότι οὐταὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο ἕορτή. Ὁ ξένος ἤρχισεν ἐνώπιον

τῶν χωρικῶν νὰ ἐκτελῇ διαφόρους ταχυδακτυλουργίας, αἵτινες ἔξεπληγτον αὐτοὺς Παρευρίσκοντο δὲ ἐκεῖ καὶ τινες μαθηταί.

Τὴν ἑπομένην μεταβάντες οἱ μαθηταὶ οὗτοι εἰς τὸ σχολεῖον ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς συμμαθητάς των ὅσα εἶδον καὶ ἔλεγον, ὅτι ὁ ἕνος ἐκεῖνος δὲν ἦτο κοινὸς ἀνθρωπος, ἀλλὰ θαυματοποιός.

Οἱ διδάσκαλοι ἀκούσας ταῦτα ἔφερε κενήν φιάλην καὶ ἐν καλῷ ἐψημένῳ ὥδι, τοῦ δοποίου εἶχεν ἀφαιρέσει τὸν φλοιόν, καὶ τὰ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ἔδρας του. Ἐπειτα εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του.

«Παρατηρήσατε τὸ ὡδὸν τοῦτο πόσον εἶνε παχύτερον τοῦ στομίου τῆς φιάλης. Καὶ ὅμως ἐγὼ θὰ τὸ διατάξω νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν».

Εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν ἀπήγνυτησε τότε: «Αὐτὸ θὰ εἴνε θαῦμα, ἐὰν γίνη».

«Προσέχετε», προσέθηκεν ὁ διδάσκαλος, καὶ ἀνάφας τεμάχιον χάρτου, ἔρριψεν αὐτὸν ἐντὸς τῆς φιάλης. Ἀφοῦ δὲ ἐκάη διὰ χάρτης, ἔθηκε τὸ ὡδὸν ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς φιάλης καὶ εἶπε διὰ τρόπου ἐπιτακτικοῦ:

«Τώρα, ὡδόν, σὲ διατάσσω νὰ εἰσέλθῃς ἐντός».

Τὸ ὡδὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸν λαιμὸν καὶ ἔπεσεν ἐντὸς τῆς φιάλης.

«Τὸ ἵδιον θαῦμα ἔπραξε καὶ ὁ ἕνος», εἶπεν ὁ μικρὸς Πέτρος.

«Δὲν εἴνε θαῦμα, μικρέ μου, εἶπεν ὁ διδάσκαλος γελῶν. Ίδού τί συνέβη. Ως γνωρίζετε, τὰ σώματα, ὅταν θερμαίνωνται, διαστέλλονται. Λοιπὸν καὶ δὲν τῇ φιάλῃ ἀήρ θερμανθεὶς ὑπὸ τοῦ καέντος χαρτίου διεστάλη καὶ ἔξηλθε τὸ πλεῖστόν μέρος αὐτοῦ. Ἐμεινε ποιπόν ἡ φιάλη σχεδὸν κενὴ ἀέρος. Τότε ἔθεσα τὸ ὡδὸν ἐπὶ τοῦ στομίου αὐτῆς, τὸ δποῖον πιεσθὲν ὑπὸ τοῦ ἔξωτρικοῦ ἀέρος καὶ μὴ ὑποστηριζόμενον κάτωθεν πλέον ὑπὸ ἴσης πιεσεως ἀέρος ὑπεχώρησε καὶ εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς φιάλης. Ὁλα τὰ παράδοξα ἐκεῖνα φαινόμενα, ἀτινα εἴδετε χθὲς ἐκτελούμενα ὑπὸ τοῦ ἕνου, εἴνε φυσικώτατα καὶ ἔξηγοῦνται πολὺ εύκόλως. Ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ δακτυλουργοῦ εἴνε, ὅτι αὐτὸς ἡξεύρει νὰ ἐκτελῇ τὰ διάφορα πειράματα μετὰ περισ-

σοτέρας ἐπιτηδειότητος καὶ γὰ προφυλάσσηται ἀπὸ τοῦ νὰ ἔξηγῇ ταῦτα».

**64. Διατέ οἱ ἀνθρωποι θὲν εἴνε πάντες ἔσοι
κατὰ τὰ ἄξειώματα.**

“Ημέραν τινὰ δὲ Νικόλαος ἔξελθὼν μετὰ τοῦ πατρός του εἰς περίπατον, ἥρωτησε καθ’ ὅδὸν αὐτὸν : «Διατέ, πάτερ μου, οἱ πλειστοι τῶν ἀνθρώπων νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς δὲλίγους, τοὺς καλουμένους ἀρχοντας ; Καὶ διατέ ἄλλοι μὲν νὰ εἰνε πλούσιοι, ἄλλοι δὲ πτωχοί ;»

«Ἄι ἔρωτήσεις σου αὗται, ἀγαπητέ μου υἱέ, ἀπεκρίθη δὲ πατήρ, εἰνε πολὺ σπουδαῖαι. Πρὶν γὰ δημως σοὶ ἀπαντήσω, ἐπειθύμουν νὰ μάθω, ἀν σὺ μόνος ἐσκέφθης ταῦτα».

«Χθές, πάτερ μου, ἀπήντησεν δὲ Νικόλαος, γῆκουτα τὸν ἀμαξηλάτην μας νὰ λέγῃ εἰς τινὰ φίλον του, ὅτι δὲν εἰνε δίκαιον νὰ μὴ ὑπάρχῃ σότης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἄλλ’ ἄλλοι μὲν νὰ εἰνε πλούσιοι, καὶ ἄλλοι πτωχοί, ἄλλοι κύριοι καὶ ἄλλοι ὑπηρέται».

«Ο πατήρ ἡτοιμάζετο νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἔρωτήσεις τοῦ υἱοῦ του, ὅτε βλέπει νὰ διέρχηται πλησίον του δημάρτιου παιδίων. Ἐκ τούτων ἀλλα μὲν ἐκράτουν μικρὰς ἀξένιας, ἄλλα δὲ μικρὰ πτύχα καὶ ἄλλα μικρὰ ἀμάξια διὰ νὰ παίξωσι.

«Νικόλαε, Νικόλαε, φωνάζουσιν δλα τὰ παιδία, μόλις εἶδον αὐτόν, ἐλθὲ μαζί μης εἰς τὴν παραλίαν νὰ παίξωμεν».

«Ο Νικόλαος προσεποιήθη, ὅτι δὲν γῆκουσε καὶ ἔξηκολοςύθησε τὸν περίπατον μετὰ τοῦ πατρός του. Μετ’ δὲλίγον ἔφθασαν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐκάθησαν ἐπὶ τῆς ἀμμού. Τὰ παιδία είχον προπορευθῆ καὶ ἀρχίση τὸ παιγνίδιόν των. Ἐπρόκειτο νὰ κατασκευάσωσιν ἐν μικρὸν φρούριον. Ἐκαστον δὲ ἔξετέλει ἰδιαιτέραν ἐργασίαν. Τὸ ἐν γῆνοιγεν εἰς τὴν ἀμμον δπάς, τὸ ἄλλο ἐπλήρου ἀμμιού τὰ μικρὰ ἀμάξια διὰ τοῦ πτύου του, τὸ ἄλλο ἔσυρε τὸ ἀμάξιον καὶ τὰ λοιπὰ τέλος ἔκτιζον τὸ μικρὸν φρούριον.

«Ἐκαστον παιδίον εἰργάζετο διὰ τὸν ἔχυτόν του, χωρὶς νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἄλλου. Πολλάκις μάλιστα τὸ ἐν παιδίον κατέστρεφεν ὅτι τὸ ἄλλο μετὰ πολλοῦ κόπου κατεσκεύαζεν.

Πλὴν τούτου τὰ διάφορα μέρη τοῦ φρουρίου δὲν ἐκτίζοντο κανονικῶς καὶ μὲν ὡρισμένον σχέδιον. «Ἐκαστον παιδίον ἐπρατεν ὅτι γῆθελεν. Ως ἐκ τούτου δὲ μετ’ δὲλίγον ἥγέρθη μεταξὺ αὐτῶν σφοδρὰ λογομαχία. Τὰ παιδία διηγρέθησαν εἰς δύο ἀντιθέτους δημάρτιους. Εύτυχως περιωρίζησαν εἰς δέργους μέγους καὶ δὲν προέβησαν εἰς ἄλλο τι : γειράτερον. Φηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

“Αλλ’ ή ἐργασία ἔπαινε. Τότε ἦν ἐκ τῶν παιδῶν, τὸ φρονιμώτερον, λέγει εἰς τὰ ἄλλα : «Ἐάν θέλητε νὰ κατακευάσωμεν τὸ μικρὸν φρούριόν μας, πρέπει νὰ ἐκλέξωμεν ἀρχηγόν. Αὐτὸς θὰ μᾶς διευθύνῃ καὶ ημεῖς θὰ ὑπακούωμεν εἰς τὰς διαταγάς του. Καὶ τοιουτοτέρπως θὰ ἐκλείψῃ πᾶσα μεταξύ μας ἕρις».

«Μάλιστα, ἀπήντησαν ὅλα. “Ἄς ἐκλέξωμεν ἀρχηγόν».

Καὶ ἀμέσως ἔξελεξαν τὸν Πέτρον, δστις ἦτο ὁ ἐπιτηδειότερος ἐξ ὅλων πρὸς κατακευὴν φρουρίων καὶ μικρῶν οἰκιῶν δι’ ἀμμοῦ καὶ πρὸς χάραξιν γραμμῶν εὐθεῖῶν.

Ο νέος ἀρχηγὸς ἐκλέξας κατάλληλον τοποθεσίαν, ἐχάραξε τὸ σχέδιον τοῦ φρουρίου. Μετὰ ταῦτα ἔδωκε τὸ πτύον εἰς ἔνα σύντροφόν του, διότι δὲν τῷ ἔμενε καιρὸς νὰ σκάπτῃ ὁ ἔδιος. Εἶχε σπουδηιοτέραν ἀσχολίαν, νὰ διατάτῃ δηλαδὴ καὶ νὰ ἐπιθέλῃ τὸ ὅλον ἔργον.

Εἰς ἔκαστον δὲ τῶν ἐργατῶν ἔδωκεν ἰδιαιτέραν ἐργασίαν, τὴν ἀποίαν οὗτοι ἔξετέλουν προθύμως. Μόνον εἰς ἐξ αὐτῶν ἔδειξε σημεῖα ἀντιπειθαρχικά, ἀλλ’ ἀμέσως γενικὴ κατακραυγὴ ἡγέρθη κατ’ αὐτοῦ καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ὁ Πέτρος νὰ ἀπομακρύνῃ πάντα, δστις θὰ ἔδυστρόπει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν του. Τέλος δὲ χάρις εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν φρόνησιν τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν εὔπειθειαν τῶν ἐργατῶν, τὸ οἰκοδόμημα προώθευσε πολὺ.

«Δοίπον, εἰπεν δὲ πατήρ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν υἱόν του, δ ὅποιος παρετήρει πάντα ταῦτα μετὰ μεγάλης προσοχῆς, διμολογῶ, δτὶς ὁ φίλος σου Πέτρος εἰνε καλὸς μηχανικός. Βλέπεις πῶς πάντες ὑποτάσσονται εἰς αὐτὸν καὶ πῶς ἐκτελοῦσι τὸ σχέδιον, τὸ δόποιον ἐχάραξε; Πρὸ δὲ τοῦ πάντες ἐφώναζον, πάντες ἔτρεχον ἔδω καὶ ἐκεῖ, πάντες ἔδιδον διαταγάς καὶ τίποτε δὲν ἐγίνετο. Ἐνόησες τώρα διατί ή ἐργασία προχωρεῖ;»

«Αλλά, πάτερ μου, δὲν εἰνε δύσκολον γὰρ ἐννοήσῃ τις τοῦτο. Ἡ ἐργασία προοδεύει, διότι πάντες ἐργάζονται ἀντὶ νὰ φωνάζωσι καὶ νὰ ἐρίζωσι».

«Καὶ διατί τώρα δὲν φιλονικοῦσιν;» ἦρώτησεν δὲ πατήρ.

«Πρῶτον, διότι δ Πέτρος διοικεῖ καλῶς, ἀπήντησεν δ Νικόλαος, καὶ δεύτερον, διότι ἔκαστος ὑπακούει εἰς τὰς διαταγάς του καὶ ἐκτελεῖ τὴν ἐργασίαν, τὴν δόποιαν οὗτος ὥρισεν εἰς αὐτόν».

«Βλέπεις λοιπόν, τέκνον μου, δτὶς πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν ἀγθρωποὶ διοικοῦντες καὶ ἀνθρωποὶ ὑποτασσόμενοι; » Αγεύ τούτου εἰνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ κοινωνία καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ ἔργον τι, διότι καὶ εἰς τοὺς μεγάλους θὲτούσις τε ποτέ οὐτόν τοῦτο έκπλαισικής θείας ὄχικαν καὶ εἰς τὰ

παιδία. Αυτὰ νὰ εἰπης, Νικόλαε, αὔριον εἰς τὸν ἀμαξηλάτην καὶ νὰ τῷ διηγηθῆς πᾶν ὅ, τι εἰδεῖς σήμερον».

«Καὶ τώρα, Νικόλαε, γνωρίζεις διατί οἱ σύντροφοι τοῦ Πέτρου ἔξελεξαν αὐτὸν ἀρχηγόν;»

«Διότι ἦσαν πεπεισμένοι, πάτερ μου, ὅτι ὁ Πέτρος εἶνε ὁ συνετώτερος καὶ ὁ ἐπιδειξιώτερος ὅλων. Ἐγνώριζον ὅτι οὗτος πολλάκις μέχρι τοῦδε εἶχε κατασκευάσει τοιαῦτα παιγνίδια μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας».

«Καὶ ἐάν ἔξελεγον ἀρχηγὸν ἀνάξιον, ὁ δόποιος νὰ μὴ δύναται νὰ διευθύνῃ καλῶς καὶ νὰ μὴ εἴνε εἰς θέσιν νὰ δώσῃ τὰς καταλλήλους δōηγίας καὶ διαταγάς, τότε τί θὰ συγένδυνεν;»

«Εἶνε πολὺ εὔκολον νὰ συμπεράνῃ τις τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ Νικόλαος. Τὰ παιδία θὰ ἔθλεπον ὅτι ὁ ἀρχηγός των δὲν ἔτοι οὐκανὸς καὶ θὰ ἔξελεγον ἄλλον».

«Λοιπόν, τέκνον μου, ὁ ἀμαξηλάτης δὲν σκέπτεται καλῶς λέγων, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἴνε ἴσοι. Πιστεύω ὅτι ἐνόησες καλῶς, ὅτι τοῦτο δὲν εἴνε δυνατὸν νὰ γίνῃ. Πρέπει πάντοτε οἱ μὲν νὰ διοικῶσι τοὺς δὲ καὶ οἱ διοικοῦτες φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ εἴνε οἱ μᾶλλον συνετοί καὶ ίκανοί. Βεβαίως συμβαίνει ἐνίστε ἄνθρωποι ἀνάξιοι νὰ διοικῶσι καὶ ἄνθρωποι ίκανοι καὶ σώφρονες νὰ περιφρονῶνται, τοῦτο δμως δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺν χρόνον. Οἱ ίκανοι ἐπὶ τέλους θὰ ἐκτιμηθῶσιν ὑπὸ τῆς κοινωνίας καὶ θὰ καταλάθωσι τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτοὺς θέσιν. Ἔχεν δὲ κύριος ἀμαξηλάτης ἔτοι περισσότερον πεπαιδευμένος, θὰ κατεῖχε καλλιτέραν θέσιν καὶ δὲν θὰ ἔτοι ἀμαξηλάτης».

65. Διατέ δὲν λαμβάνουσε πάντες τὴν αὐτὴν ἀμοιβὴν ἐργαζόμενοι καὶ διατέ ἄλλοι εἴνε πλούσιοι καὶ ἄλλοι πτωχοί.

Μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ τοῦ Νικολάου παρετήρησεν, ὅτι ἡ προθυμία τῶν παιδίων εἰς τὴν ἐργασίαν βαθμηδόν ἥλαττούτο. «Πέτρε, ἐφώναξε τότε εἰς τὸν ἀρχηγόν, βλέπω, ὅτι ἡ προθυμία τῶν ἐργατῶν σου ἐλαττοῦται. Πρέπει νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃς. Εἰπὲ εἰς αὐτούς, ὅτι ἂν ἐργασθῶσι καλῶς ἐπὶ μίαν ώραν, θὰ δώσω εἰς ἕκαστον ως ἀμοιβὴν ὀλίγα χρύματα πρὸς ἀγορὰν ἐνὸς γλυκύσματος».

«Ἡ υπότιχεις αὕτη ἐπέφερε κατ' ἀρχὰς τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἐκαστον παιδίον ἐδιπλασίασε τὸν ζῆλόν του. Μετ' ὀλίγον δμως ἤρχισαν πάλιν τιγά ἐξ αὐτῶν νὰ βαρύνωνται. Ἀφῆκαν κατὰ μέρος τὴν ἐργασίαν καὶ ἤρωψαν γὰρ παῖδες ἀπάφορα παιγνίδια, ἐνῷ τὰ ἄλλα ἔξηκον ποιοῦμενον ἀπό το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λούθουν νὰ ἐργάζωνται. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων ὑπῆρχε διαφορά. Τιγὰ παιδία ἡσαν ἐπιδεξιώτερα τῶν συντρόφων των. Εἰς πᾶσαν ἐργασίαν ὑπάρχει πάντοτε καὶ δικαλληλος τρόπος τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς. "Οτε π. χ. ἐπρόκειτο νὰ φορτώσωσι τὰ ἀμάξια, διὸ μὲν ἐλάμβανε διὰ τοῦ πτύου περισσοτέραν ἄμμον ἢ διὰ ἄλλος. "Ο εἰς ἔπιπτων τὴν ἄμμιον εἰς τὸ ἀμάξιον, ἔχυνεν ἐκτὸς τὸ ἥμισυ αὐτῆς, διὸ δὲ ἄλλος ἦτο μᾶλλον ἐπιτήδειος εἰς τοῦτο. "Ἐν συντόμῳ ἄλλοι ἐργάται ἐξετέλουν περισσοτέρων ἐργασίαν καὶ ἄλλοι διλγωτέραν.

"Ο πατήρ τοῦ Νικολάου παρετίθει πάντα ταῦτα καὶ προσετίχειν εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν δεξιότητα ἐκάστου. "Οτε δὲ ἥλθεν ἡ ὥρα τῆς πληρωμῆς, μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἐξετέλεσεν οὗτος τὴν ὑπόσχεσίν του. Καὶ εἰς ἄλλους μὲν ἔδωκε μίαν δεκάραν, εἰς ἄλλους δύο καὶ εἰς ἄλλους τρεῖς. "Ο δὲ Πέτρος, ὡς ἀρχηγός, ἔλαβε μίαν δραχμήν. Οἱ πλειστοὶ ἔμειναν εὐχαριστημένοι. "Ὑπῆρχον ὅμως καὶ τινὲς μεμψίμοιροι καὶ ιδίως ὁ Γεώργιος, διὸ ποιοὶς παρεπονεῖτο, ὅτι ἔλαβεν ὀλίγα χρήματα.

«Διατί παραπονεῖσθαι, Γεώργιε; τῷ εἶπεν δικαίως πατήρ τοῦ Νικολάου. Βλέπω δὲ τὸ ἔλυπτήθης, διότι τινὲς ἐκ τῶν συντρόφων σου ἔλαβον περισσότερα χρήματα. "Ισως δὲν ἐπέστησες τὴν προσοχήν σου εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν δόποιαν αὐτοῖς ἐξετέλεσαν. Εἴπε μοι, σὲ παρακαλῶ. Θεωρεῖς δικαιοιον νὰ λάθῃς τόσα χρήματα δσα καὶ ἐκείνοι, οἱ δόποιοι εἰργάσθησαν περισσότερον σοῦ;»

"Ο Νικόλαος ἤκουε μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους τοῦ πατρός του καὶ ἐσκέπτετο δσα εἰχον συμβῇ. "Ο δὲ πατήρ θέλων νὰ τελειώσῃ τὸ καλὸν μάθημα, τὸ δόποιον εἰχε δώσει εἰς τὸν υἱόν του, εἴπε πρὸς αὐτόν:

«"Ίδού, τέκνον μου, δτι τινὲς ἐκ τῶν φίλων σου ἔγιναν πλουσιώτεροι τῶν ἀλλων. "Ισως νὰ νομίζῃς, δτι δὲν ἐπραξει καλῶς, δώσας εἰς τὸν μὲν περισσότερα χρήματα ἢ εἰς τὸν δέ.»

«"Οχι, πάτερ μου. "Ἐπραξεις πολὺ δρθῶς. "Αλλ' ίσως εἰς τοὺς μεγάλους ἀγθρώπους δὲν συμβαίνει τὸ ίδιον, δπως εἰς τὰ παιδία. Σας διαβεβαιῶ, δτι εἰδον ἀγθρώπους καταγινομένους καθ' ὅλην τὴν ἥμέραν εἰς ἐπιπόνους ἐργασίας νὰ είνε πολὺ δυστυχεῖς». "

«Τοῦτο είνε ἀληθές, υέ μου. Πρέπει δμως νὰ ἐξετάσῃς διὰ ποθαν αἰτίαν είνε δυστυχεῖς. "Ἐργάζονται καθ' ὅλην τὴν ἥμέραν καὶ τὴν ἑσπέραν σπαταλῶσι τὸ ἥμερομέσθιόν των εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα. Οἱ εὑφυεῖς καὶ φρόνιμοι προτιμῶνται πάντοτε καὶ κερδίζουσι περισσότερα χρήματα. "Ιδὲ τὸν Πέτρον. "Ἐμεινε πληγσίον τοῦ μικροῦ φρουρίου, ἐνῷ οἱ ἄλλοι μετέβησαν διὰ νὰ ἀγοράσωσι γλυκύσματα. Αὐτὸς ἐφύλαξε τὰ χρήματα, τὰ δόποια τῆς πόλεως ἀποθήκεψε πολλά ποτέ. "Αλλ' εἰπέ

μοι, υἱέ μου, ἐὰν αὔριον παρουσιασθῇ σπουδαῖα ἀνάγκη χρημάτων εἰς τινὰ τῶν συντρόφων σου, πρέπει δὲ Πέτρος νὰ τὸν συνδράμῃ ἢ ὅχι ;»

«Βεβαίως ὀφείλει νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἀπεκρίθη δὲ Νικόλαος. Μάλιστα ἔχει καθήκον νὰ πράξῃ τοῦτο».

«Δειπόν, υἱέ μου, τὸ ἔδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Ὅταν οἱ ἀνθρώποι δυστυχῶσιν, ἔστω καὶ ἔνεκκ τῶν ἔδίων των σφαλμάτων, καθηκόν ἀπαραίτητον ἔχομεν νὰ βοηθῶμεν καὶ νὰ συντρέχωμεν αὐτούς. Ὅταν δὲ μας συνδράμωμεν δικνηρὸν καὶ διεφθαρμένον μὲ τὴν ἑλπίδα νὰ διορθωθῇ καὶ ἔδωμεν δὲτι οὐδόλως βελτιοῦται, τότε ἐπιτρέπεται νὰ τῷ εἰπωμεν ὅτι δὲ μύρμηξ εἴπεν εἰς τὸν τέττιγα :

«Τί ἔπραττες, δε τὸ καλοκαλί ;»

— «Ἐτραχγουδοῦτα .»

— «Χοροπήδα λοιπὸν τώρος .»

«Τώρα, μικρὲ φιλόσοφε, εἴπεν ὁ πατήρ, πιστεύω νὰ ἐνόγησες καλῶς, δὲτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἵστητης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, διότι δὲν ἔχουσι πάντες τὰς αὐτὰς σωματικάς, πνευματικάς καὶ ψυχικάς δυνάμεις. Ἡ ἀνισότητης λοιπὸν τῶν ἀξιωμάτων, τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἀπολαύσεων πηγάδει ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι πάντες οἱ ἀνθρώποι ἵσοι μεταξύ των, ἀφοῦ εἶναι ἀδύνατον εἰς πάντας νὰ παράσχωσιν εἰς τὴν κοινωνίαν τὰς αὐτὰς ὑπηρεσίας, τὴν αὐτὴν ποσότητα καὶ ποιότητα ἐργασίας καὶ πρὸ πάντων ἀφοῦ δὲν δύνανται νὰ διατηρήσωσι καὶ πολλαπλασιάσωσιν ἐξ Ἰσού ὅτι ἀπέκτησαν διὰ τῆς ἐργασίας των. Πρέπει, τέκνον μου, νὰ προσέχωμεν πολὺ εἰς τὴν δρθήν, τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς ἵστητος τῶν πολιτῶν. Τὸ δικαίωμα τῆς ἵστητος δὲν ἀποδέπει οὕτε εἰς τὴν ἵστητα τοῦ πλούτου, οὕτε εἰς τὴν ἱστητα τῶν ἀξιωμάτων, οὕτε εἰς τὴν ἵστητα τὸν ἀπολαύσεων. Ἱστητης εἶναι τὸ γὰρ ἔχωμεν πάντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἀπέναντι τοῦ νόμου, νὰ μὴ ὑπάρχωσι δηλαδὴ προνομιούσοι πάξεις καὶ προνομιούσχα πρόσωπα. Νὰ προστατεύηται ἐξ Ἰσού ἡ ζωή, ἡ τιμή, ἡ περιουσία τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ταπειγοτάτου τῶν πολιτῶν, δέσον καὶ τῶν πρώτων εἰς ἀξιώματα καὶ πλοῦτον. Ἱστητης εἶναι νὰ ἔχῃ πᾶς πολίτης ἐξ Ἰσού δικαιώματα εἰς ὅλα τὰ ἔθνικὰ ἀξιώματα καὶ τὰς ὑπηρεσίας, πολιτικάς, στρατιωτικάς, ἐκκλησιαστικάς, ἀναλόγως τῆς ἀξίας καὶ ἴκανότητός του, νὰ μὴ ὑπάρχῃ δηλαδὴ κανέναι πρόσκομμα εἰς τὸ γάνη ὃ οὐδὲς τοῦ ἐργάτου, τοῦ γεωργοῦ, τοῦ ποιμένος ἀνώτερος δικαιτικὸς λειτουργός, στρατηγός, νχύρχος, διπουργός, ἐὰν ἡ φύσις, ἡ ἀναστροφή καὶ ἡ ἐργασία τὸν ἐπροίκισαν μὲ ἔξαιρετικὰ δῶρα ἴκανότητος καὶ ἥθικῆς ἀξίας, τὰ δύοτε ἀπαιτοῦνται διὰ τὰ ὑψηλὰ τεῦχα ἀξιώματα. Ἱστητης εἶναι νὰ τιμωρῶνται ὑπὸ τοῦ νόμου πάντες ἐξ Ἰσού διὰ πᾶσαν θλάβην. διὰ πᾶν παράπτωμα κατὰ τῆς Κρητοποιηθῆκε από τοῦ Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικῆς

κοινωνίας ή τῶν συμπολειτῶν των. Ἰσότης τέλος εἶνε νὰ μὴ ὑπάρχωσι προνόμια υπὲρ οὐδενός, προκειμένου περὶ τῶν πρὸς τὸ Ἐθνος ὑποχρεώσεων. Τὸ δικαίωμα τῆς ἴσοτητος, τέκνον μου, εἶνε ιερόν. Δι' αὐτοῦ προάγονται καὶ εὐημεροῦσι τὰ ἔθνη. Καὶ τώρα ὑπαγε γὰρ παιξῆς μετὰ τῶν συντρόφων σου».

Ο Νικόλαος ἐθεώρει ἔκυτὸν εὐτυχῆ δι' ὅσκη ἔμκθε τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἔτρεξε πλήρης χαρᾶς νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τοῦ ὅμιλου τῶν παιδίων. Βραδύτερον, δὲ ἔγινεν ἀνήρ, ἐνεθυμεῖτο πολλάκις τὸ φρούριον καὶ τοὺς λόγους τοῦ πατρός του.

66. "Αλωσις Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος.

Τῷ 1451 τὸν θρόνον τοῦ Ὀσμανικοῦ Κράτους ἀνέβη Μωάμεθ ὁ Β', δ ὁποῖος ὡς μόνην ἐπιθυμίαν είχε νὰ κατακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἦτο τότε Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ἀνὴρ μεγαλόψυχος, γενναῖος καὶ φιλόπατρος. Ο Κωνσταντῖνος κατενόει τὸν φοβερὸν κίνδυνον, δστις ἡπεῖλει τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν, διότι αὕτη ἦτο τότε ἐντελῶς ἀσύντακτος στρατιωτικῶς. Καὶ διως ἀπεφάσισε νὰ ἀναλάβῃ τῶν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα καὶ νὰ ἀντιστῇ μέχρι ἐσχάτων ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἑλληνικῆς γῆς.

Τὴν 6 Ἀπριλίου τοῦ 1453 ἐνεφανίσθη δ Μωάμεθ πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὴν κατὰ ξηρὰν μὲν διὰ στρατοῦ ἐκατὸν ἔξήκοντα χιλιάδων, κατὰ θάλασσαν δὲ δι' ἐκατὸν τεσσαράκοντα πολεμικῶν πλοίων.

Κατὰ τῆς φοβερᾶς ταύτης δυνάμεως δ Ἑλλην αὐτοκράτωρ ἀντέτασσε μόνον ἔξ χιλιάδας Ἑλλήνων καὶ τρεῖς χιλ. ξένων.

Ἐπὶ ἑπτὰ ἑβδομάδας δ ἔχθρὸς ἐπολιόρκει στενῶς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπειθέτο κατὰ τῶν τειχῶν, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωνε, διότι οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους, δσον δλίγοι καὶ ἀν ἥσαν, ἥγωνίζοντο μετὰ καρτερίας καὶ ἡρωικοῦ θάρρους.

Ο Μωάμεθ προέτεινεν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν ὑποσχόμενος νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν ἥγεμόνα ἀνεξάρτητον τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλ' δ ἀείμνηστος αὐτοκράτωρ ἀπέρριψε μετ ἀγανακτήσεως τὴν πρότασιν τοῦ ἔχθροῦ.

Τι τοιαύτη ἀπάντησις ἔξώργισε πολὺ τὸ γόνιλον
Ψηφιοποιηθῆκε από την Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικῆς

Μωάμεθ. Ἀμέσως δὲ διέταξεν οὗτος νὰ ἔτοιμασθῇ ὁ στρατός του, δπως τὴν 29 Μαΐου, ἡμέραν Τρίτην, ἐπιχειρήσῃ μεγάλην καὶ φοβερὰν ἔφοδον.

Οὐαὶ Κωνσταντίνος μαθὼν τοῦτο, ἐκάλεσε τοὺς στρατηγούς αὐτοῦ, περὶ τὴν δεῖλην τῆς παραμονῆς καὶ μετὰ δακρύων παρεκλεσεν αὐτοὺς νὰ ἀγωνισθῶσι γενναίως μέχρις ἐσχάτων ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατριόδοσης. Μετὰ ταῦτα ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν στρατηγῶν, ἵερέων καὶ ἀναριθμήτου πλήθους λαοῦ, φωνάζοντος μετὰ κατανύξεως τὸ «Κύριε ἐλέησον». Σκηνὴ τότε ἔξοχως συγκινητικὴ ἔλαβε χώραν ἐντὸς τοῦ περικαλλοῦντος ναοῦ. Νέοι καὶ γέροντες, γυναῖκες καὶ παιδία, πάντες γονυπετεῖς, πάντες μὲ δρυμαλμοὺς πλήρεις δακρύων, δέονται εἰς τὸν Ὅψιστον νὰ σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀπίστων. Οὐ δὲ Πατριάρχης περιστοιχούμενος ὑφ' ὅλων τῶν ἵερέων καὶ διακόνων ἴσταται ὠχρὸς καὶ συγκεκινημένος ἐνώπιον τῆς ὥραίς Πύλης, ἀναπέμπων τὴν τελευταίαν ἵκεσίαν: «Ὑπὲρ τοῦ καθυποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν Ὁρθοδόξων πάντα ἔχθρὸν καὶ πολέμιον».

Πάντων αἱ καρδίαι κατὰ τὰς ἵερὰς ταύτας στιγμὰς εἶνε πλήρεις θλίψεως ὥσει ἐτελεῖτο νεκρώσιμος ἀκολουθία ὅλοκλήρου γενεᾶς.

Δὲν ὑπάρχει διάκρισις κοινωνικῆς θέσεως κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἵεροτελεστίαν. Πλούσιοι καὶ πένητες, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ἀναμιξὲ εὐρισκόμενοι, ἔκλινον τὰ γόνατα ἐνώπιον τῶν ἀγίων εἰκόνων καὶ ἔτεινον τὰς χεῖρας ζητοῦντες προστασίαν παρὰ τῆς Θεομήτορος, τῆς πολιούχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις καὶ ἄλλοτε ἔσωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ἀβάρων. Όσον δὲ προχωρεῖ ἡ λειτουργία καὶ προσεγγίζει εἰς τὴν ἀπόλυτιν, τόσον αὐξάνει ἡ βοή τῶν θρήνων καὶ δεήσεων τοῦ λαοῦ. Ὁτε ἥρχισε νὰ ψάλληται τὸ κοινωνικόν, προβαίνει δὲ αὐτοκράτωρ ἀσκεπῆς καὶ ἔχων τοὺς δρυμαλμοὺς πλήρεις δακρύων εἰς τὸ Ἀγιον Βῆμα, βασιλικὸν μέν, ἀλλὰ πενιχρὸν καὶ τετριμένον ἔνδυμα φέρων. Οἱ στεναγμοὶ καταπαύουσι τότε, αἱ δεήσεις διακόπονται. Καθ' δλον τὸν ναὸν νεκρικὴ σιγὴ βασιλεύει καὶ μόνον ἡ φωνὴ τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Ὅψιστου ἀκούεται, προσκαλοῦντος τοὺς χριστιανούς, ἵνα μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθωσιν.

Οἱ αὐτοκράτωρ νοερῶς ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσεύχεται. Μόνος ὁ Κύριος γνωσίει δόπιας λέξεις πατριωτικὰς ἀπηγγίησεις από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θυννεν ὁ θεοσεβὴς μονάρχης τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸν πλάστην! Εἴτα προσπίπτει τῷς ἐνώπιον τῶν ἀγίων εἰκόνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος, συγκρατῶν μετὰ ὑπερθανθρώπου κόπου τοὺς λυγμούς, οἵτινες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνήρχοντο ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς καρδίας του. Μετὰ τοῦτο στραφεῖς πρὸς τὸν λαὸν ὁ ἀείμνηστος αὐτοκράτωρ, λέγει μεγαλοφώνως: «Χριστιανοί, συγχωρήσατε τὰς ἀμαρτίας μου καὶ ὁ Θεὸς ἡς συγχωρήσῃ τὰς ἴδιας σας». «Ἀπαντες τότε ἐνὶ στύματι καὶ μιᾶς καρδίᾳ ἐφόναξαν: «Ἐσο συγχωρημένος». Μετὰ ταῦτα ἐνθαρρύνει πάντας προτρέπων αὐτοὺς νὰ φανῶσι γενναῖοι εἰς τὸν ἔπικειμενον αἱματηρὸν ἀγῶνα: «Ἡγγικεν ἡ ὥρα, εἰπε, καθ' ἣν θὰ προτάξητε τὰ στήθη σας ἐνώπιον τῆς θηριώδιας τῶν βαρβάρων χάριν τοῦ θριάμβου τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας, χάριν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς προσφιλεστάτης Πατρίδος μας». Οἱ ἐνθουσιώδεις οὗτοι λόγοι τοῦ γενναίου αὐτοκράτορος πληροῦντι τὰς καρδίας των θάρρους καὶ ἔπιδος.

Αἴφνης ὁ ἵκος τῆς σάλπιγγος διακόπτει τὴν τραγικὴν σκηνήν. Αἱ μητέρες ἀσπάζονται τὰ τέκνα των, αἱ γυναικες ὁρίπονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν συζύγων. Οἱ τελευταῖοι ἀσπασμοὶ συγχέονται μὲ τὸν κρότον τῶν ξιφῶν καὶ τῶν ἀσπίδων. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔκουνώνησαν ἀπαντες τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

«Ἀπαντες δὲ ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄμοσαν ὅρκον καὶ βασιλεὺς καὶ ἄρχοντες καὶ λαὸς καὶ ἱερεῖς νὰ χύσωσι καὶ τὴν τελευταίαν ὁνίδια τοῦ αἴματός των ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔξελθὼν τοῦ ναοῦ διηυθύνθη εἰς τὰ ἀνάκτορα, διὰ νὰ ἔδῃ ταῦτα διὰ τελευταίαν φοράν· καὶ κατόπιν ἐπέστρεψε πρὸς τὰ τείχη πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ὁ κίνδυνος ἦτο μεγαλύτερος. Τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀρχίζει ἡ φοβερὰ ἔφοδος τοῦ ἔχθροῦ κατὰ τῆς πόλεως. Πανταχοῦ ἀκούονται σάλπιγγες καὶ τύμπανα καὶ ἀλαλαγμοὶ τῶν βαρβάρων.

Οἱ Τοῦρκοι προχωροῦσι κατὰ τοῦ τείχους καὶ ὁρμῶσι νὰ ἀνέλθωσιν ἐπ' αὐτοῦ διὰ κλιμάκων. Οἱ «Ἐλληνες ὅμως διὰ παραδειγματικῆς γενναιότητος ἀποκρούουσιν αὐτούς, ἀνατρέπουσι τὰς κλίμακας μετὰ τῶν ἀναβατῶν καὶ ἀναγκάζουσι τοὺς βαρβάρους νὰ ὑποχωρήσωσιν».

Ἡ ἔφοδος ἐπαναλαμβάνεται μετ' ὀλίγον μετὰ μεγαλυτέρας λύσσης, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀποκρούεται. Ὁ Μωάμεθ βλέπων τὴν μεγάλην κατάστροφὴν τοῦ στρατοῦ του, φρίσσει ἔξ οργῆς καὶ ὁρμῇ ἐζίδιος μετὰ τῶν τρομερῶν Γενιτσάρων, ἀλλὰ καὶ

τούτοις ἀπέκρουσαν οἱ Ἑλληνες καὶ τοὺς κατεκόμηνισαν ἀπὸ τῶν τειχῶν. Δυστυχῶς δμως, ἐνῷ πάντες ἡγωνίζοντο μετὰ κορτερίας καὶ ἀπέκρουσον τὰς ἐπιθέσεις μετὰ ζηλευτῆς ἀνδρείας, οἱ Τούρκοι εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν διὰ μικρᾶς τινος καὶ ἀφανοῦς πύλης, τὴν δποίαν οἱ Ἑλληνες ἔξ ἀμελείας εἶχον ἀφῆσει ἀνοικτήν, καὶ προσέβαλον ἐπὶ τῶν νώτων τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀγωνιζομένους Ἑλληνας. Συγχρόνως ἥρχισαν καὶ οἱ ἔξωθεν ἐχθροὶ νὰ ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀκωλύτως πλέον διὰ κλιμάκων. Τότε δι μεγαλόφρον Κωνσταντῖνος ὠρμησεν εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐμάχετο ὡς λέων. Πολλαὶ χιλιάδες Τούρκων ἔπεσον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἀλλ' δι αριθμὸς αὐτῶν ἦτο μέγας καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπερίσχυσαν. Πάντες σχεδὸν οἱ περὶ τὸν αὐτοκράτορα ἀξιωματικοὶ ἐφονεύθησαν, αὐτὸς δὲ ὁ Κωνσταντῖνος πολλὰς πληγὰς λαβὼν ἔπεσε, καταλιπὼν διὰ τῆς ἡρωικῆς ἀνδρείας του μνήμην ἀθάνατον εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ δραία Κωνσταντινούπολις ὥρημάθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὗτοι ἐσφαῖζον καὶ ἐλεηλάτοιν καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνοσιούργήματα διέπραττον. Τὸ χριστιανικὸν αἷμα ἔργευσε ποταμῆδον εἰς τὰς ὁδούς, οἱ ναοὶ ἐβεβηλώθησαν καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς Ἅγιας Σοφίας μετεβλήθη εἰς τζαμίον. Εἰς τοὺς σωθέντας χριστιανοὺς ἐπεβλήθη τῆς πικροτάτης δουλείας δι ζυγός, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπάλξεων τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἀντὶ τοῦ σταυροῦ ὑψώθη ἡ ἡμισέληνος.

Οὕτω λοιπὸν κατελύθη ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία, ἡ ὅποια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἔσωσε τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων καὶ διέδωσε τὸν πολιτισμόν. Καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ Ἑλληνες ἔγιναν μεγάλοι εὐεργέται τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Πολλοὶ λόγιοι μὴ ὑποφέροντες τὴν δουλείαν κατέφυγον εἰς Ἰταλίαν καὶ ἄλλα μέρη καὶ μετέδωκαν τὰ ἔλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἔλληνικὴν φιλοσοφίαν εἰς τοὺς εὐρωπομένους εἰς μεγάλην ἀμάθειαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Εὐρωπαίους.

62. Τέ οὐρανοφέρουσιν οἱ Σουλιώται κάρεν τῆς Πατρέδος.

Τὸ ἡρωικὸν Σουλι κεῖται εἰς τὴν μεσημβρινοδυτικὴν Ἡπειρον ἐπὶ ἀπροσίτων βράχων. Ἐκεὶ κατέψυχον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας πολλοὶ Ἡπειρῶται, δπως διαφυλάξωσι

τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων τῶν καὶ ἀναπνέωσι τὸν ἐλεύθερον
ἀέρα τῶν δρέων. Καὶ ἐπροστάτευον μὲν αὐτοὺς οἱ ἀπότομοι
βράχοι καὶ αἱ βαθεῖαι χαράδραι τῆς πατρίδος τῶν, πολὺ περισ-
σότερον δῆμος τοὺς ὑπερήσπιζεν δὲ ἡρωισμός των. Ὁ Σουλιώτης
ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἐγυμνάζετο εἰς τὰ ὅπλα καὶ οὐδέποτε
ἀπεχωρίζετο αὐτῶν. Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες τῶν Σουλιώτῶν συνε-
ξεστράτευον μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν καὶ συγεπολέμουν μετ' αὐτῶν.

Οἱ διαβόητος Ἀλῆ-πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων μὴ ἀνεχόμενος
νὰ βλέπῃ ἐλεύθερους τοὺς Σουλιώτας, ἥρχισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους
1790 πεισματώδη ἀγῶνα κατ' αὐτῶν. Κατὰ τὴν πρώτην δῆμος
ἐκστρατείαν δὲ στρατός του ἐνικήθη, αὐτὸς δὲ κατεδιώχθη μέ-
χρις Ἰωαννίνων.

Οἱ Ἀλῆς βαρέως φέρων τὴν ἡπταν ταύτην ὑπεκρίθη μετὰ
δύο ἔτη, ὅτι ἐκστρατεύει κατὰ τοῦ Ἀργυροκάστρου, καὶ ἔγραψε
πρὸς τοὺς δύο Σουλιώτας ὁ πλαρχῆγος, Μπότσαρην καὶ Τζα-
βέλλαν, ζητῶν τὴν συμμαχίαν καὶ ὑποστήριξίν των. Καὶ δὲ μὲν
φρόνιμος Μπότσαρης δὲν ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα, δὲ Τζαβέλ-
λας δῆμος ἐσαγγηνεύθη καὶ μετέθη εἰς τὸν Ἀλῆν μετὰ ἔθδομή-
κοντα ἀνδρῶν. Εὐθὺς δὲ ὁ Ἀλῆς συλλαμβάνει καὶ ρίπτει
αὐτοὺς εἰς τὰς φυλακάς. Εἰς δῆμος ἐξ αὐτῶν κατώρθωσε νὰ
διαφύγῃ καὶ ἀμέσως εἰδοποίησε τοὺς συμπατριώτας του περὶ
τῆς πρόδοσίας. Οἱ Σουλιώται τότε προητοιμάσθησαν πρὸς ὑπο-
δοχὴν τοῦ δολίου Ἀλῆ, δὲ ὁ ποιος ἴδων τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἀπί-
στου στρατηγήματός του, διέταξε νὰ φέρωσιν ἐνώπιόν του τὸν
Τζαβέλλαν καὶ ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν πολλὰς ἀμοιβάς, ἀν συγκα-
τένευε νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ Σουλίου· ἀλ-
λως τὸν ἡπεῖλησεν ὅτι θὰ τὸν φήσῃ ζωγτανόν. Ὁ Τζαβέλλας
τῷ ὑπεσχέθη νὰ πράξῃ δὲ τι ζητεῖ, ἀν τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπανέλθῃ
εἰς τὸ Σούλι καὶ συνεννοηθῇ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν.

Οἱ Ἀλῆς παρεδέχθη τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ τὸν δρὸν νὰ κρατήσῃ
ώς δημηρού τὸν νεαρὸν τοῦ Τζαβέλλα νίδην Φώτου. Οὕτω δὲ καὶ
ἔγινε. Φθίσας δὲ ὁ Τζαβέλλας εἰς τὸ Σούλι συνεκάλεσε πάν-
τας τοὺς ἀρχηγούς καὶ ἐξέθηκεν εἰς αὐτοὺς; τὰ καταχθόνια σχέδια
τοῦ αἵμοδόρου Ἀλῆ προέτρεψε δὲ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσι γεν-
ναίως, χωρὶς νὰ συλλογισθῶσι καθόλου τὸν νίδην του. Ἀφοῦ δὲ
προητοιμάσθησαν σὶ Σουλιώται διὰ τὸν ἐπικείμενον ἀγῶνα,
ἐστείλεν δὲ Τζαβέλλας τὴν ἔξις ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἀλῆ πασᾶν:

«Χαίρω, διότι ἐγέλαισα ἓνα δόλιον. Εἰμαι ἐδῶ διὰ νὰ
προστατεύσω τὴν πατρίδα μου. Εἰξένω δὲ ὁ νίδης μου θὰ

ἀποθάνη, ἐγὼ δικασθεὶς θὰ τὸν ἐκδικήσω πρὸν ἀποθάνω. "Αν δὲ μου δὲν εἶναι εὐχαριστημένος νὰ ἀποθάνη διὰ τὴν πατρίδα του, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ζήσῃ καὶ νὰ λέγηται νίος μου».

Λαβὼν δὲ Ἀλῆς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν, ὡργίσθη πολὺ καὶ διέταξε νὰ ὁδηγήσωσιν ἐνώπιόν του τὸν Φῶτον, τὸν δρόμον ἥπειλησε δτὶ θὰ φήσῃ ζωντανόν. Οἱ ἀτρόμητος δικασθεῖσας Σουλιώτης ἀπεκρίθη:

«Δὲν σὲ φοβοῦμαι. "Ο πατήρ μου θὰ μὲ ἐκδικήσῃ».

Οἱ Ἀλῆς, θαυμάσας τὸν ἥρωισμὸν τοῦ Φώτου, δὲν τὸν ἐφόνευσεν.

Ἐκδίκησιν πνέων δὲ Ἀλῆς κατὰ τοῦ Τζαβέλλα καὶ τῶν Σουλιώτῶν ἐπεχείρησε νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ Σουλίου. Οἱ Σουλιώται δικασθεῖσαν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Μπότσαρη καὶ τοῦ Τζαβέλλα ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ἔχθρῶν τοσάντην καταστροφὴν ἐπέφεραν εἰς αὐτούς, ὥστε ἐκ δύο χιλιάδων Ἀλβανῶν μόλις ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἐσώθησαν. Η Μόσχω, ἡ σύζυγος τοῦ Τζαβέλλα, καὶ ἄλλαι Σουλιώτισσαι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μάχης κατεκύλιον ἀπὸ τῶν βράχων δικύδεις λίθους καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς ἔχθρούς.

Οἱ Ἀλῆς ἔντρομος ἔψυγε τότε εἰς Ἰωάννινα καὶ ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας δὲν ἔξηλθε τοῦ οἴκου του. Συνωμολόγησε δὲ εἰρήνην μετὰ τῶν Σουλιώτῶν καὶ ἀπέδωκε τὸν Φῶτον καὶ τοὺς Σουλιώτας αἰχμαλώτους δι' ἕκαστον δὲ Τούρκον αἰχμάλωτον ἐπλήρωσε χλιαρά γρόσια.

Οἱ φρικτότεροι δικασθεῖσαν τῶν ἀγώνων ἥρχισεν ἀπὸ τοῦ 1800 καὶ διήρκεσε μέχρι τοῦ 1803. Οἱ αἱμοσθόροις Ἀλῆς θέλων νὰ ἐκπλύνῃ τὸ αἰσχύς του, συνήθισε τῷ 1880 δεκακισχιλίους ἄνδρας καὶ ἔξεστράτευσεν αἰφνιδίως κατὰ τοῦ Σουλίου. Οἱ Σουλιώται δικασθεῖσαν δὲν ἀπώλεσαν τὸ θάρρος των, Ἀρχηγὸν ἔχοντες τὸν νεαρὸν Φῶτον Τζαβέλλαν, ἀπέκρουσαν γενναίως πάσας τὰς λυσσώδεις ἐφόδους τοῦ ἔχθρου. Οἱ Ἀλῆς βλέπων, δτὶ δὲν ἥδυνατο ἐξ ἐφόδου νὰ κυριεύσῃ τὸ μικρὸν Σουλί, ἀπέκλεισαν αὐτὸν πανταχόθεν. Οἱ ἀποκλεισμὸς διήρκεσε τρία ἔτη. Αἱ ζωτροφίαι τῶν Σουλιώτῶν καὶ τὰ πολεμοφόδιά των ἔγινταν θηρεύοντα τοῦτο χρονικὸν διάστημα καὶ ὑπέφερον οἱ δυστυχεῖς ἀπειρά δεινά. "Ετρωγον χόρτα καὶ φλοιοὺς δένδρων. Επειδὴ δὲ ὁ ἔχθρος εἶχε καταλάβει τὰς πηγάδας, ἐκ τῶν δρόμων ὑδρεύοντο, ἐδρόζιζον τὰ ἀπεξηραμένα χείλη των διὰ σπόργων, τοὺς δρόμους κρεμέδρεχον, ὠντες αὐτού, εἰς μικρῶν σχοινίων εἰς τὰς κοιλό-

τητας τῶν βράχων, ἔνθα ἐναπέμενεν δὲ λίγον ὕδωρ ἐκ τῆς βροχῆς. Καὶ ὅμως μεθ' ὅλας τὰς συμφορὰς ταῦτας παρέμενεν ἀκαμπτον τὸ φρόνημα αὐτῶν καὶ οὐδὲ λέξιν γέθελον νὰ ἀκούσωσι περὶ παραδόσεως. Καὶ αὗται αἱ γυναῖκες ἐφώναζον: «Θάνατον, ἀλλ' ὅχι ὑποταγήν».

Οἱ ἄγρων, ὡς εἰπομεν, διήρκεσε τρία ἔτη. Ἐπὶ τέλους ὅμως διποτὲ δὲν κατώρθωσαν τὰ ὅπλα, κατώρθωσεν δὲ χρυσός. Εὑρέθη εἰς Ἰούδας μεταξὺ τῶν πολιορκουμένων, τὸν ἐποίον αἰωνίως θὰ βαρύνῃ τὸ ἀνάθεμα τῆς Πατρίδος του, δὲ Ηγίλιος Γεύσης, ὁ διποτος ἀντὶ δὲ λίγων χρημάτων ὀδήγησεν εἰς τὸ Σοῦλι διὰ στενωπῶν ἐν καιρῷ νυκτὸς διακοσίους Τούρκους καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς εἰς μέρος τι ἀπόκρυφον.

Τὴν πρωίαν δὲ υἱὸς τοῦ Ἀλῆ, δὲ Βελῆς, διέταξε πανταχόθεν ἔφοδον. Φοβερὸς ἀγών συνήρθη τότε. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Σουλιώται προσεβλήθησαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης ἐκ τῶν νότων διποτῶν διακοσίων κεκρυμμένων ἐχθρῶν, γναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, κείμενον μεταξὺ Σουλίου καὶ Κιάφας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν παρεδόθησαν, ἀλλ' ἐσυνθηκολόγησαν νὰ ἔξελθωσι τοῦ Σουλίου πάνοπλοι καὶ νὰ ἀπέλθωσιν διποτὶ θελήσωσι. Πάρεμεινε δὲ εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς δὲ ἀτρόμητος καλόγυρος Σαμουήλ μετὰ πέντε ἀλλων συναγωνιστῶν, μὴ δεχθεὶς νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Τουρκαλεανοὺς τὸ φρούριον, τὸ διποτον αὐτὸς ὑπερήσπιζε. Καθ' ἧγη δὲ στιγμὴν περιεκυκλώθη διποτὶ τῶν ἐχθρῶν ἔθεσε πῦρ εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην καὶ ἀνετινάχθη εἰς τὴν δέρα μετὰ τῶν συντρόφων του καὶ πεντακοσίων ἐχθρῶν.

Τὴν ἡρωικὴν ταύτην πρᾶξιν δὲ ἀπιστος Ἀλῆς μετεχειρίσθη ὡς πρόφασιν νὰ ἀκυρώσῃ τὴν συνθήκην καὶ κατεδίωξε τοὺς ἀναχωροῦντας Σουλιώτας, οἱ διποτοι εἶχον διαιρεθῆ εἰς τρία σώματα. Τὸ πρῶτον σῶμα διποτὶ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Τζαβέλλα κατώρθωσε νὰ φθάσῃ σφόν εἰς τὴν Πάργαν. Τὸ δεύτερον καταδιωχθὲν κατέψυγε καὶ ὠχυρώθη εἰς τὸ Ζάλογκον, βραχώδη τοποθεσίαν διπεράνω τοῦ Ἀχέροντος ποταμοῦ. Ἐκεὶ συνέβη τότε τὸ φρικτότατον, ἀλλὰ καὶ τὸ θαυμαστότατον τῶν θεαμάτων. Ἀφοῦ ἐξηγντλήθησαν αἱ ζωτοροφίαι καὶ τὰ πολεμοφόδια καὶ ἐλπὶς σωτηρίας δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἐξήκοντα Σουλιώτισσαι ἡσεσφενδόνισαν κάτω εἰς τὸ χαῖνον βάραθρον. Μετὰ τοῦτο ἐπιάσθησαν ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ ἤρχισαν νὰ χορεύωσι τὸν συρτόν.

Εἰς ἑκάστην δὲ στροφὴν ἐρρίπτετο καὶ ἀνὰ μία εἰς τὸν κρημνόν,
μέχρις οὗ κατεκρημνίσθησαν ὅλαι. Μετὰ τὸν ἡρωικὸν τοῦτον
Θάνατον τῶν γυναικῶν οἱ Σουλιώται ἔκαμον νυκτερινὴν ἔξοδον
καὶ ἐσώθησαν μόνον ἔκατὸν πεντήκοντα καταφυγόντες εἰς τὴν
Πάργαν.

Τὸ τρίτον τέλος σῶμα τῶν Σουλιωτῶν, συγκείμενον ἐκ χι-
λίων ἀνδρῶν, ἀπεσύρθη εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σέλτσου, ἀλλὰ καὶ
οὗτοι πάντες, πλὴν τεσσαράκοντα πέντε σωθέντων ὅμοίως εἰς
Πάργαν, εὗρον ἔνδοξον θάνατον. Τοιοῦτον ἦτο τὸ τέλος τῶν
ἀγώνων τοῦ ἡρωικοῦ Σουλίου, τοῦ δποίου οἱ πρόμαχοι ἐδίδαξαν
ὅλους τοὺς ὑποδούλους λαοὺς πῶς πρέπει νὰ μάχωνται ὑπὲρ
τῆς ἐλευθερίας των.

69. Τὸ Ἑλληνικὸν χῶμα.

Τώρα 'ποῦ θὰ φύγω καὶ θὰ πάω 'ς τὰ ξενα
καὶ θὰ ζοῦμε μῆνες, χρόνοι χωρισμένοι,
ἄφισε νὰ πάρω κάτι κ' ἀπὸ 'σένα,
ἔμμυρφη Πατρίδα, πολυαγαπημένη.

"Αφησε μαζί μου φυλακτὸν νὰ πάρω
γιὰ τὴν κάθη λύπη, κάθε τι κακό,
φυλαχτὸν ἀπ' ἀρρώστια, φυλαχτὸν ἀπὸ Χόρο,
μόνον λίγο χῶμα, χῶμα ἑλληνικό !

Χῶμα δροσισμένο μὲ νυχτιᾶς ἀγέροι,
χῶμα βαφτισμένο μὲ βροχὴ τοῦ Μάη,
χῶμα μυρισμένο ἀπὸ τὸ καλοκαῖρι,
χῶμα εὐλογημένο, χῶμα, 'ποῦ γεννάει
μόνον μὲ τῆς Πούλιας τὴν οὐράνια χάρι,
μόνον μὲ τοῦ ἥλιου τὰ θερμὰ φιλιά,
τὸ μοσχᾶτο κλῆμα, τὸ ξανθό σιτάρι,
τὴ χλωρὴ τὴν δάφνη, τὴν πικρὴν ἐλημά !

Χῶμα τιμημένο, ὅπου τῷχουν σκάψει,
γιὰ νὰ θεμελιώσουν ἔνα Παρθενῶνα,
χῶμα δοξασμένο, ὅπου τῷχουν βάψει
αἷματα 'ς τὸ Σοῦλι καὶ 'ς τὸ Μαραθῶνα,
χῶμα, 'πόρχει θρέψει λείψαν' ἀγιασμένα
ἀπ' τὸ Μεσολόγγι κι' ἀπό τὰ Ψαρά,
χῶμα, ὅπου φέρνει 'τὸν μικρὸν ἐμένα
θάρρος, 'περηφάνεια, δόξα καὶ χαρά !

Θὲ νὰ σὲ κρεμάσω φυλαχτό 'ς τὰ στήθια.
κι' ὅταν ἡ καρδιά μου φυλακτὸ σὲ βάλῃ,
ἀπὸ σὲ θὰ πέρνη δύναμι, βοήθεια,
μὴ τὴν ξεπλανέσουν ἄλλα ξένα κάλλη.

Ἡ 'δικῇ σου χάρι θὰ μὲ δυναμώνῃ,
κι' ὅπου κι' ἀν γυρίσω, κι' ὅπου κι' ἀν σταθῶ,
σὺ θὲ νὰ μοῦ δίνης μιὰ λαχτάρα μόνη,
πότε 'ς τὴν Ἑλλάδα 'πίσω θὲ νάρθω.

Κι' ἀν τὸ ἁῖτικό μου—ἔρημο καὶ μαῦρο—
μοῦγραψε νὰ φύγω καὶ νὰ μὴ γυρίσω,
τὸ ὑστερνὸ συχώριο εἰς ἐσένα θαῦρο,
τὸ ὑστερνὸ φιλί μου θὲ νὰ σοῦ χαρίσω . .

Κι' ἔτσι, κι' ἀν σὲ ξένα χώματα 'ποθάνω,
καὶ τὸ ξένο μνῆμα θὰνε πλειὸ γλυκό,
σᾶν θαφτῆς μαζί μου, 'ς τὴν καρδιά μου ἐπάνω,
χῶμα ἀγαπημένο, χῶμα ἐλληνικό.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Οὐδὲν πολυτιμότερον τῆς πατρίδος.—Θηῆσκε ὑπὲρ πατρίδος..

ΤΟ. ΤΟ Αθανάσιος Δασκος.

'Ο Αθανάσιος, έστις ὑπὸ τὸ ἔνοιμα Διάκος, εἶνε γνωστότερος, γεγνηθεὶς εἰς Ἀρτοτίνην, κωμόπολιν τῆς Δωρίδος, ἔμεινεν ἐξ ἀπαλῶν δυνάμων δρφανδὲ πατρός. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ καὶ τῶν πρὸς τὸ ξῆργ στερου-

μένη, τὸν ἀφιέρωσε, δωδεκαετὲς μειράκιον, εἰς τὴν πλησίον Μονὴν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὅπου μετὰ τρία ἔτη ἐχειροτονήθη διάκονος.
Ἄλλα καθὼς ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως ὑπὸ τὴν γυναικελαν στολήν, οὕτω καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἔκρυπτε καρδίαν δργῶσαν πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν πολέμων δόξαν. Διὰ τοῦτο δράξας μετ' ὀλίγον τὰ ὅπλα συνετάχθη μετὰ τοῦ Καλογήρου Τσάμη, διακριθέντος ἀλλοτε ὑπὸ τὸν μέγαν Ἀνδρίτσον, καὶ ἀπ' ἐκείνου μετέδη πρὸς τὸν Σκαλτσοδῆμον, μετὰ τοῦ ὅποιού συνήρξε καθ' ὅλην τὴν Λοκρίδα ἐπὶ πεντακετίαν.

"Οτε δὲ τὸ πρῶτον τῆς ἐλευθερίας σάλπισμα ἥχησεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰστροῦ μέχρι τοῦ Εύρωτου, ὁ Διάκος πρῶτος τὴν 23 Μαρτίου 1821 ὑψώσεν εἰς Λοκρίδα τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας καὶ ταχὺς ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν ἐν Λεβαδείᾳ Ὀθωμανῶν. Νικήσας δ' αὐτοὺς κατέλαβε τὸ ἄκρον τῆς πόλεως. Κατόπιν ἀπέστειλε δύο μοίρας διπλοφόρων εἰς Θήβας καὶ εἰς Ἀταλάντην, οἵτινες ἀπεδίωξαν τοὺς ἐκεῖ Ὀθωμανούς. Ἐντὸς δκτὸς ἡμερῶν διάκος ἀνεστάτωσεν ἀπασαν τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

Μαθῶν τοῦτο δὲ ἀρχιστράτηγος τῆς Τουρκίας Χουρστή, ἀπέστειλε κατ' αὐτοῦ δκτακισχιλίους πεζοὺς καὶ δκτακοσίους ἵππεις ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη καὶ τοῦ Κιοσέ-Μεχμέτ.

'Ο Διάκος μετὰ τοῦ Ἰωάννου Δυοδουνιώτου, τοῦ γέροντος Πανουργιᾶ καὶ τοῦ Μήτρου Κοντογιάννη συλλέξας περὶ τοὺς τετρακισχιλίους Ἑλληνας, ἔτρεξε πρὸς φύλαξιν τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν. Κατέλαβε δὲ μετὰ πεντακοσίων ἀνδρῶν τὴν ἐπὶ τοῦ Σπερχειοῦ γέφυραν καὶ τὰς ἀντιπέραν ὅχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔχων δεξιόθευ μὲν ἔλος ἀδατον, ἀριστερόθεν δὲ τοὺς τρεῖς συναρχηγούς του μετὰ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς.

Τὴν πρωίαν τῆς 14ης Ἀπριλίου ἐφάνησαν προσβαίνοντες οἱ ἔχθροι. Ἄλλα μετ' ὀλίγον ἐστάθησαν. Ἀφοῦ δὲ μετὰ καταγύζεως ἡγροάσθησαν τὴν πρὸς τὸν Μωάμεθ διεσθεγίαν τῶν δερδισῶν, ἐκινήθησαν πάλιν συναλλάζοντες. Καὶ δὲ μὲν Βρυώνης μετὰ τοῦ πεζικοῦ ὥρμησε κατὰ τοῦ Διάκου, δὲ δὲ Μεχμέτης μετὰ τοῦ ἵππικοῦ κατὰ τοῦ Δυοδουνιώτου, Πανουργιᾶ καὶ Κοντογιάννη. Μετὰ κρατερὰν μιᾶς ὥραν συμπλοκὴν διάκος ἔτρεψεν εἰς τὴν πεδιάδα ἔντρομοι. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐφόδον τοῦ Μεχμέτου ἔστρεψαν τὰ νῶτα σὶ ἐξ εὐωνύμων τοῦ Διάκου τεταγμένοι. Θαρρήσας τότε δὲ Βρυώνης ἐπανῆλθε βραχδαιότερος. Τοῦτο ιδόντες οἱ περὶ τὸν Διάκονον ἀπεχώρουν καὶ προέτρεπον καὶ τὸν στρατηγόν των νὰ ἀποχωρήσῃ, ἀλλ' ὁ δὲ διάκος ἦργήθη εἰπών :

«Μή φύγωμεν, "Ελληνες! Βλέπουσιν ήμας ἐκείθεν οἱ τριακόσιοι ἐν Θερμοπύλαις πεσόντες Σπαρτιαταῖ. Μή κατατιχύνωμεν ἐκείνους».

'Αλλ' εἰς μάτηγν. Μόνοι: ὁ ἐπίσκοπος Ἀμφίσσης Ἡσαΐας, ὁ ἄξιος τούτου ἀδελφὸς Παπᾶ Ἰωάννης καὶ τεσσαράκοντα πέντε παλαιοὶ στρατιῶται μένουσι περὶ τὸν Διάκονον. Ἰππεῖς καὶ πεζοὶ δρμῶσι τότε κατ' αὐτοῦ ἀμιλλώμενοι τίς ν' ἀποκάψῃ πρῶτος τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀποστάτου. Βλέπει αὐτὸς τὸν ἀδελφόν του πίπτοντα νεκρόν, ἀλλὰ θέτει τὸ πτῶμα τοῦ ἀδελφοῦ του ὡς προμαχῶν καὶ πολεμεῖ. Βλέπει τὸν δεξιόν του βραχίονα ἐκ μολυβδοβόλου συντετριψμένον, ἀλλ' ἐκκενώνει διὰ τοῦ ἄλλου δύο πυροβόλων καὶ προστατεύει τὴν ζωὴν τῶν ιερωμένων δύο ἀδελφῶν καὶ τριῶν τεσσάρων ἄλλων τελευταίων συναγωγιστῶν του. Ζητεῖ τὸν θάνατον παρ' αὐτῶν, ἀλλ' αὐτοὶ νομίζουσι τὴν πρᾶξιν ἁνόσιον καὶ τὸν δέχονται παρὰ τοῦ ἔχθροῦ. Ὑπὸ μυρίων τότε κυκλωθεῖς, συλλαμβάνεται ζῶν ὁ ήρως.

Αλγυμάλωτος καὶ τραχυματίας μετεφέρθη πάραυτα πρὸς τὸν Ὄμηρο Βρυώνην, δστις ηρώτησεν αὐτόν : «Σὺ δὲ Διάκος είσαι;»

— «Ἐ οι τὸν θάνατον, δστις μὲ ἀπίστησεν».

Οι βάρβαροι τὸν ἔδωκαν δόμην γρότατον.

Τὸν ωβέλισαν αἱ τίγρεις εἰς ἐλάτινον σουβλίον

Καὶ εἰς τὴν πυρὰν ἐψήθη ζωντανὸς ὡς τὸ ἀργίον.

*Ἐρρευσαν οἱ δφθαλμοὶ του οἱ αίματωθέντες πρῶτοι,

Καὶ τὸ δέρμα του πλησίον τῆς πυρκαϊᾶς ἐκρότει.

*Ἐπριζότριζαν αἱ σάρκες, ἐπριζότριζε τὸ σῶμα

Πλὴν δὲν ἄφινε καμμίαν οἰμωγήν αὐτοῦ τὸ στόμα.

A. Σοῦτσος

Ο ἀνασκολοπισθεὶς μάρτυς τῆς ἐλευθερίας ἐτελεύτησεν εἰς τὴν Λαμίαν τὸ τριακοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ζωῆς του, καθ' ἥν ήλικιαν ἐτελεύτησεν εἰς Ιεροσόλυμα ὁ σταυρωθεὶς Μάρτυς τῆς ἀληθείας.

A. Σοῦτσος

γ 1. Η προσευχὴ τοῦ Διεάκου.

— «Ἀναίβα, Μῆτρο, 'ς τοῦ βουνοῦ κατάκορφα τὴν ὁάχη· πάρε τὸ μάτι τάητοῦ καὶ τ' ἀλαφιοῦ τὸ πόδι καὶ τὴν ἀγρύντια τοῦ λαγοῦ καὶ στῆσε καραοῦλι. Κι' ἀν 'δῆς χιλιάδες τὸν ἔχθρο, ἄλογο καὶ πεζοῦρα

Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὲ τὸν Κιοσὲ Μεχμὲτ πασᾶ, τὸν ὑπνὸν μὴ μοῦ κόψῃς,
στάσου πολέμα μοναχός. Κι' ἀν' ὅδης μεσ' ἓς τὸ φουσσάτο
νὰ πηλαλάῃ τǎλογο τοῦ Ὁμερ-πασᾶ Βρυώνη,
πέτα, ριβόλα, κρδᾶς με... Σῦρε μὲ τὴν εὐχή μου»,
“Αστραφ’ ἀπ’ ἄγρια χαρὰ τὸ μέτωπον τοῦ κλέφτη,
ἔβροντησαν τὰ χαϊμαλιά, ἀνέμιστή ή φλοκάτη,
ἔλαιμψ’ ὁ Μῆτρος μιὰ στιγμή, κ’ ἐσβύστηκε σᾶν ἄστρο.
Ο Διάκος τὸν συντρόφεψε γιὰ λίγο μὲ τὸ μάτι
κ’ ὕστερα πέφτει κατὰ γῆς γονατιστὸς ἃς τὴν πέτρα.
«Ἀδέλφια, παλληκάρια μου! ἔλατε ὀλόγυρά μου
καὶ γονατίσατε μ’ ἐμέ. Ο κόσμος ἃς τὴν χαρὰ του
εἶν’ ἀνθοστόλιστη ἐκκλησιά, κ’ ἐδῶ μᾶς παραστέκει
ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἔκτισε, γιὰ νὰ τὸν προσκυνοῦμε».
“Ητανε νύχτα. Τὰ βουνά, ἥ λαγκαδιές, τὰ δένδρα,
ἥ βρύσαις, τ’ ἀγριολούλουδα, ὁ οὐρανὸς τ’ ἀγέρι
στέκουν βουβά νάκούσουνε τὴ προσευχὴ τοῦ Διάκου.

«“Οταν ἡ μαύρη μάννα μου ἐμπρὸς σὲ μιὰν εἰκόνα,
Πλάστη μου, μ’ ἐγονάτιζε μὲ σταυρωτὰ τὰ χέρια,
καὶ μῶλεγε νὰ δεηθῶ γιὰ κειοὺς ποῦ τὸν χειμῶνα
‘σὰ λύκοι τρέχαν’ ἃς τὰ βουνὰ μὲ χιόνια, μ’ ἀγριοκαίρια,
γιὰ νὰ μὴ ζοῦνε ἃς τὸ ζυγό, ἔννοιωθα τὴ φωνή μου
νὰ ξεψυχάῃ ἃς τὰ χείλη μου, ἐσπάραξ’ ἡ καρδιά μου,
μοῦ τρέμανε τὰ γόνατα, σὰν νάθελε ἡ ψυχή μου
νὰ φύγῃ μὲ τὴν δέησι ἀπὸ τὰ σωθικά μου.
“Υστερα μῶλεγε κρυφὰ νὰ σοῦ ζητῶ τὴ χάρη
νὰ μ’ ἀξιώσῃς μιὰ φορὰ ἔνα σπαθὶ νὰ ζώσω
καὶ νὰ μὴν ἔρθῃ ὁ θάνατος νὰ μ’ εῦρῃ νὰ μὲ πάρῃ,
πρὶν πολεμήσω ἐλεύθερος, γιὰ σὲ πρὶν τὸ ματώσω.
Πατέρα παντοδύναμε! ”Ακουσες τὴν εὐχή μου,
μοῦ φύτεψες μὲ ἃς τὴν καρδιὰ ἀγάπη, πίστη, ἐλπίδα,
ἔδωκες μιὰν ἀχτῖδά σου ἀμέρα ἃς τὸ σπαθὶ μου,
καὶ μοῦπες, τώρα πέθανε γιὰ μέ, γιὰ τὴν πατρίδα.

“Ετοιμος είμαι, Πλάστη μου! Νήγες στιγμὲς ἀκόμη καὶ σβύνονται τὰστρα σου γιὰ μέ. Γιὰ μὲ θὰ σκοτειδιάσῃ τῶμορφο γλυκοχάραγμα· θὰ μοῦ κλειστῆ τὸ στόμα ποῦ κελαδοῦσε 'ς τὰ βουνά, 'ς τὴ δέματιά, 'ς τὴ βρύση· θὰ μαραθοῦν τὰ πεῦκα μου. Ἄραχνιασμέν' ἡ λύρα ποῦ μοῦταν ἀδελφοποιῆ κι' ὅποῦ μ' ἐμὲ 'ς τὴ φτέρη ἀγκαλιασμένη ἐπλάγιάς ε, τώρα θὰ μείνη στεῖρα καὶ 'ς τάτυχο κουφάρι της θενὰ βογγάη τάγέρι.

“Ολα τάφινω μὲ χαρά, χωρὶς ν' ἀναστενάξω, καὶ τῶχω περηφάνεια μου ποῦ διάλεξες ἐμένα αὐτὴν τὴς ἔρμη τὴν ποριὰ μὲ τὸ κορμὶ νὰ φράξω. Εὔχαριστῷ σε, Πλάστη μου! Δὲν θὰ χαθοῦν σπαριμένα καὶ δὲν θὰ μείνουν ἄκαρπα τάχαρα κόκκαλά μου.

Εὐλόγησέ τηνε τὴ γῆ, ὅποῦ θὰ μ' ἀγκαλιάσῃ καὶ στοίχειωσε κάθε κλωνὶ ἀπὸ τὰ χώματά μου νὰ γένη ἀδιάβατο βουνὸ τὸ μνῆμα τοῦ Θανάση. Θέ μου! Ξημέρωσέ τηνε τὴν αὐλιανὴ τὴ μέρα!

Θὰ μᾶς θυμᾶτ' ἡ Ἀρβανιτιὰ καὶ θὰ τὴν τρώγ' ἡ ζήλεια. Θὰ χλημιντρᾶνε τάλογα, θὰ καῖνε τὸν ἀγέρα μὲ τάγρια τὰ χνῶτά τους Γκέκικα καρυοφύλλια... Δυνάμωσέ μας, Πλάστη μου! Γιὰ νάκουσθῇ 'ς τὴ Δύσι πῶς δὲν ἀπονεκρώθηκε καὶ πῶς θ' ἀνθοβολήσῃ τώρα μὲ τὰ Μαγιάποιλα ἡ δουλωμένη χώρα

Εὐλογημέν' ἡ ὁρα!»

“Εσκυψ' ὁ Διᾶκος ώς τὴ γῆ, ἔσφιγξε μὲ τὰ χεῖλη κ' ἐφίλησε γλυκὰ γλυκὰ τὸ πατρικό του χῶμα.

“Εβραῖε μέσα του ἡ καρδιά, καὶ 'ς τὰ ματόκλαδά του καθάριο, φωτοστόλιστο, ξεφύτωσε ἔνα δάκρυ.

Χαρὰ 'ς τὸ χόρτο πῶλαγχε νὰ πιῇ σὲ τέτοια βρύση!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

γγ. Τὸ χάνι τῆς Γραβιᾶς—'Οδυσσεὺς Ἀνδροῖτος·

‘Ο ‘Οδυσσεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ περιφήμου ἀρματωλοῦ Ἀνδρίτου, ἐγεννήθη δὲ ἐν Ἰθάκῃ τῷ 1788. Κατ’ ἀρχὰς ἔχρημάτισε σωματοφύλαξ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, δστις τόσον ἔξετίμησε τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, ὥστε μετά τίνα ἔτη τὸν διώρισεν διπλαρχηγὸν Λεβαδείας. Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Ἀθανασίου Διάκου καὶ συνεδέθη μετ’ αὐτοῦ δι’ ἐγκαρδίου φιλίας.

‘Ο ‘Οδυσσεὺς ἦτο παλληκάρι καὶ κατὰ τὴν καρδίαν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Διέμενε δὲ εἰς τὴν Ἐπτάνησον, δτε ἔξερράγη ἡ ἐπανάστασις. Εὐθὺς ὅμως, ὡς ἔμαθεν ὅτι ἡ Πατρὶς του ἤρπασε τὰ δπλα κατὰ τοῦ τυράννου, ἀνεχώρησεν ἐκείθεν καὶ ἔσπευσεν, ὅπου ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος τὸν ἐκάλει.

‘Ο ‘Οδυσσεὺς ἔφθασεν εἰς Ἀμφισσαν τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐν Ἀλαμάνᾳ μάχης. Μένει πνέων κατὰ τῶν Τούρκων διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπημένου Διάκου, σενενοίηθη μετὰ τοῦ Πανουργιᾶ καὶ Δυοδουνιώτου καὶ ἀπεφασίσθη αὐτὸς μὲν νὰ καταλάβῃ τὸ πλινθόκτιστον χάνι τῆς Γραβιᾶς, τὸ δποῖον ἐκειτο ἐπὶ τῆς δδοῦ τῆς φερούσης εἰς Ἀμφισσαν, οἱ δὲ ἄλλοι διπλαρχηγοὶ νὰ καταλάβωσι τὰς πέριξ δχυράς θέσεις. ‘Ο ‘Οδυσσεὺς, πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὸ χάνι, εἰπεν εἰς τὰ παλληκάρια του.

«Αἱ παιδιά, δποιος θέλεινὰ ἐλθῇ μαζί μου, ἀς πιασθῇ εἰς τὸν χορόν». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἤρχισε νὰ χορεύῃ καὶ νὰ τραγουδῇ τὸ ἀσμα τῶν ιλεψτῶν: «Κάτω ἐς τοῦ Βάλτου ἐς τὰ χωριά». Ἀμέσως ἑκατὸν δέκα ἑπτὰ ἀτρόμητοι ἀνδρες ἐπιάσθησαν διὰ τῶν χειρῶν καὶ τραγουδοῦντες καὶ χορεύοντες εἰσῆλθον φαίδροι εἰς τὸ χάνι, προπορευομένου τοῦ ‘Οδυσσέως.

Μετ’ ὀλίγον ἔφθασαν οἱ Τούρκοι, προεπορεύετο δ’ ἔφιππος Δερβίσης. ‘Ο ‘Οδυσσεὺς τὸν ἔρωτᾶ: «Γιὰ ποῦ ὥρα καλή, Δερβίση;»

«Πηγαίνω νὰ σφάξω τοὺς ἀπίστους», ἀπεκρίθη δὲ Δερβίσης Δὲν εἶχεν ὅμως τελειώσει τὸν λόγον του καὶ σφαῖρα τοῦ ‘Οδυσσέως τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς νεκρόν.

Οι Τούρκοι ἔξαγριωθέντες διὰ τὸν θάνατον τοῦ Δερβίσου, δρμῶσι κατὰ τοῦ μικροῦ χανίου, προσπαθοῦντες νὰ τὸ κρημνίσωσιν, ἀλλὰ τὸ φονικὸν πῦρ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ Ἑλλήνων τοὺς ἀναγκάζει νὰ ὑποχωρήσωσιν. Ὁ Ὄμερος Βρυώνης μένει πνέων διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ του, ἐνθαρρύνει αὐτὸν καὶ διατάσσει νέαν ἔφοδον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ Τούρκοι μετὰ λυσσώδη ἀγῶνα ἀποσύρονται ἀφήσαντες σωροὺς πτωμάτων πέριξ τοῦ χανίου.

Ὁ Ὄμερος Βρυώνης ἥτο πλέον ἔξαλλος ὑπὸ τῆς ὀργῆς. Συνεπάλεσε πάντας τοὺς ἀξιωματικούς, καὶ ἀφοῦ ἐκέντησε τὴν φιλοτιμίαν των διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων, διέταξε αὐτοὺς νὰ ἐφορμήσωσιν μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ χανίου καὶ νὰ κυριεύσωσιν αὐτὸν ἀντὶ πάσης θυσίας. Οἱ Τούρκοι ἐφορμῶσιν ἐκ νέου, ἀλλὰ τὸ πυκνὸν καὶ εὔστοχον πῦρ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῶν συντρόφων του σπείρει τὸν ὅλεθρον εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν. Οἱ Τούρκοι ὑποχωροῦσι καὶ πάλιν κατηγχυμμένοι.

Ἄπελπισθεὶς δὲ Τούρκος ἀρχιστράτηγος νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὸ χάνι, διέταξε νὰ πολιορκηθῇ καλῶς καὶ ἔστειλε στρατιώτας εἰς Λαμίαν νὰ μετακομίσωσι τηλεβόλα. Ἀλλ', ὁ ἀτρόμητος Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοί του ἔξωρμησαν ἐκ τοῦ χανίου περὶ τὸ λυκαυγές, δτε οἱ Τούρκοι ἐκοιμῶντο, καὶ πατοῦντες ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν φονευθέντων ἔχθρῶν ἀνεχώρησαν, ἀπολέσαντες μόνον δύο ἄνδρας, ἐνῷ αἱ ἀπώλειαι τῶν Τούρκων ἦσαν μέγισται.

Τὸ ἡρωικὸν τοῦτο κατόρθωμα συγένειη τῇ 8ῃ Μαΐου 1821. Τοσοῦτος δὲ φόδος κατέλαβε τοὺς Τούρκους, ὥστε δὲν ἐτόλμησαν νὰ προχωρήσωσι κατὰ τὴς Ἀμφίσσης.

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἡρωας τοῦ Χανίου τῆς Γραβιᾶς ἀνήγειρε μνημεῖον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τοῦ ἀνδραγαθήματος, δπως διαιωνίσῃ τὰ δόνματα αὐτῶν καὶ τὸ μέγα καὶ ἡρωικὸν τοῦτο κατόρθωμα.

73. Πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου.

Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος.

Ο Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1761, ἀνῆκε δὲ εἰς οἰκογένειαν περιφανῆ διὰ τὴν παιδείαν καὶ φιλοπατρίαν της. Ἐκ παιδικῆς ἥλικίας ἔλαβεν ἐ

Αλέξανδρος παρὰ τῶν γονέων του ἀρίστην ἀνατροφὴν καὶ ἔδι-
δόχθη πλὴν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ πολλὰς ἄλλας εὐρω-
παϊκὰς γλώσσας. Κατέπιν μετέδη εἰς πολλὰ μέρη τῆς δυτι-
κῆς Εύρωπης καὶ συνεπλήρωσε τὰς σπουδάς του.

Ο Μαυροκορδάτος διέμενεν ἐν Ἰταλίᾳ, ὅτε ἐξερράγη ἡ
ἐλληνικὴ ἐπανάστασις. Μαθὼν δὲ ἐκεῖ τὴν χαροποιὸν ταύτην
εἴδησιν, ἥγόρασε δι' ἴδιων χρημάτων καὶ διὰ συνεισφορᾶς ἄλλων
δημογενῶν ὅπλα καὶ πολεμοφόδια καὶ ναυλώσας πλοῖον κατῆλ-
θεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μετ' αὐτῷ ἦλθον καὶ ἄλλοι Ἕλληνες
καὶ πολλοὶ φιλέλληνες. Ἀπεβιβάσθη δὲ εἰς τὸ Μεσολόγγιον,
ὅπου πάντες τὸν ὑπεδέχθησαν μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ ἀ-
γάπης.

Ο ἀνὴρ οὗτος διὰ τῆς εὐρείας αὐτοῦ παιδείας καὶ τῆς πο-
λιτικῆς συνέσεως, ὡφέλησε πολὺ τὴν πατρίδα καὶ εἶλκυσε τὴν
ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐπαναστάσεως.
Ο Μάρκος Μπότσαρης πολὺ ἔξειμα καὶ ἥγάπα τὸν Μαυρο-
κορδάτον.

Τὸ σνομα τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου πολὺ στενῶς
συνδέεται μετὰ τῆς πολιορκίας τοῦ ἡρωικοῦ Μεσολογγίου.

Τὸ Μεσολόγγιον ἦτο ἡ κλείς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.
Ἐφ' ὅσον τοῦτο ἦτο εἰς χειρας τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἐπανάστασις
ἦτο ἀδύνατον νὰ κατασταλῇ. Τούτου ἐνεκα πολυάριθμος τουρ-
κικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη καὶ τοῦ
Κιουταχῆ διηυθύνθη κατὰ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τὴν ἐπο-
λιόρκισεν. Ο δὲ ναύαρχος Ἰουσούφ πασᾶς ἀπέκλεισεν
αὐτὴν διὰ τοῦ στόλου του ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Οὕτως ἥρ-
χισε τὴν 25 Οκτωβρίου τοῦ 1822 ἡ πρώτη πολιορκία τοῦ
Μεσολογγίου.

Τὰ δχυρώματα τῆς πόλεως ταύτης ἦσαν ἀσήμαντα. Τρο-
φαὶ καὶ πολεμοφόδια ὑπῆρχον δι' ἓνα μόνον μῆνα, οἱ δὲ δυ-
νάμενοι νὰ ὑπερασπίσωσι τὸ Μεσολόγγιον ἦσαν μόλις ἔξα-
κόσιοι. Διὰ τοῦτο πολλοὶ προέτειναν εἰς τὸν Μάρκον Μπό-
τσαρην καὶ τὸν Μαυροκορδάτον νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸ Μεσο-

λέγγιον καὶ νὰ φύγωσιν. Ἀλλ' ὁ μὲν Μπότσαρης ἀπεκρίθη:

«Ἐγὼ ἔδω θὰ ἀποθάνω», ὁ δὲ Μαυροκορδάτος προσέθηκεν:

«Ἐν δοφ εἰς καὶ μόνος μένει ἐνταῦθα καὶ ἐγὼ μετ' αὐτοῦ».

Οἱ ἀξιομνημόνευτοι οὗτοι λόγοι ἐνεθάρρυναν τοὺς πολιορκουμένους. Ωρίσθησαν δὲ πάντες νὰ ὑπερασπισθῶσι μέχρι θανάτου τὸν τελευταῖον τοῦτον προμαχῶνα τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος. Εὐθὺς δὲ ὡς ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις αὕτη, ἀνδρες καὶ γυναικες, νέοι καὶ γέροντες, εἰργάζοντο ἥμέραν καὶ νύκτα εἰς τὴν ὁχύρωσιν τῆς πόλεως.

Οἱ Τούρκοι ἤρχισαν νὰ κανονιοθολῶσι τὴν πόλιν δι' ἓνδεκα τηγεόβλων. Ἐπειδὴ δμως ὁ βομβαρδισμὸς μικρὰν βλάβην ἐπροξένει εἰς αὐτήν, οἱ δὲ πολιορκούμενοι ἀνθίσταντο κρατερῶς οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ διεφώνησαν· καὶ ὁ μὲν θερμὸς Κιουταχῆς ἐπέμενε νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἔφοδον, ἀλλ' ὁ συνετὸς Ὁμέρ Βρυώνης δὲν ἦτο σύμφωνος, διότι ἐφρόνει ὅτι διὰ τῆς πολιορκίας θὰ ἡνաγκάζοντο οἱ Ἑλληνες νὰ καταθέσωσι τὰ πολιορκίας καὶ παραδοθῶσι. Τὴν διχογνωμίαν ταύτην ἐπωφελήθησαν οἱ Ἑλληνες συνάφαντες πλαστὰς διαπραγματεύσεις διὰ οἵτινες ἀπειλούσθησαν τὸν Μιαούλην ἐλληνικὸς στόλος ἔφανη ἔξωθεν τοῦ Μεσολογγίου. Διαλύσας δὲ τὴν ἀπὸ θαλάσσης πολιορκίαν, ἀπεβίβασεν εἰς τὴν πόλιν τροφάς, πολεμοφόδια καὶ χιλίους Πελοποννησίους ὑπὸ τὸν Πετρόμπεην, τὸν Ζαΐμην καὶ τὸν Δηλιγιάννην. Τότε, οἱ Ἑλληνες ἀποβαλόντες τὸ προσωπεῖον ἐμήνυσαν εἰς τὸν Ὁμέρ Βρυώνην, ἃν θέλῃ τὸ Μεσολόγγιον, ἃς ἔλθῃ νὰ τὸ πάρῃ.

Οἱ Ὁμέρ ιδῶν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὡργίσθη σφέδρα καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ αἰφνιδίαν ἔφοδον κατὰ τοῦ Μεσολογγίου τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, στε οἱ Ἑλληνες θὰ ἦσαν εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ ἐχθροῦ μαθὼν Ἐλλην τις, ὑπηρέτης τοῦ Ὁμέρ, ἀνήγγειλε κρυφώς εἰς τὸν πολιορκουμένους. Τότε οἱ Ἑλληνες ἀντὶ νὰ μεταβῶσι κατὰ τὴν ἀγίαν ταύτην ἥμέραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έτοποθετήθησαν έντὸς τῶν τάφρων καὶ προχωμάτων καὶ περιέμενον ἀνυπομόνως τοὺς ἔχθρούς.

Τὴν τρίτην μετὰ τὸ μεσογύκτιον ὥραν οἱ Τοῦρκοι ὥρμησαν κατὰ τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλ' οἱ Ἑλληνες ἔξαφνα ἔξέπεμψαν διὰ μιᾶς τόσον φονικὸν πῦρ κατ' αὐτῶν, ὡστε οἱ ἔχθροὶ κατελήφθησαν ὑπὸ τρόμου, διεσκορπίσθησαν καὶ ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγῆν. Ἀφῆκαν δὲ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πεντακόσιους νεκρούς καὶ δώδεκα σημαίας.

Μετὰ τὴν δεινὴν ταύτην ἦταν οἱ ἔχθροὶ ἔντρομοι ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν καὶ ἔφυγον διὰ νυκτὸς ἐν βίᾳ καὶ ἀταξίᾳ, καταλιπόντες εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ τηλεβόλα καὶ πολεμοφόδια καὶ ὅλας τὰς ἀποσκευάς των. Ἀλλὰ καὶ ἡ φυγὴ ὑπῆρξεν δλεθρία εἰς αὐτούς, διότι πεντακόσιοι ἐπνίγησαν εἰς τὸν πλημμυρήσαντα Αχελῷον. Οἱ δὲ λοιποὶ περάσαντες τὸν ποταμὸν ἔφθασαν κακῶς εἰς Καρβασαρᾶν καὶ ἐκεῖθεν διέβησαν εἰς τὴν Ἡπειρον.

ΤΑ. Δευτέρα πολιορκέα τοῦ Μεσολογγίου.

Μαθὼν δὲ Σουλτάνος Μαχμούτ τὰ κατορθώματα τοῦ Ἰβραήμ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ μὴ θέλων νὰ φανῇ ὁ στρατός του κατώτερος τοῦ αἰγαλειακοῦ, ἐκάλεσε τὸν δραστήριον στρατηλάτην Κιουταχῆν καὶ τῷ εἶπεν: «Ἐκστράτευσον πάραντα κατὰ τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας κυρίευσον αὐτό, ἄλλως ή κεφαλή σου θὰ πέσῃ». Ὁ Κιουταχῆς παραλαβών εἰκοσακισχιλίους ἀνδρας ἔφθασε περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου τοῦ 1825 πρὸ τῆς ὑπερηφάνου ταύτης πόλεως καὶ τὴν ἐπολιόρκησεν. Ἡτο δὲ τὸ Μεσολόγγιον καλλίτερον δωρεωμένον παρὰ κατὰ τὴν πρώτην πολιορκίαν. Ἡ φρουρά του ἀγήρχετο εἰς τέσσαρας χιλιάδας καὶ οἱ ἵκανωτατοι διπλαρχῆγοι τῆς δυτικῆς Ἐλλάδος ενδίσκοντο ἐντὸς αὐτοῦ. Ὅπηρχεν δικαὶος τώρα ἄλλος κίνδυνος. Οἱ κάτοικοι μετὰ τῆς φρουρᾶς ἀνήρχοντο εἰς 12 χιλιάδας. Ὁλίγαι δὲ τροφαὶ ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει καὶ μετ' ὀλίγον θὰ ἐπήρχετο παντελῆς ἔλειψις αὐτῶν.

Ο Κιουταχῆς ἐπεχείρησε τρεῖς ἐφόδους κατὰ τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς ἀπεκριόυσθησαν γενναίως. Ἐν τῷ μεταξὺ δικαὶος κατέπλευσε καὶ ὁ τουρκικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Χοσρέφ πασσᾶν καὶ ἐπολιόρκησε τὸ Μεσολόγγιον ἀπὸ θαλάσσης. Ἡ θέσις τῶν πολιορκουμένων κατέστη

δεινή· ἀλλὰ τὸ θάρρος αὐτῶν ἔμεινεν ἀκλόνητον καὶ ἐπεδόθησαν μετὰ μεγαλυτέρας προθυμίας πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ὁχυρωμάτων τῆς πόκεως. Τότε ὁ Κιουταχῆς ἐθεώρησε κατάλληλον τὸν καιρὸν νὰ προτείνῃ εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ παραδοθῶσιν, ἀλλ’ οὗτοι μετὰ περιφρονήσεως ἀπέρριψαν τὴν πρότασίν του.

‘Ο Τοῦρκος στρατάρχης δργισθεὶς διὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, διέταξε γενικὴν κατὰ τῆς πόλεως ἔφοδον. Οἱ Τοῦρκοι ἀνοίξαντες δι’ ὑπονόμου ἄργυρα εἰς τὸ τεῖχος, δρμῶσι μετ’ ἀλαλαγμῶν κατὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ πῦρ τῶν Ἑλλήνων ἦτο τόσον καταστρεπτικόν, ὥστε ἡναγκάσθησαν οὗτοι κατηγοριμένοι καὶ λυσσῶντες νὰ ὑποχωρήσωσιν. ‘Ο Κιουταχῆς ὅμως δὲν ἀπῆλπισθη. Τὴν ἐτομένην ἡμέραν ἐπιχειρεῖ νέαν ἔφοδον καὶ μετὰ ταύτην ἀλλην. Ἀλλὰ καὶ αἱ δύο ἀπεκρούσθησαν γενναίως. Τότε ὁ Τοῦρκος στρατάρχης περιῆλθεν εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν καὶ ἀπελπισίαν. Ἐνῷ δὲ ἡτοιμάζετο νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐσχάτην ἀπόπειραν πρὸς ἄλωσιν τῆς πόλεως, παρουσιάζεται αἴφνις ὁ Ἑλληνικὸς στόλος πρὸ τοῦ Μεσολογγίου, διαλύει τὴν ἀπὸ θαλάσσης πολιορκίαν καὶ τροφοδοτεῖ τὴν γενναίαν φρουράν. Τότε οἱ πολιορκούμενοι ἔξορμωσι ἵψιφρεις ἔξω τοῦ τείχους, καταστρέφουσι τὰ πολιορκητικὰ ἔργα τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐπιστρέφουσι φέροντες ὅπλα, σημαίας καὶ αἰχμαλώτους.

Τὸ θάρρος τοῦ ὑπερηφάνου Τούρκου στρατάρχου ἥδη κατεβλήθη. Αἱ ἀλλεπάλληλοι γῆκαι τῶν Ἑλλήνων, ἡ πεῖνα, αἱ λιποταξίαι καὶ αἱ νόσοι ἀπῆλπισαν αὐτὸν περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκινδύνευεν ἡ κεφαλὴ του, ἀν δ Σουλτάνος ἐμάνθανε τὴν ὑποχώρησίν του, δὲν ἐτόλμησε νὰ παραλάβῃ τὰ συντρίμματα τοῦ στρατοῦ του καὶ νὰ φύγῃ, ἀλλὰ παύσας πᾶσαν πολεμικὴν ἔργασίαν περιεχαρακώθη παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους Ζυγοῦ, σκοπῶν νὰ διαχειμάσῃ αὖτόθι.

‘Ο φοβερὸς Ἰβραήλιμ ποθῶν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀλώσεως τοῦ ὑπερηφάνου Μεσολογγίου δόξαν νὰ προσκάβῃ, ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν τοῦ Κιουταχῆ μετὰ δέκα χιλιάδων ἀνδρῶν. Φθάσας ἐκεῖ ἐκαυχήθη, διτὶ τὸ πολὺ ἐντὸς δύο ἑβδομάδων θὰ κυριεύσῃ τὸν φράκτην ἐκεῖνον, πρὸ τοῦ δοιού δ Κιουταχῆς κατηγάλωσεν ὀκτὼ μῆνας καὶ ἀπώλεσε δεκαπεντακισκιλίους ἄνδρας. (Φράκτην ὕνομασε περιφρονητικῶς τὰ χαμηλὰ ὁχυρώματα τοῦ Μεσολογγίου). Μετ’ ὀλίγον τὸ Μεσολόγγιον ἦτο στενῶς πολιορκημένον καὶ ἀπὸ ἤρης καὶ ἀπὸ θαλάσσης. “Οτε δὲ ὁ Ἰβραήλιμ ἐτελείωσε τὰς προετοιμασίας του, ἥρχισε σφοδρότατον κανονιοβολισμὸν κατὰ τοῦ τείχους καὶ τῆς πόλεως, ὅστις διήρκεσεν ἀκαταπαύστως ἐπὶ δύο ἡμερογενύτιαις.

Μετὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον τῆς 16 Φεβρουαρίου ὁ ἔχθρος ἐπεχείρησε φοβερωτάτην ἔφοδον, ητὶς ἀπεκρούόσθη μετὰ μεγάλης φθορᾶς. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγήν. Κατάπληκτος καὶ λυσσῶν ὑπ’ ὅργης εἶδεν ὁ Ἰβραήμ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἔφοδου. Πεισθεὶς δὲ τότε ὅτι ἡτο ἀδύνατον νὰ κυριεύσῃ τὸ Μεσολόγγιον ἀνευ τῆς βοηθείας τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, συμφιλιοῦται μετὰ τοῦ Κιουταχῆ, καὶ ἀπὸ τοῦδε συμπράττουσιν οἱ δύο πασάδες εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ Μεσολογγίου.

Οἱ Ἰβραήμ διὰ νὰ καταστήσῃ στενότερον τὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀποκλεισμόν, κατέλαβε τὰ ἐν τῇ λιμνοθαλάσσῃ νησίδια Βασιλάδιον καὶ Ντολμᾶν. Ἐπειτα δὲ ἐπεχείρησε νὰ κυριεύσῃ καὶ τὴν Κλεισόβαν. Τὴν μικρὰν ταύτην νῆσον ὑπερήσπιζον ἐκατὸν τριάκοντα γενναῖοι ἄνδρες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κίτου Τζαβέλλα. Κατὰ πρῶτον ὕδριησε κατ’ αὐτῆς ὁ Κιουταχῆς μετὰ δισκιλίων Ἀλβανῶν, ἀλλ’ ἡναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ μὲ πολλὰς ζημίας, πληγωθεὶς καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν κνήμην. Ἐπειτα δὲ ἐπέλεσε κατὰ τῆς Κλεισόβης ὁ γαμβρὸς τοῦ Ἰβραήμ Χουσεῖν μετὰ τρισκιλίων Αἰγυπτίων.

Φοβερὰ καὶ λινσώδης πάλη συνεχοτήθη τότε μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων. Ἐπὶ τέλους δὲ σφαῖρα ἐλληνικὴ ἔπληξε θανασίμως τὸν Χουσεῖν. Ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχηγοῦ των ἀποθαρρυνθέντες οἱ ἔχθροὶ ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγήν. Τότε ὁ Τζαβέλλας ἐπιχειρήσας ἔξοδον ἐπέφερε μεγάλην καταστροφὴν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Τὸ ύδωρ τῆς λίμνης ἔβαψε ὑπὸ αἷματος, χίλια δὲ πτώματα τῶν ἔχθρῶν ἐπέπλεον ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Μέγιστος ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ἐν τῇ πόλει πολιορκούμενων, ὃτε ἔμαθον τὴν περιφανῆ ταύτην νίκην. Φαιδρὰ καὶ ἐνθουσιώδη ἄσματα ἡκούνοντο παντοῦ τῆς πόλεως. Δυστυχῶς τοῦτο ἡτο τὸ τελευταῖον κατόρθωμα τῶν Ἑλλήνων, δ τελευταῖος θρίαμβος τοῦ Μεσολογγίου.

ΤΑΞΙΔΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

Ἐχθρὸς φοβερώτερος τοῦ Ἰβραήμ καὶ τοῦ Κιουταχῆ ἐπῆλθε μετ’ ὀλίγον κατὰ τῆς πόλεως, ή πεντα. Αἱ τροφαὶ ἔξελιπον. Οἱ πολιορκούμενοι ἔτρωγον ζῷα ἀκάθαρτα· ἔξηντληθέγτων δὲ καὶ τούτων, κατέφυγον εἰς τὰ φύκη τῆς λιμνοθαλάσσης, τὰ δόποια ἀνέπτυσσον παντοειδεῖς θανατηφόρους ἀσθενείας. Αἱ ἔχθρικαι σφαῖραι είχον μεταβάλει δλας σχεδὸν τὰς οἰκίας εἰς ἐρείπια καὶ τὸ φῦχος, ὅπερ βχρὺ ἐπέπεσε

κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, συνεπλήρου τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς. Καὶ ὅμως ἡ ἀτρόμητος φρουρά δὲν καταχέτει τὰ ὅπλα.

Εἰς τοὺς ἥρωας τοῦ Μεσολογγίου ἔμενε πλέον ἡ ἐκλογὴ γὰρ ἀποθάνωσιν ὑπὸ τῆς πελνῆς ἢ γὰρ ἐξέλθωσι τῆς πόλεως καὶ ξιφήρεις νὰ διασχίσωσι τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν. Οἱ πολιορκούμενοι ἀπεφάσισαν τὸ δεύτερον.

Τὴν γύντα τῆς 10 Ἀπριλίου ἀνδρες, γυναικες καὶ παιδία συνήχθησαν εἰς τὰ τελευταῖα τῆς πόλεως ὄχυρώματα καὶ διηγρέθησαν εἰς τρία σώματα. Περὶ τὸ μεσογύκτιον δέ, ὅτε ἀνέτειλε πλησιφαῆς ἡ σελήνη, ὕριησαν διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν χαρακωμάτων καὶ κανονιστοιχιῶν κραυγάζοντες: «Ἐμπρός, θάνατος εἰς τοὺς βαρβάρους». Οἱ Ἱβραῆμι είχε μάθει πρὸ τῷερῶν τὸ σχέδιον τῶν Ἑλλήνων παρὰ τίνος Βουλγάρου προδότου καὶ είχε λάβει τὰ μέτρα του. Εὐθὺς δὲ αἱ τουρκικαὶ κανονιστοιχίαι ἥρχισαν γὰρ ἐκπέμπωσι χάλαζαν μύδρων καὶ σφαιρῶν κατὰ τοὺς ἀπροφυλάκτους πλήθους. Ἐν τούτοις ἡ ἥρωική φρουρά χωρεῖ ἀκράτητος πρὸς τὰ ἐμπρός, ὑπερπιδῶσα τάφρους καὶ ὄχυρώματα. Αλφης ὅμως ἡκούσθη, ἀγνωστον πόθεν, ἀπαισίᾳ τις κραυγὴ «Ὀπίσω».

Τότε πολλοὶ ἀπατηθέντες ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης, ἐστράφησαν ὅπισθι πρὸς τὴν πόλιν. Οἱ πλεῖστοι ὅμως ἐξηκολούθουν ἐν μέσῳ φονικιωτάτου πυρὸς διερχόμενοι τὰ χαρακώματα τῶν ἐχθρῶν. Οὔτε αἱ λόγχαι τῶν Αλγυπτίων, οὔτε τὰ γιαταράνικα τῶν Ἀλβανῶν ἡδυνήθησαν γὰρ σταματήσωσι τοὺς ἥρωας. Οἱ Τουρκοαιγύπτιοι ἐντροποὶ ἥνοιγον τόπον εἰς αὐτοὺς γὰρ διέλθωσιν.

«Οπισθεν ὅμως τοῦ ἐχθρικοῦ πεζικοῦ ἡτο παρατεταγμένον τὸ ἐπιπλόν, διπερ μεγάλην καταστροφὴν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἑλληνες. Οἱ δὲ περισσθέντες δὲν εἶχον ἀκόμη ἀγκυνθεύσει, ὅτε εύρεθησαν πρὸ τῶν Ἀλβανῶν, τοὺς ὄποιους δὲ Κιουταχῆς είχε τοποθετήσει εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ δρούς Ζυγοῦ. Ἡ καταστροφὴ ἐνταῦθα ἡτο ἔτι φονερωτέρα. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐρποντες κρυψίως κατεπυροδόλουν τοὺς Ἑλληνας φονικῶς ἐκ τοῦ πλησίου. Τέλος δὲ 1800 ἐσώθησαν καὶ μετὰ πολλὰς στερήσεις καὶ κακουχίξεων ἔφθισαν εἰς Ἀμφισσαν, δηρούν πάσσων δυνατὴν περιθλψιν.

Δεινότερα ὅμως ὑπῆρξαν τὰ πτυχήματα τῶν μεινάντων καὶ ἐπιστρεψάντων εἰς τὴν πόλιν. Οἱ πολιορκούμενοι ἐμάχοντο ὡς ἥρωες κατὰ τῶν ἀγριῶν στιφῶν Τούρκων καὶ Αλγυπτίων, τὰ δποῖα ὄρμησαν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ γέρων Καφάλης κατέφυγεν εἰς τὸ φυσεκοποιείν μετὰ πλήθους

γυναικῶν, ὅπως πωλήσῃ ἐκεῖθεν ἀκριβὰ τὴν ζωὴν του. Ἰδὼν δὲ ὅτι ὁ ἔχθρὸς περιεκύλωσε πανταχόθεν τὸ κτίριον τοῦτο, ἔλαβεν εἰς τὴν χειρα δᾶδα ἀνηγμένην καὶ ψάλλων τὸ «Μνήσθητί μου, Κύριε», ἐπλησίασεν αὐτὴν εἰς τὴν πυρίτιδα. "Ολη ἡ πόλις ἐσείσθη ἐκ τῆς ἐκρήξεως καὶ ἀπειροὶ ἔχθροι κατεπόθησαν ὑπὸ τοῦ βραχάθρου, ὅπερ ἥγοιξεν ὁ ἀτρόμητος γέρων ὑπὸ τοὺς πόδας των.

Καθ' ὅλην τὴν φοιερὰν ἐκείνην γύκτα δὲν ἤκουετο ἀλλοὶ τι ἦχοι ρανγκαὶ, πυροδολισμοὶ, μιχαίροκτυπήματα καὶ ἐκπυροσεκροτήσεις. Οἱ "Ελληνες, ὅπου ὑπῆρχε πυρίτις, ἤγαπτον αὐτὴν εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν Τούρκων καὶ συνεθάπτοντο μετ' αὐτῶν. Οὕτως οἱ ἔχθροι εὗρισκον θάνατον ἀντὶ λαφύρων. "Οτε δὲ ὁ ἥγιος τῆς ἐνδεκάτης Ἀπριλίου ἐφώτισε τὴν καιομένην ἀκόμη πόλιν, χιλιάδες πτωμάτων ἐκάλυπτον τὰ ἕραὶ ἐρείπια αὐτῆς.

Τοιοῦτον ὑπῆρχε τὸ τέλος τῆς ἡρωικῆς ταύτης πόλεως. Ὁ τύραννος δὲν ἐκυρίευσε τὸ Μεσολόγγιον, ἀλλὰ τὰ ἐρείπια αὐτοῦ.

Η ἡρωικὴ ἀντίστασις τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἡ ἡρωικωτέρα πτώσις αὐτοῦ ἀπέσπασαν τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν ὅλων τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης.

Ζε. Προσευχὴ εἰς τὸν Θεόν.

Μὲ κάθις πλάσμα σου κι' ἐγὼ
··ς τοῦ σύμπαντος τὴν ἐκκλησία
··ς Πλάστα, σὲ δοξολογῶ
καὶ σοῦ ζητῶ τὴν προστασία.

Μόλις ἔσπνήσω τὸ πρωὶ
καὶ πρὸν νὰ ἔω τὴν προσευχή μου,
Θεέ, ποῦ δίνεις τὴν ζωή,
σὲ νοιώθω μέσα ··ς τὴν ψυχή μου.

Σὰν τὴν μελέτη μου ἀρχινῶ,
τὴν πανσοφία σου μαθαίνω,

Θεέ μου, πνεῦμα φωτεινό,
μὲ Σὲ τὰς γνώσεις μου πληθαίνω.

Στὴ λύπῃ μου καὶ ὃ τὴ χαρὰ
παντοτεινὰ μὲ συντροφεύεις.
Πανάγαθε, καμιαὶ φορὰ
ὃ τὴν δέησί μου δὲν κωφεύεις.

Γι' αὐτὸ σὰν πλάσμα σου κ' ἐγὼ
τὴν καλωσύνη σου θαυμάζω
καὶ Πάνσοφο! Δημιουργό,
Θεό, Πατέρα, σ' ὀνομάζω.

1. Πολέμης.

ΤΕΛΟΣ

0020561299
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής